

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ**

ΠΡΑΚΤΙΚΑ

**14^{ης} (20^{ης}) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ
ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.**

ΤΡΙΤΗ 15 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2009

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

**ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ - ΣΠΔΕ**

14^η (20^η) ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΟΥ Σ.Π.Δ.Ε.

Η 14η (20η) συνεδρίαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) πραγματοποιείται την Τρίτη 15 Σεπτεμβρίου 2009 και ώρα 10.00 το πρωί στην Αίθουσα Πολλαπλών Χρήσεων των Γενικών Αρχείων του Κράτους, Δάφνης 61, Ψυχικό, υπό την Προεδρία του Προέδρου του Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (ΣΠΔΕ) Επίτιμου Καθηγητή Γεώργιου Μπαμπινιώτη.

Στη συνεδρίαση παρίστανται τα εξής μέλη της Ολομέλειας του ΣΠΔΕ:

- 1. Γεώργιος Μπαμπινιώτης**
Πρόεδρος Συμβουλίου Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Επίτιμος Καθηγητής Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 2. Παρασκευάς Γιαλούρης**
Εκπρόσωπος Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων
Περιφερειακός Διευθυντής Εκπαίδευσης Αττικής
Στη συνεδρίαση παρίσταται και ο αναπληρωματικός εκπρόσωπος
Απόστολος Παπακωνσταντίνου
- 3. Σωτήριος Γκλαβάς**
Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου
- 4. Χρυσούλα Σοφianoπούλου**
Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση τον Πρόεδρο του Κέντρου
Εκπαιδευτικής Έρευνας Μιχαήλ Δερμιτζάκη
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου του Κέντρου Εκπαιδευτικής Έρευνας
- 5. Γενέθλιος Μαυρίκιος**
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Β΄ Αθήνας
- 6. Πολυξένη Μπίστα**
Διευθύντρια σχολικής μονάδας Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Διευθύντρια 1^{ου} Γενικού Λυκείου Παπάγου, Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας
Εκπαίδευσης Β΄ Αθήνας
- 7. Δημήτριος Καραμήτος**
Διευθυντής σχολικής μονάδας Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης

Διευθυντής 11^{ου} Ολοήμερου Δημοτικού Σχολείου Ιλίου, Διεύθυνσης
Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Γ΄ Αθήνας

8. Χάρις Χελιώτη - Σχολινάκη

Σχολική Σύμβουλος Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολική Σύμβουλος Α΄ Διεύθυνσης Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αθήνας

9. Προκόπιος Μανωλάκος

Σχολικός Σύμβουλος Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Σχολικός Σύμβουλος Δημοτικής Εκπαίδευσης 6^{ης} Περιφέρειας Δημοτικής
Εκπαίδευσης, Πειραιά

10. Γεώργιος Τζίμας

Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής
Σχολικός Σύμβουλος Ειδικής Αγωγής 2^{ης} Περιφέρειας Ειδικής Αγωγής, Αγ. Παρασκευή

11. Αικατερίνη Ρηνάκη

Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)

12. Κωνσταντίνος Παπαντωνόπουλος

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)

13. Νίκος Παΐζης

Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδας (ΟΙΕΛΕ)

14. Φώτης Σκουλαρίκης

Αναπληρωματικός του Φώτη Λίτσου, εκπρόσωπος Πανελλήνιας
Συνομοσπονδίας Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών (ΠΑΣΕΓΕΣ)

15. Άννα Βάσιλα

Αναπληρωματική της Ρένας Μπαρδάνη, εκπρόσωπος του Συνδέσμου
Ελληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ)
Στέλεχος Δικτύου Εργασιακών Σχέσεων και Κοινωνικής Πολιτικής του ΣΕΒ

16. Αθανάσιος Μπαλέρμπας

Αναπληρώνει στην παρούσα συνεδρίαση τον εκπρόσωπο της Νέας
Δημοκρατίας Αναστάσιος Λιάσκο
Εκπρόσωπος Νέας Δημοκρατίας

Από τη συνεδρίαση απουσιάζουν οι:

1. Βασίλειος Άνθιμος

Εκπρόσωπος Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
Προϊστάμενος ΔΟΥ Β Περιστερίου

2. Κωνσταντίνος Σούτσας

Πρόεδρος Οργανισμού Επιμόρφωσης Εκπαιδευτικών
Καθηγητής ΤΕΙ

- 3. Ευθύμιος Αλεξανδρής**
Πρόεδρος Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων
- 4. Δήμητρα Χατζημανώλη**
Προϊσταμένη Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης
Προϊσταμένη Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Α΄ Αθήνας
- 5. Θεμιστοκλής Κοτσιφάκης**
Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
- 6. Δημήτριος Γκίνης**
Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
Μέλος Διοικητικού Συμβουλίου Ομοσπονδίας Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης (ΟΛΜΕ)
- 7. Δημήτριος Μπράτης**
Εκπρόσωπος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
Πρόεδρος Διδασκαλικής Ομοσπονδίας Ελλάδας (ΔΟΕ)
- 8. Νικολέτα Δασκαλάκη**
Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων
Μαθήτρια 10^{ου} Λυκείου Περιστερίου
- 9. Κωνσταντίνος Γκρίτζαλης**
Εκπρόσωπος της Βουλής των Εφήβων
Μαθητής 2^{ου} Λυκείου Χαλανδρίου
- 10. Μιχάλης Κουρουτός**
Εκπρόσωπος Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας (ΓΣΕΕ)
- 11. Γιάννης Αντωνάκος**
Εκπρόσωπος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)
Μέλος Ανώτατης Διοίκησης Ενώσεων Δημοσίων Υπαλλήλων (ΑΔΕΔΥ)
- 12. Ιωάννης Πανάρετος**
Εκπρόσωπος ΠΑΣΟΚ
Καθηγητής Οικονομικού Πανεπιστημίου Αθηνών
- 13. Αδαμαντία Σπαθάου**
Εκπρόσωπος ΛΑΟΣ
Καθηγήτρια Μ.Ε.
- 14. Κωνσταντίνος Καρέλης**
Εκπρόσωπος Κεντρικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας (ΚΕΔΚΕ)
Δήμαρχος Μελίκης
- 15. Ευαγγελία Σχοιναράκη**
Εκπρόσωπος Ένωσης Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας (ΕΝΑΕ)
Νομάρχης Ηρακλείου

Η Ανώτατη Συνομοσπονδία Γονέων Μαθητών Ελλάδας, το Κ.Κ.Ε. και ο ΣΥ.ΡΙΖ.Α δεν όρισαν εκπροσώπους.

Στη συνεδρίαση παρίστανται και οι:

1. Χρήστος Τρικαλινός, Καθηγητής Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, εκπρόσωπος ΠΟΣΔΕΠ
2. Πολύκαρπος Μαλαγάρης, Πρόεδρος ΟΛΤΕΕ
3. Χρυσή Βιτσιλάκη, αντιπρύτανης Πανεπιστημίου Αιγαίου, αναπληρωματική εκπρόσωπος Συνόδου Πρυτάνεων
4. Δημήτριος Πουλής, Καθηγητής ΤΕΙ Αθήνας, εκπρόσωπος ΟΣΕΠ - ΤΕΙ

Αρμόδια για την τήρηση των πρακτικών η Αγγελική Σουφλή, διοικητική υπάλληλος στο Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας.

Η συνεδρίαση αρχίζει στις 10.00 το πρωί αφού προηγουμένως ο Πρόεδρος διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας.

ΘΕΜΑΤΑ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ

1. Συνέχιση της παρουσίασης της έρευνας της Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργών Ελλάδος, με θέμα: «*Στρατηγικός Σχεδιασμός Εκπαιδευτικού Συστήματος – Επισημάνσεις και Μεθοδολογία εργασίας*».

2. Ενημέρωση επί των απόψεων
 - της Συνόδου Πρυτάνεων,
 - της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού και
 - της Ομοσπονδίας Συλλόγων Εκπαιδευτικού Προσωπικού Τ.Ε.Ι.για την πρόσβαση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

Θέμα 1: Συνέχιση της παρουσίασης της έρευνας της Ομοσπονδίας Ιδιωτικών Εκπαιδευτικών Λειτουργιών Ελλάδος, με θέμα: «Στρατηγικός Σχεδιασμός Εκπαιδευτικού Συστήματος – Επιστημάνσεις και Μεθοδολογία εργασίας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αγαπητοί καλημέρα. Να ξεκινήσουμε με τη συνέχιση της παρουσίασης των συναδέλφων της ΟΙΕΛΕ. Ακούσαμε το α' μέρος για το οποίο νομίζω ότι όλοι συμφωνήσαμε ότι ήταν ιδιαίτερα ενδιαφέρον. Να συνεχίσουμε, να τελειώσουμε ό,τι έχουμε για συζήτηση και παρατηρήσεις και μετά, αν έχουμε χρόνο, πιστεύω να έχουμε, να ακούσουμε και τις τοποθετήσεις φορέων για το θέμα της πρόσβασης.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Το α' μέρος της εισήγησης θα έλεγα σαν θέμα ότι είχε να επιχειρηματολογήσει για το συστημικό χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Νομίζω, ότι αυτό ολοκληρώθηκε και θα περάσουμε αμέσως στο δεύτερο το οποίο νομίζω ότι ίσως ενδιαφέρει πιο άμεσα το Συμβούλιό μας, διότι θα προτείνει από την εμπειρία συγκεκριμένα εργαλεία τα οποία θα μας βοηθήσουν στο να μελετήσουμε τα συγκεκριμένα υποσυστήματα που μας αφορούν, εννοώ την Πρωτοβάθμια – Δευτεροβάθμια, αλλά να δούμε και τη σύνδεσή της με τα άλλα υποσυστήματα, τα οποία την επηρεάζουν. Στο μυαλό σ' αυτή την εισήγηση, θα ήθελα να έχετε τέσσερα βασικά μεγέθη: υποδομές, μαθητικός πληθυσμός, προσωπικό και χρηματοδότηση. Γι' αυτό και στις φωτοτυπίες που σας διανεμήθηκαν σήμερα έχετε μία πρώτη προσέγγιση των οικονομικών της εκπαίδευσης, θα τα διατρέξουμε μαζί για να δούμε ακριβώς στοιχεία της χρηματοδότησης τα οποία είναι πάρα πολύ σημαντικά. Αυτά τα στοιχεία έχουν προκύψει από μια πάρα πολύ μεγάλη ανάλυση που έχει κάνει το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ, του Τριτοβάθμιου δηλαδή οργάνου μας στον ιδιωτικό τομέα και η οποία εκτιμάμε ότι θα παρουσιαστεί προς τα μέσα έως τα τέλη του Οκτωβρίου φέτος και θα θέλαμε πάρα πολύ να καταθέσουμε αυτή την εισήγηση και στα πρακτικά του Συμβουλίου και σε όλα τα μέλη τα οποία έχουν συμβάλει, διότι νομίζουμε ότι είναι ένα πάρα πολύ χρήσιμο εργαλείο.

Να προχωρήσουμε λίγο εκεί που είχαμε σταματήσει. Ήμασταν ακριβώς εδώ στις προτεραιότητες για τη χάραξη της πολιτικής. Μέχρι εδώ νομίζω ότι θα μπορούσε να φτάσει ένας οποιοσδήποτε σχεδιασμός και του Συμβουλίου μας και του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας και των κομμάτων. Αυτό που θα θέλαμε την βοήθεια όλων των μελών είναι να συμβάλουν στον τρόπο εργασίας για τη μελέτη του συστήματος. Πολύ σωστά ο κ. Πουλής στην παρέμβασή του την προηγούμενη φορά είχε πει, ότι το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει η μελέτη ενός συστήματος είναι να μελετήσει το εξωτερικό και το εσωτερικό περιβάλλον σαν γενικές κατηγορίες. Το τι θα κοιτάει από το εσωτερικό και το εξωτερικό περιβάλλον είναι ένα πολύ μεγάλο θέμα συζήτησης το οποίο μπορούν τα κόμματα, οι συνδικαλιστικοί φορείς, οι κοινωνικοί εταίροι, οι Ενώσεις των εκπαιδευτικών να έχουν μια πάρα πολύ συγκεκριμένη αντίληψη, τοποθέτηση, τροποποίηση. Εκείνο που είναι σαφές όμως είναι ότι δεν μπορεί να γίνει ένας στρατηγικός σχεδιασμός αν δεν γνωστά βασικά στοιχεία από το εξωτερικό περιβάλλον προκειμένου να μπορέσουμε να έχουμε μια εικόνα για το κάθε τι, ποιες είναι οι ευκαιρίες και ποιες είναι οι απειλές που αντιμετωπίζουμε, αλλά και του εσωτερικού τους συστήματος για να δούμε ποια είναι τα δυνατά και ποια είναι τα

αδύνατα σημεία, δηλαδή ποια μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε, είναι τα δυναμικά μας χαρακτηριστικά, ποια είναι αυτά που πρέπει να αποφύγουμε, είναι οι αδυναμίες μας. Το έξυπνο στοιχείο, κρατήστε το τελευταίο, είναι αν πραγματικά μπορούμε να αναδείξουμε στοιχεία ώστε να μετατρέψουμε μια απειλή σε ευκαιρία ή να μετατρέψουμε μια αδυναμία σε δύναμη. Αυτά τα δύο ίσως είναι πιο καθοριστικά για το στρατηγικό σχεδιασμό της εκπαίδευσης σήμερα το 2009. Το περιβάλλον του συστήματος πια είναι μια, στα θέματα στρατηγικής, μεθοδολογία η οποία διδάσκεται στα πανεπιστήμια και τα ελληνικά και τα ξένα και στα ΑΕΙ και στα ΤΕΙ. Και παράγοντες οι βασικοί που μελετούνται είναι πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί και τεχνολογικοί. Το περίφημο μοντέλο PEST από τα αρχικά αυτών των τριών λέξεων.

Αυτά δεν είναι μόνο μια θεωρητική προσέγγιση, πράγματι εάν στο σύστημα στο εξωτερικό περιβάλλον δεν γνωρίζεις τις ευκαιρίες και τις απειλές, αλλά ταυτόχρονα και τις δυναμικές, τα μεγέθη στο διεθνές, στο ευρωπαϊκό, στο εθνικό και το τοπικό, γιατί η εκπαίδευση τελικά έχει παραγωγική μονάδα την ίδια την σχολική μονάδα που είναι σε τοπικό επίπεδο, δεν μπορεί να δει πως διαμορφώνεται σήμερα, το Σεπτέμβρη του 2009 γιατί είναι δυναμικό το περιβάλλον το πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, οικονομικό και τεχνολογικό υπόβαθρο μέσα στο οποίο λειτουργεί το σύστημα και να το αναλύσει από το εθνικό επίπεδο στο τοπικό επίπεδο τότε έχει χάσει πληροφορία. Ανάλυση κλειδί, λοιπόν, για την διατύπωση σεναρίων, τι θα πρέπει να κάνει κάποιος -και υπάρχει και το αισιόδοξο σενάριο, υπάρχει και το απαισιόδοξο σενάριο- είναι να έχει κάνει σωστά αυτή τη μελέτη. Τα μεγέθη του συστήματος προέτρεξα και το είπα από την αρχή, πρέπει να γνωρίζουμε απολύτως το ανθρώπινο δυναμικό, απολύτως, να το έχουμε μελετήσει όσο το δυνατόν περισσότερες υποδομές. Έχουμε ανάγκη την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, αλλά και τα Παρατηρητήρια της Εκπαίδευσης που ζητάει το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να δώσουν σαφή πληροφορία, πρέπει να γνωρίζουν ποιο είναι το δυναμικό της εκπαίδευσης και πώς κατανέμεται σε κάθε περιφέρεια, πώς κατανέμεται σε κάθε Νομό, πώς κατανέμεται στις αγροτικές και στις νησιωτικές περιοχές, εάν εκεί θεωρούμε ότι είναι το μειονέκτημά μας.

Οι υποδομές. Οι σχολικές μονάδες μας ενδιαφέρουν πάρα πολύ πόσες είναι, πόσα τμήματα έχουν, πόσα απ' αυτά είναι ολοήμερα, πόσα απ' αυτά είναι πρωινά πια, που φαίνεται ότι είναι ένα πρόβλημα που λύθηκε σιγά – σιγά. Πόσες αίθουσες χρησιμοποιούν για τη διδασκαλία τους, πόσα εργαστήρια φυσικής, πόσα εργαστήρια τεχνολογίας, πόσα εργαστήρια ξένων γλωσσών, πόσες βιβλιοθήκες, πόσες αίθουσες πολλαπλών χρήσεων που είναι πάρα πολύ χρήσιμες και γι' αυτό είναι σημαντικό που στο Συμβούλιο είναι ο εκπρόσωπος και Πρόεδρος του Οργανισμού Σχολικών Κτηρίων. Οι αίθουσες πολλαπλών χρήσεων και οι αποθήκες λείπουν απ' όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και είναι πάρα πολύ σημαντικές αίθουσες.

Χρηματοδότηση. Η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης γίνεται από τρεις πόρους και αναφέρεται στους κρατικούς προϋπολογισμούς της χώρας, Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Είναι ο προϋπολογισμός του Υπουργείου μας, του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας, είναι ο προϋπολογισμός των περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου και αποδίδονται ανά Νομαρχία και είναι και οι Περιφέρειες, όπου είναι πολύ συγκεκριμένα τα κονδύλια. Αυτά θα τα μελετήσουμε και θα δούμε

πραγματικά αν η χρηματοδότηση είναι αυτή που μπορεί σήμερα να ανταποκριθεί σε έναν σχεδιασμό και της πιο απλής λύσης την οποία θα συζητούσαμε για οποιοδήποτε θέμα, ακόμα και για την αλλαγή του συστήματος πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τα αποτελέσματα είναι μια πάρα πολύ σημαντική συζήτηση. Θυμίζω ότι η παρέμβαση της ΟΙΕΛΕ όταν μιλούσαμε για αξιολόγηση ήταν μη μπερδεύουμε την αξιολόγηση σαν αξιολόγηση του εκπαιδευτικού που πράγματι λείπει. Να μιλήσουμε για αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου και κυρίως τι σημαίνει αξιολόγηση αποτελεσμάτων. Δηλαδή ο στόχος που βάλαμε πόσο επετεύχθη και ο χρόνος που χρειάστηκε και το χρήμα που χρειάστηκε πόσο απέδωσε; Αυτό είναι μια πολύ σημαντική. Θυμάμαι τον πρόλογο, την πρώτη ομιλία του Προέδρου του Συμβουλίου που είχε πει, ότι χωρίς χρονοδιάγραμμα και χωρίς χρήματα, πόρους μια πρόταση δεν είναι συμπληρωμένη, δεν μπορεί να καταλήξει να είναι πολιτική πρόταση. Και νομίζω ότι ένα από τα αντικείμενα και του Συμβουλίου είναι να εξοικειωθεί και με τους πόρους. Ένα κομμάτι το οποίο συνήθως εμείς οι εκπαιδευτικοί δεν μπαίνουμε μέσα να το συζητήσουμε, όμως έχουμε πάρα πολλές ιδέες. Απ' αυτή την έκθεση που σας είπα δανείζομαι ένα παράδειγμα, αυτό δεν σας το έχω δώσει σε φωτοτυπία, θα το δούμε λίγο από εδώ, σας έχω δώσει τη χρηματοδότηση από την προηγούμενη φορά. Με μια ματιά, το με μια ματιά είναι πάρα πολύ σημαντικό στο στρατηγικό σχεδιασμό, ένα από τα πιο σημαντικά κείμενα που έχουμε διαβάσει είναι η εκπαίδευση με μια ματιά, το «...09:25» που δημοσιεύεται από τους Διεθνείς οργανισμούς, με μια ματιά.

Θέλω να αναφέρω και συγκεκριμένα παραδείγματα και πολύ λυπάμαι που δεν είναι και οι Κύπριοι συνάδελφοι εδώ. Ο κ. Τσιάκαλος στην εισήγησή του περιέγραψε το Κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα με τέσσερις παραμέτρους. Είπε: *«Έχουμε πάρα πολύ καλή χρηματοδότηση, έχουμε υψηλής ποιότητας υποδομές, έχουμε ένα εξαιρετικά εκπαιδευμένο με μεταπτυχιακά και εκπαιδεύσεις προσωπικό. Όμως τα αποτελέσματα δεν είναι αυτά που θέλουμε. Εάν μετείχαμε και εμείς στο PISA ή όσες φορές μετείχαμε σε αντίστοιχο πρόγραμμα αξιολόγησης δεν πηγαίναμε καλά. Επομένως τίθεται θέμα ποιότητας αναλυτικών προγραμμάτων. Αυτή με μια ματιά η εικόνα πρέπει να αποδίδει»*. Εδώ έχουμε με μια ματιά τις υποδομές, είναι σύγχρονα τα στοιχεία και είναι διατυπωμένα σε τρεις χρονιές. Οι χρονιές δεν έχουν επιλεγεί τυχαία είναι οι χρονιές που έχουμε πληρωτέα σε χρηματοδότηση σε προϋπολογισμούς της χώρας.

Ο κρατικός προϋπολογισμός της χώρας πρέπει να σας πω ότι αναλύεται σε τρεις στήλες. Το ένα είναι ο προϋπολογισμός και οι άλλες δύο που δεν τις κοιτάει ακόμα και το Κοινοβούλιο τις περισσότερες φορές αφορούν τις πληρωμένες δαπάνες, αυτά που πραγματικά δαπανήθηκαν δύο χρόνια πριν, ο Προϋπολογισμός του 2009 έχει τα πληρωμένα του 2007, και τα πληρωμένα μέχρι και το Σεπτέμβριο του 2009, του προηγούμενου χρόνου. Άρα ο προϋπολογισμός που τώρα θα κατατεθεί, τέλος Οκτωβρίου, αρχές Νοεμβρίου θα έχει τα πληρωθέντα για την εκπαίδευση το 2008 πλήρως, την εκτίμηση για τα πληρωθέντα μέχρι το Σεπτέμβριο του 2009 και τον προϋπολογισμό του 2010. Εάν κάνετε μια ανάγνωση αυτών των ποσών οι προϋπολογισμοί δεν έχουν καμία σχέση με την πραγματικότητα και θα έχουμε ένα συγκεκριμένο πίνακα να τον δούμε μαζί. Όμως οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί σας δίνουν την εικόνα της εκπαίδευσης έτσι όπως

είναι. Εμείς, λοιπόν, μ' αυτή τη λογική πήραμε από την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία από άλλη πηγή τις υποδομές τις συγκρίναμε κατά έτος σε απόλυτα νούμερα. Η πρώτη στήλη που έχει το κίτρινο μας δίνει την ποσοστιαία κατανομή και τη σχέση μεταξύ μεταβλητών και οι πορτοκαλί στήλες μας δίνουν για κάθε μία απ' αυτές την ετήσια μεταβολή τους.

Η εκπαίδευση είναι δυναμική, που σημαίνει ότι κανένας δεν μπορεί να σας πει πόσες σχολικές μονάδες λειτουργούν τώρα. Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία παίρνει την πληροφορία τέλος Οκτωβρίου αρχές Νοεμβρίου και τα λέει στοιχεία έναρξης και μετράει εκεί πόσες σχολικές μονάδες έχει, πόσες απ' αυτές λειτουργούν, πόσες δεν λειτουργούν και αφού τελειώσει το σχολικό έτος που τελειώνει 31/8, περνάνε και οι εξετάσεις του Σεπτεμβρίου για να δούμε ποια παιδιά θα προβιβαστούν στην επόμενη τάξη και ποια όχι και ξανά οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων συμπληρώνουν ένα άλλο στατιστικό δελτίο, το οποίο λέγεται στοιχεία λήξης. Στοιχεία έναρξης, λοιπόν και στοιχεία λήξης. Τα σημαντικά είναι τα στοιχεία λήξης γιατί εκεί είναι η λειτουργία του σχολείου. Από τα στοιχεία έναρξης ξέρουμε ότι το 2004-2005 το σχολικό έτος στην έναρξη είχαμε 6.047 σχολικές μονάδες, οι οποίες έγιναν 5.975 την επόμενη χρονιά και έγιναν 5.892 την επόμενη χρονιά. Οι μικρές σχολικές μονάδες της πρωτοβάθμιας και ειδικά τα ολιγοθέσια σχολεία πραγματικά κλείνουν σιγά – σιγά για να δώσουν τη θέση τους σε ένα σχολείο που να μπορεί να εξυπηρετήσει ειδικότητες, ξένες γλώσσες, μουσική, γυμναστική κλπ. Στη λήξη οι μονάδες ήταν 5.778, το 38% είναι σε αστικές περιοχές μία στις τρεις, το 13% σε ημιαστικές περιοχές, να τις προσέξουμε αυτές τις περιοχές, θα έχουν ένα ενδιαφέρον για την πρόσβαση και για τις δαπάνες που κάνουν και 2.798 το 48,5% είναι σε αγροτικές περιοχές. Μονοθέσια ως και 5θέσια, δηλαδή ολιγοθέσια σχολεία στη χώρα το 2004-2005 ήταν το 39,7% των σχολικών μονάδων. Δείτε ότι στα επόμενα χρόνια μειώνονται σταθερά με έναν ρυθμό 5%. 6θέσια ως και 10θέσια που σημαίνει σχολεία τα οποία έχουν μία τάξη ένα τμήμα μέχρι και δύο είναι πάλι το 37,5%. 11θέσια και 15θέσια, οι μεγάλες σχολικές μονάδες που θα τις βρούμε στα μεγάλα αστικά κέντρα καλύπτουν το 22,6% και έχουμε και 18 σχολεία που είναι από 16θέσια και πάνω, όλα ιδιωτικά, όλα μέσα σε μεγάλα αστικά κέντρα, το ποσοστό είναι αμελητέο 0,3%. Πόσα τμήματα λειτούργησαν στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση; 37.329. Απ' αυτά αντιστοιχούν επομένως σε κάθε μια σχολική μονάδα περίπου 6,5 τμήματα, δηλαδή αν δείτε τα ολιγοθέσια και τα πολυθέσια ουσιαστικά το μέσο σχολείο, αυτό το εντελώς θεωρητικό έχει μία τάξη με ένα τμήμα. Απ' αυτά αποκλειστικά πρωί είναι το 94%, γι' αυτό σας είπα, ότι το θέμα έχει λυθεί. Και αυτά αυξήθηκαν με ρυθμό 1,4% για τα επόμενα δύο χρόνια. Δηλαδή σιγά – σιγά χωρίς να λέμε ότι υπάρχει συναινέσεις μεταξύ των κομμάτων το πρόβλημα της πρωινής βάρδιας έχει λυθεί. Που υπάρχει ακόμα; Μέσα στην Αθήνα υπάρχει ακόμα γιατί είναι πολύ δύσκολο να λυθεί. Αλλά το 94% των τμημάτων είναι αποκλειστικά πρωί.

Ολοήμερα δεν υπάρχουν τμήματα στο Γυμνάσιο, δεν τα καταγράφει η Στατιστική Υπηρεσία, αυτό σημαίνει ότι δεν έχει περπατήσει ο θεσμός του ολοήμερου τμήματος, το ολοήμερου σχολείου στο Γυμνάσιο. Αυτό λέω, στη δευτεροβάθμια δεν θα μπορέσω να σας πω αυτό το στοιχείο. Στην Πρωτοβάθμια όμως που έχει καθιερωθεί το 19,6% των τμημάτων που σας περιέγραφα είναι ολοήμερο, αλλά είμαστε πολύ μακριά από το ολοήμερο σχολείο, δηλαδή από ενιαίο σχολείο, το οποίο έχει ενιαίο Σύλλογο και δεν

διακόπτει το μεσημέρι για να προχωρήσει σε τμήματα τα οποία ιστορικά τα ιδιωτικά σχολεία τα έχουν εφαρμόσει ως μελέτες τα προηγούμενα 20 χρόνια. Αυτή όμως η αλλαγή που έκανε το δημόσιο δημοτικό σχολείο, το ότι έδινε τη δυνατότητα το παιδί να παραμείνει και μετά τις 13:30 στο σχολείο ήταν ένα στοιχείο που εμείς το ζήσαμε μέσα στα ιδιωτικά σχολεία ότι φόβισε τα ιδιωτικά, που σημαίνει ότι όσο ανεβάσει την ποιότητα το δημόσιο σχολείο, πραγματικά δεν έχει ανταγωνιστή και έχει πολύ μεγάλη σημασία ότι οι τέχνες, ότι ο αθλητισμός, ότι οι ξένες γλώσσες μπήκαν μέσα στο δημόσιο δημοτικό σχολείο και βοηθούν αυτή τη στιγμή το δημοτικό σχολείο να είναι στα υποσυστήματα ίσως ένα από τα πιο δυνατά μας σημεία ως προς την ετοιμότητά του να ανταποκριθεί σε μια καινοτομία. Πολύ σημαντικό στοιχείο για μια στρατηγική. Πόσες αίθουσες διδασκαλίας χρησιμοποιούν περίπου 35.000 τμήματα; 39.500 αίθουσες, περίπου μία αίθουσα σε κάθε τμήμα, που σημαίνει ακίνητο το σχολείο ακόμα στις υποδομές του. Πόσα εργαστήρια φυσικής έχουμε σε όλα τα δημοτικά μας σχολεία; Πήγε στο 17,7%, το οποίο όμως τα επόμενα χρόνια έβαινε μειούμενο, δηλαδή κλείσανε εργαστήρια φυσικής. Αυτό μόνο απ' αυτό το δείκτη, αυτό είναι λάθος αυτή τη στιγμή όταν έχουν γραφτεί καινούργια βιβλία για τη φυσική που έχουν δώσει βάρος στο πείραμα, που έχουν ανάγκη το εργαστήριο. Αντίθετα κάνουμε άλματα, 2.737 διπλάσια από τα εργαστήρια φυσικής είναι τα εργαστήρια πληροφορικής μέσα στα δημοτικά μας σχολεία, είναι η κοινωνία της πληροφορίας, η επένδυση που έγινε 47,4, αλλά δεν έχουν μπει ακόμα μέσα στο μάθημα, έχουν φτιαχτεί τα εργαστήρια και τα παιδιά μαθαίνουν κομπιούτερ. Δεν είμαστε ακόμα στο σημείο που θέλουμε η εκπαίδευση που είναι δείκτης για την Ευρωπαϊκή Ένωση, μπήκε μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία, δηλαδή χρησιμοποιείται μέσα στο μάθημα ή είναι ένα επιπλέον μάθημα ειδικότητας; Μέχρι στιγμής για το δημοτικό σχολείο η πληροφορική είναι ένα μάθημα ειδικότητας.

Εργαστήρια τεχνολογίας έχουμε 1,6%, 91 εργαστήρια τεχνολογίας υπάρχουν. Ξένων γλωσσών 266, τα περισσότερα απ' αυτά που λέω είναι σε ιδιωτικά σχολεία. Αριθμός αιθουσών πολλαπλών χρήσεων 2.500, το 39% είναι πολύ καλό. Αριθμός βιβλιοθηκών ένα στα τρία δημοτικά σχολεία, 32%. Αριθμός γυμναστηρίων 13,7%. Από εδώ θα προκύψουν και άλλοι δείκτες οι οποίοι μπορούν να μας δώσουν συνθετικά. Παραδείγματος χάρη μπορεί να αποφασίσει το Συμβούλιο να αξιολογήσει αυτή τη στιγμή πόσα απ' αυτά είναι πρωινά και ολοήμερα, να παρακολουθεί αυτός ο δείκτης αν βελτιώνεται κάθε χρόνο. Άλλος δείκτης, εργαστήρια και λοιπές υποδομές, να τον παρακολουθεί συγκεκριμένα. Τρίτος δείκτης αναλογία ολιγοθέσεων και αγροτικών περιοχών, να δει λίγο το πρόβλημά μας. Αυτοί οι τρεις δείκτες μπορούν να βγάλουν ένα δείκτη, Υποδομές, Επάρκεια Υποδομών της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Αντίστοιχα θα υπάρχει για τη Δευτεροβάθμια Γυμνάσια, αντίστοιχα για τη Δευτεροβάθμια Λύκεια, αντίστοιχα για τη Δευτεροβάθμια Τεχνική Εκπαίδευση κλπ.

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει χωρίς μικρόφωνο)

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ναι – ναι, αυτό γύρισα τώρα. Ο μαθητικός πληθυσμός πρέπει να τον αναλύσουμε έτσι. Πρέπει να σας πω ότι η έκθεση θα φτάσει σε επίπεδο Νομού, ο κάθε ένας Νομός – έχει φτάσει ήδη δηλαδή – της χώρας αναλύεται σε 8 σελίδες, οι 7 σελίδες περιγράφουν αναλυτικά όλα αυτά τα

στοιχεία για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, Πρωτοβάθμια, προσχολική, Δευτεροβάθμια, Γυμνάσια – Λύκεια, προκειμένου να μπορεί και ο Προϊστάμενος της Διεύθυνσης να έχει μια εικόνα και της Δευτεροβάθμιας και της Πρωτοβάθμιας ποιο είναι οι υποδομές του, ποιο είναι το ανθρώπινο δυναμικό του, πόσοι απ' αυτούς έχουν μεταπτυχιακό, πόσοι έχουν διδακτορικό, αυτά που έλεγε ο κ. Τσιάκαλος, πόσοι έχουν μετεκπαιδευτεί στο εσωτερικό και πόσοι στο εξωτερικό. Δηλαδή όσο το δυνατόν να αξιοποιήσουμε στρατηγικά τις πληροφορίες που υπάρχουν στο διαδίκτυο, τα δίνει η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία, χωρίς να ζητήσεις καμιά συγκεκριμένη άλλη άδεια. Δεν έχουμε πάρει κανένα άλλο ειδικό στοιχείο που ήταν κρυφό, παίρνουμε μόνο τα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας με όποιο λάθος μπορεί να έχει μέσα. Και αν εντοπίσουμε λάθος την ειδοποιούμε αμέσως να αναρτήσει τη σωστή καρτέλα που υπάρχει εκεί. Ο παράγων αγροτικές περιοχές μπορεί να είναι ένας δύσκολος παράγοντας να τον μελετήσουμε, γιατί δεν έχει πάει η ανάλυση μέχρι κάτω, την σταματάνε σε σημείο Περιφέρειας κι αυτό δυσκολεύει πάρα πολύ τον ερευνητή.

Δεύτερο στοιχείο, μέσα στα ιδιωτικά σχολεία, γιατί βγάζουμε πάντα συγκριτικά τα δημόσια και τα ιδιωτικά, να δούμε και που τα μεν υπερισχύουν των δε, εμπλέκονται και τα σχολεία των μειονοτήτων, τα οποία θεωρούνται κατά την Εθνική Στατιστική Υπηρεσία ιδιωτικά σχολεία και έτσι μπορεί να βρεθεί ο ερευνητής να ψάχνει να βρει ένα 2θέσιο ιδιωτικό σχολείο σε αγροτική περιοχή της Ροδόπης. Απ' αυτό το σημείο και μετά αρχίζουμε και μπερδεύουμε λίγο τη διαδικασία, δεν υπάρχει ξεχωριστός κωδικός για να μελετάμε αυτά τα σχολεία. Στο σύνολο του μαθητικού πληθυσμού για την Πρωτοβάθμια εκείνη τη χρονιά είχαμε 646.505 παιδιά με ένα αριθμό που μειώνεται τα επόμενα χρόνια με ένα ποσοστό το οποίο πραγματικά μπορεί και ανταποκρίνεται στην υπογεννητικότητα που υπάρχει. Ξέρουμε πόσα είναι τα κορίτσια, η παράμετρος φύλο δεν λειτουργεί στην πρωτοβάθμια ως διαφοροποίηση, αυτό το 48,6% θα το δείτε σε αρκετές κατηγορίες, γιατί το ελέγχουμε να δούμε δηλαδή αν πράγματι τα κορίτσια είναι με την αναλογία που πρέπει να είναι σε όλες τις βαθμίδες μέσα κλπ. Α' τάξη, Β' τάξη, Γ' τάξη, Δ' ελέγξαμε το ποσοστό των μαθητών και μαθητριών που έχουν ηλικία μεγαλύτερη από την κανονική. Είναι αυτό το ποσοστό που βλέπετε από εδώ κάτω. Πράγματι 1,5% περίπου των παιδιών σε κάθε τάξη σε όλη τη χώρα έχουν μια ηλικία μεγαλύτερη από την προβλεπόμενη από το νόμο για να πάνε στην Α' Δημοτικού. Αυτό το 1,5% μεταφέρεται στη Β', στην Γ', στην Δ' ακριβώς ίδια αναλογία, στην ΣΤ' γίνεται λίγο μεγαλύτερο, γίνεται 2%, αυξάνει κατά 0,5%, αλλά πάλι κάποιος θα μπορούσε να πει ότι στατιστικά είναι καλά τα πράγματα. Υπάρχουν Νομοί που διαφοροποιούνται σ' αυτό το ποσοστό; Υπάρχουν Νομοί της χώρας που το ποσοστό αυτό μπορεί να γίνει και 8% και 9%, όχι όμως παραπάνω. Το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού στη λήξη ήταν κατά 1.000 περισσότερο από την έναρξη.

Και αρχίζουμε τους ποιοτικούς δείκτες. Διέκοψαν αδικαιολόγητα τη φοίτησή τους, ένδειξη σχολικής διαρροής, το στοιχείο που είπε ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, διέκοψαν αδικαιολόγητα τη φοίτησή τους 4.258 παιδιά από όλο το δημοτικό σχολείο, το ποσοστό είναι πράγματι 0,7% είναι πάρα πολύ χαμηλό. Μέχρι το τέλος του έτους παρακολούθησαν τα μαθήματά τους το 99,3%. Στα δημοτικά σχολεία δεν έχουμε εξετάσεις παντού, από την Α' μέχρι την Δ' παίρνουν ένα χαρακτηρισμό ποιοτικό τα

παιδιά και αποφοιτούν. Ε' και ΣΤ' όμως έχουμε βαθμολογία και η βαθμολογία μοιάζει στην κλίμακά της με του Γυμνασίου και του Λυκείου, έχει τέσσερις βασικές κατηγορίες, θα τις δούμε μετά. Παρακολούθησαν, λοιπόν, τα μαθήματά τους το 99,3%, προήχθηκαν απ' όλες τις τάξεις το 99,5% αυτών, που σημαίνει ότι επανέλαβαν την τάξη 3.000 παιδιά σε όλη τη χώρα απ' όλες τις τάξεις. Ειδικά από την Α' και την Δ' το 66% όσων έχουν προαχθεί που είναι η αναλογία τους ουσιαστικά έχουν περάσει στην Ε'. Βαθμούς σχεδόν καλά, που είναι το μέτριο του γυμνασίου και του λυκείου έχει το 33,3%, ένα στα τρία παιδιά του δημοτικού σχολείου, στην Ε' και στην ΣΤ' δημοτικού παίρνει τη βάση να το πω έτσι.

Αυτό το ποσοστό δεν είναι ίδιο σε όλους τους Νομούς της χώρας και αυτή τη στιγμή η έρευνα που γίνεται είναι αυτοί οι Νομοί που έχουν υψηλά εδώ με τις ηλικίες των μπαμπάδων και το μορφωτικό τους επίπεδο, αλλά και την πρόσβαση στην Γ' Λυκείου, μια έρευνα που είχε προηγηθεί, που είδατε σε CD και μας έδωσε το Υπουργείο Παιδείας, εάν συμπίπτουν σημαίνει ότι το πρόβλημα υπάρχει στο Νομό από τη μικρή βαθμίδα και πρέπει πραγματικά το δημοτικό σχολείο να είναι το δυνατό σημείο που θα μας δώσει την βελτίωση του επιπέδου στο συγκεκριμένο Νομό μειώνοντας αυτό το ποσοστό. Καλά το 1,7%, πολύ καλά το 19,4% και άριστα είναι το 78,9% των παιδιών της 5^{ης} και της 6^{ης} δημοτικού τα οποία προήχθηκαν ουσιαστικά.

Στις ειδικές τάξεις μέσα στα δημοτικά σχολεία έχουμε 13.049 μαθητές και μαθήτριες, αντιστοιχεί περίπου στο 2%, αλλά έχει μία αύξηση η οποία έχει πολύ ενδιαφέρον, την επόμενη χρονιά έγινε 13.618, 4,4% αυξήθηκε και την επόμενη φορά φτάσαμε στο 15.311, αυξήθηκε κατά 12,4% και έχουμε φτάσει στο 2007. Αν πάρουμε τα στοιχεία του 2008 και του 2009 σημαίνει ότι δίνει μάχη η ειδική αγωγή να βγάλει τα παιδιά από το σπίτι, δεν αυξάνονται ετησίως έτσι τα άτομα με ειδικές ανάγκες, υπάρχουν κρυμμένα κάπου και προσπαθεί να τα βγάλει. Η εικόνα στους Νομούς δεν είναι η ίδια. Πόσοι παλιννοστούντες; 6.922 παιδιά μέσα στα δημοτικά σχολεία της χώρας, αλλά αυτός ο αριθμός μειώθηκε την επόμενη χρονιά κατά 15,5% και την επόμενη χρονιά κατά 8,7%. Πιστεύω ότι είναι ένας πληθυσμός ο οποίος στους δείκτες δεν θα το βρούμε πια. Αντίθετα οι αλλοδαποί μαθητές και οι μαθήτριες είναι 53.692, αντιστοιχούν στο 8,5% περίπου, 8,3% των παιδιών του δημοτικού σχολείου και αυξάνονται σταθερά κατά έτος με ένα ποσοστό περίπου γύρω στο 6%. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να το παίρνει κανείς υπόψη του. Αυτό δεν σημαίνει ότι η εικόνα είναι ίδια σε Νομό, δεν σημαίνει ότι τα δημοτικά σχολεία στο κέντρο των Αθηνών έχουν αυτή την αναλογία. Εδώ υπάρχει περίπτωση να βρείτε δημοτικό σχολείο που περίπου το 95% στην περιοχή Βικτώρια μέχρι Αττική αποτελείται από παιδιά μεταναστών.

Αυτό σημαίνει να τιμήσει και το ελληνικό κράτος τους Έλληνες συναδέλφους που χωρίς να έχουν κάνει διαπολιτισμική εκπαίδευση και προετοιμασία δίνουν μάχη και τα καταφέρνουν και κερδίζουν αυτούς τους Έλληνες πολίτες οι οποίοι έχουν μια άλλη καταγωγή και έχει πάρα πολύ μεγάλη σημασία πώς το κάνουν αυτό χωρίς ειδικά βιβλία, πώς το κάνουν χωρίς να χρησιμοποιούν ξένες γλώσσες, πώς το κάνουν χωρίς να έχουν τις αντίστοιχες υποδομές. Προσπαθούμε να μπούμε σαν εκπαίδευση με το φιλότιμο μέσα σε ένα χώρο δύσκολο και εδώ δεν είναι θέμα κομμάτων και πολιτικών, είναι ουσίας, όποιο κόμμα και να έρθει έχει μπροστά του αυτό το πρόβλημα.

Να προχωρήσουμε στους συναδέλφους μας. 69.766, αυτό που λέει ο κ. Μπράτης, 70.000 ακριβώς έτσι είναι. Κάθε χρόνο οι συνάδελφοι αυξάνονται, που σημαίνει ότι γίνονται αυτοί οι διορισμοί. Έχουμε το 2005-2006 αύξηση κατά 5,5%, 73.606, το 2007 είχαμε στις 75.356 δασκάλους. Στην έναρξη. Από εδώ αρχίζει το πρόβλημα. Παρόντες απ' αυτούς, στη θέση τους δηλαδή κατά την έναρξη είναι το 81,2%, απόντες από το διδακτικό προσωπικό είναι ένας στους δέκα, είναι το 9,9%. Είναι ένα μεγάλο ερώτημα που είναι αυτός ο κόσμος. Δεύτερον, αυτός ο κόσμος έχει και πολλούς λόγους, υπάρχουν άδειες κήσης, υπάρχουν εκπαιδευτικές άδειες, υπάρχουν αποσπάσεις κλπ. κλπ., κάπου είναι, αλλά πρέπει να γνωρίζει το Υπουργείο πού είναι και για ποιο λόγο είναι. Βοηθητικό προσωπικό, η παράμετρος που διαφοροποιεί πολύ τα ιδιωτικά σχολεία από τα δημόσια, δηλαδή όλο το προσωπικό που εμπλέκεται προκειμένου να λειτουργήσει η διδακτική διαδικασία. Δεν είναι μόνο οι υποδομές που πάνε καλά τα ιδιωτικά, είναι και σ' αυτό το βοηθητικό προσωπικό.

Εκεί όμως που ο δείκτης είναι σημαντικά υπέρ των δημοσίων σχολείων είναι του προσωπικού, η αναλογία μαθητών και δασκάλων. Στα ιδιωτικά είναι πολύ μεγαλύτερη η αναλογία, ενώ στα δημόσια δεν είναι. Η δε πληρότητα των ειδικοτήτων στο δημόσιο σχολείο είναι καλή, πολύ καλύτερη απ' ότι είναι αυτή τη στιγμή σε ποσοστό δασκάλων που είναι μόνιμοι και έχουν πλήρες ωράριο. Πόσοι απ' αυτούς είναι προϊστάμενοι ή διευθυντές ή σε θέση ευθύνης, πόσοι είναι υποδιευθυντές, πόσοι είναι δάσκαλοι με πλήρες ωράριο, πόσοι είναι δάσκαλοι ειδικοτήτων, αυτός ο αριθμός αρχίζει και αυξάνει: 10.000, 12.000, 14.500, 14.700. Έδωσε προτεραιότητα δηλαδή η πολιτική τα χρόνια αυτά να μπουν ειδικότητες μέσα στα σχολεία. Και όταν μιλάμε για ειδικότητες μιλάμε για τέχνης, για γυμναστές, για ξενόγλωσσους κλπ. κλπ. Οι δάσκαλοι των τάξεων είναι περίπου από το σύνολο του διδακτικού προσωπικού που υπηρέτησε, στοιχεία. Λήξης περίπου το 87,6% και το 12,4% είναι ειδικότητες. Έχουμε 2.500 ξένων γλωσσών εκ των οποίων το 57% είναι μόνιμοι, 906 δασκάλους μουσικής μόνιμοι είναι το 68,7%, 3.000 περίπου γυμναστές 53% μόνιμοι και εκείνη τη χρονιά είχαμε 0 της Πληροφορικής που έγιναν 29 την επόμενη και 48 την μεθεπόμενη, που σημαίνει ότι ουσιαστικά αυτή είναι η εικόνα του προσωπικού μας. Απ' αυτούς έχει πολύ μεγάλη σημασία, το 8% των Ελλήνων δασκάλων έχει πτυχίο και άλλο εκτός από τα παιδαγωγικά είτε οικονομικό, είτε κοινωνικό, είτε φιλολόγου κλπ. Δεύτερον το 2% έχει πάρει ήδη μεταπτυχιακό τίτλο και οι ηλικίες είναι σχετικά νεότερες, αλλά και το 0,3% είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος μέσα στην ελληνική δημοτική εκπαίδευση, 167 δάσκαλοι που την επόμενη χρονιά έγιναν 191, που την επόμενη χρονιά έγιναν 236. Δηλαδή όλοι οι δείκτες οι οποίοι έχουν σχέση με μεταπτυχιακά, με διδακτορικά και με μετεκπαίδευση στο εσωτερικό και στο εξωτερικό είναι αυξητική, αλλά ιδιαίτερα τα μεταπτυχιακά και τα διδακτορικά έχουν μία αύξηση της τάξης του 20%, που σημαίνει το 1/5 των δασκάλων απ' αυτούς που έχουν διδακτορικό προστίθεται επιπλέον την επόμενη χρονιά.

Και φτάνουμε στη φωτοτυπία που έχετε μπροστά σας, τα οικονομικά της πρωτοβάθμιας από την προηγούμενη φορά, όχι αυτά που σας δώσαμε σήμερα, είναι μια καρτέλα, αυτή εδώ. Στην 1^η στήλη υπάρχει ο κωδικός που αναφέρεται στον κρατικό προϋπολογισμό της χώρας. Μέσα στο Υπουργείο Παιδείας ο κωδικός 210 αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το 2005, το 2006 και το 2007 επενδύθηκαν τα συγκεκριμένα χρήματα. Είναι –ούτε εγώ

δεν μπορώ να το διαβάσω από εδώ κοντά – περίπου 1.700 και κάτι το 2005, 1.800 κάτι το 2006 και 1 παραπάνω. Είχαμε μια αύξηση 6% κατ' έτος σε πραγματικά νούμερα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Όμως πληρωμές για υπηρεσίες, ο κωδικός ο πρώτος, είναι το 99,44%, μισθοί είναι αυτό το πράγμα. Δηλαδή ο προϋπολογισμός που έχει το ΥΠΕΠΘ στα χέρια του, εκτός από τους μισθούς που περισσεύει ένα 0,5% προκειμένου να ασκήσει πολιτική για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας. Το ερώτημα ήταν, μήπως με κάποιο άλλο τρόπο έχει χρήματα; Και γι' αυτό, λοιπόν, επειδή είχαμε και εμείς αυτά τα ερωτήματα, κάναμε τη μελέτη μεταξύ Πέμπτης και σήμερα να σας δώσουμε την πλήρη εικόνα για την εκπαίδευση που θα δούμε στη συνέχεια. Πώς το αναλύουμε αυτό; Το αναλύουμε πρώτα το ΥΠΕΠΘ, μετά οι Νομοί και οι Νομαρχίες τι λεφτά πήραν και πού πάνε αυτά τα λεφτά; Να το πούμε από τώρα. Για τους Νομούς και τις Νομαρχίες το 64,2% της χρηματοδότησης αφορά ωρομίσθιους όπου υπάρχουν της πρωτοβάθμιας και της δευτεροβάθμιας, ό,τι λεφτά παίρνουν από τις Νομαρχίες και υπερωρίες. Άλλα στοιχεία τις μετακινήσεις του προσωπικού περίπου 2,5%, εκπαιδευτικές άδειες περίπου 2,5%, σχολικές Επιτροπές καθαριότητα δηλαδή, οι καθαρίστριες που πάνε από τη Νομαρχία 6,3%, σχολικός αθλητισμός και εκδηλώσεις 2,4%. Δηλαδή και ένα κομμάτι δαπανών του σχολείου, που σημαίνει τον ωρομίσθιο πάσης φύσεως ο οποίος απασχολείται μέσα στο σχολείο, την καθαριότητα κλπ., την πληρώνει εδώ το κομμάτι τα 22 εκατομμύρια, που έγιναν 46 την επόμενη χρονιά και που έγιναν 44 την επόμενη. Το πρόβλημα που υπάρχει εδώ είναι ότι δεν υπάρχει σταθερότητα στην πληρωμή. Υπάρχει περίπτωση δηλαδή ακόμα μέσα στο 2009 να δίνονται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση χρεωστούμενα από το 2008 και τα αποτυπώνει ο κρατικός προϋπολογισμός όταν δίνονται. Γι' αυτό βλέπετε ξαφνικά να έχουμε κάτι 101% αύξηση από τη μια χρονιά στην άλλη, έπρεπε να πάρουν 40 οι δήμοι, πήραν 22, την επόμενη χρονιά πήρα τα 40, αλλά αυτά αφορούν και 20 από τα προηγούμενα και είναι μια κατάσταση η οποία μετακυλιέται. Αυτό δημιουργεί ιδιαίτερη δυσκολία.

Το σύνολο του τακτικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Παιδείας είναι το νούμερο που βλέπετε. Το σύνολο των Νομών το νούμερο που βλέπετε, πληρώνονται και οι Εφοριακοί, πληρώνονται και οι Τελωνειακοί από τους ίδιους κωδικούς, εμείς απομονώσαμε ποιο κομμάτι αφορά την εκπαίδευση, τα 100 εκατομμύρια. Και εδώ κάτω βλέπετε και την αναλογία που έχει η πρωτοβάθμια μέσα στον προϋπολογισμό συνολικά του Υπουργείου Παιδείας. Το 31% αυτών των δαπανών που έχει όλο το Υπουργείο αφορά δαπάνες για την πρωτοβάθμια. Ακριβώς από κάτω βλέπετε δείκτες, δηλαδή πόσα σχολεία έχουμε, πόσους εκπαιδευτικούς έχουμε και επειδή μιλάμε για πρωτοβάθμια μιλάμε προσχολική και δημοτικά μαζί, για δασκάλους και νηπιαγωγούς μαζί, για το ανθρώπινο δυναμικό και για τους μαθητές προσχολική και δημοτικά μαζί. Και έτσι έχουμε και ένα ενδεικτικό δείκτη, πόσο κοστίζει ανά σχολική μονάδα, πόσα χρήματα αναλογούν σε μια σχολική μονάδα; Πόσα χρήματα αναλογούν στο τμήμα; Πόσα χρήματα αναλογούν σε κάθε παιδί; Και πόσα χρήματα αναλογούν σε κάθε δάσκαλο; Προτρέχω να σας πω, ότι μόλις κάνετε την αναγωγή στο δάσκαλο βγάζετε το μισθό του πλήρους, περίπου 24.000 δηλαδή και κάτι ετησίως, δηλαδή αυτή είναι η αναλογία γιατί είπαμε, ότι το 99,5% των δαπανών του Υπουργείου είναι μισθοί. Αν, λοιπόν, ψάξουμε, ένα λεπτό –

ένα λεπτό. Άρα, σωστά μ' αυτό που είπε πριν, για ψάξτε το όλο. Λοιπόν, όλο το Υπουργείο Παιδείας έχει αυτούς τους κωδικούς: Κεντρική Υπηρεσία, Βιβλιοθήκες και ιστορικά αρχεία – τώρα έρχομαι στις φωτοτυπίες που σας δώσαμε σήμερα – Διεύθυνση σχολών εκπαίδευσης τακτικού προσωπικού ένας κωδικός που μηδενίστηκε από το 2007 και μετά, δεν υπήρχε χρηματοδότηση σ' αυτό. Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων εξωτερικού. Εισιτήριες εξετάσεις για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια, Θρησκευματα, τεχνολογικός τομέας στα ανώτατα τεχνολογικά ιδρύματα, πανεπιστημιακός τομέας, Ακαδημία Αθηνών και λοιπές υπηρεσίες, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς, Γενική Γραμματεία Εκπαίδευσης Ενηλίκων και Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας στην Ανώτατη Εκπαίδευση.

Ο κρατικός προϋπολογισμός επισήμως καταγράφει τα αντίστοιχα ποσά που βλέπετε και θα ήθελα να επιλέξουμε τον κωδικό 170, που είναι οι εισιτήριες εξετάσεις, γιατί το πρώτο που ξεκινάμε είναι αυτό. Και θυμάμαι ότι το 2004 στην πρώτη μελέτη που είχε γίνει από το Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της ΓΣΕΕ είχαμε κάνει και ποσοτικές αναλύσεις, αλλά κάναμε και κάτι άλλο. Κάναμε διαλόγους, τραπέζια δηλαδή με φορείς, πανεπιστημιακούς, τους εκπροσώπους των πανεπιστημίων, τους εκπροσώπους των Συνδικάτων και ζητάγαμε τη γνώμη τους. Αυτά τα πρακτικά έχουν γραφτεί και έχουν κατατεθεί μέσα στους 12 τόμους που πήρατε στο CD.

Το τελευταίο γκρουπ, η τελευταία ομάδα που συζήτησε ήταν η Διοίκηση του Υπουργείου και μετείχαν ο πρώην, ο κ. Λίτινας και ο τότε νυν Διευθυντής της Διεύθυνσης Οργάνωσης και διεξαγωγής Εξετάσεων, ένα Πρόεδρος βαθμολογικού κέντρου και ο Γενικός του Γραμματέας που τράβαγε το κουπί να βρει κάθε φορά ποιοι θα διορθώσουν τα γραπτά, που σημαίνει τηλέφωνα, για να έχουμε μπροστά μας την εικόνα πως λειτουργούσε το σύστημα. Παρίστατο και ο κ. Πανάρετος τότε. Και μία από τις ερωτήσεις θυμάμαι που είχε κάνει ο κ. Πανάρετος και που ήταν πάρα πολύ σημαντική, είναι πόσο κοστίζει ρε παιδιά αυτό το πράγμα; Το 2004 το Δεκέμβριο έχουμε εξετάσεις και στη Β' λυκείου αν θυμόσαστε και στη Γ' Λυκείου και τότε μιλούσαμε σε δραχμές και η εκτίμηση όλων είναι ότι είναι πολύ ακριβό το σύστημα, κόστιζε τότε 2 δισεκατομμύρια δραχμές, περίπου δηλαδή θα κόστιζε γύρω στα 6 εκατομμύρια € σήμερα. Τα στοιχεία που επισήμως έχουμε γι' αυτό τον κωδικό είναι ότι το 2005 κόστισαν οι εξετάσεις 1.450, το 2006 1.376, το 2007 1.418, αφού μέσα στην τριετία παρουσιάζεται αυτή η σταθερότητα βάσιμα κάποιος μπορεί να πει περίπου 1,5 εκατομμύριο κοστίζουν οι εξετάσεις πια της Γ' Λυκείου στα μαθήματα έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί όχι 12, όχι 9, 6 κλπ. κλπ. Το 2008 πάει ο κωδικός στο 5,5 εκατομμύρια. Ούτε ερώτηση στο Κοινοβούλιο έχει γίνει, ούτε κανένας γνωρίζει το γιατί. Ωστόσο στην ανάλυση γιατί είναι πληρωμένες οι δαπάνες μέχρι 30/9 αναφέρεται κατά 99% μισθοί.

ΜΕΛΟΣ: Χώσανε άλλους μισθούς στον κωδικό δηλαδή;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Δεν το ξέρω. Αυτό δεν μπορεί να είναι επιστημονική ερμηνεία, αυτό λέω τι καταγράφει ο κρατικός προϋπολογισμός και επειδή έχουν πολύ μεγάλη σημασία, προφανέστατα ανάγκες του Υπουργείου καλύπτει σας το

λέω ξεκάθαρα δεν υπάρχει περίπτωση. Το θέμα αν μπορεί να έχει κάποιος το εργαλείο στο χέρι του. Κάτι χρωστάγανε από πριν ..

ΜΕΛΟΣ: Μην είσαι απόλυτος.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Όχι, σίγουρα είναι αυτό, δηλαδή δεν βάζω τέτοιο στοιχείο, μιλάμε για πολιτική του κράτους, δεν μπορεί να γίνει σε τέτοια νούμερα. Και θέλω να σας το αποδείξω γιατί.

ΜΕΛΟΣ: Όχι, πάντα βαφτίζουμε κατηγορίες δαπανών ως άλλη κατηγορία..

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ναι, δεν είναι εύκολο όταν αποδίδονται ...

ΜΕΛΟΣ: Διαφορές δαπανών καλύψανε.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ναι – ναι, ο κρατικός προϋπολογισμός της χώρας δεν συντάσσεται έτσι, δηλαδή έχει κανόνες οι οποίοι είναι πάρα πολύ αυστηροί. Ήθελα να σας πω, ότι το 2009 ο δεύτερος προϋπολογισμός, τι ποσό εγράφη; 25 εκατομμύρια και υπήρξε η περίπτωση να σκέφτομαι μήπως αφορά εμάς, αν προτείναμε μια αλλαγή του εξεταστικού συστήματος, γιατί κυριάρχησε το σύστημα πρόσβασης μέσα στο 2009.

ΜΕΛΟΣ: Αυτός που προϋπολογίστηκε τον Οκτώβριο του 2008.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ακριβώς. Αυτός όμως ο προϋπολογισμός τον Οκτώβριο του 2008, το ότι υπάρχουν αυτή τη στιγμή ανάγκες στην εκπαίδευση οι οποίες έχουν μετακυληθεί από το 2004 είτε λέγεται Ολυμπιακή Παιδεία, είτε λέγεται Ωρομίσθιοι κλπ. είναι υπαρκτές. Όμως ο κρατικός προϋπολογισμός όπως και κάθε άλλος κρατικός προϋπολογισμός απεικονίζει την μεθοδολογία. Αυτός που μας ενδιαφέρει είναι να έχουμε εμείς μια εικόνα απ' αυτά τα διαφορετικά ποσά πόσο περίπου κοστίζει το σύστημά μας; Ξεκάθαρα η άποψη μου λέει 1,5, μην τα λαμβάνετε υπόψη.

ΜΕΛΟΣ: Δηλαδή όσο οι μισθοί όλης της Πρωτοβάθμιας;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Δείτε ποιο είναι το νόημα που θέλω να πω. Αν πάρετε τον κρατικό προϋπολογισμό του 2009 στις δαπάνες διενέργειας εθνικών εκλογών, θα δείτε διπλασιασμό σε σχέση με τις προηγούμενες εκλογές. Δηλαδή κάποιος στο κράτος εκτιμούσαν ότι πιθανότατα μέσα στο 2009 το κράτος να χρειαστεί να προσφύγει 2 φορές σε εθνικές εκλογές και ενέγραψε το διπλό ποσό. Ο προϋπολογισμός μπορεί να προβλέπει πράγματα, διότι είναι τρομερό να καταλήξει μια πολιτική απόφαση και να μην έχεις τα χρήματα να την υλοποιήσεις. Εγώ, λοιπόν, λέω ότι θέμα του δικού μας του Συμβουλίου δεν είναι να ψάχνει τους κωδικούς, είναι να δει από τους κωδικούς ποια πραγματικά ποσά είναι. Αν μιλάμε λοιπόν για 5,5 εκατομμύρια που μπορεί να χειρίζεται το Υπουργείο Παιδείας, ακόμα και αυτή η αύξηση του κωδικού στα 25 δεν λέει τίποτα, είναι μικρή. Δηλαδή η ουσία είναι ότι ολόκληρο το Υπουργείο Παιδείας, ο νυν υπουργός Παιδείας, ο προηγούμενος, οι προηγούμενοι και οι αμέσως προ προηγούμενοι δεν είχαν χρήματα εκτός από το να πληρώσουν τις μισθοδοσίες παρά μόνο

αυτά. Και ταυτόχρονα έπρεπε να ψάξουμε να δούμε και τους άλλους φορείς που δεν αναφέρονται μέσα στον κρατικό προϋπολογισμό. Παραδείγματος χάρι ο ΟΕΠΕΚ δεν υπάρχει εδώ, υπάρχει η Αρχή Διασφάλισης Ποιότητας. Το ΚΕΕ δεν υπάρχει εδώ, αυτοί οι οργανισμοί ζούνε, έχουν λεφτά, αναγκάζεται το Υπουργείο και τους πληρώνει, από πού τους πληρώνει; Ο Οργανισμός ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τόσα λεφτά δεν έχουν κι αυτό είναι και το πρόβλημα.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Προφανώς. Ο Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κάτι ήθελε ο κ. Πρόεδρος.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Να κάνω μόνο μία μικρή παρέμβαση επειδή είναι επίκαιρη, όσον αφορά τις εξετάσεις. Πάντως είναι πολύ περισσότερα τα χρήματα από το 1,5 εκατομμύριο για τις εξετάσεις τις πραγματικές, γιατί έχουν πολλαπλασιαστεί οι εξετάσεις. Να σας θυμίσω ότι φέτος για παράδειγμα εξετάστηκαν και οι μαθητές των τεχνικών λυκείων σε ένα διπλό σύστημα εξετάσεων, άρα πολλαπλασιάστηκαν οι επιτροπές, οι βαθμολογητές ...

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Και τα ειδικά μαθήματα.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Και τα ειδικά μαθήματα. Και βεβαίως αυτό που είχα πει κι εγώ σε κάποια παλιότερη από τις συνεδριάσεις μας, είναι ότι αυξήθηκε πολύ ο χρόνος που διατίθεται για τις εξετάσεις αυτές με αποτέλεσμα να τελειώνουν πολύ νωρίς τα μαθήματα. Δηλαδή είναι που είναι κουτσουρεμένος ο σχολικός χρόνος, βάζουμε και όλες αυτές τις εξετάσεις που μας αναγκάζουν από τον Απρίλιο –από τον Απρίλιο σημειώστε το- να ξεκινάμε εξετάσεις και καταλαβαίνετε τι γίνεται. Εάν δηλαδή, όταν τελείωσα εγώ κάναμε μαθήματα -και μιλάω για το γυμνάσιο και το λύκειο- μέχρι και 20 Ιουνίου καταλαβαίνετε ότι εφόσον ξεκινάμε τον Απρίλιο τουλάχιστον δυο μήνες είναι απώλεια από τον πραγματικό διδακτικό χρόνο και αυτός δίνεται στις εξετάσεις. Άρα μπορεί να μην είναι 5,5 εκατομμύρια ή 25 εκατομμύρια €, αλλά σίγουρα είναι πολλά τα χρήματα που δίνονται για τις εισιτήριες εξετάσεις.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Πολύ περισσότερα, πολύ περισσότερα.

ΜΕΛΟΣ: Ναι, αλλά σε άτομα που μισθοδοτούνται και ταυτόχρονα πληρώνονται και επιπλέον για το εξεταστικό;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ναι, κοιτάξτε να δείτε. Όλες αυτές οι επιτροπές και οι βαθμολογητές παίρνουν επιπρόσθετα χρήματα γιατί είναι εκτός εργασίας.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Για να ξεκαθαρίσουμε, τα χρήματα που παίρνουν αυτοί είναι ελάχιστα τώρα, είναι αμελητέα. Συνολικά είναι πολύ, αλλά τα ΕΠΑΛ που μπήκανε φέτος ήταν 500 μαθητές. Η Επιτροπή εξετάσεων ήταν η ίδια. Δεν άλλαξε σε τίποτα η επιτροπή.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Να σας πω εγώ επειδή ήμουνα στην επιτροπή των εξετάσεων των νυχτερινών σχολείων, έγιναν δύο εξετάσεις. Οι κανονικές και οι επαναληπτικές.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Κάθε χρόνο;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Κάθε χρόνο γίνονται. Στις επαναληπτικές αυτοί που ενεπλάκησαν στο σύστημα ξεπερνούσαν τους 300 και οι μαθητές που συνολικά εξετάστηκαν ήσαν 15 συνολικά.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Κάθε χρόνο κ. Πρόεδρε γίνεται αυτό. Εγώ συμμετείχα και στην μεν και στη δε Επιτροπή και ξέρω.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ναι, αλλά φέτος είχαμε τις επιπρόσθετες εξετάσεις των Τεχνικών Λυκείων.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Υπήρχε το περίεργο 27 άτομα να ασχολούνται με έναν μαθητή πανελλαδικά.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Εγώ νομίζω ότι έχετε δίκιο και θα δείτε ότι ακόμα στην επόμενη διαφάνεια που κι εγώ την έψαξα για να είμαι πιο αναλυτικός, πάλι μισθούς αφορά, πράγματι αφορά μισθούς. Γι' αυτό λέω ελάτε στην 3^η και στην 4^η σελίδα να δούμε και την επόμενη. Φτάνουμε σ' αυτό που ρώτησε η Χρυσή πριν προχωρήσει. Λέει, για πες μας τώρα πρωτοβάθμια. Η πρωτοβάθμια συνολικά μέσα στον κωδικό του ΥΠΕΠΘ και στους Νομούς καλύπτει το 30,48% που έγινε 30,91%, που έγινε 30,89%, που έγινε 30,40%, 1.700, 1.800, 1.900. 2.111. Η Δευτεροβάθμια 2.149, 2.251, 2.402, 2.566. Η Τριτοβάθμια μέσα στον προϋπολογισμό είναι 1.183, 1.273, 1.359, 1.492 αυξητικοί οι δείκτες οι ετήσιοι και ουσιαστικά καλύπτει το 20% η Τριτοβάθμια σε σχέση με τις δαπάνες για μισθούς και χρηματοδοτήσεις.

Αν πάμε στο πρόγραμμα των δημοσίων επενδύσεων σωστά, γιατί ο τακτικός προϋπολογισμός είναι ο ένας λογαριασμός που ψάχνουμε, πρέπει να ψάξουμε και τις δημόσιες επενδύσεις. Οι δημόσιες επενδύσεις συνολικά στο χώρο της παιδείας χωρίζονται στους εξής κωδικούς: Τομέας Εκπαίδευσης στο ΥΠΕΠΘ, πληρωμές για έργα που χρηματοδοτούνται μόνο από εθνικούς πόρους τα ποσά που βλέπετε. Τομέα Εκπαίδευσης στο ΥΠΕΠΘ πληρωμές για έργα χρηματοδοτούμενα από κοινοτικού πόρους, δηλαδή εδώ είναι η εθνική μας συμμετοχή, περίπου 20% έως 25%. Και Τομέας Εκπαίδευσης από άλλους φορείς, από άλλα Υπουργεία παραδείγματος χάρη, γιατί ο συνολικός προϋπολογισμός λέει εκπαίδευση στον πρώτο του πίνακα, 3.1 του κρατικού προϋπολογισμού. Αυτά είναι άλλα 654 εκατομμύρια.

Αν αρθροίσετε τακτικό προϋπολογισμό τον προηγούμενο και τις δημόσιες επενδύσεις από οποιαδήποτε μεριά φτάνουμε στο 6.343 που το 2006 έγινε 6.600, το 2007 7 εκατομμύρια, το 2008 7.759 αυξητικά και που αντιστοιχούσαν στο αναθεωρημένο ΑΕΠ 3,19%, 3,11%, 3,07%, 3,38% σταματήσαμε το 2008 και μπαίνει ο προϋπολογισμός και απολογισμός, γιατί εδώ κάνουμε ισολογισμό ουσιαστικά, δηλαδή τα πληρωμένα πια, να δούμε πόσο τοις εκατό του ΑΕΠ. Αν μιλάμε για οικονομικά μεγέθη σ' αυτό το σημείο, αυτή είναι η χρηματοδότηση του κράτους για την ελληνική

εκπαίδευση, αυτός είναι ο δείκτης που παρακολουθεί η EUROSTAT και που λέει δαπάνες δημόσιες επενδεδυμένες ως ποσοστό του ΑΕΠ. Αυτό που ενδιαφέρει είναι όμως ότι έχουμε περίπου κατ' έτος από το 2002 με τιμές αναγωγής 2,2 δισεκατομμύρια που επενδύουν τα ελληνικά νοικοκυριά σε αγορά αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης. Αν αθροίστε αυτά τα δύο είναι περίπου 5,7 και δυστυχώς αυτή η χρηματοδότηση νοικοκυριών και κράτους είναι παραπάνω από το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που σημαίνει ότι το κλειδί πιθανότατα δεν είναι αυτή τη στιγμή στο να αυξηθεί, πολύ καλό θα είναι να αυξηθεί αυτή τη στιγμή η χρηματοδότηση και να φτάσει το κράτος να δίνει μόνο του 5, αλλά θα πρέπει να χρέματα τα 2,2 που βάζουν τα νοικοκυριά να μειωθεί, δηλαδή να γυρίσουν πίσω στα νοικοκυριά, να περιορίσουν δηλαδή την πίεση που δέχεται το ελληνικό νοικοκυριό ειδικά μέσα σε συνθήκες κρίσης για να ανταποκριθεί σε πολύ δύσκολες δαπάνες αγοράς αγαθών και υπηρεσιών εκπαίδευσης.

Θέλω να πω μ' αυτά όλα ότι ουσιαστικά η μελέτη του δείκτη χρηματοδότησης είναι πάρα πολύ σημαντική για το στρατηγικό σχεδιασμό και ξέραμε αυτή τη στιγμή ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος και δεν μπορεί ο επόμενος Υπουργός να κάνει μια αλλαγή στο εκπαιδευτικό μας σύστημα και μάλιστα μια ποιοτική, αν δεν κάνει αυτό που είπατε όλοι από την πρώτη ημέρα, αν δεν επενδύσει επιπλέον πόρους, αυτό έχει πολύ μεγάλη σημασία. Οι πόροι ίσα που βοηθάνε αυτή τη στιγμή να καλυφθούν οι ανάγκες.

Αν θέλετε να δούμε την τελευταία διαφάνεια, ήταν μια διαφάνεια που την έβγαλα και είναι χρήσιμη κυρίως ψάχνοντας να δω ένα – έναν τους κωδικούς. Η κεντρική υπηρεσία λοιπόν πληρώνει για μισθούς περίπου το 38% αν κατέβουμε προς τα κάτω και οι πληρωμές οι μεταβιβαστικές είναι το 60%. Έψαξα να δω τι είναι και σας αναφέρω. Είναι ο ΟΣΚ, είναι ο ΟΕΚ είναι η ενίσχυση των οικονομιών των οικογενειών που έχουν παιδιά που σπουδάζουν μακριά.

Βιβλιοθήκες και ιστορικά αρχεία. Οι μισθοί είναι το 78,5%, οι πληρωμές οι μεταβιβαστικές είναι το 18,7% και αφορούν ενίσχυση όλων των βιβλιοθηκών και των ερευνητικών κέντρων της χώρας. Στη Διεύθυνση Σχολών Εκπαίδευσης Διδακτικού Προσωπικού το 100% ήταν οι μισθοί και από ένα σημείο και μετά δεν υπάρχει. Πληρωμές για υπηρεσίες στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης Ελληνοπαίδων Εξωτερικού είναι το 80,5%, ενώ οι Μεταβιβαστικές είναι η εισφορά στον ΟΕΔΒ για τα βιβλία και είναι η επιχορήγηση σχολικών μονάδων του εξωτερικού. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση οι πληρωμές για υπηρεσίες, το βλέπετε και μόνοι σας είναι 99,448%, μεταβιβαστικές έχει μόνο στον ΟΕΔΒ. Η Γενική Γραμματεία Θρησκευμάτων ουσιαστικά έχει ένα μικρό ποσοστό για υπηρεσίες 5% και 94,5% είναι οι μισθοί των κληρικών ουσιαστικά οι οποίοι υπάγονται στον κρατικό προϋπολογισμό. Αν προχωρήσουμε στην τριτοβάθμια οι πληρωμές για υπηρεσίες - μισθούς είναι το 39,7%, ενώ οι μεταβιβαστικές είναι περίπου το 60% που είναι η επιχορήγηση των ΤΕΙ όχι για μισθούς της ΑΣΠΑΙΤΕ και του Εθνικού Ιδρύματος Νεότητας. Στον πανεπιστημιακό τομέα η εικόνα είναι 63% μισθούς, 32% πληρωμές μεταβιβαστικές και είναι η επιχορήγηση των ΑΕΙ, το ίδρυμα κρατικών υποτροφιών και όλες οι φοιτητικές λέσχες και μέριμνας της χώρας. Η Ακαδημία Αθηνών αντίστοιχα επιχορηγεί ερευνητικά και επιστημονικά ιδρύματα. Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς επιχορηγεί πολιτιστικά ιδρύματα, η Γενική Γραμματεία δια Βίου έχει τις ΝΕΛΕ που τις επιχορηγεί στην Περιφέρεια. Και η Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας που

βλέπετε αναλυτικά τον προϋπολογισμό της είχε 0 το 2005, 59.000 το 2006, 875 και πάει λέγοντας, δεν επιχορηγεί κανέναν. Δηλαδή ο προϋπολογισμός όπως τον διαβάζω εγώ του Υπουργείου Παιδείας δεν κρύβει μυστικά, κρύβει την ανάγκη να πληρωθούν οι άνθρωποι οι οποίοι απασχολούνται και οι οποίοι δηλώνουν και έτσι είναι ότι δεν είναι ικανοποιημένοι από τους μισθούς τους οποίους παίρνουν για την παραγωγή του εκπαιδευτικού έργου.

Κλείσαμε και τα τέσσερα μεγέθη αυτά και ο λόγος που τα έβαλα ήταν για να γίνει σαφές στο Συμβούλιο ότι πρέπει να τα ψάχνει κάποιος, πρέπει δηλαδή να ενημερώνει με σαφήνεια το Συμβούλιο για να μπορεί να έχει άποψη, ότι αυτό το προσωπικό έχουμε, αυτές τις μονάδες έχουμε, αυτούς τους μαθητές έχουμε, αυτά τα λεφτά έχουμε. Για να κάνουμε τι;

Και τώρα θα μου επιτρέψτε όλα αυτά να τα θεωρήσω παράδειγμα, δεν αποτελούν απόψεις της Ομοσπονδίας, έχω στηριχθεί κυρίως στη δουλειά που προηγήθηκε με τους Κύπριους συναδέλφους και κουβεντιάσαμε εδώ για να έχουμε μια εικόνα. Εδώ ο καθένας και η καθεμιά μπορεί να βάλει τα δικά του στοιχεία επάνω. Αυτό που θα συμφωνήσουμε είναι, ότι αφού είναι σύστημα πρέπει να έχει το ίδιο όραμα το σύστημα με τα υποσυστήματά του. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι θα έχουν και το ίδιο πλαίσιο αναφοράς. Κάθε ένα υποσύστημα θα έχει το δικό του πλαίσιο αναφοράς και κάθε υποσύστημα θα έχει και τη δική του κατεύθυνση, τους δικούς τους βαθμούς ελευθερίας και εμείς θα ελέγξουμε τη συνεχή των μερών του υποσυστήματος. Δηλαδή υποσύστημα είναι και η πρωτοβάθμια, αλλά είναι μέρος η πρωτοβάθμια υποσυστήματος που το είπαμε όλοι μαζί υποχρεωτική εκπαίδευση. Εκεί μετέχει η νηπιακή αγωγή με 2 έτη αν γίνει δεκτή η άποψη του Συμβουλίου. Μετέχει το Δημοτικό Σχολείο με 6 έτη και μετέχει και το Γυμνάσιο με 3 έτη. Το ότι δεν έχει αναπτυχθεί συστηματικά παρ' όλη την πρόθεσή της η υποχρεωτική μας εκπαίδευση έγκειται και στο γεγονός ότι ακόμα και στη διδασκαλία ενός μαθήματος χωρίς να το καταλαβαίνουμε παρουσιάζονται κενά, Ε' και ΣΤ' Δημοτικού τα παιδιά διδάσκονται με έναν πειραματικό τρόπο τα βιβλία της φυσικής στα θέματα που μας έχει πει ο κ. Τρικαλινός στα προηγούμενα. Α' Γυμνασίου κενό, δεν επιτρέπεται, δηλαδή πρέπει κάπου να παίρνεις, Β' Γυμνασίου χημεία και φυσική. Αυτό το κενό ποιος το έχει μελετήσει και έχει δημιουργηθεί στην Α' Γυμνασίου και γιατί; Και υπάρχουν και άλλα μαθήματα που γίνονται. Γεωγραφία στην Ε' και στην ΣΤ', γεωγραφία γίνεται και στην Α' Γυμνασίου, άρα εκεί έχει συνέχεια και μετά στην Γ' Γυμνασίου. Στη Β' Γυμνασίου; Κενό και στην Α' Γυμνασίου δηλαδή.

ΜΕΛΟΣ: Όχι – όχι Α' και Β' Γυμνασίου.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Βιολογία στην Γ' Γυμνασίου. Ωραία, άρα δείτε ότι και μέσα στα συστήματα μπορούμε να προχωρήσουμε. Δηλαδή θα βάλουμε στόχο για ολόκληρη την υποχρεωτική; Βέβαια. Θα την εξειδικεύσουμε σε Γυμνάσιο και πρωτοβάθμια; Βεβαίως. Θα εξειδικεύσουμε στην προσχολική και στο Δημοτικό; Βεβαίως. Η άποψη μου είναι ότι και 6 χρόνια Δημοτικό δεν μπορεί να έχουν ενιαίο στόχο. Μελετώντας τα Δημοτικά Σχολεία της χώρας και τα ξέρω πάρα πολύ καλά ποια, Α' – Β' Δημοτικού είναι τάξεις κοντινές, Γ' – Δ' Δημοτικού είναι τάξεις κοντινές και Ε' και ΣΤ' Δημοτικού είναι τάξεις κοντινές. Τώρα; Παλαιόθεν. Ο μακαρίτης ο δάσκαλός μου όταν ήρθε κάποια στιγμή,

υπηρετούσα ήδη ως Διευθύντριας Γυμνασίου και μπήκε 80 τόσων χρονών μέσα στο σχολείο και η αγωνία μου ήταν δεν βγαίνει η ύλη, το τρέξιμο αυτό που έχει ξεκινήσει από την Παρασκευή, μετά τον αγιασμό ξεκινάει αυτό το άγχος, δεν ξεκινάει στην Γ' Λυκείου, η Γ' Λυκείου το έλυσε με έναν τρόπο ο οποίος είναι προσβολή για το σύστημα. Καλύπτει την ύλη το Γενάρη. Η πιο δύσκολη τάξη σε ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα τέλος Φλεβάρη έχει κλείσει, είναι εντάξει για να δώσει εξετάσεις.

ΜΕΛΟΣ: Η ύλη διδάσκεται το απόγευμα, δεν διδάσκεται το πρωί στα σχολεία.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Δεν ξέρω πού διδάσκεται, αλλά επισήμως είναι ...

ΜΕΛΟΣ: Έχει καλυφθεί την προηγούμενη χρονιά.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Έχει καλυφθεί την προηγούμενη χρονιά, άρα δεν έχουμε ανάγκη να ταλαιπωρούμε τα παιδιά για ένα ακόμα χρόνο, θα είναι για μισό. Γιατί τόσο μας φτάνει η ύλη. Η δασκάλα όμως της Α' είναι αγχωμένη ειδικά άμα είναι νέα και ο Διευθυντής είναι από δίπλα να την πείσει ότι αυτά θα διαβάσουν περίπου το Φλεβάρη παιδί μου, μην στεναχωριέσαι, όλα διαβάζουν και αν κάποια δεν διαβάσουν μέχρι το καλοκαιράκι θα βρούμε τον τρόπο. Όταν, λοιπόν, τον ρώτησα εσύ πως τα έβγαζε με συνδιδασκαλία Ε' – ΣΤ' με φασίολο και γαλή μέσα στην Ε' και στην ΣΤ' Δημοτικού και μου απάντησε, μα τα έχετε κάνει όλα δύσκολα. Ποιος είναι ο στόχος της Α' Γυμνασίου; Η ερώτηση δεν είναι για να πούμε ένα ανέκδοτο, είναι γιατί έτσι πρέπει να απαντάει σήμερα ο δάσκαλος της Α'. Κατά το δάσκαλο μου η Α' Δημοτικού είναι πολύ σημαντική τάξη, διότι το παιδί θα κατακτήσει το γλωσσικό εργαλείο γραπτό και προφορικό. Αυτός είναι ο κύριος στόχος της Α' Δημοτικού και στα μαθηματικά να καταφέρει να περάσει πάνω από το 10, να μπορέσει να κάνει την υπέρβαση της δεκάδας, δύσκολο πράγμα πρέπει να παίξει και θεατρικό παιχνίδι για να το καταφέρει ο δάσκαλος αυτό το πράγμα. Η Β' Δημοτικό ο δάσκαλός μου την θεωρούσε πιο εύκολη, διότι πήγαινες σε σίγουρα βήματα και ανέπτυσσες περισσότερο σε βάθος τις έννοιες. Γ' και Δ' Δημοτικού την θεωρούσε σημαντική γιατί ξεκινάει το ταξίδι στην ιστορία, το οποίο ήταν πάρα πολύ σημαντικό και είναι δύσκολο για τα παιδιά να φτάσουν στου παππού του παππού και της γιαγιάς της γιαγιάς τα χρόνια. Δηλαδή να ξεκινήσουν από ένα σήμερα έντονο βιωματικό και αρχίσουν να ξετυλίγουν το κουβάρι του χρόνου προς τα πίσω. Εκεί κρύβονται πολλά μυστικά στην Γ' και στην Δ' Δημοτικού. Ε' και ΣΤ' τις θεωρούσε πάρα πολύ δύσκολες τάξεις, ειδικά την Ε' και είναι ειδικά το στοιχείο, συνάδελφε που είσαι Διευθύντριας πες το, άνδρες παίρνουν την Ε', γιατί; Γιατί έχει δύσκολα μαθηματικά, ανοίγει το ταξίδι της φυσικής, της χημείας και πλέον η Ε' είναι σφιχτή τόσο που δεν μπορεί να κάνει γιορτή. Η ΣΤ' είναι πιο χαλαρή τάξη από εκείνα τα χρόνια. Το έβαλα μέσα, διότι να το ξέρετε στο ελληνικό Δημοτικό Σχολείο η Α', Β' και Γ' είναι κυρίως με γυναίκες, η Δ', Ε' και ΣΤ' αλλά δεν υπάρχει ρητή εντολή από κανέναν υπουργό Παιδείας να γίνει αυτό, αυτό γίνεται αυτόματα μέσα στις σχολικές μονάδες, είναι το κρυφό πρόγραμμα.

Δ. ΚΑΡΑΜΗΤΟΣ: Να διακόψω εδώ. Γίνεται στα πλαίσια συναδελφικότητας που όλοι γνωρίζουν, είναι κοινό μυστικό ...

ΜΕΛΟΣ: Μην το πείτε, μην το πείτε ...

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Στο συμβούλιο πρέπει να την λέμε την πραγματικότητα και νομίζω ότι αυτό κάνουν τα σχολεία. Όταν παραδείγματος χάρη ο κ. Εξαρχάκος μιλούσε για τους πολλαπλασιαστές που θα κατεβάσουν την μεταρρύθμιση κάτω ήμουν εκεί και του έλεγα, δεν πρόκειται να γίνει αυτό το πράγμα, δεν μπορούν 12 μαθήματα επιλογής να υπάρχουν σε όλα τα Λύκεια της χώρας, σκεφτείτε τα νησιά. Στα νησιά λοιπόν τη λύση την έδωσαν οι Διευθυντές των Λυκείων, οι οποίοι κατεβήκανε κάτω στα παιδάκια και τους είπαν. Λοιπόν, δύο μαθήματα έχετε, αυτό είναι η πληροφορική, αυτό έγινε εθνική πολιτική όμως, το ξέρω, εκ των πραγμάτων ο άνθρωπος έχει να τρέξει μια βαθμίδα, θα την τρέξει. Θα τρέξει το σχολείο του και δεν μπορεί όταν δεν έχει το προσωπικό να λείπει να διαβάσουμε από 12 μαθήματα και ο ένας θα πάρει αστρονομία, ο άλλος θα πάρει, είναι σωστό, αλλά πρέπει εμείς να σκεφτούμε πώς μπορεί να γίνει, ώστε να μην φτιαχτεί αναδυόμενη στρατηγική από κάτω που το ανατρέπει όλο.

Εγώ, λοιπόν, λέω ότι σε όλα αυτά που θα λέμε, όταν θα κουβεντιάζουμε για τις βαθμίδες, αν κουβεντιάσουμε σε επόμενες συναντήσεις, πρέπει να αναφέρουμε αυτά. Και θέλω να είμαι σαφής. Στη συζήτηση που κάναμε για το Λύκειο όλοι είπαμε, ανεξάρτητη βαθμίδα σωστά, το πλαίσιο αναφοράς όμως θα είναι σαφώς διαφοροποιημένο από το Γυμνάσιο, θα είναι μια καινούργια βαθμίδα που θα προετοιμάζει για την κουλτούρα την πανεπιστημιακή που έρχεται όχι για τις γνώσεις, όχι για το σύστημα πρόσβασης, θα προετοιμάζει εργασία που θα μπορεί να δώσει και ο καθηγητής του 1^{ου} έτους. Δηλαδή είναι ο συνδετικός, δεν θα αποδεσμευτεί το Λύκειο δηλαδή ως λογική, ως ατμόσφαιρα, ως κουλτούρα της εκπαίδευσης για την επόμενη βαθμίδα που έρχεται. Και είχα πει, ότι αν αυτή δεν την χρειαζόμαστε να ξέρουμε γιατί την έχουμε βάλει εκεί, που είπα, ότι είναι η πυριτιδαποθήκη του εκπαιδευτικού συστήματος. Αν το θέμα είναι να περάσουμε από εδώ, εδώ είτε από το Τεχνικό Λύκειο, είτε από το Λύκειο το Γενικό, εάν εδώ το Τεχνικό μας Λύκειο έχει και μια 4^η μεταλυκειακή βαθμίδα που είναι επαγγελματικό χαρτί ανώτερης κατηγορίας, τότε αυτό εδώ πρέπει να εξεταστεί τι ακριβώς, δηλαδή εμένα στο σύστημα δεν μου κολλάει, δεν έχω καταλάβει τι ακριβώς είναι, τι είναι; Είναι επαγγελματικό χαρτί; Αν είναι επαγγελματικό χαρτί ανώτερο απ' αυτό, σωστά υπάρχει εκεί και κατώτερο από το προηγούμενο. Δεν θα το κουβεντιάσουμε εμείς, θα το κουβεντιάσουν κάποιοι άλλοι όταν θα μιλάμε για επαγγελματικά περιγράμματα, κάποια στιγμή θα πέσουν επάνω σ' αυτό τον ακαδημαϊκό τίτλο τι ακριβώς είναι.

Λέω, λοιπόν, ότι το Γενικό Λύκειο θα έχει τη δική του την κουλτούρα, θα είναι διαφοροποιημένο, πρέπει να προετοιμάζει, είχε πει ο κ. Τρικαλινός, να έχει περισσότερα μαθήματα επιλογής, πρέπει. Γιατί στο πανεπιστήμιο που θα μπει μέσα θα έχει μαθήματα επιλογής και μέχρι εκείνη την ώρα θα έχει μάθει αυτό είναι το πρόγραμμα σ' αρέσει, δεν σ' αρέσει. Κάποια μαθήματα πρέπει να τα έχει να επιλέγει από την Α' Λυκείου, από τη Β' περισσότερα και ίσως στην Γ' Λυκείου ακόμα περισσότερα, εκεί θα είναι η κατεύθυνσή του κλπ. όποιο Λύκειο και να φτιαχτεί. Αυτό, λοιπόν, το πλαίσιο της αναφοράς θα έλεγα εδώ, θέλετε να το πούμε περισσότερο

επιστημονικό; Ε, αυτό το πλαίσιο αναφοράς πρέπει να είναι κυρίως παιδαγωγικό. Δεν πρέπει να είναι πλαίσιο αναφοράς εκπαιδευτικού μέρους, βαθμίδας, υποσυστήματος, το οποίο να ξεφεύγει από το Παιδαγωγικό. Είναι η υποχρεωτική μας εκπαίδευση, είναι για όλα τα παιδιά, οι κοινωνικές δεξιότητες είναι το πρώτο μας μέλημα δια των μαθημάτων και των επιστημών θα τις κατακτήσουν, σωστά.

Έτσι αναπτύσσεται ο διάλογος μέσα στο σχολείο, αλλά αυτό το υποσύστημα έχει διαφορετικό πλαίσιο αναφοράς το οποίο διαφοροποιείται και μέσα του ανεβαίνοντας δύο – δύο τις τάξεις, θα γίνεται όλο και περισσότερο για να πλησιάσει το επιστημονικό τελειώνοντας την Γ' Γυμνασίου εάν το παιδί επιλέξει να περάσει στο Λύκειο.

Η κατεύθυνση θέλω να είναι σαφής. Η κατεύθυνση είναι τις περισσότερες φορές που μας μπερδεύει. Το χρησιμοποίησα στην εισήγηση που κάναμε με ένα παράδειγμα για τους καλλιτεχνικούς αγώνες. Όταν κάνουμε θέατρο στο σχολείο το πλαίσιο αναφοράς ποιο είναι η τέχνη ή η παιδαγωγική; Κρίνουμε την επιτυχία των παιδιών σε πλαίσιο τέχνης, ήταν μια σχεδόν επαγγελματική παράσταση λέμε, ενώ το πλαίσιο αναφοράς όταν αποτύχει είναι να λέμε εντάξει ρε παιδιά θέατρο μέσα στο σχολείο έγινε. Νομίζω ότι και τα δύο μας δείχνουν ότι δεν έχουμε κατεύθυνση στην παράσταση. Η κατεύθυνση πρέπει να είναι μία και σαφής, εδώ το πλαίσιο αναφοράς για όλα τα παιδιά είναι παιδαγωγικό.

Εάν μιλάμε για μουσικά όμως Γυμνάσια, Καλλιτεχνικά Γυμνάσια και Λύκεια Αποστόλη το πλαίσιο είναι της τέχνης σιγά – σιγά. Δηλαδή είναι ο εν δυνάμει καλλιτέχνης. Στο άλλο είναι ο εν δυνάμει φιλότεχνος. Αυτή η κατεύθυνση πρέπει να είναι σαφής και στο συγγραφέα και σ' αυτόν που βγάζει την ύλη και σ' αυτόν που διδάσκει την ύλη, ώστε να μην πάθουμε σκηνοθετίτιδα και πιέζουμε τα παιδιά μας σ' αυτή την ιστορία. Μπορεί να γίνει το ίδιο στα μαθηματικά. Βεβαίως το ίδιο λάθος μπορεί να γίνει και στα μαθηματικά. Μπορεί να παιδεύουμε δηλαδή με ένα κομμάτι της ύλης που δεν χρειάζεται να παιδέψουμε. Και κυρίως οι βαθμοί ελευθερίας, άγνωστο αυτό. Αυτό δεν μπορεί να γίνει με στρατηγικό σχεδιασμό αύριο, οι βαθμοί ελευθερίας θα κατέβουν σιγά – σιγά στο εκπαιδευτικό σύστημα να προσαρμοστεί η σχολική μονάδα. Δεν μπορείς ξαφνικά να πας από τη μια μεριά στην άλλη, από την τυφλή υπακοή και την εφαρμογή ενός προγράμματος σιγά – σιγά, δηλαδή αυτό θα ήταν κακός σχεδιασμός. Ο σωστός σχεδιασμός λέει, εδώ προσοχή θα κάνουμε το βήμα, μικρά – μικρά βήματα. Όμως αυτό είναι το πιο δύσκολο και αφορά εκείνη τη μεριά του τραπέζιου που είναι τα στελέχη της εκπαίδευσής μας, πώς θα γίνει η διαχείριση της καινοτομίας; Η διαχείριση της καινοτομίας δείτε ότι έχει στην πρότασή μας τα αντίστοιχα μεγέθη: ανθρώπινο δυναμικό, πρέπει να αναπτύσσεται και ο μαθητής και ο εκπαιδευτικός και αυτός που έχει 32 χρόνια, δηλαδή δεν μπορείς να τον πάρεις από την τάξη και να τον ρίξεις νέο παιδί, να τον βγάλεις από την τάξη και να τον στείλεις στο σπίτι του γιατί αφού υπηρέτησε που λένε οι Κύπριοι ή βγήκε στη σύνταξη. Τον ξεζουμίζεις μέσα στην τάξη, πρέπει να του δώσεις μαθητές δασκάλους πιο κάτω, δηλαδή να είναι μέντορας, το είπαμε με διάφορες λέξεις, πρέπει να υπάρξει αυτό, είναι η ανάπτυξη είναι το υπ' αριθμόν ένα ακόμα και μέσα στις εταιρείες. Δηλαδή εγώ πώς εξελίσσομαι μέσα σ' αυτό το μεγάλο οργανισμό, έτσι εξελίσσεσαι, όσο προχωράει ο οργανισμός προχωράς και εσύ μαζί μας, δηλαδή τον παίρνεις μαζί μέσα στο όραμα και τον μαθητή. Και ο μαθητής

μετέχει μέσα σε έναν τέτοιο οργανισμό που είναι και εκπαιδευτικός και είναι και κοινότητα και είναι και δημοκρατία και είναι και τα πάντα. Και οι υποδομές αναπτύσσονται, κάποιος έχει την έννοια αυτών των υποδομών, μέσα από την καρδιά του στρατηγικού σχεδιασμού, ξέρει δηλαδή ότι ένα καλό σχολείο δεν είναι ένα σχολείο το οποίο είναι ακριβό κατ' ανάγκην, μας έχουν περάσει σε υποδομές και σε δείκτες όλοι οι πρώην Σοσιαλιστικές Δημοκρατίες που είναι μέλη στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γιατί; Είχαν επενδύσει στην εκπαίδευση, ξέρανε το γιατί, είχαν επενδύσει στις τέχνες πριν ακόμα καταλάβουμε εμείς γιατί ασχολούνται, για όλα τα παιδιά κι αυτό τους βγαίνει τώρα, στους δείκτες PISA. Εμείς βλέπουμε δηλαδή ότι μέσα από τις υποδομές τους που δεν είναι καθόλου πλούσιες και σπάταλες, ήταν ουσιαστικές, μπορεί να γίνει μια δουλειά, κάποιος πρέπει να ασχοληθεί μ' αυτό.

Κάποιος θα διασφαλίσει και θα διαχειριστεί πόρους. Και δεν είναι της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας, πρέπει να είναι του μηχανισμού αυτός που το κάνει, όπως ο κρατικός προϋπολογισμός της χώρας, ακόμα και αν προκύψει καινούργια μέσα στον Οκτώβρη αυτός είναι που θα βγάλει τον προϋπολογισμό, ο οποίος θα κατατεθεί στη Βουλή των Ελλήνων για να ψηφιστεί. Είναι μοχλός αυτή η αρχή, αν υπάρχει αυτή η υπηρεσία, η διεύθυνση είναι μοχλός, κι αυτή την είπαμε πάρα πολλές φορές, δεν θα την πούμε αξιολόγηση, θα την πούμε Αρχή Διασφάλισης της Ποιότητας και Τεκμηρίωσης είναι πάρα πολύ σημαντικό. Καλό είναι τα συνδικάτα να κάνουν τη δουλειά που κάναμε εμείς, αλλά η δικιά μας η δουλειά είναι και άλλη, είναι κα ερευνητική, αλλά είναι κυρίως να συνομιλήσω με τον κοινωνικό μας εταίρο και να δούμε πώς μπορούμε να προάγουμε το όραμα, το ανθρώπινο δυναμικό με τη δικιά μας την υποστήριξη. Δεν μπορούμε να καλύψουμε τέτοιο κενό και έχουμε ανάγκη πολύ καλής μέτρησης των αποτελεσμάτων και μέσα στην Πρωτοβάθμια και μέσα στην Δευτεροβάθμια.

Ακούστηκε μία άποψη που αμέσως την επικροτήσαμε με τον Πρόεδρό μας και εκπρόσωπο της ΓΣΕΕ, αρχή διασφάλιση της ποιότητας και στην πρωτοβάθμια και στη δευτεροβάθμια. Μάλιστα, αυτό θα τον στηρίξουμε τον φορέα πολύ, τον έχουμε ανάγκη αρκεί να πάρει την τεχνογνωσία και απ' αυτό το Συμβούλιο και να ξέρει ότι μετράει πολύ συγκεκριμένα πράγματα. Εδώ είναι η καρδιά της εκπαίδευσης όμως και γι' αυτό ξεχώρισα την επιστημονική καθοδήγηση με αναβαθμισμένο ρόλο του σχολικού Συμβούλου πολύ αναβαθμισμένο, πολύ συμπληρωματικό για να καθοδηγήσει επιστημονικά, αλλά και την διοίκηση της εκπαίδευσης η οποία πρέπει να αναπτυχθεί σε μια διοίκηση αλλαγών, δηλαδή να μπορεί να μην φοβάται την καινοτομία.

Το 1994 μέσα στην Ελληνική Προεδρία, στο Ζάππειο γίνεται μια πολύ σημαντική συζήτηση μεταξύ όλων των Υπουργείων Παιδείας και Πολιτισμού των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κράτησε τρεις μέρες, την τελευταία μέρα παρουσίασε η Ελλάδα την πρότασή για το τι θα κάνει για τα θέματα της σύνδεσης του πολιτισμού με την εκπαίδευση. Και όταν τελειώσαμε καταλάβαμε ότι όλες οι χώρες λέγανε το ποιήμά τους, λέγανε τι καλά έχουν κάνει. Και κλείσαμε το μικρόφωνο και ζητήσαμε από τους εταίρους να τοποθετηθούν, μια συμβουλή στην ελληνική πλευρά, τι λάθος να μην κάνει η τελευταία στους πειραματισμούς χώρα. Οι Γερμανοί είπαν μία μόνο λέξη. Το πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» που το ακούσατε 10 χρόνια μετά να το αναφέρουν συχνά, το έλαβε πολύ σοβαρά υπόψη, είπε, επιμορφώστε

το Διευθυντή της σχολικής μονάδας, αν θέλει αυτός, αν μπορεί αυτός το σχολείο θα πετάει. Οι διευθυντές δηλαδή είναι κλειδί και πώς επιλέγονται και πώς εμπνέονται και πώς επιβραβεύονται και κίνητρα, ακριβώς αυτό είναι πώς επιβραβεύονται, πώς μετέχουν στο όραμα είπα προηγουμένως, δεν μετέχει ο άλλος μόνο επειδή του κάνεις επίκληση ηθικής. Άρα αυτά τα δύο, αυτά θα πρέπει να εξειδικεύονται σε κάθε ένα υποσύστημα και όλα μαζί θα καταλήγουν σε μια εικόνα. Αυτό δεν είναι τόσο δύσκολο όσο φαίνεται. Γιατί αν ψάξετε τη διοικητική και επιστημονική μας δομή μπορεί να ανακαλύψετε τις γνωστές αντιφάσεις ποιος προηγείται ο «Α» ή ο «Β», αλλά είναι υπαρκτή, υπάρχει δηλαδή αυτή τη στιγμή. Χρειάζεται μια αναδιάταξη των δυνάμεων. Ε, σε ποια μεγάλη μάχη δεν γίνεται αναδιάταξη των δυνάμεων, ώστε να βγάλεις το δυνατό σου κομμάτι μπροστά και να προχωρήσεις. Εδώ το κόστος δεν είναι μεγάλο. Και το δεύτερο και το πιο σημαντικό η όποια αλλαγή πούμε σήμερα, θα πρέπει να θεωρήσει δεδομένο ότι το κράτος μας δαπάνησε πολλά χρήματα για βιβλία τα τελευταία πέντε χρόνια, έτσι δεν είναι και νομίζω ότι δεν πρέπει να στηριχτούμε εκεί, δεν είναι το βιβλίο μας που πάσχει τόσο πολύ, είναι η διδακτική μεθοδολογία μας και η νοοτροπία μας που πάσχει τόσο πολύ. Δηλαδή εκεί θα πρέπει να επενδύσουμε τους πόρους. Θα διατηρήσουμε τα ίδια τα βιβλία μας αν θέλουμε και την επιλογή του δασκάλου που θα τον καθοδηγήσουμε να διαλέγει τις καλύτερες σελίδες αν θέλετε, αλλά όχι άλλα χρήματα αυτή τη στιγμή, δεν τα αντέχει το κράτος να τα έχει, εδώ να τα επενδύσει.

Γι' αυτό είπα εθνική στρατηγική 300 εκατομμύρια έχουμε από την Ευρωπαϊκή Ένωση για τα επόμενα τέσσερα χρόνια από το ΕΣΠΑ, βάζουμε εθνικό όχι να μην τα απορροφήσουμε, να τα απορροφήσουμε και να πιάσει μέχρι και το τελευταίο €, εκεί που το έχουμε ανάγκη, εκεί που έχουμε περισσότερο τρόπο. Μπορούμε να το κάνουμε, είναι πάρα πολύ εύκολο να γίνει, την έχουμε δηλαδή και την δυναμική και την κουλτούρα και δεν μπορεί να το κάνει ένας μόνος του, έχει πολύ μεγάλη σημασία από το Συμβούλιο να βγει η πρόθεση, ότι εμείς λέμε σ' αυτή την κατεύθυνση. Θα καταλάβουν ότι μιλάμε σοβαρά για θέματα πολιτικής. Δεν είμαστε της λογικής βάλτε και εκεί χρήματα, βάλτε και εκεί χρήματα, βάλτε και εκεί, βάζουμε προτεραιότητες στη χρηματοδότηση. Περίμενε λίγο να πούμε κι αυτό, εδώ να δεις τι έχουμε να πούμε. Αυτό σημαίνει ότι η αποκέντρωση που πάει από το Εθνικό στο τοπικό πρέπει να ξέρουμε ότι η παραγωγική μονάδα είναι εδώ, τι λέω σχολική μονάδα, έπρεπε να την λέω εκπαιδευτική μονάδα γιατί ακόμα και η πολιτική για την τριτοβάθμια θα πάει και θα υλοποιηθεί στο συγκεκριμένο πανεπιστήμιο, αυτή είναι η παραγωγική μονάδα τις τριτοβάθμιας στη Ρόδο. Αυτή είναι η παραγωγική μονάδα στην Κοζάνη, το αντίστοιχο ΤΕΙ ή Δημήτρη στο Ηράκλειο που είσαι εσύ, στο δικό σου το ΤΕΙ. Έχεις και πανεπιστήμιο δίπλα, άλλη μονάδα αυτή. Η δικιά σου υλοποιεί μέρος του οράματος και η διπλανή άλλο μέρος του οράματος.

Αυτό, λοιπόν, που έχει σημασία είναι ότι εδώ θα δοθεί το αποτέλεσμα και η μάχη. Άρα θα πρέπει να τον ακούσεις, θυμηθείτε ότι εμείς ως Συνδικάτο είπαμε τρεις φορές και έχουμε παρεξηγηθεί, τα κόμματα καλύτερο είναι εδώ να ακούνε. Δεν είναι γιατί τα υποτιμάμε είναι οι συλλογικές εκφράσεις των Ελλήνων τα κόμματα, είναι γιατί πιστεύουμε ότι κάπου πρέπει να μπορούν οι συλλογικές και άλλες εκφράσεις των κοινωνικών εταίρων να έχουν άποψη. Δεν ακούγονται τα σχολεία. Ένας

τρόπος για να ακούγονται είναι να μπορέσουμε να φτιάξουμε έναν κύκλο που να λειτουργεί εδώ.

(Διαλογικές Συζητήσεις)

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Θέλω να δούμε αυτό το από πάνω προς τα κάτω. Το από πάνω προς τα κάτω είναι αναγκαίο. Πολλές φορές μου έχουν πει να είναι πυραμιδωτό το σχήμα. Λέω αυτή τη στιγμή στην Ελλάδα είναι αναγκαίο, η τεχνολογία θα έρθει από πάνω, η εφαρμογή θα γίνει στην παραγωγή και από την παραγωγή θα μάθει το από πάνω τι ωραία πράγματα σχεδίασε. Εγώ θέλω, λοιπόν, η περιγραφή του στόχου, του πλαισίου, των ποιοτικών προδιαγραφών, το χρονοδιάγραμμα, οι βαθμοί ελευθερίας και η αξιολόγηση και τεκμηρίωση των δράσεων από πάνω προς τα κάτω εξειδικεύονται. Το Εθνικό επίπεδο λέει αυτό το είναι το πλαίσιο, παρακαλώ πολύ την περιφέρεια να εξειδικεύσει. Η Περιφέρεια λέει, παρακαλώ πολύ τους Νομούς να εξειδικεύσουν. Και η Νομαρχία λέει, παρακαλώ πολύ την κάθε μια σχολική μονάδα να εξειδικεύσει τους δικούς της βαθμούς ελευθερίας και το πώς οι ποιοτικές προδιαγραφές θα φτάσουν στην συγκεκριμένη Α' Δημοτικού με τη συγκεκριμένη Δασκάλα στο παιδάκι που παρουσίασε τη δυσκολία να διαβάσει το Φλεβάρη.

Το συγκεκριμένα είναι πολύ η δουλειά η οποία πρέπει να γίνει. Και ανάποδα την ώρα που αρχίζει και υλοποιεί πρέπει από κάτω προ τα πάνω να συμπληρωθεί έχει δίκιο η Χρυσή, όπου ανάποδα έχουμε κάνει την εξειδίκευση στο στόχο στο επίπεδο εδώ, έχουμε κάνει την εξειδίκευση στο πλαίσιο, έχουμε ιεραρχήσει τις δράσεις στο επίπεδο, πρώτα θα κάνουμε αυτό, δεύτερο θα κάνουμε, ερώτηση, το έχουν απαντήσει υποσυνείδητα όλοι οι εκπαιδευτικοί, ποια περίοδος είναι η καλύτερη να πηγαίνουμε εκδρομές, εκπαιδευτικές επισκέψεις; Πρόταση πολύ συγκεκριμένη Γενάρη να Απρίλη εκεί που κάνει κοιλιά ο μαθητής. Οι περισσότερες πότε γίνονται; Οκτώβρη με Νοέμβρη στο γκάζωμα. Ξέρουμε που γίνονται οι κοιλιές και ξέρουμε και τι γίνεται όταν καλοκαιριάσει και μπαίνει η Άνοιξη, έχει χαθεί πια η ιστορία. Νομίζω, λοιπόν, ότι δεν έχει το ελληνικό σχολείο αναπνοές. Αυτές τις αναπνοές πώς θα ιεραρχηθούν οι δράσεις μέσα στο επίπεδο μέσα στη σχολική μονάδα, όλοι μαζί, το συλλογικό μας όργανο, το δυνατό μας σημείο εκεί που κάνανε λάθος στο Κυπριακό Σχεδιασμό και βάζανε επιθεωρητές κλπ. Εμείς έχουμε το συλλογικό μας όργανο, αυτό είναι και επιστημονικό, είναι και διοικητικό συντονίζεται από Διευθυντή, δεν έχει την αυθεντία καθενός, παίρνει αποφάσεις. Αυτή η ιεράρχηση των δράσεων, η εξειδίκευση του χρονοδιαγράμματος και κυρίως η αξιολόγηση. Τώρα συνεδρίασαν όλα τα σχολεία 1:00 μέχρι 11:00 και κάνανε τον προγραμματισμό του έτους. Να κάνουν με βάση αυτά τα πρακτικά στο τέλος της χρονιά και μια ενδιάμεση, πώς πάμε; Αυτό το κάνουμε εμπειρικά, αυτό το πώς πάμε είναι πολύ σημαντικό πράγμα, δεν είναι καινοτομία για το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Η καινοτομία θα είναι ότι το κράτος λέει έχω ανάγκη τη σχολική μονάδα εσάς τους 19 ενδιαμέσως να μου πεις πάω καλά, εσύ κάτω στην παραγωγική μονάδα. Αυτό είναι το σημαντικό. Αυτό είναι που εμπνέει και εδώ σαν άσκηση για να παίζουμε εγώ πήρα τα ποσά που έχουμε συζητήσει και λέω για να δούμε μπορούμε να τα επικεντρώσουμε, σας το έχω δώσει σε φωτοτυπία αυτό, σε έγχρωμη καρτέλα νομίζω.

Αποκέντρωση διαδικασιών και πόρων. Παράδειγμα είναι αυτά. Μπορεί να έρθει η ΟΛΜΕ, η ΔΟΕ, ο ΣΕΒ, οποιοσδήποτε άλλος, οι σχολικοί σύμβουλοι και να πουν Νίκο θέλουμε κάτι άλλο. Βεβαίως. Αυτό όμως τι μας επιτρέπει; Μας επιτρέπει να έχουμε έναν έλεγχο. Παραδείγματος χάρη έχουμε θέματα επιλογής στελεχών, διορισμό εκπαιδευτικών, προγράμματος σπουδών περιεχόμενο, παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού, Κέντρα Στήριξης Εκπαιδευτικού Έργου, λειτουργία βιβλιοθηκών και παραρτημάτων, εργαστηρίων ειδικότητας, επιμόρφωση στελεχών, επιμόρφωση εκπαιδευτικών, ξεχωριστά αυτά τα δύο, να ξέρουμε και τους ρόλους δηλαδή, άνοιγμα στην τοπική κοινωνία, απογευματινές δραστηριότητες, έξοδο στην τοπική κοινωνία, αυτή η εξωστρέφεια είναι πάρα πολύ σημαντικό όταν μιλάμε σε τοπική κοινωνία. Και σε πόρους. Δαπάνες κατασκευής και συντήρησης κτιρίου, δαπάνες εξοπλισμού, αμοιβές προσωπικού, δαπάνες λειτουργίας μονάδος, δαπάνες αναπαραγωγής εκπαιδευτικού υλικού, δαπάνες διοργάνωσης εκδηλώσεων, δαπάνες επιμόρφωσης. Ό,τι μπορούσα να φανταστώ το έχω γράψει. Λέω τώρα σε εθνικό επίπεδο στην επιλογή των στελεχών, σε περιφερειακό επίπεδο, σε επίπεδο διεύθυνσης, σε επίπεδο σχολικών μονάδων, στην επιλογή των στελεχών. Παραδείγματος χάρη οι Διευθυντές των Νομών μάλλον θα πρέπει να είναι σε εθνικό επίπεδο, έτσι λέω εγώ. Αλλά οι Προϊστάμενοι Γραφείων θα μπορούσαν να είναι σε περιφερειακό, μπορεί και να ισχύει. Οι διευθυντές των σχολικών μονάδων μπορεί να είναι σε επίπεδο Διεύθυνσης. Οι υποδιευθυντές μπορεί να είναι σε επίπεδο Σχολική Μονάδας ή έστω να προτείνονται από τη σχολική μονάδα; Ενδιαφέρον θα έχει. Να ένα παράδειγμα μιας αποκέντρωσης.

ΜΕΛΟΣ: Είναι.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Είναι, εγώ δεν λέω ότι δεν ισχύουν μερικά, αλλά αν ισχύουν είμαστε σε ένα ακόμα πιο θετικό σημείο. Είναι ένα δυνατό σημείο το έχουμε κατακτήσει. Άλλο στοιχείο, ο διορισμός των εκπαιδευτικών, να γίνεται ο σχεδιασμός εθνικά και οι εξετάσεις του ΑΣΕΠ να είναι περιφερειακά; Είναι ένα σενάριο. Να γίνονται όλοι κεντρικά και μετά να δούμε πού τοποθετείται ο κανένας; Μπορεί τα κόμματα, μπορεί οι φορείς να έχουν διάφορες απόψεις, αλλά κι αυτό είναι ένα στοιχείο που πρέπει να διαφοροποιεί το πρόγραμμα σπουδών. Η Ισπανική πρόταση μέσα στα πλαίσια της Ελληνικής Προεδρίας, ποτέ είχαν πει οι Ισπανοί ένα πρόγραμμα εθνικό δεν το περιγράφεις 100%. Είναι εθνικό και ενιαίο σε ποσοστό μέχρι 70% είπαν. Το 30% ρωτήσαμε εμείς τι είναι; Και είπαν, είναι οι διαφοροποιήσεις της Καταλονίας, είναι οι διαφοροποιήσεις της Ανδαλουσίας, είναι οι διαφοροποιήσεις. Πολύ ωραία. Γιατί; Γιατί υπάρχουν πολύ πιο έντονα τα προβλήματα. Εμείς μπορούμε να διαφοροποιήσουμε τουλάχιστον για το μάθημα της τοπικής ιστορίας, τουλάχιστον για τη μελέτη της τοπικής κοινωνίας την Κρήτη από τα Δωδεκάνησα, από τα Επτάνησα, από τη Μακεδονία, από τη Θράκη, από τη Θεσσαλία, δηλαδή μπορούν αυτοί οι βαθμοί ελευθερίας; Και θα πρέπει ο κ. Γκλαβάς, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο να συντονίσει ακόμα και εκπαιδευτικό υλικό που θα γράφεται σε περιφερειακό επίπεδο; Βιβλία τοπικής ιστορίας έχουν διδαχτεί ήδη, η Κέρκυρα έχει δικό της βιβλίο και υπάρχει ώρα μέσα στο Δημοτικό Σχολείο που γίνεται. Αυτό πώς μπορεί να γίνει;

Να μια άλλη αποκέντρωση, να δούμε πόσες ώρες μπορούμε να αφιερώσουμε από το πρόγραμμά μας και για να έχουμε μια σύγκριση με την Δευτεροβάθμια τα έκανα όλα 35ωρα θεωρώντας ότι κάποια στιγμή θα γίνει ολοήμερο και το δημοτικό μας και πιθανότατα να μιλάμε και για περισσότερες από 35. Αν βάλετε, λοιπόν, στις 35, εγώ είπα το 82% μέχρι 94% να είναι σε εθνικό επίπεδο, τόσο πολύ. Και μετά δύο ωρίτσες να μπορεί να τις ορίσει η περιφέρεια, να έχει έναν πιο τοπικό χαρακτήρα. Και άλλες δύο ωρίτσες εναλλακτικά ο Νομός και η Σχολική Μονάδα, δηλαδή και η Σχολική Μονάδα μπορεί από τη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού να καταλάβει ότι έχει ανάγκη να κάνει κάτι πιο συγκεκριμένο, κάτι πιο διαφοροποιημένο, να μπορεί να το κάνει, θα το τεκμηριώνει, θα ζητάει τη βοήθεια αν χρειαστεί, θα έχει την ευθύνη και θα συντονίζει από Σχολικό Σύμβουλο για να παράξει εκπαιδευτικό υλικό, θα της έρχεται η τεχνογνωσία και θα το φτιάχνει μόνη της για να μπορεί να διδάξει τα παιδιά της. Αυτό είναι πολύ καλό σαν ιδέα; Όχι δεν είναι καλό. Να κάνουμε κάτι άλλο; Να κάνουμε κάτι άλλο. Εγώ λέω εργαλείο ας το καταγράψουμε τι θέλουμε να κάνουμε και πόσο τοις εκατό ποσοστό δίνουμε αυτή την ελευθερία, όχι να την πούμε γενικά και αόριστα και να μπορέσουμε να την εξειδικεύσουμε, να δούμε και τις δαπάνες. Παραδείγματος χάρη η περιφέρεια ...

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει χωρίς μικρόφωνο)

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Μα είναι παράδειγμα Χρυσή, δηλαδή στην τοποθέτησή σου μετά να το κάνουμε. Ας πούμε, πόσα χρήματα πιστεύετε ότι δαπανά το ελληνικό κράτος για μετακινήσεις μαθητών κατ' έτος; 90 εκατομμύρια και επειδή τα αστικά κέντρα δεν μετακινούνται, δηλαδή Αθήνα – Θεσσαλονίκη, οι μεγάλες αστικές πόλεις, το κομμάτι είναι μεγάλο. Πώς το έχουν λύσει οι άλλες χώρες; Ένα ερώτημα. Δεύτερον, πού εμφανίζεται μέσα στο Υπουργείο Υγείας; Δεν είναι, είναι στον κωδικό περιφέρειες. Αυτά τα χρήματα δίνονται κατά κύριο λόγο για τις μετακινήσεις των μαθητών. Αυτό έχει εγγραφεί μέσα στον κρατικό μας προϋπολογισμό και έχει την εξήγηση μετακινήσεις μαθητών. Προχωρώ γρήγορα. Με τα επόμενα, κλείνω ουσιαστικά, μπαίνω στον επίλογο. Η στρατηγική, λοιπόν, πρέπει να έχει όραμα. Δεν προλάβαμε να το γεννήσουμε το όραμα, πήρα έτοιμο, γιατί είναι παράδειγμα το όραμα των Κυπρίων, οι οποίοι με Έλληνες συναδέλφους παιδαγωγούς μίλησαν για ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο.

Θέλω για τα πρακτικά να επαναλάβω τον ορισμό δημοκρατικό σχολείο, γιατί νομίζω ότι δικαιούται κανείς απ' αυτά τα δύο να πει, ναι συμφωνούμε κι εμείς ότι είναι ένα όραμα καλό. Δημοκρατικό σχολείο κατά τους συναδέλφους της Επιτροπής της Κύπρου σημαίνει ένα σχολείο στο οποίο φοιτούν μαζί όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από οποιαδήποτε ιδιαιτερότητα μπορεί να έχουν για να προετοιμαστούν για το κοινό τους μέλλον. Σημαίνει επιπλέον ένα σχολείο στο οποίο κανένα παιδί δεν αποκλείεται από την απόκτηση όλων των εφοδίων που χαρακτηρίζουν ένα μορφωμένο άνθρωπο. Σε αντίθεση με το παραδοσιακό σχολείο που προσανατολίζεται στην παροχή ισότητας ευκαιριών σε όλα τα παιδιά και αποποιείται την ευθύνη για την ανισότητα στα αποτελέσματα. Αυτή είναι η φράση κλειδί, σελίδα 5. Σε αντίθεση με το παραδοσιακό σχολείο που προσανατολίζεται στο να παρέχει ίσες ευκαιρίες σε όλα τα παιδιά και αποποιείται την ευθύνη για την ανισότητα στα αποτελέσματα. Το

δημοκρατικό σχολείο οργανώνεται με τέτοιο τρόπο ώστε να δίνει σε όλα τα παιδιά τη δυνατότητα να κατακτήσουν όλους τους στόχους εκπαίδευσης χωρίς εκπτώσεις στην ποσότητα και στην ποιότητα των μορφωτικών αγαθών. Και ανθρώπινο σχολείο είναι το σχολείο στο οποίο κανένα παιδί δεν αποκλείεται, κανένα παιδί δεν περιθωριοποιείται, δεν στιγματίζεται, δεν περιφρονείται, δεν δυστυχεί εξ αιτίας κάποια ιδιαιτερότητας. Δεν μιλάμε για άτομα ειδικής αγωγής, για τα κανονικά παιδιά, το σχολείο δεν προσβάλλει, δεν του λέει είσαι χαζός που δεν καταλαβαίνεις το δικό μου το μάθημα, δεν προσβάλλει, είναι βασικό στοιχείο του σχολείου.

Είναι σχολείο απόλυτου σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και σχολείο στο οποίο οι μαθητές και οι μαθήτριες έχουν το δικαίωμα και τη δυνατότητα να μην βιώνουν την παιδική και την νεανική ηλικία αποκλειστικά ως περιόδους ιδιαίτερα κοπιαστικής προετοιμασίας για τη ζωή του ενήλικου ανθρώπου, όπως συμβαίνει στο παραδοσιακό σχολείο, αλλά ως τις πιο δημιουργικές και ευτυχημένες περιόδους της ανθρώπινης ζωής. Δεν χρειάζεται να ανακαλύψουμε τον τροχό, ας πατήσουμε πάνω σ' αυτά τα δύο που εκφράζουν το σύνολο της κοινωνίας μας, το 90% του ελληνικού λαού για ένα δημοκρατικό και ανθρώπινο σχολείο, είναι ένα όραμα δυνατό και πιστεύω ότι έχουμε ένα εκατομμύριο παιδιά και περίπου 190.000 εκπαιδευτικούς που μπορούν να εμπνευστούν απ' αυτό το πράγμα. Το καταθέσανε εδώ μέσα, εγώ δεν έχω ξανά ακούσει επιτροπή που οι υπηρεσιακοί παράγοντες να καταθέτουν την πραγματικότητα με τέτοια ειλικρίνεια που να εκφράζει όλα τα μέρη, όλα τα μέρη χωρίς να κρύβουν τίποτα από την αλήθεια. Νομίζω, ότι οι συνάδελφοι κάνανε μια δουλειά, να τους κάνουμε κι εμείς ένα δώρο γι' αυτή τη δουλειά. Αυτό που συζητάμε εμείς σήμερα είναι το επόμενο βήμα, έχουν κάνει πολύ θεωρητική δουλειά, έχουν εμπλέξει το ανθρώπινο δυναμικό και έχουν καταλήξει σ' αυτές τις αξίες. Εμείς τους λέμε, αποφασίστε ανά βαθμίδα και υποσύστημα το πλαίσιο αναφοράς αν θα είναι παιδαγωγικό, επιστημονικό, πολιτιστικό ή επαγγελματικό, ξεκάθαρα, αυτά τα τέσσερα. Θέλετε να βάλουμε άλλα έξι; Να βάλουμε. Την κατεύθυνση αν θα είναι δεξιότητες και ικανότητες, αν θα είναι γνώσεις, αν θα είναι μέθοδοι, αν θα είναι αξίες και κατά πόσο; Και όπου έχουμε και τα δυο να τα ξέρουμε και τους βαθμούς ελευθερίας.

Μετά ταιριάξτε τη στρατηγική σας στην πραγματικότητα. Δηλαδή ελέγξτε τα μεγέθη του συστήματος, όλους αυτούς τους πίνακες που είπα και μετατρέψτε τις απειλές ευκαιρίες και προβάλλετε τα δυνατά και αφήστε τα αδύνατα απέξω ή ακόμα καλύτερα αν μπορείτε κι αυτά να τα μετατρέψετε σε δυνατά. Προσέξτε την αναδυόμενη στρατηγική. Να θυμόσαστε αυτόν που στην απελπισία του επάνω λέει, δύο μαθήματα επιλογές προσφέρει το ελληνικό κράτος και δεν ήταν ο Υπουργός Παιδείας που το είπε, το είπε ένας άνθρωπος που δεν είχε στα χέρια του τίποτα άλλο. Η δυναμική των προσδοκιών των ενδιαφερομένων ομάδων, έχει διαμορφωθεί κατάσταση μέσα στην εκπαίδευση, θα υπάρχει μάχη μέσα απ' αυτή την ιστορία. Κάποιοι μπορεί και να ξεβουλευτούν από μια κατάσταση που είναι βαλτωμένη, αλλά αυτά πρέπει να τα γνωρίζει αυτός που σχεδιάζει, πρέπει να γνωρίζει τις εσωτερικές αντιφάσεις της προηγούμενης εισήγησής μας, πρέπει ο μηχανισμός και οι διαδικασίες να είναι σαφείς και να μην υπάρχει απόσταση μεγάλη ανάμεσα σ' αυτόν που σχεδιάζει και σ' αυτόν που υλοποιεί, θα χαθεί η πληροφορία σαν το σπασμένο τηλέφωνο ανάμεσα και τότε ο πολλαπλασιαστής θα γίνει διαιρέτης και έχει πολύ μεγάλη σημασία.

Και θα ελέγχουμε σταδιακά την στρατηγική, θα την ελέγχουμε. Θυμηθείτε ότι είχαμε ζητήσει από εδώ εμείς θα είμαστε παρόντες ως Συμβούλιο όταν θα εξελίσσεται η διαδικασία; Ένας μόνον λόγος, όχι για το νόρε, αλλά γιατί πρέπει αν έχουμε σχεδιάσει και τα πρακτικά μας σχεδιάζουν, δηλαδή αν σήμερα σταματήσουμε και δεν έχουμε κανένα άλλο μέλλον, τα πρακτικά μας είναι πλούσια από την εμπειρία όλων και δεμένα, δηλαδή δίνουν στίγμα.

Αν μπορούσαμε να ελέγξουμε και μετά ότι προχωράει σωστά ο μηχανισμός, να επικυρώσουμε δηλαδή ότι δεν έχουν προσβληθεί αυτές οι αξίες του σχεδιασμού, μόνο αυτή την έννοια έχει μια ανεξάρτητη αρχή, όπως είναι το Συμβούλιό μας. Αλλά δομείται; Σ' αυτή την παράγραφο εδώ που δεν θα την διαβάσω όλη είναι οι δεξιότητες όπως τις προτείνουν οι Κύπριοι με βάση αυτό το όραμα, το οποίο το μετέτρεψα εγώ για σας, δημοκρατικό και ανθρώπινο εκπαιδευτικό σύστημα διασφαλισμένης ποιότητας για να υπογραμμίσω, ότι είναι ολόκληρο το εκπαιδευτικό σύστημα και όχι μόνο η υποχρεωτική μας εκπαίδευση και ότι είναι αξιολογημένη και διασφαλίζει την ποιότητα σε κάθε βήμα. Οι Κύπριοι μιλούν για γνώσεις, ικανότητες και δεξιότητες, αξίες και στάσεις και συμπεριφορές. Και εξειδικεύουν ότι έτσι μπορούν να απευθυνθούν και να αισθάνονται ότι οι απόφοιτοί τους κατέχουν συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων από όλες τις επιστήμες.

Θυμηθείτε τις δύο λέξεις: επαρκές και συνεκτικό, εκφράζει ίσως το μίνιμουμ που ζητούσαμε εμείς και οι δεξιότητες περιγράφουν αυτό που ζητούσαμε εμείς, τις καλύτερες δεξιότητες στην καλύτερη ηλικία. Να μπορούν δηλαδή να κατανοούν και να ερμηνεύουν φαινόμενα, να επικοινωνούν ισότιμα και δημιουργικά, να συνεχίζουν τις σπουδές τους, αυτό σημαίνει να τους κρατάς μέσα στην εκπαίδευση δια βίου, να ασκούν με γνώση το επάγγελμα. Αυτό στο γνωστικό τομέα. Αλλά είναι και πολίτες που χαρακτηρίζονται από δημοκρατικότητα, αγωνιστικότητα, κοινωνική υπευθυνότητα, εμφορούνται από τις αξίες της κοινωνικής δικαιοσύνης και αλληλεγγύης. Είναι πολίτες που διαμορφώνουν συνθήκες ισότητας, δεν ανέχονται ηθικά την ανισότητα, ούτε την καυτηριάζουν, αλλά δημιουργούν συνθήκες ισότητας και διαχειρίζονται με γνώση και ευαισθησία τα φαινόμενα ετερότητας. Σέβονται και προστατεύουν το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον και προωθούν την αειφόρο ανάπτυξη και θεμελιώνουν την προσωπική, ψυχική και σωματική ευεξία. Αυτό είναι μέσα από το κείμενό τους.

Άλλο. Διαθέτουν στο υψηλότερο επίπεδο, εδώ έρχεται και ένα άλλο κείμενο δικό μας, αν θυμόσαστε, που λέει, τα ποιοτικά στοιχεία της εκπαίδευσης, ήταν 3 σελίδες όλες και όλες, κάτω – κάτω στην 1^η σελίδα έλεγε τις ίδιες δεξιότητες. Και εδώ είχε δίκιο ο κ. Γκλαβάς είπε, κοντά είμαστε, δηλαδή ήμασταν κοντά με το κυπριακό κείμενο, και διαθέτουν στο υψηλότερο επίπεδο δημιουργικότητα, κριτική σκέψη και αναστοχαστική διαχείριση της γνώσης, θεωρητική σκέψη και ικανότητα μετατροπής της θεωρίας, δίνεται η ανάλυση και η σύνθεση λέει οι Κύπριοι εδώ. Ικανότητες ανάλυσης και σχεδιασμού, ικανότητα λύσης προβλημάτων, αναζήτησης εναλλακτικών λύσεων και θεωριών. Άριστη, δόκιμη και συνετή χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας. Κρατώ το δόκιμη και συνετή, που σημαίνει με άποψη το κομπιούτερ. Μπορεί η μετωπική διδασκαλία να μην πεθάνει ποτέ, να είναι ιστορική, να είναι ουσιαστική, το βιβλίο να μην πεθάνει ποτέ, δεν είναι μόνο το ηλεκτρονικό βιβλίο, συνετή και δόκιμη που

σημαίνει εκεί που το χρειάζομαι, δεν μπορούσα να κάνω αυτές τις αναλύσεις αν δεν είχα κομπιούτερ, δεν γινόταν αυτό το πράγμα, να κατεβάσω τους προϋπολογισμούς της χώρας και να τους δομήσω διαφορετικά. Αυτό είναι ένα εργαλείο. Αυτό θα το καταλάβει μέσα στην υποχρεωτική εκπαίδευση. Και χρειάζεται αναλυτικά προγράμματα. Οι δυο μας καθίσαμε με τον Κωστή και λέμε για πάρτο ανάποδα, για βάλτο σε μια λογική, όλα αυτά που λένε οι συνάδελφοι της Κύπρου πώς μπορούν να μπουν μέσα σε ένα ελληνικό σχολείο;

Και είπαμε το εξής. Ας φύγουμε από τη λογική των μαθημάτων, θα υπάρχουν τα μαθήματα, αλλά ας φύγουμε από τη λογική των μαθημάτων. Δεν μπορώ να καταγράψω δεξιότητες ευρύτερες με το επιμέρους, αλλά αν με τους συναδέλφους μου που κάνουμε αντίστοιχα μαθήματα ή σχετικά μαθήματα, μπορούσα να δομήσω το αναλυτικό πρόγραμμα σε μια άλλη βάση, τότε τις υπ' αριθμόν ένα δεξιότητες, όπως επικοινωνία στην καθημερινή γλώσσα, αυτό που ζητάγαμε από το PISA, αυτό από ποια μαθήματα; Απ' όλα τα μαθήματα, αυτό βεβαιώνεται όχι μόνο από το φιλόλογο, βεβαιώνεται από τον μαθηματικό, βεβαιώνεται από το φυσικό. Το παιδί που βγαίνει έξω και διηγείται με τις απλές κουβέντες του μια απόδειξη γεωμετρίας στην Α' Γυμνασίου, πώς διχοτομούμε τη γωνία με τον κανόνα και το διαβήτη, το λεκτικό του στοιχείο, είναι πολύ σημαντικό το ότι βγάζει έξω τα περιττά, τις επαναλήψεις. Δεν είναι έκθεση, δεν είναι δοκίμιο, αλλά είναι η προφορική του επικοινωνία, μας ενδιαφέρει. Το παιδί που διηγείται, που καταφέρνει και διηγείται όμορφα μια ιστορία. Το παιδί που έχει μία συνοχή. Λέω, λοιπόν, ότι τα μαθήματα που είναι μέσα σήμερα στο αναλυτικό πρόγραμμα μια εκδοχή, θα υπάρξουν 125 άλλες, είναι να χωριστούν σε μια άλλη διάταξη και θα ήθελα να τα πω. Σε τέσσερις θεματικούς κύκλους προτείνουμε με τον Κωστή. Ο ένας λέγεται «Ο Λόγος και η Έκφραση». Ο 1^{ος} θεματικός κύκλος είναι ο λόγος και η έκφραση, επικοινωνία και δημιουργία. Ο 2^{ος}, ο άνθρωπος, το άτομο, ο πολίτης, ευθύνη και πρωτοβουλία. Οι υπότιτλοι επίσης έχουν σημασία, τους έχουμε επιλέξει συνειδητά. Οι κοινωνίες στο χώρο και στο χρόνο, το τοπικό και το παγκόσμιο. 4^{ος} κύκλος, η γνώση του κόσμου: Σκέψη, μέθοδος και εργαλεία. Πώς αυτά σαν παράδειγμα έχουν μέσα τα μαθήματά τους; Δείτε. Ο λόγος και η έκφραση πρέπει οπωσδήποτε να περιλαμβάνονται φυσικά την ελληνική γλώσσα, φυσικά τις ξένες γλώσσες και φυσικά τις μη λεκτικές γλώσσες, τις τέχνες δηλαδή, το χρώμα, τον ήχο, την κίνηση του σώματος.

Η 2^η ομάδα, ο άνθρωπος, το άτομο και ο πολίτης σαφώς θα περιλαμβάνουν μέσα οτιδήποτε αναφέρεται στο άτομο, οτιδήποτε αναφέρεται στην ομάδα, οτιδήποτε αναφέρεται σ' αυτό που πλαισιώνει το άτομο και την ομάδα, που είναι το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και βέβαια τη δραστηριότητα την ανθρώπινη μέσα στο συγκεκριμένο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον. Εδώ μαθήματα όπως η ανθρωπολογία, η ψυχολογία, η ηθική, η υγεία, η διατροφή και η άθληση, η ατομική άθληση είναι αντικείμενα της 1^{ης} ενότητας το άτομο. Η κοινωνιολογία, η αγωγή του πολίτη, η δυναμική της ομάδας και ο αθλητισμός σε ομάδα, δηλαδή το ομαδικό παιχνίδι είναι της 2^{ης}. Η οικονομία, η κοινωνιολογία, η προστασία του περιβάλλοντος, η ανάπτυξη είναι του 3^{ου}, φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον και ο επαγγελματικός προσανατολισμός, η επιχειρηματικότητα και η κοινωνική υπευθυνότητα, η συλλογικότητα και η κοινωνική υπευθυνότητα επίσης είναι στοιχεία του επόμενου. Οι κοινωνίες στο χώρο

και στο χρόνο το τοπικό και το παγκόσμιο θα μπορούσαν να μιλάνε για ταξίδια στο χώρο, για ταξίδια στους μύθους και ερευνώντας τις πηγές. Εκεί θα μπορούσαμε να έχουμε διαδρομές στην τοπική ιστορία, ταξίδια στην Ελλάδα, την παγκόσμια γεωγραφία και αστρονομία, τα ταξίδια στο χώρο, τη μυθολογία, την λαϊκή παράδοση και την παγκόσμια μυθολογία τα ταξίδια στους μύθους. Και ερευνώντας τις πηγές την τοπική ιστορία, την ελληνική ιστορία, την ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία. Και έτσι να ξεχωρίσουμε λίγο το αφήγημα από την πηγή την ιστορική. Και στη γνώση του κόσμου. Στη μέθοδο, την αριθμητική, την άλγεβρα, την γεωμετρία, αλλά και τα ερωτήματα τα εισαγωγικά στη φιλοσοφία, τη φυσική, την τεχνολογία, τη χημεία, την βιολογία, τη βιοχημεία, το πείραμα, την επεξεργασία των στοιχείων. Και τι καινοτόμο Νίκο λέει αυτό; Τίποτα δεν λέει, αλλά δείτε λίγο πιο αριστερά, δείτε λίγο πιο ξεχωρισμένες ανά δύο τις τάξεις και θα ήθελα να σας δώσω ένα παράδειγμα για την αρχή της ιστορίας. Δεν είναι δική μας ανακάλυψη, ιστορικά ανήκει στους εκπαιδευτικούς της Σχολής Χιλ. Ο τρόπος με τον οποίο τα παιδιά εισάγονται στην ιστορία στην Γ' Δημοτικού ξεκινάει από μια πανέμορφη διαδικασία, πανέμορφη εκπαιδευτική δραστηριότητα πάρα πολύ απλή και μας έμαθε κι εμάς στο πρόγραμμα «ΜΕΛΙΝΑ» να καταλαβαίνουμε ποια είναι η αγάπη στην ιστορία.

Αυτό το ταξίδι στο χρόνο ξεκινάει από την οικογενειακή ιστορία. Όλα τα παιδάκια με τη βοήθεια του δασκάλου και της δασκάλας καταγράφουν που γεννήθηκε ο παππούς, πού γεννήθηκε η γιαγιά, πώς γνώρισε ο παππούς τη γιαγιά, πού ο μπαμπάς τη μαμά. Αυτά που γράφανε και σε κάποιες επισυνάψεις από πίσω, πίσω από κάτι εικόνες, κάποιιο άλλοι να θυμούνται και αυτούς που φύγανε, ανήκουν στην ίδια οικογένεια, βρισκόμαστε στο δρόμο πρωτοξάδελφα και δεν έχουμε γνωριστεί ακόμα. Δηλαδή η αγάπη για την παγκόσμια ιστορία θα ξεκινήσει από την αγάπη για την ιστορία της οικογένειας, το πώς υπήρξα εγώ, ο παππού και η γιαγιά, της τοπικής κοινωνίας που αυτοί οι άνθρωποι μεγάλωσαν, αν την κάνετε τη δραστηριότητα μέσα σε μια τάξη γεμίζει ο χάρτης της Ελλάδας με τις κουκίδες που γεννήθηκε ο παππούς της Δήμητρας και ο παππούς του Γιωργάκη κλπ. και αντιλαμβανόμαστε γιατί είναι δικό μας και κάποιιο παππούδες δεν έχουν γεννηθεί μέσα στα όρια του χάρτη είναι και πιο πέρα.

ΜΕΛΟΣ: (Μιλάει χωρίς μικρόφωνο) Με συγχωρείς που σε διακόπτω, αλλά αυτό εκείνη τη ... δημόσια σχολεία αυτή τη στιγμή ...

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Έτσι πρέπει, αλλά δεν θα το κάνουμε πια γιατί ο ένας το μαθαίνει από τον άλλον. Εγώ πιστεύω στη δημιουργικότητα των δασκάλων, αλλά είναι ωραίο, μπορεί και επιστημονικά στη διδακτική της ιστορίας να είναι και σωστό. Από το προσωπικό και συγκεκριμένο, ανοιγόμαστε στο αφηρημένο και παγκόσμιο, πιθανότατα από την Γ' Δημοτικού. Αυτό, λοιπόν, έχει σχέση με το να αγαπήσουμε και την πόλη μέσα στην οποία μένουμε. Όσο και να κατηγορήσουμε την Αθήνα, έχουμε φέρει στις πλάτες ενός δασκάλου τη δυσκολία να κάνει ένα παιδί να αγαπήσει μια πόλη την οποία δεν την αγαπάει κανένας. Αλλά έχει πολύ μεγάλη αξία το παιδί να αγαπάει τον τόπο στον οποίον ζει είτε αυτό λέγεται Χανιά, είτε λέγεται Κέρκυρα, είτε λέγεται Κως, είτε λέγεται Σύμη. Έχει και τις ιδιομορφίες του, έχει και τις δυσκολίες του, έχει τα δυνατά του και τα αδύνατα σημεία του, αλλά ζει εγγράφει πληροφορία ζωής μέσα σ' αυτό. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό

να γίνει. Στα άλλα δεν είναι δικό μας θέμα ως Συνδικάτο να μπορούμε και να εξειδικεύσουμε. Μπορεί να είναι λάθος κι αυτά που κάνουμε, αλλά ήταν μια σκέψη κ. Γκλαβά για το ότι εμάς μας έκανε να ονειρευόμαστε περισσότερο αυτό από ένα άλλο αναλυτικό πρόγραμμα, μπορεί να είναι ανέφικτο, αλλά δείτε ποιο είναι το σημαντικό του στοιχείο. Ίσως περισσότεροι από ένας να αξιολογήσουν τα παιδάκια της Α' Δημοτικού στο θεματικό κύκλο: Ο λόγος και η έκφραση. Μπορεί να είναι και η Μουσικός μέσα, μπορεί να είναι κι αυτή που κάνει θεατρικό παιχνίδι τα αγγλικά, μπορεί να είναι και η δασκάλα και έτσι θα έχουμε πολλαπλή πηγή πληροφόρησης για το ένα παιδί. Αυτό θα εξειδικευτεί στην Γ' και στην Δ' και όταν ανοίξουν και τα ταξίδια των άλλων των επιστημών, τότε η διαδικασία της αξιολόγησης θα είναι πολύ διαφορετική. Σ' εκείνη τη διαδικασία της αξιολόγησης όμως είχαμε κάνει μια παρέμβαση στην 3^η συνάντησή μας και είχα πει στο μίνιμουμ, όχι στο 20. Και θέλω να σας δώσω ένα παράδειγμα, υπαρκτό παράδειγμα. Εμείς αναγκαστήκαμε να σχεδιάσουμε στην ομοσπονδία ένα μικρό εκπαιδευτικό σύστημα, εκπαίδευση των συνδικαλιστών, ανάγκες της ΓΣΕΕ, καμία σχέση με το Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Εκεί όμως η εκπαίδευση ενηλίκων είναι το μόνο υποσύστημα που έχει δεχτεί δεξιότητες και βιωματικό τρόπο. Και σε απορρίπτει αν κατέβεις με μετωπική διδασκαλία μέσα. Πώς θα μπορούσε κανείς να αξιολογήσει, λοιπόν, το μήνυμα. Και έχω φέρει το παράδειγμα αυτό. Τριών εκπαιδευτικών βαθμίδων, δεν έχουν διάρκεια έξι ετών και δύο ετών κλπ., τρεις εκπαιδευτικές βαθμίδες. Κάθε μια έχει το χρόνο της. Εμείς αποφασίσαμε, ας πούμε ότι είμαστε ένα Συμβούλιο με επιστημονική επιτροπή, ότι τελικά αυτούς θα τους αξιολογήσουμε σε όλες αυτές τις δεξιότητες, γνωστικές, ικανότητες θεωρητικές κλπ. Τονίζω συμβολή στο έργο της ομάδας για τη συμμετοχή και του μικρού παιδιού στην ομάδα, αλλά ακόμα και του Λυκείου του παιδιού είναι εξίσου σημαντική άλλη πληροφορία, ικανότητα δόμησης ενός κειμένου, αυτό που ζητάει δηλαδή και η PISA και αξιοποίηση συμβολικών αναπαραστάσεων.

Εμείς καταλήξαμε, λοιπόν, ότι για να αποφοιτήσεις από την πρώτη εκπαιδευτική βαθμίδα οι δάσκαλοί σου πρέπει να πιστοποιήσουν, οι εκπαιδευτές σου, ότι όλοι έχουν κατακτήσει το επίπεδο 1. Κάποιοι μπορεί να έχουν κατακτήσει και μεγαλύτερο επίπεδο, το επίπεδο 2. Αν το έχουν κατακτήσει και μπορεί να το πιστοποιήσει ο εκπαιδευτής, το κρατάει και το κατοχυρώνει ως ικανότητα – δεξιότητα για την επόμενη βαθμίδα. Αλλά για να αποφοιτήσει απ' αυτή την επόμενη βαθμίδα πρέπει να έχει καταλάβει το επίπεδο 2. Μπορεί να έχει κατακτήσει και το επίπεδο 3, δεν πειράζει το κατοχυρώνει για την επόμενη βαθμίδα. Πάντως για να φύγεις από τη βαθμίδα 3, την εκπαιδευτική βαθμίδα, πρέπει να έχεις επίπεδο 3 όλοι. Όποιος δεν μπορεί να κατακτήσει το επίπεδο της αντίστοιχης βαθμίδας καταβάλει ιδιαίτερη προσπάθεια ο εκπαιδευτής του για να το κατακτήσει. Γι' αυτό έχει ανάγκη να ορίσεις το μίνιμουμ και δεν θα είχε καμία έννοια αν δεν ακολουθήσει η επόμενη να μου πει, τι είναι το επίπεδο 1, τι είναι το επίπεδο 2 και τι είναι το επίπεδο 3.

Και νομίζω ότι είναι απλούστερο, συμβολή στο έργο της ομάδας. Αν η εκπαιδευτική βαθμίδα λέγεται Δημοτικό Σχολείο, τότε θα πρέπει όλα τα παιδιά να έχουν μάθει μέσα σε έξι χρόνια να συμμετέχουν ενεργά στην ομάδα τους, όχι παθητικά, όχι παίζοντας κομπολόι, όχι αφήνοντας τον ρήτορα να μιλάει, όχι η γνωστή σοπράνο και τενόρος μέσα στις ομάδες, όλοι. Αυτή είναι μια κουλτούρα που πρέπει να την αποκτήσουν και η

δασκάλα βεβαιώνει ότι όλα τα παιδιά της τάξης μου θα αποφοιτήσουν από το Δημοτικό διότι έχουν κατακτήσει αυτή τη βαθμίδα. Μα δεν χρειάζεται να μπει στόχος του Δημοτικού, μπορεί να μπει και λίγο πιο νωρίς, εντάξει, αλλά εγώ σας λέω αυτό. Και τι θα κάναμε σε μεγαλύτερο επίπεδο; Επίπεδο 2 είναι αυτός που αναλαμβάνει πρωτοβουλίες στην ομάδα. Δηλαδή θέλαμε κάθε παιδί που τελειώνει παραδείγματος χάρη το Γυμνάσιο όχι απλά να μετέχει στην ομάδα και να παράγει συνολικά, αλλά να συνεισφέρει στην ομάδα πρωτοβουλία, να βάζε το καινοτόμο και προσωπικό του στοιχείο μέσα. Οι συνάδελφοι της Δευτεροβάθμιας αν αυτό ίσχυε σαν επιχείρημα προσπαθούν σ' αυτή τη δεξιότητα επάνω να δώσουν ευκαιρίες, να φανεί κι αυτός που δεν μιλάει, να μιλήσει και ο ντροπαλούλης, να πει μια πρόταση διαφοροποιημένη και ο άλλος. Παράδειγμα είναι.

Και αν για την ίδια συμβολή στο έργο της ομάδας μιλάμε πια για μεγαλύτερη βαθμίδα να μάθουν όλοι να μπορούν να συντονίζουν μια ομάδα, να μην γίνει, οι μισοί οι Έλληνες είναι Πρόεδροι, πώς συντονίζουν τα Διοικητικά τους Συμβούλια, να μάθουν να συντονίζουν την μικρή ομάδα των 4-5 όχι παραπάνω. Ο ορισμός ποιος είναι; Σαν κι αυτούς που κάθονται γύρω από τη φωτιά, κοντά ώστε να ζεσταίνονται όλοι, αλλά όχι τόσο κοντά που να καίγονται. Θα είναι 4-5-6 άτομα, αυτά τα 4-5-6 άτομα να και στα κείμενα, δεν είμαστε ειδικοί, παράδειγμα λέμε, δόμηση κειμένου, ένα απλό κείμενο, να μπορεί να συνθέτει ένα απλό κείμενο. Παραδείγματος χάρη στους συνδικαλιστές είπαμε μπορείτε όλοι να γράψετε μια μικρή ανακοίνωση; Όλοι όμως θα την γράψετε ανεξαρτήτως αν έχετε τελειώσει την Γ' Γυμνασίου, θα δουλέψουμε μαζί σε εργαστήρια γραφής τελειώνοντας, όλοι θα μπορείτε να γράψετε ένα τέτοιο κειμενάκι, μια ανακοίνωση: «Συνάδελφοι καλείστε σήμερα να κάνετε αυτό κι αυτό κι αυτό», αυτό το απλό πραγματάκι. Στην εισαγωγική σου εκπαίδευση αυτό. Αν συνεχίσεις την εκπαίδευσή σου και πας στην βασική, ο στόχος, η δεξιότητα παραμένει, αλλά το επίπεδο δυσκόλεψε, τώρα θέλουμε να γράψεις ένα δελτίο Τύπου. Δηλαδή να μπορείς να πεις τα βασικά πράγματα, να βάλεις το σωστό τίτλο, να αναφέρεις το τι, πώς, πότε, πού, τον κανόνα που έχει ένα δελτίο Τύπου να το γράψεις.

Και σε επόμενο επίπεδο να μπορείς να γράψεις ένα κείμενο πιο προχωρημένο, μια καταγγελία, αλλά να είναι τεκμηριωμένη. Δεν είναι δυνατόν δηλαδή να φεύγουν κείμενα μέσα από τα Συνδικάτα και να μην είναι τεκμηριωμένο αυτό που λέγεται. Δεν μπορεί να λες πολιτικό θολό κείμενο. Ο άλλος καταγγέλλει εργατικό ατύχημα, πρέπει να λείι που έγινε, πώς έγινε, ποιες συνθήκες ασφάλειας και υγείας δεν τηρήθηκαν, ποιος νόμος προβλέπει αυτά τα πράγματα κλπ. Αυτές είναι οι μίνιμουμ δεξιότητες για να πεις, ότι αυτός κατέκτησε το επίπεδο 3. Το ότι υπάρχουν άριστοι σ' αυτά τα πράγματα, υπάρχουν και από νωρίτερα. Αυτά τους κατοχυρώνονται και νωρίτερα. Και να έρθουμε λίγο στα δικά μας, λίγο των θετικών επιστημών. Αξιοποίηση συμβολικών αναπαραστάσεων. Για παράδειγμα το 1 είναι να κατανοεί και να αξιοποιεί πληροφορίες που περιέχονται σε γραφικές παραστάσεις, πίνακες και διαγράμματα Χρήστο που βλέπει στην εφημερίδα. Να μπορεί να καταλάβει τι λέει αυτό το πράγμα. Πιο προχωρημένο επίπεδο να αναλύει και να εξηγεί στα άλλα μέλη της ομάδας, δηλαδή να μπορεί να τους πει, εδώ βλέπουμε ένα διάγραμμα και λέει αυτό, να τους το εξηγήσει, αυτό είναι ένα βήμα πιο πάνω. Και το τρίτο ο ίδιος να μπορεί να δομήσει σύνθετες πληροφορίες, αντί να γράφει τρεις

παραγράφους να δίνει έναν πίνακα, να δίνει ένα διάγραμμα. Αν αυτά τα τρία τα έχει κάνει εγώ είμαι ευχαριστημένος, ότι έχει καταλάβει και μπορεί και αξιοποιεί αυτό το κομμάτι από τις δικές μας τις γνώσεις. Τελευταία παραδείγματα, αν θέλουμε να κάνουμε εσωτερική αξιολόγηση εκπαιδευμένου και από την αρχή κάνουμε τα διαγνωστικά μας προφανώς και τα παρακολουθούμε και ποσοτικά και ποιοτικά κουβεντιάζουμε μαζί τους, δίνουμε τη δυνατότητα να αυτό-αξιολογηθεί το παιδί, αξιολογεί και ο ένας τον άλλον αν θέλετε, όποια γκάμα θέλετε ως προς τις ικανότητες και όχι ως προς τις γνώσεις. Εμείς όμως με την ίδια διαδικασία ελέγχουμε και τις βασικές γνώσεις, αξιολογούμε κανονικά την επίδοση κλπ. κλπ., αλλά όχι μόνο αυτή. Ο στόχος είναι με όσα περισσότερο πείτε εσείς, αυτή η αξιολόγηση του εκπαιδευμένου κάποια στιγμή να καταλήξει στο να ενημερωθεί ένας προσωπικός και διαχρονικός φάκελος του μαθητή, ο οποίος να παραδοθεί στην επόμενη βαθμίδα. Και ίσως να αποτελεί και στο στοιχείο σύμφωνα με το οποίο συντάσσονται οι στατικές επιστολές του ελληνικού Λυκείου προς το ελληνικό Πανεπιστήμιο. Δηλαδή αυτό που γινόταν από αρχαιοτάτων χρόνων, συστήνει στην επιστημονική κοινότητα ένας αρχαιότερος, ένας που έπαιξε το ρόλο του μέντορα και του δασκάλου ένα νεότερο και τον συστήνει στον επόμενο που δεν τον γνωρίζει ότι αυτός νομίζουμε ότι έχει κατακτήσει αυτό το επίπεδο, έτσι ακριβώς είναι και πρέπει να προχωρήσει. Ποιοτική διαδικασία εξίσου απαραίτητη όμως για την εισαγωγή στο σύστημα της Τριτοβάθμιας. Θα γίνει εσωτερική αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου τμήματος, όχι του σχολείου, τμήματος δηλαδή το Α1 είναι πιο αδύνατο από το Α2 στο Γυμνάσιο. Η Β' Γυμνασίου βελτιώθηκε από πέρσι που ήταν Α', η Γ' Γυμνασίου – οι Διευθυντές καταλαβαίνουν απολύτως τι λέω- και όλη η σχολική μονάδα το στόχο που βάλαμε το Σεπτέμβριο να βελτιωθούν τα παιδιά μας, να έχουμε καλύτερη επικοινωνία μαζί τους την καταφέραμε, την πετύχαμε όλοι μαζί. Αυτή η διαδικασία εμπλέκει όλους διδακτικό, βοηθητικό προσωπικό, διδάσκοντες, σχολικούς συμβούλους προϊσταμένους όταν μιλάμε για επίπεδο σχολικής μονάδας εργαλείων.

Και συζητάμε ποιότητα και πληρότητα του προγράμματος σπουδών αξιολογείται απ' αυτούς που το διδάχτηκαν με ερωτηματολόγιο, τους μαθητές και τους εκπαιδευτικούς. Πάει καλά το πρόγραμμα, θέλει αλλαγή, θέλει τροποποίηση, τι θέλει. Και όσο προχωράμε πιο πάνω θα πρέπει να μπορεί κάποιος να απαντάει στη σχέση κόστους – χρόνου και αποτελέσματος. Δεν μπορεί να το κάνει η σχολική μονάδα αυτό το πράγμα. Αυτό μπορεί να το κάνει ανεξάρτητη αρχή, η οποία θα λέει, αυτό το στόχο πετύχανε τα παιδιά, μ' αυτό το κόστος το πετύχανε. Άρα θα μπορούμε αναγκαστικά στην εξωτερική αξιολόγηση στην οποία ουσιαστικά δεν πρέπει να είναι μέλος του συστήματος που την κάνει. Πρέπει να είναι ανεξάρτητη αρχή διασφάλισης ποιότητας, που θα ελέγξει το όραμα, θα ελέγξει τις παραμέτρους του και με επιτόπια παρατήρηση και με ανάλυση και συσχέτιση των μεγεθών και ανάλυση των στόχων και τη χρήση ποσοτικών μεθόδων ερωτηματολόγια και με εστιασμένες ομάδες, τα περίφημα focus group στα οποία θα πρέπει να αξιοποιηθεί ολόκληρο το επιστημονικό προσωπικό και της τριτοβάθμιας, το οποίο θα προσφέρει γνώσεις, γιατί είναι το κομμάτι που εξακολουθεί και παράγει γνώση. Ο στόχος είναι και κάποιο μικρό κομμάτι της γνώσης που προσφέρεται στα παιδιά να το παράξει και το Λύκειο και η τεχνική εκπαίδευση και το δημοτικό σχολείο,

γιατί δεν νοείται εκπαιδευτική βαθμίδα που να μην παράγει το γνωστικό αντικείμενο τουλάχιστον και σε ένα μικρό ποσοστό.

Κλείνοντας εγώ θέλω να πω, ότι –νομίζω εκφράζω και τα συναισθήματα του Κώστα- εμείς μέσα απ' αυτή τη διαδικασία αισθανθήκαμε ότι τιμάμε και τον κλάδο και μάθαμε μέσα απ' όλες τις τοποθετήσεις εμπειρων ανθρώπων εδώ πολύ περισσότερα για τα προβλήματα της εκπαίδευσης από όσα ξέραμε. Πιστεύουμε ότι ακόμα και αν πολιτικά αυτή τη στιγμή η επιτροπή κριθεί ότι ολοκλήρωσε δεν θα έχει κάποιο άλλο μέλλον ή οτιδήποτε, η επιτροπή με τη συζήτηση πρόσφερε στα μέλη της τόσα που νομίζω, ότι μπορεί απ' αυτά να μάθει και το εκπαιδευτικό μας σύστημα και οι πολιτικές ηγεσίες. Εμείς μάθαμε πολλά για να είμαστε πιο ουσιαστικοί στους συναδέλφους μας στα ιδιωτικά σχολεία. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Για μια ακόμη φορά κ. Παΐζη και κ. Παπαντωνόπουλε, θέλω να ευχαριστήσω εκ μέρους του Συμβουλίου την ερευνητική ομάδα σας, την ΟΙΕΛΕ σε συνεργασία με την ΓΣΕΕ, γιατί έχετε κάνει αυτή την πάρα πολύ σημαντική δουλειά που ξεφεύγει από τα όρια ευχών και προβλέψεων, είναι πάρα πολύ τεκμηριωμένη και, εγώ θα έλεγα, και πειστική και οραματική. Θερμές ευχαριστίες και εμείς γίναμε πλουσιότεροι ακούγοντας τη δουλειά που έχετε κάνει. Και θέλοντας να εκφράσω και τη δική μου αίσθηση, βλέπω ότι αυτά που μας λέτε συστηματοποιημένα, οργανωμένα συνεχονται και συνταιριάζονται μ' αυτά που έχουμε συζητήσει εδώ, έτσι, απολύτως. Και χαίρω, διότι το Συμβούλιό μας βάδιζε προς αυτές τις κατευθύνσεις, έστω και λιγότερο συστηματικά. Είναι φανερό, ότι, όταν οργανώνεις μια μελέτη, ο ίδιος, η ομάδα έχει μια συστηματικότητα που δεν μπορεί να την έχει ένα Συμβούλιο που εξ ανάγκης συζητάει και κάποια πράγματα αποσπασματικά ή λιγότερο συνδεδεμένα. Όμως, οι κατευθύνσεις, το όραμα, η στόχευση ήταν προς αυτή την κατεύθυνση που ακούσαμε και χαίρω ιδιαίτερα, γιατί φαίνεται ότι έχουμε κάνει σωστή δουλειά και από τη δική σας έρευνα και από άλλες που έχουν υπάρξει και κατά καιρούς έχουμε δει, αλλά η δική σας είναι πιο οργανωμένη, πιο συστηματική και ανατέμνει εύστοχα τα πράγματα.

Και μάλιστα, για να μην πάει χαμένη αυτή η δουλειά που έχουμε κάνει, παρακάλεσα τον Πρόεδρο του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου να μας συγκεντρώσει εν περιλήψει τα σημεία στα οποία έχουμε καταλήξει και στο τέλος της συνεδρίας μπορεί να μοιραστούν αυτά, να τα δούμε. Δεν θέλω να κυκλοφορήσουν και θα παρακαλούσα έναν έκαστον και μίαν εκάστη. Είναι για τη χρήση από μας ως μέλη του Συμβουλίου. Διότι, αν επρόκειτο αλλιώς, θα τα δίναμε και στο Υπουργείο κλπ. . Εγώ δεσμεύτηκα και δεν τα έδωσα και θα παρακαλούσα έτσι όλοι αφ' ενός μεν να έχουμε μία σύνοψη της δουλειάς μας και από την άλλη να είναι για την ενημέρωση του Συμβουλίου μας.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Στην επόμενη Σύνοδο Πρυτάνεων θέλω να στείλω μία σύντομη ενημέρωση, γιατί με έστειλαν εδώ ως εκπρόσωπο οι συνάδελφοι και θέλω να τους δώσω μια ενημέρωση. Προφανώς δεν έχει κανένα λόγο για κανέναν να κοινοποιηθούν κείμενα κλπ. Αλλά ίσως κάποια συνοπτικά με καίρια σημεία. Δηλαδή εγώ δυστυχώς έχασα ένα μεγάλο μέρος της δουλειάς σας και πραγματικά αισθάνομαι άσχημα ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα ενημερωθείτε απ' αυτό που θα πάρετε.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ακριβώς. Αλλά για πράγματα, όπως αυτό όταν συζητούσαμε για την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και αυτού του είδους τα καίρια θέματα νομίζω, ότι η ίδια η Σύνοδος πρέπει να τα θέσει και να τα επαναφέρει εδώ, οπότε σε ορισμένα απ' αυτά πιθανώς κάποιος να χρειαστεί να κάνει λίγο πιο εκτεταμένη ενημέρωση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όλα αυτά που συζητάμε έχουν ένα δυναμικό χαρακτήρα και λόγω της προελεύσεως των εκπροσώπων και λόγω των ιδίων των θεμάτων και δεν θα ήθελα να τα αντιμετωπίσουμε στατικά. Από την άλλη, επειδή έχω την ευθύνη αυτής της λειτουργίας του Συμβουλίου, θεωρώ ότι δεν πρέπει να χαθούν αυτά τα σημαντικά τα οποία έχουμε πει. Έχουμε αφιερώσει πάρα πολύ χρόνο, έχουν λεχθεί πολύ σημαντικές προτάσεις από ανθρώπους με πολύπλευρη εμπειρία στα θέματα της Εκπαίδευσης και δεν ήθελα να χαθούν αυτά. Γι' αυτό έγινε αυτή η σύνοψη την οποία θα πάρετε και με την ησυχία σας θα την δείτε. Τελικά κάποια στιγμή, εάν συνεχίσουμε να λειτουργούμε, θα προχωρήσουμε στα θέματα, αλλά, εάν δεν μπορέσουμε να λειτουργήσουμε, θα ήθελα απ' αυτή την Επιτροπή να συνταχθεί μία πρόταση που θα καλύπτει τα σημεία της συζήτησης μέχρι τα οποία φτάσαμε, διότι έχουμε πει πολλές φορές εδώ ότι το κύριο είναι πώς οργανώνεις τα αναλυτικά προγράμματα.

Σήμερα, επί παραδείγματι, εγώ χάρηκα, γιατί είχαμε μία άλλη προσέγγιση και οργάνωση της ύλης των μαθημάτων, των αναλυτικών, όλου του οικοδομήματος της παιδείας, η οποία θεωρώ ότι είναι μία πολύ σημαντική πρόταση. Παράδειγμα είναι, αλλά είναι σημαντικό, γιατί είναι μία αναδιοργάνωση της παρεχόμενης ύλης κλπ. Μπορεί να συμφωνήσουμε, να διαφωνήσουμε, να τροποποιήσουμε, αλλά ήδη έχετε κάνει ομαδοποιήσεις οι οποίες και είναι στη σκέψη μας και έχουν υπάρξει αντικείμενο προβληματισμού μας κατά καιρούς και είναι μία πολύ σημαντική βάση για συζήτηση.

Αλλά όλα όσα έχουμε πει, νομίζω, τελικά, για να είμαστε ρεαλιστές, θα κριθούν από τα αναλυτικά προγράμματα. Και εκεί είναι που έχοντας την ευθύνη αυτής της Επιτροπής θα ζητήσω αυτή η Επιτροπή να συνεχίσει το βίο της, με ή χωρίς τον παρόντα Πρόεδρο, για να μπορέσει να φτάσει στην επίβλεψη, την εποπτεία, τη στήριξη των αναλυτικών προγραμμάτων.

Είτε υπάρξει αυτή η σύμφωνη γνώμη είτε δεν υπάρξει, τουλάχιστον εμείς θα έχουμε κάνει το καθήκον μας, θα έχουμε δώσει τις προτάσεις μας και από αυτά που λέμε θα φανεί αυτό που νόμισε ο κόσμος, ότι κάνουμε μια σοβαρή δουλειά.

Λοιπόν, αυτά έχουν μια δυναμική, θα τα δούμε. Θέλω να απαντήσω, δηλαδή, στην Αντιπρύτανη ότι όλα αυτά είναι εν εξελίξει και μπορεί να έρθετε και να μας πείτε από τη Σύνοδο των Πρυτάνεων ότι ξέρετε στην επιμόρφωση θα θέλαμε και εκείνο και στο άλλο σκεφτόμαστε εκείνο. Έτσι βλέπω εγώ τον διάλογό μας. Κύριε Πρόεδρε.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια διευκρίνιση να κάνω προς τους συναδέλφους. Κατ' αρχάς αυτά τα κείμενα που θα σας δοθούν δεν είναι πλήρη υπό την έννοια ότι εάν τα πάρει ένας τρίτος δεν μπορεί να τα διαβάσει. Επομένως δεν είναι καλό να δοθούν, γιατί πιθανότατα θα σχηματιστεί και μία αρνητική

εντύπωση για το Συμβούλιό μας. Το κείμενο αυτό απευθύνεται σε κάποιον που έχει παρακολουθήσει τις εργασίες και γνωρίζει ότι πίσω από μια φράση κρύβεται μια ολόκληρη ιστορία, διαφορετικές ίσως τοποθετήσεις, γι' αυτό και στο τέλος γίνεται κοινά αποδεκτό. Και ακόμα, αν θα ήθελε ο Πρόεδρος μας να τα καταθέσει στον επόμενο Υπουργό Παιδείας, θέλουν μία δουλειά περαιτέρω, διότι πρέπει να υπάρξει και μία λειτουργία λεκτική υποδομική ως την πούμε έτσι, επιτρέψτε μου τον όρο κ. Πρόεδρε, ώστε να μπορεί ο τρίτος που δεν παρακολούθησε αυτές τις εργασίες να καταλάβει γιατί πράγμα λέμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και θέλουν και πολλά συνοδευτικά κείμενα, διότι έχουν δοθεί πράγματα τα οποία χωρίς αυτά δεν είναι κατανοητά.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Πέρα από τα συνοδευτικά κείμενα, ως πούμε μια πρόταση που για μας λέει πάρα πολλά πράγματα, δεν λέει στον τρίτο τίποτα και πιθανότατα δημιουργεί και αρνητικές εντυπώσεις. Καλά και τι υποκρύπτεται πίσω απ' αυτό; Γι' αυτό θα ήθελα να είμαστε αρκετά προσεκτικοί στη διαχείριση αυτού του υλικού προκειμένου όλη αυτή τη δουλειά που κάναμε εδώ να φανεί προς τα έξω. Από την άλλη μεριά αυτή, η, ως την πούμε, πολύ γενική θεώρηση δεν επέτρεπε να γράψουμε πολλά πράγματα για να μην δημιουργηθούν και παρεξηγήσεις, το καταλαβαίνετε. Αν έλεγε πέντε πράγματα παραπάνω, θα έλεγε, έτσι το είπαμε, αλλιώς το είπαμε κλπ. Άρα θα παρακαλέσω κι εγώ κ. Πρόεδρε, ότι αυτά αποτελούν τελείως προσωπικά στοιχεία, υπό την έννοια ότι όλοι μας πρέπει να έχουμε κάτι σαν οδηγό του τι όλον αυτό τον καιρό συζητήσαμε περισσότερο και λιγότερο αποφασίσαμε, για να μπορούμε να βοηθηθούμε αν συνεχίσουμε ή αν χρειαστεί ο Πρόεδρος να καταθέσει στην επόμενη ηγεσία κάποιες προτάσεις, κάπως καλύτερα επεξεργασμένες και περισσότερο δομημένες με τα αναγκαία λεκτικά συμπληρώματα, να τα δώσει στον επόμενο Υπουργό Παιδείας. Μετά βέβαια θα ήθελα το λόγο για να τοποθετηθώ στις εισηγήσεις του κ. Παΐζη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εάν έχουμε κλείσει αυτό το κομμάτι το πολύ γενικό που ήταν η ενημέρωση πώς θα δουλέψουμε, μπορούμε να προχωρήσουμε σε συζήτηση με τις προτάσεις που έγιναν. Κύριε Παπαντωνόπουλε θέλετε κάτι;

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Μια διευκρίνιση θέλω, ναι. Το οποιοδήποτε κείμενο δεν θα είναι έγγραφο εργασίας, αλλά θα είναι μια επίσημη επίδοση των πορισμάτων προς την πολιτική ηγεσία του Υπουργείου, νομίζω ότι θα πρέπει να έχει εγκριθεί από το Συμβούλιο προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, γι' αυτό δίδεται για να υπάρχει ...

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θα είναι αυτό λέει ο κ. Γκλαβάς, αυτό θα είναι περίπου ακατανόητο, είναι σαν σημειώσεις μαθημάτων πανεπιστημιακών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, αλλά η ουσία εμπειρεύεται. Είναι από παλαιότερες εμπειρίες. Λέω το εξής: ναι είναι ένα κείμενο στο οποίο έχουν συγκεντρωθεί κύρια σημεία απ' αυτά που συζητήσαμε. Θα παρακαλέσω να τα δούμε, να

τα συμπληρώσουμε, ενδεχομένως κάποια να αρθούν ή οτιδήποτε άλλο, αλλά θα ήθελα τελικά να αποκρυσταλλωθεί μια αξιοπρεπής εμφάνιση της δουλειάς μας.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπα κ. Πρόεδρε απλώς και για να προφυλάξω εσάς και τον καθένα από εμάς από ενστάσεις και παρεξηγήσεις οι οποίες ενδεχομένως θα προκύψουν μετά.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Κύριε Πρόεδρε μπορώ να πω σ' αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Νομίζω το 2006 ένα από τα αιτήματα των μαθητών που ήθελαν να κάνουν κατάληψη, ήταν ότι είχε κυκλοφορήσει από το ΕΣΥΠ τότε για την δευτεροβάθμια ότι θα υπάρχουν πολλές εξετάσεις κλπ. Όταν μας δώσατε κάποια στιγμή από τον κ. Βερέμη αυτή τη σύνοψη και την διάβασα κατάλαβα τι έλεγαν οι μαθητές, ότι θα έχει πολλές εξετάσεις και ότι θα είναι περιφερειακές. Τότε έκλεισαν τα σχολεία από κάτι που κυκλοφόρησε χωρίς πραγματικά να είναι απόφαση κανενός. Γι' αυτό και εγώ έχω μία επιφύλαξη. Συμφωνώ με τον κ. Παπαντωνόπουλο, τα πρακτικά όμως έτσι όπως είδα για τις πέντε πρώτες συνεδριάσεις νομίζω ότι είναι πάρα πολύ σημαντικό να δοθούν στην πολιτική ηγεσία θα ήταν άυριο στο Υπουργείο Παιδείας. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, αυτό θα ακολουθήσει. Εδώ τώρα θα διανεμηθεί αυτή η σύνοψη των βασικών σημείων που έχουν τα χαρακτηριστικά που λέει ο Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, ότι ,δηλαδή, δεν έχουν την τελική τους διατύπωση ...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Δεν είναι οι τελικές προτάσεις στην ουσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν είναι οι τελικές προτάσεις. Άρα επιδέχονται δουλειά ακόμη και διαμόρφωση. Λοιπόν, αυτά ως προς αυτό.

Χ. ΣΟΦΙΑΝΟΠΟΥΛΟΥ: Μία μικρή υπενθύμιση. Νομίζω είχαμε πει κάποια στιγμή, ότι και το επίσημο πόρισμα – προτάσεις που θα δώσουμε κάποια στιγμή, ότι κι αυτό ίσως δεν θα είναι τόσο κατανοητό όσο είναι μεταξύ μας. Είχαμε πει δηλαδή ότι και όταν θα βγει μια επίσημη πρόταση και εκεί θα θέλει προφορικά ίσως διευκρινίσεις στην οποιαδήποτε ηγεσία του Υπουργείου Παιδείας για να διευκρινίσουμε τι έχουμε πει. Δηλαδή και το επίσημο δεν θα είναι τόσο κατανοητό. Έτσι δεν είναι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι αλήθεια ότι όλα αυτά τα κείμενα έχουν προεκτάσεις και πτυχές τις οποίες τώρα δεν συνοψίζεις σε ένα σύντομο κείμενο- κοιτάξτε , τώρα, έχουμε αφιερώσει ώρες . Επομένως , πράγματι υπάρχουν αυτές οι πλευρές. Θα ήθελα να πω το εξής. Δίνω το λόγο στον εαυτό μου να τον περάσω μετά σε όλους. Για το θέμα των βιβλίων , κ. Παϊζη, λέτε ότι έχει γίνει τόση δουλειά, έχουν δαπανηθεί τόσα χρήματα. Τώρα το να αλλάζεις τα βιβλία κάθε τόσο δεν είναι ούτε εύκολη υπόθεση, ούτε ανέξοδη. Όμως εάν, σκέψη διατυπώνω, προχωρούσαμε σε δραστικό περιορισμό της ύλης και

αναδιάρθρωση κλπ. αυτό θα υπηρετείτο από τα βιβλία που υπάρχουν; Ίσως θα έλεγε κανείς, ναι υπάρχουν ήδη και θα πούμε τα τάδε, τάδε μπορούν να παραλειφθούν, θα ήταν μία οικονομική προσέγγιση. Οπωσδήποτε, όμως, έχει μια άλλη φιλοσοφία το βιβλίο που υπάρχει και νομίζω ότι, εάν γίνει μια σημαντική αλλαγή στην αναδιάρθρωση της ύλης, κυρίως στον περιορισμό της, ίσως σε ομαδοποιήσεις μαθημάτων ως επιστήμης, ως κοινωνικών επιστημών κλπ., όλα αυτά θα άλλαζαν και τον τρόπο με τον οποίο έχουν γραφεί αυτά τα βιβλία. Επομένως, κρατάω μια επιφύλαξη ως προς αυτό, που είναι ένα σημαντικό θέμα.

Α. ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ: Μια μικρή παρέμβαση. Θα ήθελα να πω, ότι από την εμπειρία πολλών μαθητών μου, είναι γεγονός ότι η ύλη επαναλαμβάνεται σε κάθε βαθμίδα και η μόνη πρόσθεση που γίνεται είναι ποσοτική, δηλαδή ως προς τις πληροφορίες. Πλέον όλοι γνωρίζουμε ότι ζούμε σε μια εποχή που οι πληροφορίες μπορούν να γίνουν, μπορεί να τις αντλήσει κάποιος από πολλές πηγές. Εκτιμώ, λοιπόν, ότι ίσως η λέξη εκπαιδευτικό βιβλίο είναι ξεπερασμένη, τουλάχιστον ως προς το

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εδώ μιλάμε για πολλαπλές πηγές, μία είναι το βιβλίο, τα έχουμε πει αυτά και είναι θέση.

Α. ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ: Όχι άλλο λέω, ότι μήπως τουλάχιστον για το Λύκειο ίσως και για το Γυμνάσιο ο όρος εκπαιδευτικό βιβλίο στα επόμενα χρόνια είναι κάτι το οποίο θα είναι κάτι το πολύ γενικό. Επομένως θα είναι πιο εύκολο να προχωρήσουμε σε συνθετικές και σε θα έλεγα περισσότερο προβληματισμό προσεγγίσεις συγκεκριμένων θεμάτων. Αλλά εκεί πάμε στο ζήτημα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι πολλά πράγματα μαζί. Εγώ θυμίζω, επειδή παλιά δεν ήσασταν εδώ, έχουμε συζητήσει και έχουμε καταλήξει ότι πρέπει να έχουμε πολλαπλές πηγές πληροφόρησης και γνώσης. Μία είναι το βιβλίο, η άλλη είναι το υποστηρικτικό υλικό που πρέπει να δίδεται, η άλλη είναι η πρόσβαση στο διαδίκτυο. Δηλαδή, είναι μια σειρά από πράγματα, είπαμε ότι μόνο του το βιβλίο δεν επαρκεί.

Α. ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ: Ναι σαφώς εγώ δεν μιλάω μόνο για τα βιβλία, εγώ μιλάω τι είναι ουσιαστικό ο μαθητής ως πούμε να συνδέσει την ιστορία με την στατιστική που κάνει. Δηλαδή να μάθουμε το μαθητή να βλέπει την ιστορία όχι σαν πληροφορίες, αλλά να βλέπει στατιστικές μέσα, να βλέπει ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Σ' αυτό το πνεύμα έτσι είναι ακριβώς. Ευχαριστώ. Κύριε Πρόεδρε.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Κατ' αρχάς θα ήθελα να συγχαρώ τους συναδέλφους, τον κ. Παϊζή, τον κ. Παπαντωνόπουλο, αλλά και την ΟΙΕΛΕ γενικότερα για όσα γενικώς προσέφεραν στο Συμβούλιό μας, αλλά ειδικώς θα ήθελα να αναφερθώ στις δύο τελευταίες εισηγήσεις και να τους ευχαριστήσω και προσωπικά γιατί παρ' όλη την εμπειρία μου στην εκπαίδευση κι εγώ όπως όλοι μας, μέσα απ' αυτές τις εισηγήσεις έγινα, επιτρέψτε μου τον όρο να πω, σοφότερος. Επομένως αυτά που θα πω,

έχουν σχέση μ' αυτές τις δύο τελευταίες εισηγήσεις και μάλιστα θα χρησιμοποιήσω θέματα τα οποία έθιξε ο κ. Παϊζής στην τοποθέτησή του ακριβώς για να δείξω την ουσία των όσων ειπώθηκαν σ' αυτές τις δύο μέρες.

Μιλήσαμε λοιπόν, για έναν στρατηγικό σχεδιασμό. Θα μείνω περισσότερο στα ποιοτικά στοιχεία της εκπαίδευσης χωρίς βεβαίως να υποτιμώ τα οικονομικά, γιατί δεν μπορεί ένας σχεδιασμός όπως ακριβώς παρουσιάστηκε να μην λαμβάνει υπόψη του και τους πόρους, αλλά τις ιδιαιτερότητες, όλα εκείνα τα στοιχεία που θα μας κάνουν να είμαστε προσεκτικοί και ταυτόχρονα αποτελεσματικοί, αν θέλουμε να είμαστε αποτελεσματικοί και να βλέπουμε όλα τα θέματα σφαιρικά και όχι γραμμικά λέγοντας, αναφέρθηκαν για παράδειγμα τα Μουσικά Λύκεια, δηλαδή ότι έχουμε Μουσικό Γυμνάσιο, αλλά δεν έχουμε Μουσικό Λύκειο. Βέβαια έχουμε Μουσικό Λύκειο, δεν είναι εκεί το θέμα αν έχουμε ή δεν έχουμε. Το θέμα είναι ότι αυτό το Μουσικό Λύκειο δεν έχει κανένα προσανατολισμό. Τα παιδιά εκεί και στα Γυμνάσια και στα Λύκεια έχουν ένα ωράριο εξοντωτικότατο, μιλάμε για 44 με 45 ώρες εβδομαδιαίου προγράμματος. Βεβαίως θα πει κανένας ότι αυτό το πρόγραμμα δεν είναι τόσο βαρύ, γιατί τα παιδιά κάνουν κάτι που τους ενδιαφέρει. Για παράδειγμα αν κάνουν πιάνο 5 και 6 ώρες, αφού τους αρέσει το πιάνο, πιθανότατα και 10 να κάνανε δεν θα κουραζόντουσαν, όσο θα κουραζόντουσαν με δυο ώρες κάποιου άλλου μαθήματος που θα τους ήταν αδιάφορο. Αλλά το επόμενο δεν υπάρχει. Δηλαδή όταν άλλαξε το σύστημα με το Ενιαίο Λύκειο, το Μουσικό Λύκειο για παράδειγμα που υπήρχε βρέθηκε ξεκρέμαστο, γιατί κανένας δεν είχε σκεφτεί τι θα γίνει μ' αυτό το Λύκειο, με αποτέλεσμα να φύγουν τα παιδιά από τα Μουσικά Λύκεια, διότι δεν τους έδινε διέξοδο ούτε προς τα μουσικά τμήματα, αφού δεν έχουν καμία πριμοδότηση, αλλά δεν τους προετοίμαζε και για τις γενικές εξετάσεις. Άρα ένας πολύ ουσιαστικός θεσμός που τον ξέρω από κοντά, γιατί επιτρέψτε μου να πω κ. Πρόεδρε, ότι ήμουν από εκείνους που πρωτοστάτησαν στη δημιουργία αυτού του θεσμού των Μουσικών Γυμνασίων, δεν πρέπει να δρέπουμε δάφνες, απλώς τον έζησα από κοντά και τον παρακολούθησα χρόνια και ξέρω τα προβλήματά του. Άρα, λοιπόν, ένα πολύ σωστό μέτρο που λήφθηκε σε κάποια χρονική στιγμή που δεν είναι της παρούσης, τελικά εκφυλίζεται στην κατάληξή του, που είναι το Λύκειο. Φτιάχτηκαν στη συνέχεια τα Καλλιτεχνικά Γυμνάσια, αυτή τη στιγμή λειτουργούν λυκειακές τάξεις καλλιτεχνικών, ας το πούμε, Λυκείων. Δηλαδή δεν υπάρχει συνέχεια. Υπάρχει η ανάγκη, τελειώσανε αυτά τα παιδιά, τι να τα κάνουμε; Να τα κάνουμε λυκειακές τάξεις. Αναφέρομαι στα Αθλητικά Τμήματα, λειτουργούν στα Γυμνάσια, ξεχνιούνται στο Λύκειο, δηλαδή δεν υπάρχει απολύτως–απολύτως κανένας σχεδιασμός που να βάζει όλα αυτά, τα μικρά μέρη του συστήματος, γιατί δεν είναι τα μεγάλα, αξιακά κάπου, να τα παρακολουθεί και πιθανότατα να τα επιβραβεύει και να τα κλείνει αν δεν χρειάζονται, να τα αξιολογεί και να τα κλείνει.

Έρχομαι σε ένα άλλο παράδειγμα και θα κλείσω μ' αυτό, για να μην σας κουράσω, τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Όταν οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές και η πληροφορική μπήκαν στο σύστημα το 1992, όπου έγιναν τότε κατά την άποψη μου πολύ ουσιαστικές τομές και μεταρρυθμίσεις, ήταν ο Πρόεδρός μας εδώ Πρόεδρος του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου, εγώ ήμουν στη Διεύθυνση Σπουδών, Υπουργός Παιδείας ήταν ο κ. Σουφλιάς, εν πάση

περιπτώσει έγιναν πολλές προσπάθειες προς την αλλαγή κάποιων πραγμάτων και παραμέτρων στο εκπαιδευτικό σύστημα που κατά την άποψή μου ήταν πολύ σημαντικές. Εκεί, λοιπόν, μπήκε και η πληροφορική. Είχε άλλο στόχο τότε, άλλο σήμερα. Δηλαδή η πληροφορική σε εκείνη την εποχή είχε την ανάγκη να φτιάξει έστω και μέσα από το Γυμνάσιο και το Λύκειο κάποιους μικροπρογραμματιστές. Σήμερα δεν υπάρχει τέτοιο θέμα, δεν είναι ο σκοπός μας να αναγάγουμε την πληροφορική σε επιστήμη μέσα στα σχολεία και να φτιάξουμε πάλι ένα βαρετό μάθημα. Και υπ' αυτή την έννοια δεν είναι τυχαίο ότι οι Γιαπωνέζοι προβληματίζονται και ακόμα ένα από τα σημαντικά εκπαιδευτικά τους προβλήματα είναι αν θα έχουμε τους υπολογιστές, μαθαίνουμε τους υπολογιστές με εντατική λειτουργία στο δημοτικό, δεν αναφέρομαι να μπουν οι υπολογιστές στην εκπαιδευτική διαδικασία, είναι άλλο πράγμα αυτό. Αλλά εγώ προσωπικά έτσι και από την εμπειρία που έχω, δεν θα συμφωνούσα ποτέ με το να βάλουμε την πληροφορική έτσι όπως ακριβώς την συνεχίζουμε να την έχουμε στο Γυμνάσιο, όπου έχει αναχθεί σε μάθημα που εξετάζεται, που γίνεται δύσκολο, που και εν πολλοίς γίνεται και για τους μαθητές μη θετικό, παρ' όλο ότι οι μαθητές μας στις νέες τεχνολογίες είναι πάρα πολύ καλοί, αλλά όταν πια τους βάζεις να το εξεταστούν ως μάθημα, από εκεί και πέρα αρχίζει να γίνεται βαρετό. Άρα ναι στην πληροφορική και στο δημοτικό, αλλά μέσα στην εκπαιδευτική διαδικασία να μάθουν τα παιδιά και με την πληροφορική. Και βεβαίως και προς αυτή την κατεύθυνση έχουν γίνει βήματα, δεν είναι του παρόντος να τα πούμε για να μην κουράσω.

Έρχομαι σε ένα άλλο πράγμα. Εμείς εδώ μιλάμε για μέντορες, για αλλαγή του ρόλου του Διευθυντή, του ρόλου του Σχολικού Συμβούλου και βεβαίως και αξιολόγηση γενικά του εκπαιδευτικού έργου, αλλά και του εκπαιδευτικού. Και εδώ υπάρχει μια ασυνέχεια. Δηλαδή ποιος Διευθυντής και ποιος Σχολικός Σύμβουλος θα τα κάνει αυτά, όταν αμφισβητούμε την ανάδειξή του στο αξίωμα ακόμα και αν είναι ο καλύτερος; Δηλαδή εσείς έχουμε τη θητεία. Η θητεία εφ' όσον υπάρχει, μπορεί να εξυπηρετεί ίσως στην αρχή κάποια σκοπιμότητα υπό την έννοια να επιλέγονται, να δοκιμάζονται, αλλά όταν έχω Σχολικό Σύμβουλο που έχει επιλεγεί τέσσερις και πέντε φορές, τι στο καλό στη συνέχεια εγώ θα τον αξιολογήσω για μια έκτη φορά, να κάνει τι, εκτός αν έχει ψυχολογικά προβλήματα που αυτό πρέπει να το δούμε μέσα από μια άλλη διαδικασία, όπως είπαμε εδώ. Εν πάση περιπτώσει θέλω να πω, λοιπόν, και πώς θα κάνω τον Μέντορα, πώς θα τον αναδείξω, με τυπικά στοιχεία; Χωρίς αξιολογικά στοιχεία θα αναδειχθεί αυτός ο Μέντορας; Κι αυτός ο Διευθυντής και ο Σχολικός Σύμβουλος πώς να αξιολογήσουν αυτόν που στη συνέχεια στην επόμενη τετραετία θα βρεθούν να κρίνονται για την ίδια θέση; Άλλωστε ποια θα είναι η αξιοπιστία αυτής της αξιολόγησης, ακόμα και αν γίνεται με τα αντικειμενικότερα στοιχεία;

Γιατί τα λέω όλα αυτά, όχι για να κουράσω, αφ' ενός μεν για να τα αναδείξω, επειδή δεν αναδείχθηκαν στη διάρκεια όσων συζητήσαμε τόσο πολύ και αφ' ετέρου για να πω ότι αυτά είναι βασικά στοιχεία τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη μέσα σε έναν στρατηγικό σχεδιασμό, διαφορετικά πάλι θα μιλάμε για μικρές ή μεγάλες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες και θα έρχεται ο επόμενος Υπουργός, η επόμενη Κυβέρνηση για να ξαναρχίσει από την αρχή για να δοξαστεί ο επόμενος ή ο μεθεπόμενος Υπουργός.

Κλείνοντας θα ήθελα να πω το εξής, ότι το παράδειγμα που μας φέρατε κ. Παϊζη με τη συνεργασία βεβαίως και του κ. Παπαντωνόπουλου και των άλλων συναδέλφων της ΟΙΕΛΕ, δεν πρέπει να θεωρηθεί απλώς ένα ενδεικτικό παράδειγμα, εγώ θα το χαρακτήριζα πολύ βασικό παράδειγμα. Άλλωστε συμφωνεί απόλυτα με όσα συζητήσαμε και με όσα είπαμε. Πρέπει να καταμερίσουμε εν πάση περιπτώσει αυτό το ρόλο του σχολείου σε τομείς βασικούς γιατί πρέπει αυτά τα πράγματα να τα προσφέρει, όλους αυτούς τους τομείς με ό,τι αυτοί απηχούν να τα δώσουμε στα παιδιά μας, να τα μετρήσουμε, διότι πολύ σωστά είπατε, ότι γιατί να θεωρώ την Α' τάξη Α' και να μην την θεωρώ ΑΒ', ένα ενιαίο σύνολο, που να λέω μέσα στη Β', ό,τι δεν πρόλαβα στην Α' ας το ολοκληρώσω στη Β', αλλά αυτό που θέλω στη Β' να είναι αυτό. Ή στο τέλος του Δημοτικού θέλω να είναι εκείνο. Εμείς τώρα τι κάνουμε είτε ως Παιδαγωγικό Ινστιτούτο είτε ως πολιτεία δεν είναι τώρα ο ρόλος εδώ ο δικός μας απλώς να πούμε φταίει ή δεν φταίει κάποιος, αλλά πρέπει να επιστημόνουμε τις βασικές αδυναμίες του συστήματος μήπως και κάποια στιγμή αλλάξει κάτι. Ό,τι γινόταν, λοιπόν, όταν πρωτοφτιάχτηκε αυτό το κράτος πριν από 180 τόσα χρόνια, γίνεται και σήμερα. Δηλαδή έρχεται πρώτα το ωρολόγιο πρόγραμμα, το οποίο αποτελεί και ένα είδος πολιτικής απόφασης και από εκεί και πέρα προσπαθούμε να ντύσουμε το ωρολόγιο πρόγραμμα. Αυτό είναι το λάθος. Δηλαδή βεβαίως θα πρέπει να κάνουμε μια κατανομή γενική, δηλαδή στη γλώσσα πόσες ώρες περίπου θα δώσουμε στο Δημοτικό, στις επιστήμες, πόσες θα δώσουμε γενικά στο Δημοτικό, αλλά όταν λες μία ώρα Χημεία, στην ουσία ακυρώνεις το μάθημα, διότι πολλές φορές τυχαίνει ο διάλογος να ακυρώνεται, εκείνη την ημέρα να πάει εκδρομή, να χαθεί το μάθημα και επομένως γίνεται 15νθήμερο, αν δεν γίνεται μηνιαίο το μάθημα, στο τέλος θεωρείται δεδομένη η γνώση αυτή της μιας ώρας για τις επόμενες τάξεις και πάμε παρακάτω. Και επομένως δημιουργούνται όλα αυτά τα κενά. Και λέει ο άλλος μα πώς θα αυξήσω τη Χημεία να την κάνω 2 ώρες, και πρέπει να την αυξήσω, αλλά από πού θα την κόψω; Και τότε υπεισέρχεται ο παράγοντας από ποιον κλάδο θα την κόψω και πόσο θα αντιδράσει και πόσο δυναμικός είναι αυτός ο κλάδος ώστε να ακυρώσει την διαδικασία. Αν, λοιπόν, κοντά στον Υπουργό υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι, μπορούν κατά καιρούς να εξασφαλίζουν για λογαριασμό της ειδικότητάς τους κάποιες ώρες. Αν δεν υπάρχουν ουαί και αλίμονο. Τα λέω αυτά γιατί είναι πραγματικότητες. Άρα δεν μπορεί, λοιπόν, το ωρολόγιο πρόγραμμα να είναι αυτή η πανάκεια μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα και να προσπαθούμε να ντύσουμε το πρόγραμμα σπουδών με βάση ένα κατανεμημένο και αρνητικό πρόγραμμα, όπου υπάρχουν ασυνέχειες τις οποίες περιέγραψε ο κ. Παϊζης και δεν θα τις πω χάριν συντομίας.

Και τώρα εμείς μιλάμε για άλλα προγράμματα τελείως διαφορετικά τα οποία πρέπει να φτιαχτούν, και φυσικά τα βιβλία ή το εκπαιδευτικό υλικό γιατί δεν απαραίτητο να είναι βιβλίο, τώρα πια μιλάμε για εκπαιδευτικό υλικό, πρέπει να μπει σε μια άλλη φιλοσοφία που να υπηρετεί ένα άλλο πρόγραμμα, μια άλλη φιλοσοφία που δεν μπορούν τα παλιά βιβλία να την υπηρετήσουν. Άρα, ναι, να μην γράψουμε καινούργια βιβλία, με τα παλιά προγράμματα έστω λίγο «φκιασιδωμένα», αλλά, αν κάνουμε αυτές τις αλλαγές στα προγράμματα, τότε σίγουρα το εκπαιδευτικό υλικό πρέπει να προσαρμοστεί σε καινούργιες μεθόδους, σε καινούργιες λογικές, σε

καινούργιες φιλοσοφίες και έτσι να ολοκληρώνεται ένας κύκλος που θα είναι εντεταγμένος σαφώς μέσα σε ένα συγκεκριμένο στρατηγικό σχεδιασμό.

Πριν κλείσω για τον στρατηγικό σχεδιασμό θα έλεγα, λοιπόν, ότι αυτό το ενδεικτικό παράδειγμα το οποίο εγώ το βρίσκω πάρα πολύ, επιτρέψτε μου τον όρο, σημαντικό αν όχι τέλειο, πρέπει να θεωρηθεί βασικό από το Συμβούλιο μας ανεξάρτητα αν θα πρέπει κάπου να διαφοροποιηθεί, γιατί κι εγώ έχω κάποιες ψιλο-προτάσεις, αν θα πρέπει να είναι ένας βασικός γενικός οδηγός προς τα πού πρέπει να πάνε τα προγράμματα σπουδών. Και δεσμευτικός θα έλεγα στο μέλλον για τα όργανα τα οποία θα αποφασίσουν τις επιμέρους δράσεις μέσα σ' αυτό το στρατηγικό σχεδιασμό. Κλείνοντας βέβαια, υπάρχει το θέμα ποιος θα κάνει αυτό τον στρατηγικό σχεδιασμό. Δυστυχώς κ. Πρόεδρε δεν έχω άποψη. Έχω άποψη μέσα μου, αλλά δεν είναι του παρόντος να πούμε ποιος μπορεί να τον κάνει αυτό τον στρατηγικό σχεδιασμό και πώς μπορεί αυτός ο στρατηγικός σχεδιασμός να μην είναι μόνο μια εσωτερική και εξωτερική εξομολόγηση όλων μας, αλλά μια πραγματικότητα που πράγματι θα αλλάξει τη φυσιογνωμία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και θα δώσει απαντήσεις σε όσα ο λαός τόσα χρόνια λέει, μα επιτέλους δεν μπορείτε να συνεννοηθείτε τι πρέπει να γίνει και πώς μπορεί να γίνει σ' αυτό το εκπαιδευτικό σύστημα, επιτέλους ας μας πουν κάποιοι. Αυτό το ρόλο θελήσαμε να τον παίξουμε, δεν ξέρω αν επιτυχώς ή ανεπιτυχώς, να τον παίξουμε εμείς σαν Συμβούλιο, κατά την άποψή μου επιτυχώς και ας ελπίσουμε ότι θα υπάρξουν ώτα ακουόντων, ώστε άλλη μια προσπάθεια σοβαρή να μην ακυρωθεί μολονότι τίποτα δεν ακυρώνεται κατά την άποψή μου, διότι και πρακτικά θα βγουν και κάποιες προτάσεις θα βγουν και όποιος θέλει μπορεί να τα δει ή τουλάχιστον να τα αξιολογήσει. Να αξιολογήσει δηλαδή τη δουλειά που έγινε σ' αυτό το συμβούλιο. Και μ' αυτή την έννοια τίποτα δεν χάνεται, αλλά σίγουρα δεν θα είναι αυτό που ζητάμε όλοι μας ως εκπαιδευτικοί πλέον, όχι ως μέλη του Συμβουλίου, να γίνει σ' αυτό το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα, επιτρέψτε μου να μην βάλω επιθετικό προσδιορισμό γιατί μπορεί να είναι αρνητικός. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Πρόεδρε με την τελευταία τοποθέτηση θέσατε τον δάκτυλο εις τον τύπο των ήλων : τελικά όλος αυτός ο στρατηγικός σχεδιασμός από πού εκπορεύεται, ποιος τον εισηγείται, με ποια επιχειρηματολογία, με ποια τεκμηρίωση, με ποια στήριξη. Ίσως θα μπορούσε αυτός ο φορέας ιδίως ως ανεξάρτητη αρχή να παίζει αυτό το ρόλο και σε μόνιμη λειτουργία , για να παρακολουθεί και την εφαρμογή. Βεβαίως η εκάστοτε πολιτική ηγεσία προς αυτόν τον στρατηγικό σχεδιασμό θα καθορίζει το πρόγραμμά της. Δηλαδή, δεν μπορεί αυτό το Συμβούλιο να καθορίζει την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας. Την εκπαιδευτική πολιτική της χώρας την καθορίζουν οι εκλεγμένοι εκπρόσωποι του λαού. Όμως, δεν μπορεί και ο κάθε Υπουργός με μία ομάδα ,απλώς, ανθρώπων να ρυθμίζει τις τύχες ενός λαού. Εκεί, λοιπόν, είναι που ένα όργανο αποτελούμενο από ανθρώπους που έχουν βαθιά γνώση για αυτά τα θέματα και έχοντας μια ανεξαρτησία θα μπορούσε να βοηθήσει καθοριστικά την εκάστοτε πολιτική ηγεσία να βαδίζει προς σωστή κατεύθυνση και μάλιστα με μία συνέχεια. Ίσως είμαστε ρομαντικοί, πρέπει να τα πούμε αυτά ,όμως, διότι χωρίς αυτά τελικά θα πηγαίνουμε από το κακό στο χειρότερο. Στις συζητήσεις μας και εδώ και αλλού ξέρουμε περίπου τι θα μπορούσε να γίνει, αλλά αυτό δεν

έρχεται ποτέ να πραγματοποιηθεί και εκεί είναι το πρόβλημα. Λοιπόν, ποιος άλλος θέλει;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μια παρατήρηση και μόνο, απλώς για να μην παρεξηγηθώ. Δεν σημαίνει ότι το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, γιατί μίλησα και ως Γκλαβάς ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο θα έχει το ρόλο του, δεν το συζητούμε αυτό.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Θα έχει το συγκεκριμένο ρόλο και τις συγκεκριμένες εφαρμογές. Μίλησα πάντα σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έτσι είναι, έτσι είναι. Κύριε συνάδελφοι μία σύντομη τοποθέτηση σ' αυτά που ακούσαμε. Λοιπόν, με τη σειρά που σας είδα, κ. Μπίστα.

Π. ΜΠΙΣΤΑ: Ευχαριστώ πολύ. Θα ήθελα να συγχαρώ τους συναδέλφους της ΟΙΕΛΕ, γιατί νομίζω ότι έχουν επιτύχει αυτό που θα έπρεπε να είναι ο συνδικαλισμός. Εσείς νομίζω, ότι είστε έτοιμοι ακόμα και γι' αυτό που κάνουν οι Σκανδιναβικές χώρες που ορίζουν οι συνδικαλιστές, δηλαδή μέσα από τις διαδικασίες τις συλλογικές γίνονται και οι αξιολογήσεις των σχολικών μονάδων κλπ., συμμετέχουν σε αυτές τα συλλογικά όργανα. Εγώ θεωρώ σ' αυτό που παρουσιάσατε ως ενδεικτική ανάπτυξη ότι είναι εξαιρετικό, γιατί εστιάζει αρχικά στα προγράμματα σπουδών, στα αναλυτικά προγράμματα και αυτό από την αρχή που συμμετέχω σ' αυτό το Συμβούλιο έτσι, ήθελα πάντοτε να ακούγεται και νομίζω ότι έχει ακουστεί πάρα πολύ. Κάνει όμως και κάτι άλλο. Συνθέτει αυτό που λέμε σήμερα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια, εστιάζει στην υποχρεωτική εκπαίδευση και ξεπερνά αυτό το σκόπελο, εσείς είστε δάσκαλοι, εμείς είμαστε καθηγητές. Νομίζω, ότι αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό. Και αν κάποια στιγμή στην πράξη πλέον ξεπεραστεί, ότι όλοι είμαστε δάσκαλοι είτε είμαστε στην πρωτοβάθμια, είτε στη δευτεροβάθμια και ότι υπάρχει αυτό το ενιαίο στην υποχρεωτική εκπαίδευση θεωρώ, ότι θα είναι πάρα πολύ σημαντικό. Γιατί οι μαθητές όταν φεύγουν από το Δημοτικό αισθάνονται ότι πάνε κάπου αλλού, χάνονται στην Α' Γυμνασίου, δεν υπάρχει αυτός ο συσχετισμός ούτε σε επίπεδο αναλυτικών προγραμμάτων, αλλά και σ' εμάς τους εκπαιδευτικούς της πράξης και για μένα είναι πάρα πολύ σημαντικό αυτό που πετύχατε. Εγώ προσωπικά ως Διευθύντρια μιας Σχολικής Μονάδας, ως εκπαιδευτικός με 26 χρόνια στην εκπαίδευση σας ευχαριστώ θερμά κ. Παπαντωνόπουλε και κ. Παΐζη. Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ. Ο κ. Πουλής.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Αγαπητοί συνάδελφοι σας ευχαριστούμε πάρα πολύ για την εισήγηση. Ότι λόγια και να πούμε θα είναι κατώτερα απ' αυτά που νιώθουμε σε σχέση μ' αυτά που πήραμε από τη δικιά σας οργάνωση της σκέψης και νομίζω μπορεί να καταγραφεί σαν απόφαση αυτού του Συμβουλίου, ότι θα πρέπει τουλάχιστον το στατιστικό υλικό των χρηματικών ροών και όλο το υπόλοιπο που παρουσιάστηκε να γίνεται πια από το Υπουργείο και να είναι διαθέσιμο σε κάθε Υπουργό, σε κάθε μελετητή, δηλαδή να υπάρξει μέσα σ'

αυτό το ποσοστό που είναι οι κεντρικές υπηρεσίες του Υπουργείου και μια υπηρεσία ειδική να κάνει αυτή τη δουλειά, να υπάρχει διαχρονικά διαθέσιμο μελετώντας ίσως και προς τα πίσω.

ΜΕΛΟΣ: Είναι το πρώτο που κάνει κάθε Υπουργός, κοιτά την τσέπη του.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Δεν θα μπορούσα να τοποθετηθώ καλύτερα στην πλειοψηφία των ζητημάτων που έχουν απασχολήσει την εισήγηση αυτή, θα ήθελα όμως να εστιαστώ λίγο στο εξωτερικό περιβάλλον.

Με μεγάλη μου λύπη βλέπω να απουσιάζει ο εκπρόσωπος του ΠΑΣΟΚ, ο οποίος δεν ήθελε να συνεχίσει, ή έτσι τουλάχιστον φάνηκε, η λειτουργία της Επιτροπής. Επίσης έχω σημειώσει και έχω καταγράψει απουσίες, όπως θα λέγαμε στη σχολική πράξη και στα κόμματα της Αριστεράς και με τον ίδιο τρόπο και στην ΟΛΜΕ. Νομίζω ότι δεν δικαιούμαστε να απουσιάζουμε από κάθε μορφή συλλογικής προσπάθειας, αυτοί οι οποίοι θέλουν να εκπροσωπήσουν τον ελληνικό λαό.

Το εξωτερικό περιβάλλον, λοιπόν, το πολιτικό – διοικητικό σύστημα έχει περιγράψει ο κ. Γκλαβός με φοβερές εκφράσεις ηπιότητας πολύ αιχμηρών μορφών προς το πολιτικό – διοικητικό σύστημα. Πιστεύω ότι αυτό φέρει την κυρία ευθύνη κυρίως με την ασυνέπιά του, κυρίως με την έλλειψη οράματος, κυρίως με την έλλειψη προγραμματισμού. Δυστυχώς δεν υπάρχουν οι φυσικοί αποδέκτες να τα ακούσουν αυτά, είναι και οι εκλογές τώρα. Ένα άλλο κομμάτι όμως το οποίο διαφεύγει ίσως από την προσοχή μας είναι η κοινωνική ιδεολογία που υπάρχει πια στον ελληνικό λαό, είναι διαδεδομένο, είναι εμπεδωμένο κι αυτό είναι ένα πρόβλημα, είναι ένα από τα προβλήματα. Δηλαδή τη δεκαετία του '70 ο Έλληνας πολίτης έψαχνε το μέσο να διορίσει το γιο του, το '80 έψαχνε τα τυπικά προσόντα μέσω του μέσου να διορίσει το γιο του. Αυτή τη στιγμή το πτυχίο παίρνει το χαρτί χαρτιού. Αυτό είναι κατάθλιψη, είναι η παντελής απουσία οράματος που υπάρχει στο πολιτικό σύστημα, μεταφέρεται στην κοινωνία, στους γονείς και μετά απ' αυτό στα παιδιά. Τα παιδιά θα πρέπει να αγαπήσουν τη γνώση, ζητάμε ένα ζωντανό σχολείο εμπειρία, ζητάμε να θυμούνται τα παιδιά τα παιδικά τους χρόνια, όπως το είπατε πολύ σωστά κ. Παίζη.

Για όλα αυτά τα πράγματα χρειάζονται πόροι. Έχω καταγράψει κάπου απ' αυτά που διαβάζω κι εγώ το κόστος της εκπαίδευσης είναι μεγάλο αν δεν συνυπολογίσουμε το κόστος της αμάθειας. Κρατάω ένα άλλο σύνθημα, αν δεν κάνουμε το αδύνατο σήμερα, θα αντιμετωπίσουμε το αδιανόητο. Μιλάμε για μια κοινωνία η οποία πιθανώς να ζήσει τραγωδίες, τα παιδιά για τα οποία σχεδιάζουμε σήμερα δεν έχουν ξεκινήσει το Δημοτικό και αυτές οι γενιές πιθανώς να αντιμετωπίσουν λειψυδρία, πόλεμο. Εάν συνεχίσουμε γραμμικά την πορεία μας, πάμε κατευθείαν στο ντουβάρι. Αυτά είναι πολιτικά θέματα, συγγνώμη που τα βάζω εδώ, αλλά θα πρέπει να είναι στη συνείδηση του καθενός μας από εμάς. Το μεγαλύτερο κομμάτι, το μεγαλύτερο βαρίδι στην εκπαίδευση νομίζω ότι δεν αναφέρθηκε εδώ, υπάρχει ένα βιβλίο μιας Αμερικανίδας και λέγεται «Μυαλά που κινδυνεύουν», η οποία καταγράφει μέσα από μελέτες ότι το μυαλό των ανθρώπων αλλοιώνεται δομικά πλέον, ότι έχουμε την προσοχή των 30 δευτερολέπτων.

Δεν θέλω να μακρηγορήσω άλλο, θα κρατήσω αυτό το κομμάτι που είπατε για την Κύπρο, ότι ενώ όλες οι συμβολές ήταν θετικές, το

αποτέλεσμα έμπαινε υπό ερώτηση, είναι ίσως επειδή αγνοήσαμε αυτή την περιρρέουσα ατμόσφαιρα της παγκοσμιοποίησης όπως εκφράζεται μέσα από την ιδεολογία. Δηλαδή ο Αυτιάς είναι ακαταμάχητος, όσο και ο Καμπουράκης, είναι πολύ μεγάλα βαρίδια στο εκπαιδευτικό σύστημα αυτά. Εάν μπορούσα να καταγράψω μια πρόταση θα έλεγα, ολοήμερο σχολείο και για το δάσκαλο. Γενναία αύξηση στο δάσκαλο. Άκουσα μια έκφραση προχθές που με λύπησε πάρα πολύ, δυστυχώς λείπει αυτός που την είπε, τον φουκαρά το δάσκαλο. Ο δάσκαλος δεν είναι φουκαράς, είναι αυτός που μορφώνει τα παιδιά μας. Πριν από καιρό είχαμε ακούσει την έκφραση «δεν μασάμε», είναι απαράδεκτα αυτά τα πράγματα. Πρέπει να σεβόμαστε τον δάσκαλο, είναι η κορυφή, είναι τα παιδιά μας εκεί μέσα. Λοιπόν, καταγράφοντας μια πρόταση ως το πούμε ποσοτικά να έχουμε τον κάθε δάσκαλο να φτιάχνει το δικό του προσωπικό εκπαιδευτικό υλικό. Αυτό σημαίνει απασχόληση καθ' υπέρβαση, αυτό σημαίνει αμοιβή κατ' υπέρβαση, δηλαδή να σχηματοποιήσουμε σαν πρόταση να πούμε, 25%-30%-35% αύξηση στο μισθό του δασκάλου, ώστε να μπορεί απερίσπαστος το απόγευμα να οργανώνει το αυριανό του μάθημα καθημερινά. Διότι εάν δεν δουλέψεις δυο ώρες στο σπίτι, δεν μπορείς να κάνεις τη μια ώρα μάθημα αύριο. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε κι εμείς. Κύριε Μανωλάκο.

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ: Η αποτύπωση η οποία μας δώσατε και όσον αφορά την πρωτοβάθμια εκπαίδευση πραγματικά ήταν άριστη. Θα ήθελα να δείξε αυτό το παράδειγμα που αναφέρατε, ότι στην Α' Γυμνασίου δεν υπάρχει το μάθημα της Φυσικής ή αν θέλετε αυτό που λέμε τώρα τελευταία η μετάβαση από το Δημοτικό στο Γυμνάσιο, είναι κάτι το οποίο πρέπει να προσεχθεί και η ασυνέχεια της ύλης. Είχα πει σε ένα προηγούμενο Συμβούλιο ότι ο μαθητής της Ε' – ΣΤ' Δημοτικού διαφορετικά διδάσκεται το ελάχιστο κοινό πολλαπλάσιο στο Δημοτικό, διαφορετικά στο Γυμνάσιο. Είναι κάποια πράγματα που πρέπει να προσεχθούν, να υπάρχει αυτή η συνέχεια. Για την Ε' Δημοτικού αυτό που αναφέρθηκε ότι συνήθως συναδέλφισσα δασκάλα αναλαμβάνει την Ε' Δημοτικού, δεν θα έλεγα ότι είναι ακριβώς και δεν πειράζει αν είναι άνδρας ή γυναίκα. Εκείνο το οποίο «ενοχλεί» κάπως, είναι όταν ανατίθεται στην Ε' Δημοτικού η διδασκαλία σε νεοδιόριστο εκπαιδευτικό. Και γιατί το λέω αυτό το πράγμα; Ε' Δημοτικού σημαίνει προ εφηβεία, τα παιδιά είναι σε μία αναταραχή, σε συνδυασμό με τα νέα μαθήματα της κοινωνικής και πολιτικής αγωγής, γεωγραφίας, φυσικής. Ο νεοδιόριστος εκπαιδευτικός στη σχολική μονάδα πρέπει να τύχει ιδιαίτερης προσοχής. Και δεν νομίζω ότι είναι αυτός ο οποίος πρέπει να είναι για όλα τα θελήματα και για ομιλίες, πρέπει να οργανώσει τη δουλειά του, πρέπει να οργανώσει αυτό το πρόσθετο υλικό το οποίο πρέπει να έχει για να μπορέσει να βοηθήσει τους μαθητές του.

Η εισαγωγική επιμόρφωση των 60 ωρών που από τις 60 ώρες οι 30 ώρες είναι θεωρητικά μαθήματα δεν ωφελεί σε καμία περίπτωση τους νεοδιόριστους εκπαιδευτικούς. Ο Σχολικός Σύμβουλος δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στο νεοδιόριστο εκπαιδευτικό που έχει την Α' Δημοτικού, που έχει την Ε' Δημοτικού και να γνωρίζετε ότι το Γραφείο του Σχολικού Συμβούλου δεν χρηματοδοτείται. Ακόμα και τις βεβαιώσεις, μπορεί να είναι λεπτομέρεια, θα το αναφέρω που δίνουμε όταν κάνουμε σεμινάρια οι Σχολικοί Σύμβουλοι

είναι εκτυπωμένες στο σπίτι μας γιατί δεν έχουμε ηλεκτρονικό υπολογιστή στη δουλειά μας. Στο Γραφείο που υπηρετώ είμαστε πέντε Σχολικοί Σύμβουλοι και υπάρχει ένας ηλεκτρονικός υπολογιστής. Αυτός για τι να πρωτοχρησιμοποιηθεί, για τα e-mail, ως γραφομηχανή ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Σύμβουλε να μην μπούμε σ' αυτά γιατί είναι ατελείωτα.

Π. ΜΑΝΩΛΑΚΟΣ: Ναι το καταλαβαίνω κ. Πρόεδρε, αλλά είναι σημαντικά κάποια πράγματα τα οποία δίνονται στον εκπαιδευτικό. Για τη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Έχουμε δώσει πολύ μεγάλη βαρύτητα, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχουν τάξεις υποδοχής να στηρίξουν τα παιδιά των αλλοδαπών, των παλιννοστούντων. Θέλαμε εδώ πέρα τη στήριξη, τη βοήθεια της πολιτείας για να μπορέσει ο εκπαιδευτικός να κάνει καλύτερα τη δουλειά του. Επίσης να αναφέρω ότι δεν υπάρχουν αναλυτικά προγράμματα για ειδικές ομάδες μαθητών, για παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες, για παιδιά αλλοδαπών – παλιννοστούντων. Για τα εργαστήρια Φυσικής που αναφέρατε ότι βρίσκονται σε μία κάμψη για την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση, υπάρχει μία εξήγηση. Τα νέα βιβλία και το αναλυτικό πρόγραμμα προτείνει το πείραμα να γίνεται μέσα στην τάξη με υλικά τα οποία να είναι από τα ίδια τα παιδιά. Δηλαδή όχι με μαχαιρωτός διακόπτης, αλλά ο συνδετήρας με τα δύο πινεζάκια με το ηλεκτρονικό κύκλωμα να γίνει από το ίδιο το παιδί. Το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας πρέπει να γνωρίζει που βρίσκεται ο κάθε εκπαιδευτικός. Νομίζω ότι αναφέρατε ότι το 20% απουσιάζει από τις θέσεις του, αυτό είπατε; Προσέξτε ένας Διευθυντής Σχολείου έχει οργανική θέση σε κάποιο σχολείο, μπορεί να υπηρετεί όμως κάπου αλλού, αυτός φαίνεται ότι λείπει από τη σχολική μονάδα, ενώ είναι μέσα στο εκπαιδευτικό σύστημα και δεν είναι αποσπασμένος σε κάποιο γραφείο. Τέλος να αναφέρω, ότι η αυτοαξιολόγηση την οποία ζητάμε από τις σχολικές μονάδες στο τέλος της σχολικής χρονιάς με πολύ μεγάλη δυσκολία έρχεται στο γραφείο του Σχολικού Συμβούλου. Να σας ευχαριστήσω και πάλι γι' αυτό που παρουσιάσατε ειλικρινά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα παρακαλέσω, ευχαριστούμε κ. Μανωλάκο, να είναι σύντομες οι τοποθετήσεις, επειδή εδώ είχαμε μία εκτενή εισήγηση για τον στρατηγικό σχεδιασμό. Μην μπούμε τώρα σε επιμέρους θέματα που απασχολούν την εκπαίδευση και που αποτελούν, ξέρετε, τρωτά της εκπαίδευσης, διότι ο σκοπός για τον οποίο παρουσιάστηκε η εισήγηση δεν ήταν αυτός. Κύριε Τζίμα.

Γ. ΤΖΙΜΑΣ: Να πούμε και τα καλά της εκπαίδευσης. Πρώτα – πρώτα συγχαρητήρια και στους δύο εκπροσώπους της ΟΙΕΛΕ, και στον κ. Παΐζη και στον κ. Παπαντωνόπουλο. Να πω ότι ήδη υπάρχουν βιβλία για αλλοδαπούς και παλιννοστούντες μαθητές και θεωρώ ότι κι αυτά πρέπει να αναμορφωθούν μέσα από αναλυτικά προγράμματα κλπ. Και το δεύτερο που θέλω να πω είναι ότι για πρώτη φορά το 2009 στις πανελλαδικές εξετάσεις πήραν μέρος στελέχη της ειδικής αγωγής και των Διαγνωστικών Κέντρων για να βοηθήσουν, ναι για πρώτη φορά. Και είναι κάτι που μας ικανοποιεί ως ειδική αγωγή ειδικότερα και ως άτομα με ειδικές ανάγκες και μάλιστα ήμουν σε ένα κέντρο μαζί με την κ. Μπίστα. Και πάλι συγχαρητήρια τους δύο εκπροσώπους της ΟΙΕΛΕ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστώ. Έχω πει να μιλήσει η κ. Βιτσιλάκη, αλλά επειδή θα μιλήσει στο τέλος και θα συνεχίσει με την εισήγηση που έχει να κάνει για το άλλο θέμα, να προηγηθείτε.

Δ. ΚΑΡΑΜΗΤΟΣ: Πραγματικά ζηλεύω το ρόλο που περιγράψατε για το Διευθυντή ενός Σχολείου. Μόνο και μόνο γι' αυτό, δηλαδή περιγράφοντας έναν Διευθυντή που εμπυχώνει, συντονίζει, κινητοποιεί κλπ. δίνετε πραγματική αξία στο ρόλο αυτό, γιατί σήμερα ο Διευθυντής του Σχολείου του Δημοτικού και πιστεύω και των άλλων βαθμίδων δεν αποφασίζει για τίποτα και είναι υπεύθυνος για τα πάντα. Πέρα απ' αυτό θα ήθελα να κάνω μια επισήμανση που έχει να κάνει με το στρατηγικό σχεδιασμό. Ειδικά στα μεγάλα αστικά κέντρα έχουμε σχολεία από 12θέσια μέχρι και 18θέσια και 19θέσια. Πιστεύω ότι το πιο λειτουργικό σχολείο είναι το 12θέσιο, γιατί μπορεί να γίνει σωστή κατανομή του έμψυχου δυναμικού σε ώρες, στα πάντα. Παράδειγμα, όταν έχω 12 τμήματα, έχω 2X12, 24 ώρες που μπορώ και τις κατανέμω, μιλάω για το Γυμναστή για παράδειγμα. Ένα τμήμα ακόμα μου λείπουν δύο ώρες που δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα. Στο στρατηγικό σχεδιασμό ειδικά των αστικών κέντρων και των μεγάλων αστικών κέντρων πιστεύω ότι το 12θέσιο πρέπει να είναι στόχος γιατί είναι το πιο λειτουργικό σχολείο. Αυτό βέβαια έχει να κάνει με τα όρια των σχολείων, τα οποία είναι ένα ευαίσθητο θέμα, κάθε Σεπτέμβρη ειδικά όλοι αντιμετωπίζουμε αυτό το πρόβλημα στα σχολεία μας. Εκεί θα πρέπει να το δούμε ξεχωριστά, γιατί μία πολυκατοικία στα όρια ενός σχολείου αλλάζει εντελώς το μαθητικό πληθυσμό του σχολείου. Και εκεί θα πρέπει να υπάρξει κάποια ευελιξία να ξεπερνιούνται αυτά τα προβλήματα και να βαδίζουμε μπροστά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κατ' εξοχήν η εισήγηση του κ. Παΐζη κάλυψε και θέματα ευελιξίας και αλλαγής και αποφάσεων. Ευχαριστώ, αν θέλετε κλείστε.

Α. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Στη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος στην Πρωτοβάθμια υπάρχει ειδική αγωγή και υπάρχουν τα Ειδικά Δημοτικά Σχολεία. Αμέσως μετά τη λήξη των έξι ετών προχωρούν τα παιδιά σε ΤΕΙ Ειδικής Αγωγής Α' Βαθμίδος. Έχεις το Γενικό, το Καλλιτεχνικό μέσα στο οποίο ενσωμάτωσες το Μουσικό απ' ότι αντιλαμβάνομαι με τον γενικό όρο και έχουμε και μία αδιαβάθμιτη διέξοδο και αυτή πρέπει να την συζητήσουμε κάποτε. Το ΕΕΕΚ το οποίο δεν αναφέρεται πουθενά. Είναι τα επαγγελματικά εργαστήρια της ειδικής Αγωγής, τα οποία ναι μεν τα παρακολουθεί η Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, είναι μετά το Ειδικό Δημοτικό, πρέπει να το δούμε, τη διέξοδο που πιθανόν να έχουν αυτά τα παιδιά. Το ΤΕΙ Ειδικής Αγωγής δεν έχει τρία χρόνια. Αυτές τις συμπληρώσεις τις τεχνικές κ. Πρόεδρε μπορούμε να τις δούμε με τον κ. Παΐζη στη συνέχεια, έτσι ώστε αυτό το υλικό για το οποίο οφείλω κι εγώ να πω τα συγχαρητήρια, πρέπει να είναι επικαιροποιημένο με την ισχύουσα νομοθεσία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Λοιπόν, κ. Γιαλούρη και μετά ο κ. Τρικαλινός και η κ. Βιτσιλάκη, ωραία.

Θέμα 2: Ενημέρωση επί των απόψεων

- **της Συνόδου Πρυτάνεων,**
- **της Πανελλήνιας Ομοσπονδίας Συλλόγων Διδακτικού Ερευνητικού Προσωπικού κ α ι**
- **της Ομοσπονδίας Συλλόγων Εκπαιδευτικού Προσωπικού Τ.Ε.Ι.**

για την πρόσβαση στα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα.

(Για το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση το πλαίσιο της Συνόδου των Πρυτάνεων, οι 2 προτάσεις της ΠΟΣΔΕΠ και η πρόταση της ΟΣΕΠ-ΤΕΙ, επισυνάπτονται ως Παράρτημα I, II και III αντίστοιχα).

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Κατ' αρχήν να ευχαριστήσω τους συναδέλφους για την εξαιρετική παρουσίαση και εργασία που κάνανε και να τους συγχαρώ. Θέλω μόνο να κάνω μία επισήμανση, δεν έχει καμιά πρόθεση να μειώσει τίποτα. Απλώς να πω το εξής, πολύ καλός ο στρατηγικός σχεδιασμός και όλα αυτά, αλλά θα πρέπει επειδή δεν πρόκειται ποτέ να ξημερώσει μία μέρα κατευθείαν από μία νύχτα, θα πρέπει να δούμε και ποια βήματα θα πρέπει να γίνονται σταδιακά για να διορθώνονται πράγματα που έχουν άμεση ανάγκη διόρθωσης και υπ' αυτή την έννοια στο ξεκίνημα του διαλόγου το πράγμα εκείνο της εκπαίδευσης που έχει άμεση ανάγκη επιδιορθώσεων ή αλλαγών ήταν το σύστημα πρόσβασης και το Λύκειο. Και υπ' αυτή την έννοια νομίζω ότι είναι πολύ σημαντικό να ακούσουμε προτάσεις πάνω στις αλλαγές στο σύστημα πρόσβασης. Αυτό ήθελα να πω. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κι εγώ ευχαριστώ. Γενικά για οποιοδήποτε σύστημα προτείνουμε ή εν πάση περιπτώσει διαμορφώσουμε προτάσεις θα έπρεπε να προβλέψουμε και στάδια εφαρμογής αυτού του συστήματος, για να μην είναι αναντίστοιχο προς την πραγματικότητα. Κι αυτό είναι ένα καίριο θέμα που μπορούμε να το δούμε. Λοιπόν, κ. συνάδελφε, κ. Τρικαλινέ.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Μετά από τόσα συγχαρητήρια είναι φυσιολογικό να προστεθούν και τα δικά μου. Πραγματικά ήταν πολύ ενδιαφέρουσα, εξαιρετικά ενδιαφέρουσα η εισήγηση, εγώ έχω ένα αλλά όμως. Δυστυχώς τόσο το έντυπο, όσο και το ηλεκτρονικό υλικό σε πολλά σημεία του δεν διαβάζεται. Και το ηλεκτρονικό επειδή δεν το έχεις δει εσύ Χρυσή, εγώ το έχω δει, ειδικά κάποιοι πίνακες δεν διαβάζονται γιατί στην οθόνη κι αυτό είναι ένα μεγάλο δυστύχημα, δεν είναι. Λοιπόν, θα ήθελα να ξεκινήσω από τα λόγια του κ. Γιαλούρη, γιατί κι εγώ κάπως έτσι το είδα το ζήτημα. Η συστημική προσέγγιση είναι εκ των ουκ άνευ πραγματικά, δηλαδή θεωρώ ότι αν θέλουμε να βγάλουμε ένα αποτέλεσμα, πρέπει να ξεκινήσουμε από την αρχή προς το τέλος και να ξεκινήσουμε γι' αυτά τα παιδιά, ποιος το είπε εδώ, που δεν έχουν πάει ακόμη – το είπε ο κ. Γκλαβάς- σχολείο.

Αλλά αυτό δεν εμποδίζει το άλλο ζήτημα, το οποίο αν το θέλετε είναι και η μεγαλύτερη πληγή το Λύκειο, αρκεί ξεκινώντας να μιλάμε για το Λύκειο και για την πρόσβαση έχουμε στο μυαλό μας και όλα τα άλλα. Και ό,τι θα θελήσουμε εμείς να πούμε να μην αντιφάσκει με τη γενική μας θεώρηση. Και βέβαια το θεωρώ εκ των ουκ άνευ την ύπαρξη μιας ουσιαστικής ανεξάρτητης αρχής, η οποία θα ορίζεται από τη Βουλή των Ελλήνων και η

οποία θα συντονίζει όλες αυτές τις προσπάθειες και θα συγκεντρώνει όλη αυτή τη γνώση που συσσωρεύετε αντικειμενικά σήμερα στην Ελλάδα.

Δυο τρία επιμέρους ζητημάκια. Πρώτον, οικονομικά της εκπαίδευσης. Εδώ το 2,2%, πόσο είναι, που δίνουν οι ελληνικές οικογένειες είναι αυτά που πετάνε στον κάλαθο των αχρήστων, δεν πάει στην παιδεία και δεν λέω ότι πάει στην παραπαιδεία, απλώς πάει στο να αποκτήσουν τα προς το ζην ή μη διορισμένοι απόφοιτοί μας, εκεί πάει ουσιαστικά. Τίποτε άλλο, εγώ έτσι το θεωρώ. Επομένως η πολιτεία εάν πει ότι θέλει να κάνει κάτι για την παιδεία, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνει είναι για τον εκπαιδευτικό. Δεν ξέρω, στα δικά μου τα χρόνια ο εκπαιδευτικός, ο οποίος δεν έπαιρνε πολλά λεφτά και τότε, αναλογικά περισσότερα απ' όσα παίρνει σήμερα με τις τότε συνθήκες, ήταν στην επαρχία ιδιαίτερα, όχι στην Αθήνα γιατί χανόταν, σε επαρχία μεγάλωσα, ήταν στο επίκεντρο της κοινωνίας. Ο εκπαιδευτικός και ο παπάς, αυτοί ήταν στο επίκεντρο της κοινωνίας και είχαν την αίγλη τους αυτή και δεν διανοούνταν κανείς απ' αυτούς να κάνει ιδιαίτερα, κανείς δεν διανοούνταν. Σήμερα έχουμε φτάσει στο σύστημα που όποιος δεν κάνει ιδιαίτερα δεν ζει. Και αυτό δεν θα εξαλειφθεί έτσι, δεν θα εξαλειφθεί μόνο με την αύξηση των μισθών, να είμαστε ειλικρινείς σ' αυτό, αλλά θέλει προσοχή συνολικά από την κοινωνία, τους εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και κατά πρώτο λόγο από την πολιτεία. Όμως εδώ πρέπει να πούμε, τουλάχιστον εγώ θα το πω και παρουσία τους αν μου δοθεί η δυνατότητα, ότι ο εκπαιδευτικός πρέπει να μάθει να σέβεται και λίγο και τον εαυτό του. Η απουσία από τέτοια φόρουμ δεν επιδεικνύει σεβασμό προς τον εαυτό του. Τελειώνω σ' αυτό.

Δεύτερο ζήτημα, αναφέρθηκε κάπου στη χθεσινή εισήγηση για το πώς πάνε να διδάξουν στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση αρχική Λυκείου οι απόφοιτοι των πανεπιστημίων. Έχω ένα προβληματισμό και εδώ το μιλάω σαν Χρήστος, δεν έχει καμία σχέση με ΠΟΣΔΕΠ κλπ., ο οποίος με τριβελίζει πολλά χρόνια. Εάν είναι απαραίτητη η ύπαρξη ξεχωριστών καθηγητικών σχολών στα πανεπιστήμια. Καταλαβαίνετε τι λέω. Σήμερα το Φυσικό ετοιμάζει αποφοίτους για όλα τα πράγματα. Για ερευνητές, για Μετεωρολόγους, για Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, για τηλεπικοινωνίες, για τα πάντα. Είναι δηλαδή υποχρεωμένο, συνεχίζοντας μια κουβέντα, να δίνει λίγο απ' όλα σε όλους, πρώτον. Και μετά να τους λέει πάρτε μια κατεύθυνση. Και μάλιστα οι φοιτητές παλεύοντας επιδιώκουν να μην αναγράφεται η κατεύθυνση στο πτυχίο. Είναι αίτημά τους και δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτε μ' αυτό. Και μάλιστα παρά λίγο να γίνει επανάσταση τις προάλλες, ευτυχώς απεφεύχθη την τελευταία στιγμή, όταν μάθανε ότι το ΣΕΜΦΕ απέκτησε δικαίωμα διδασκαλίας στα σχολεία. Είναι Σχολή Εφαρμοσμένων Μαθηματικών και Φυσικών Επιστημών του Πολυτεχνείου για όσους δεν το ξέρουν. Μήπως όμως θα πρέπει να φτιάξουμε όπως έχουμε και για την Πρωτοβάθμια Σχολές ειδικά για τη Δευτεροβάθμια; Είναι ένας προβληματισμός, δεν έχω καταλήξει εγώ στο τι πρέπει να γίνει. Όμως θεωρώ απαράδεκτο το να τελειώνει κάποιος, να πηγαίνει να διδάξει και να έχει παρακολουθήσει 2 – 2,5 – 1,5, κανένα όχι συνήθως όλα τα πανεπιστήμια έχουν κάποιο μαθημάκι μέσα, άσχετο το πώς γίνεται, μερικές φορές γίνεται πολύ καλά, μερικές φορές γίνεται εντελώς απαράδεκτα. Αλλά χωρίς να έχει παρακολουθήσει τίποτε να πάει να διδάξει; Και ένας χρόνος επιμόρφωσης δεν φτάνει.

Θέλει δηλαδή μια πιο ουσιαστική αντιμετώπιση του ζητήματος και νομίζω, δεν είμαι έτοιμος εγώ να απαντήσω με ένα ναι ή με ένα όχι, γιατί συνδέεται κακά τα ψέματα, τα παιδιά μας που σπουδάζουν, θέλουν και να δουλέψουν και για να δουλέψουν πρέπει να έχουν κάποιο επαγγελματικό δικαίωμα. Καταλαβαίνετε λοιπόν ότι αν φτιάξω καθηγητική σχολή ο απόφοιτος του Φυσικού δεν θα μπορεί να πάει στη Δευτεροβάθμια, εκτός αν παρακολουθήσει, ξανά πάει και μπει εκεί μέσα. Άρα έχω ήδη κάποιον απέναντί μου. Και μάλιστα πως το παιδί που θέλει να μπει, «παιδί μου εσύ θα πας για το σχολείο»; Οι περισσότεροι θα πουν όχι. Α, πα – πα – πα, εγώ θέλω να πάω να γίνω μεγάλος επιστήμονας, αστροφυσικός είναι το πρώτο. Μετά πόσοι απ' αυτούς γίνονται μεγάλοι επιστήμονες. Καλοί επιστήμονες ένα μεγάλο ποσοστό 10%, ξέρω εγώ. Οι υπόλοιποι; Ή της δευτεροβάθμιας είτε άλλη δουλειά κάνουν, δεν είναι κακό αυτό το ότι κάνουν άλλη δουλειά.

Δεύτερο ζήτημα και τελευταίο ζήτημα. Αντικειμενικά πρέπει να πάμε σε αλλαγή – να πω τη λέξη βιβλίων; Δεν θα πω τη λέξη βιβλίων, θα πω τη λέξη εκπαιδευτικών βοηθημάτων. Πρέπει να πάμε σε αλλαγή εάν θέλουμε να αντιμετωπίσουμε από αύριο με διαφορετικό τρόπο το σύστημα. Να μη μιλήσω για τα βιβλία του Λυκείου, που το 90% είναι για πέταμα, κυριολεκτικά. Βρίθουν λαθών, δηλαδή είναι ένα σύστημα όλο αυτό αλλά από την άλλη μεριά αν θέλουμε να αλλάξουμε τον τρόπο μάθησης, τον τρόπο γνώσης, τον τρόπο εκπαίδευσης της απόκτησης δεξιοτήτων κατά κύριο λόγο και όχι γνώσεων, πρέπει να αλλάξουμε και τα βιβλία. Είναι παράλογο για ένα παιδί. Δηλαδή εγώ θυμόμουν κάποιον καθηγητή, να μην αναφέρω το όνομά του, ο οποίος μας πουλούσε το βιβλίο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών 2 δραχμές η σελίδα το 1964, όποιος δεν το έπαιρνε δεν περνούσε, είχε 250 σελίδες και μετά έλεγε παιδιά βγάζουμε αυτό, βγάζουμε αυτό και έμενε 25 να διαβάσεις για να εξεταστείς. Έτσι θα κάνουμε και τα παιδιά μας στο σχολείο; Θα τους δίνουμε ένα βιβλίο και θα τους λέμε μετά έξω, όπως λένε τώρα έξω η 3, 4 παράγραφος έξω, η 5 μέσα; Γι' αυτό χρειάζεται μια διαφορετική φιλοσοφία και στα βιβλία. Ευχαριστώ.

A. ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ: Κύριε Πρόεδρε μισό λεπτό. Σε κάτι που είπε ο κ. Τρικαλινός, είπε για τους εκπαιδευτικούς ότι πρέπει να προσέξουν λίγο και τη θέση τους να την ενισχύσουν. Συμφωνώ σε αυτό αλλά θα ήθελα να πω ότι στην εποχή που αναφέρθηκε είχαμε και ένα άλλο αξιακό σύστημα και αξιακό κώδικα. Εγώ συνήθως όταν μιλάω στους μαθητές μου λέω ότι στη 10ετία του '70 όταν ένας πατέρας τον επισκεπτόταν μάλλον ένας νέος που ήθελε να ζητήσει την κόρη του σε γάμο ο πατέρας τον ρώταγε τι έχεις σπουδάσει, τι δουλειά κάνεις; Στη δεκαετία του '90 τον ρωτάει πόσα βγάζεις, άσχετα από πού τα βγάζεις.

ΜΕΛΟΣ: (μιλάει χωρίς μικρόφωνο)

A. ΜΠΑΛΕΡΜΠΑΣ: Ναι, δεν έχει σημασία όμως αυτό, ακόμα το ζητάνε και για την προίκα. Θέλω να πω ότι δεν είναι θέμα των εκπαιδευτικών, είναι ένα γενικότερο κοινωνικό ζήτημα. Θεωρώ ότι πρέπει να ειπωθεί για να μην υπάρξουν και συμφωνεί προφανώς και ο κ. Τρικαλινός. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βασικό είναι το θέμα που ανέφερε πώς προετοιμάζουμε τους εκπαιδευτικούς. Ίσως ένας συνδυασμός του τομέα της επιστήμης με

κάποιες γνώσεις για την εκπαίδευση θα ήταν ρεαλιστικά ο προσφορότερος, γιατί το άλλο θα απογύμνωνε τα καθαρώς επιστημονικά τμήματα των λεγομένων καθηγητικών σχολών, διότι όλοι θα στρέφονταν προς την διέξοδο επαγγελματικής αποκατάστασης, ίσως. Κυρία Αντιπρύτανη έχετε το λόγο και...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε μιας και διακόψαμε τον κ. Τρικαλινό, φαντάζομαι ότι εν τη ρύμη του λόγου έβγαλε άχρηστα όλα τα βιβλία του Λυκείου, δεν το εννοούσε. Βεβαίως μερικά έχουν γραφτεί πριν από 10 χρόνια, έχουν ξεπεραστεί κάποια από αυτά, υπάρχουν προβλήματα αλλά υπάρχουν και καλά βιβλία. Μην τα ισοπεδώνουμε όλα κ. Τρικαλινέ. Δεν είναι καλό.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Δεν τα ισοπεδώνω όλα. Δυστυχώς έχουν λάθη, τα οποία δεν διορθώνονται επί σειρά ετών, παρόλες τις παρατηρήσεις που γίνονται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ίσως αναφέρεται σε συγκεκριμένα βιβλία.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Πολλά.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Να σας πω όμως γι' αυτό, επειδή πρέπει να λέμε τα του Καίσαρος τω Καίσαρι, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο τις προτείνει τις αλλαγές αλλά επειδή ο ΟΕΔΒ δεν έχει τη δυνατότητα να τις ενσωματώσει, δυστυχώς γίνεται μια επανάληψη...

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Το ξέρω το σύστημα, δεν κατηγορήσα το Παιδαγωγικό, το ξέρω καλά το σύστημα δυστυχώς.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ναι, αλλά εγώ ως Πρόεδρος του Παιδαγωγικού όφειλα να κάνω τη διευκρίνιση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Οφείλατε να κάνετε αυτή τη διευκρίνιση , διότι αλλιώς...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Για να μη δημιουργούνται παρατηρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Λοιπόν, θα κάνετε την τοποθέτηση , αν θέλετε, για κάτι από αυτά που ακούσατε και αμέσως μετά μπειτε στην εισήγησή σας για το θέμα της μετάβασης.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε. Πρέπει να πω ξεκινώντας, για την όλη διαδικασία ότι εγώ προσωπικά είχα πολύ καιρό να πάω σχολείο, με την έννοια που όλοι θέλουμε να το κάνουμε το σχολείο. Αυτό που μέσα από μια διαλεκτική συζήτηση και πραγματικό προβληματισμό παράγει νέα αποτελέσματα και αυτό έχει να κάνει και με το σύνολο των συνεδριών στις οποίες παρευρέθη και ιδιαίτερα με την εισήγηση και τα ερεθίσματα που μας έδωσαν σήμερα οι συνάδελφοι και τους ευχαριστώ γι' αυτό. Πραγματικά είναι μια εξαιρετική δουλειά και εκτιμώ ότι με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο πρέπει όπως και τα λοιπά πορίσματα του Συμβουλίου αυτού να αξιοποιηθούν.

Να κάνω μια άλλη απλή παρατήρηση, την οποία αισθάνομαι ότι έχω ανάγκη να την κάνω ως συμμετέχουσα σε αυτό το διάλογο και άρα καταδεικνύοντας τη δική μου προσωπική θέση. Εκτιμώ ότι θα ήταν προσφορότερο αν δεν κάναμε μομφές περί των απόντων, με το σκεπτικό ότι είχαν μια συγκεκριμένη θέση, την οποία και την εξέφρασαν. Για παράδειγμα γνωρίζω ότι η κ. Σχοιναράκη όντως μέσα από μια σειρά από ανειλημμένες υποχρεώσεις, τις οποίες ήδη είχε προαναγγείλει δεν μπορεί να βρίσκεται εδώ. Περνάμε μια δύσκολη περίοδο, νομίζω όμως ότι είναι σημαντικό ότι συνεχίζουμε τον προβληματισμό μας και ευελπιστώ να τον συνεχίσουμε με αυτή ή με την άλλη μορφή.

Να περάσω σε αυτό το οποίο θεωρώ ότι είναι το επιστέγασμα του προβληματισμού αυτού που έχουμε συζητήσει, μπορεί να το εκφράσουμε με τη λογική του αναλυτικού προγράμματος, εγώ θέλω να πάω ένα βήμα πίσω από τα αναλυτικά προγράμματα, που είναι ο προσδιορισμός των εκπαιδευτικών στόχων. Νομίζω ότι το πρόβλημα του συνόλου του εκπαιδευτικού συστήματος είναι ότι είτε δεν έχουν προσδιοριστεί οι στόχοι είτε έχουν προσδιοριστεί σε διαφορετικό βαθμό για κάθε βαθμίδα και μάλιστα θα τολμούσα να πω ότι υπάρχει η σύγκρουση όσον αφορά το στόχο κάθε εκπαιδευτικής βαθμίδας αν το πάρουμε από πλευράς υποσυστημάτων. Μπορώ να πω και από την εμπειρία μου και από αυτά τα οποία συζητούνται αλλά και για την εισήγηση, την οποία μας κάνατε σήμερα, η οποία νομίζω ότι αντικατοπτρίζει αυτό το δομικό πρόβλημα του εκπαιδευτικού συστήματος, στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση έχουμε σε μεγάλο βαθμό εκτός από τις εξαιρετικές περιπτώσεις ειδικών προγραμμάτων κλπ. έχουμε ξεκαθαρίσει ότι είναι παιδαγωγικοί οι στόχοι. Έχουν να κάνουν με τη μάθηση, οι γνώσεις έχουν μεταφερθεί σε επίπεδο μάθησης και πολύ προσδιορισμένοι ως εκπαιδευτικοί στόχοι και το αστείο είναι ότι εκεί που έχουμε πολύ γενικότερους στόχους και εκεί που έχουμε πραγματική ευαισθητοποίηση για την παιδαγωγική πρακτική και τον τρόπο διδασκαλίας και όλα αυτά τα μαθητοκεντρικά και τα συλλογικά και όλα αυτά τα ωραία που διδάσκουμε, βλέπουμε ότι αυτά είναι τα βιβλία, τα οποία γράφονται και ξαναγράφονται και ξαναγράφονται. Ενώ του Λυκείου που έχουν ιδιαίτερα προβλήματα και έχουν έναν ξεκάθαρο εκπαιδευτικό στόχο που λέει γνώσεις, γνώσεις, γνώσεις, αν τις πούμε γνώσεις αυτές, γιατί στην ουσία είναι πληροφορίες. Έχουμε τα βιβλία, τα οποία κάθονται εκεί, οπότε όλος ο εκπαιδευτικός στόχος του Λυκείου δεν επανεξετάζεται ποτέ, δεν επαναδομείται ποτέ εξ ου και αυτό φαίνεται και στα βιβλία όπως και στη διδακτική πράξη που όλοι μας γνωρίζουμε είναι εξαιρετικά δύσκολο αν όχι αδύνατον να βάλεις όλες τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις, τις οποίες ξέρουμε περί διδασκαλίας, μάθησης, ανατροφοδότησης, διερευνητικότητας και όλα αυτά τα σχετικά.

Οπότε αυτό το τρίπτυχο, τετράπτυχο μπορούμε να προσθέσουμε και άλλους των εκπαιδευτικών στόχων και αυτό δεν το λέω συγκεκριμένα μόνο για την εισήγηση αλλά νομίζω ότι και απεικονίζεται και θα σας πω ανάμεσα στο αν θέλουμε σε κάθε βαθμίδα να αποκτήσουν γενικές γνώσεις ή ειδικώς ειδικές γνώσεις ή ολοένα και πιο εξειδικευμένες γνώσεις, φτάνουμε στην Γ' Λυκείου, εγώ σταματώ να έχω τη δυνατότητα να κατανοήσω τα βιβλία των παιδιών μου κάπου στη Β', Γ' Γυμνασίου. Στο Λύκειο μου είναι αδύνατον. Δηλαδή εγώ νομίζω που αυτή τη στιγμή που έχω μια κόρη Γ' Λυκείου και

μάλιστα θέλει να κάνει αρχιτεκτονική, το λέω ενδεικτικά, ότι και να έχει μπροστά της εγώ αδυνατώ να το διαβάσω.

Αυτή η έμφαση στην πληροφόρηση, την οποία πρέπει να την αναπαράγουν με τον τρόπο που ξέρουμε, είναι στη χειρότερη έκφανση ποτέ στην Γ' Λυκείου και η βέλτιστη εκπαιδευτική πρακτική που έχουμε αυτή τη στιγμή καταφέρει ως κοινωνία, ως εκπαιδευτικό σύστημα, νομίζω ότι είναι στο νηπιαγωγείο και στις πρώτες προσχολικές τάξεις. Άντε να βάλουμε και όλο το Δημοτικό μαζί. Από εκεί και πέρα έχουμε πρόβλημα. Αν πρόκειται να φτάσουμε σε αναλυτικά προγράμματα, να κάνουμε συστημική προσέγγιση πριν από οτιδήποτε άλλο, πρέπει να προσδιορίσουμε ποιοι είναι αυτοί οι στόχοι και ότι δεν μπορούν να είναι αντικρουόμενοι. Δεν μπορεί ξαφνικά να αλλάξεις την ατζέντα σε σημείο που να φτάνεις στο Πανεπιστήμιο και να μην έχεις καμία προβληματική ούτε για γνώσεις ούτε για δεξιότητες ούτε για ανάπτυξη αξιών ούτε για ανάπτυξη μεθόδου αλλά να λες ότι εγώ θέλω να δώσω ένα επαγγελματικό πτυχίο, το οποίο κατοχυρώνει τα εξής επαγγελματικά δικαιώματα.

Ζω την τραγωδία στη σύνοδο και στη διοίκηση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να είμαστε δεσμευμένοι από το ίδιο το κράτος, από την ίδια την Ευρωπαϊκή Ένωση ότι κάθε πτυχίο που δίνουμε για να ιδρύσουμε ένα τμήμα για παράδειγμα, πρέπει να ταυτίζεται με επαγγελματικά δικαιώματα. Αυτό αναιρεί την όλη λογική του τι είναι το εκπαιδευτικό σύστημα ή δίνει μια συγκεκριμένη κατεύθυνση για το τι είναι. Είναι κάτι το οποίο σου δίνει ένα χαρτί για να πας να κάνεις μια δουλειά. Αυτό έχει και ως αποτέλεσμα και όλα τα προβλήματα που βλέπουμε με τις λεγόμενες καθηγητικές σχολές και άλλη φορά έχω αναφερθεί στο ότι σαφέστατα στην αρχική εκπαίδευση και των ίδιων των εκπαιδευτικών αυτό πρέπει να αλλάξει ριζικά αλλά πρέπει να αλλάξει ριζικά προς ποια κατεύθυνση; Ότι και πάλι αυτός που θα τελειώσει το τμήμα της Φυσικής ή το τμήμα της Κοινωνιολογίας πρέπει να παλεύει όπως όλη η ελληνική κοινωνία για να μπει καθηγητής στη δευτεροβάθμια και να κάνει κοινωνιολογία; Γιατί ακριβώς επειδή πρέπει να βλέπουμε συστημικά τα πράγματα, για να φτάσουμε στο ωρολόγιο πρόγραμμα που πολύ ωραία είπε ο κ. Γκλαβάς, για να το γεμίσουμε, έχουμε περάσει από άλλους δρόμους, που λένε ότι εγώ επειδή πρέπει να βγάζω πτυχιούχους να μπαίνουν σε μια θέση και επειδή αυτοί βγαίνουν και επειδή είναι πολλοί άνεργοι και επειδή πιέζουν με τη ψήφο του συνδικαλιστικά και επειδή προσπαθούν να βάλουν ξανά ή να βγάλουν ένα μάθημα στο σχολείο, κλασική περίπτωση η κοινωνιολογία, το λέω γιατί το έζησα και γιατί πρέπει να αναπροσαρμόσουμε το ωρολόγιο πρόγραμμα και μετά πώς θα ξαναβάλουμε τους υπολοίπους και άρα πόσες ώρες θα μείνουν για τα αρχαία ή για τη φυσική.

Αυτός δεν είναι εκπαιδευτικός σχεδιασμός. Αυτή είναι άσκηση κοινωνικής και ευρύτερης πολιτικής μέσω τροποποιήσεων συγκυριακών του εκπαιδευτικού συστήματος. Νομίζω και αυτό μόνο αν μπορέσουμε να καταλήξουμε ότι πρέπει ο σχεδιασμός του εκπαιδευτικού συστήματος ή ο συνολικός επανασχεδιασμός να λάβει γνώση, να ευαισθητοποιηθεί, να επανασυνειδητοποιήσει αυτό το οποίο είναι ο πραγματικός διαμορφωτικός παράγοντας της εκπαιδευτικής πολιτικής. Εάν δηλαδή και για το σώμα μας θέλουμε να δώσουμε ένα πιο ουσιαστικό λόγο και να το κάνουμε ένα ουσιαστικό όργανο συμβολής της πολιτείας, συνδρομής προς την πολιτεία στη διαμόρφωση εκπαιδευτικής πολιτικής, πρέπει να λάβουμε και όλα αυτά

τα οποία αναφέρθηκαν και ως το εξωτερικό περιβάλλον, γιατί τελικά αυτά τα καθορίζουν. Δεν καθορίζουν οι εκπαιδευτικοί στόχοι που εμείς οι παιδαγωγοί, οι λοιποί ορίζουμε.

Είναι πολλά και πιο εξειδικευμένα τα θέματα. Νομίζω ότι είναι για τη γενικότερη συζήτησή μας σημαντικό να κάνουμε μια στάση σε αυτό που είπατε για το δημοκρατικό σχολείο σε αντιδιαστολή με το παλιό ισότητα ευκαιριών κλπ. Αυτό ενέχει έναν κίνδυνο. Εμείς τουλάχιστον οι κοινωνιολόγοι της εκπαίδευσης διαπιστώνοντας σε κάθε μια γραμμή που γράφουμε συστηματικά και συστημικά ότι το σύστημα σε συγκεκριμένα σημεία και με συγκεκριμένες διαδικασίες δεν διασφαλίζει την ισότητα ευκαιριών ή όπου δεν τη διασφαλίζει, το να καταργήσουμε και την ίδια την προβληματική γύρω από αυτό, είναι απλώς να κουκουλώσει το πρόβλημα, δεν είναι να το ξεπεράσει. Συμφωνώ ότι με το να λέμε ισότητα ευκαιριών και εν ονόματι αυτής να κάνουμε Χ πράγματα είναι ένα θέμα. Θα έπρεπε όμως να επανερχόμαστε να επανεξετάζουμε μέσα από συστηματική μελέτη και εδώ είναι που μπορεί να παίξει σημαντικότερο ρόλο το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, να διερευνά τη δυνατότητα του συστήματος πραγματικά να προάγει την ισότητα ευκαιριών. Όχι με την παραδοσιακή νεοφιλελεύθερη άποψη αναγκαστικά ούτε καν με την μαρξιστική ή με οποιαδήποτε άλλη. Με το βασικό δημοκρατικό πείτε το ή ότι άλλο θέλετε δικαίωμα του κάθε παιδιού, ασχέτως από πού προέρχεται κοινωνικά, οικονομικά, εθνοτικά κλπ. κλπ. να μπορεί να πάρει από το σύστημα αυτά τα οποία παίρνει και το άλλο παιδί και να μπορεί να προχωρά παραπέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Στο δημοκρατικό σχολείο δεν είναι ίσες ευκαιρίες;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αν παρατηρήσατε τη διευκρίνιση, η έμφαση στο να χρησιμοποιήσουμε το «δημοκρατικό» ήταν για να μην παραμένουμε στον όρο «ισότητα ευκαιριών». Δεν με ενδιαφέρει πώς θα το πούμε, ας το πούμε βαβά. Εμένα με ενδιαφέρει να βλέπει το πραγματικό κοινωνικό πρόβλημα γιατί δεν υπάρχει καμιά μελέτη της κοινωνιολογίας έως σήμερα, της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης, που να μην καταδεικνύει ότι με τον ένα ή με τον άλλο τρόπο, είτε πρόκειται για εθνότητες, είτε πρόκειται για μετανάστες, είτε πρόκειται για θρησκευτικές μειονότητες είτε πρόκειται για γυναίκες ή για οτιδήποτε άλλο, δεν υπάρχουν σαφέστατες διαφοροποιήσεις μέσα στο σύστημα. Το εκπαιδευτικό μας σύστημα αναπαράγει κοινωνικές διαφορές και αυτό πρέπει να είναι ένας καθοδηγητικός άξονας.

Για να επανέλθω σε αυτό που είπα πριν, το δημοτικό και αυτό έχει να κάνει και με τον τρόπο που παρουσιάσατε. Αν δούμε λιγάκι τα αναλυτικά προγράμματα και την εξειδίκευση που κάνατε στους άξονες που είναι εξαιρετικά ενδιαφέροντες, θα δείτε ακριβώς ότι αυτή η προβληματική που είναι η σωστή προβληματική πάει μια χαρά στο δημοτικό και άντε και μπαίνει και στο γυμνάσιο. Εάν δούμε τις γραμμές που έχετε κάνει από κάτω που μου έχουν μείνει οπτικά στο μυαλό για το Λύκειο θα δείτε ότι όπως ισχύει αυτή η πρόταση σήμερα είναι αδύνατον να εφαρμοστεί στο Λύκειο. Γιατί το Λύκειο έχει πολύ προσδιορισμένους εκπαιδευτικούς στόχους. Πρέπει να μάθεις αυτή την ύλη στη φυσική μέχρι τότε. Αυτό στα μαθηματικά κατεύθυνση και αυτό στο γενικής. Τέλος, δεν το αφορούν τίποτε άλλο. Αυτό είναι η βασική αντίφαση που εκτιμώ ότι πρέπει να ξεπεράσουμε στη δόμηση, συγκρότηση και λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος.

Πρέπει να ξαναδούμε το λύκειο γιατί εκεί πρέπει να γίνουν όλες οι ριζικές τομές. Αν με ρωτήσετε εγώ θα σας πω ότι η πρωτοβάθμια εκπαίδευση πάει καταπληκτικά. Ζω τα σχολεία από το 1990 που ήρθα στην Ελλάδα μέσα στις τάξεις. Στη συνέχεια με το ολοήμερο, το οποίο έκανε πραγματικές καινοτομίες και εκεί κάναμε επιτέλους την τομή που το ωρολόγιο πρόγραμμα δεν ξεκινήσαμε από εκεί, ξεκινήσαμε από το τι θέλουμε να μάθουμε, τι θέλουμε να κάνουμε, τι παιδαγωγικές μεθόδους και μετά πήγαμε στο ωρολόγιο πρόγραμμα.

Και με φέρνει σε ένα άλλο πράγμα που μπορεί να είναι μια μικρή λεπτομέρεια αλλά επειδή έχετε τόσο πολύ προβληματιστεί στην εισήγησή σας, μπορεί να θέλετε να το λάβετε υπόψη. Οι βαθμοί ελευθερίας για τα ελεύθερα μαθήματα, βλέπε τοπική ιστορία ή άλλα, δεν είμαι σίγουρη ότι είναι αναγκαίο να μπουν σε ξεχωριστές ώρες ή μαθήματα. Αν αλλάξουμε πραγματικά την εκπαιδευτική πράξη, αν εφαρμόσουμε πραγματικά τη διεπιστημονικότητα στην προσέγγιση, μπορεί και ο μαθηματικός κάνοντας και αυτό σας το λέω μέσα από τα προγράμματα που δουλεύαμε του ολοήμερου που σχεδιάζαμε και υλοποιούσαμε, ο μαθηματικός, ιδιαίτερα στο Δημοτικό και εν μέρει και στο Γυμνάσιο, όταν σου αναφέρει μια εργασία ή μια άσκηση για να κάνεις, όπως πρέπει να σε ασκήσει και στην άρθρωση λόγου έτσι πρέπει να σε βάλει να δουλέψεις και σε προβλήματα που έχουν να κάνουν με την τοπική ιστορία. Πήγαινε να μας πεις στον ποταμό, ποιος είναι ο ποταμός που ρέει εδώ δίπλα από πότε και πες μας και πόσα κυβικά νερό χωράνε ή πόση έκταση βλέπεις να έχει 2 επί 2 κλπ.

Οπότε συμφωνώ ότι δεν πρέπει να υπάρχει μια δεσμευτική από πάνω προς τα κάτω κατευθυντήρια γραμμή για το ποια είναι τα μαθήματα και όλη η ύλη πρέπει να είναι παντού η ίδια αλλά θα πρέπει να σκεφτούμε σε ποιο επίπεδο θα ανοιχτούμε. Και αν καταφέρουμε να πούμε εγώ θέλω άσχετα από το ποιος εκπαιδευτικός είσαι και αν μένεις στο νομό Χανίων ή αν μένεις στην Ξάνθη θέλω όταν τελειώσει η τάξη τα παιδιά να έχουν μάθει αυτά τα πράγματα και κάνε ότι θέλεις και όπως το θέλεις, η παιδαγωγική σου πρακτική θα είναι αυτή, το εκπαιδευτικό σου υλικό είναι αυτό και ότι άλλο δημιουργήσεις, βγαίνεις από τον προβληματισμό του καθαρού ωρολογίου προγράμματος. Γιατί ξέρετε, υπάρχουν πολλές αντιφάσεις. Από τη μια προσπαθούμε να κάνουμε καινοτόμα πράγματα, πολλά εκ των οποίων έχουν εισαχθεί από βέλτιστες πρακτικές του εξωτερικού αλλά ακόμα έχουμε την τάση να εξακολουθούμε να τα βάλουμε μέσα σε αυτό το δομικό συγκρότημα, το οποίο γνωρίζουμε ως η ελληνική πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Σκεφτόμαστε με λογική αναλυτικών προγραμμάτων, ωρολογίων προγραμμάτων, εκπαιδευτικών ειδικοτήτων και όλα αυτά τα πράγματα τα οποία είναι πέρα και έξω στην πραγματικότητα από πολλά από αυτά τα οποία εισηγούμαστε ως καινοτομίες.

Βέβαια καταλαβαίνετε ότι προσπαθώ να κάνω πολλές επισημάνσεις για το σύνολο του εκπαιδευτικού συστήματος που είναι αδύνατον να γίνουν αλλά νομίζω δύο – τρία από αυτά ήταν σημαντικά γιατί μου ήταν ερεθίσματα καθώς άκουγα τις παρατηρήσεις. Πολλά ακόμα θα μπορούσα να πω αλλά νομίζω ότι θα εξαρτηθεί από εμάς πόσο θέλουμε να το συνεχίσουμε αυτό και προς ποια κατεύθυνση. Αλλά θα τονίσω και θα επανέλθω σε αυτό. Εάν δείτε την πρότασή σας για τα αναλυτικά προγράμματα και δείτε πόσο αναλυτικά τα έχουμε γράψει για το Δημοτικό και όταν πάμε στο Λύκειο έχουμε δύο γραμμές, εκεί έχουμε ένα μαύρο κουτί. Το μαγικό για το πώς θα

αλλάξουμε και αυτό το μαύρο κουτί και το επόμενο που είναι το Πανεπιστήμιο και πώς θα λύσουμε το γρίφο του να περάσεις από το μαύρο κουτί στο επόμενο γκρίζο κουτί, είναι ένα μεγάλο θέμα. Εάν δεν απαντήσουμε αυτά τα ερωτήματα, εκτιμώ ότι επί της ουσίας δεν μπορούμε να μιλήσουμε ούτε για πραγματική αλλαγή στο σύστημα πρόσβασης ούτε για πραγματική αλλαγή και αναβάθμιση της ίδιας της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, η οποία πρέπει η ίδια να αρχίζει και να προβληματίζεται συστηματικά πάνω στο περιεχόμενό της, στην ποιότητα των σπουδών της, τους λόγους ύπαρξης, τους εκπαιδευτικούς στόχους για να το πούμε έτσι και όχι τόσο φιλοσοφικά κλπ.

Αυτοί είναι και οι βασικοί προβληματισμοί, τους οποίους αν λιγάκι θα σας τους αναλύσω θα δείτε ότι είναι αυτοί που εκφράζονται και μέσα στην εισήγηση για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και γι' αυτό θα διαπιστώσετε ότι επειδή πραγματικά πιστεύω όπως και οι συνάδελφοι με τους οποίους δουλέψαμε πάνω σε αυτό, πιστεύουμε ότι αν αυτά δεν λυθούν δεν μπορούμε να μιλάμε για ριζικές τομές στην αλλαγή του συστήματος πρόσβασης αλλά εγώ ως μια μονίμως αισιόδοξη έφηβη στον τρόπο σκέπτεσθε και τίποτε άλλο, αισθάνθηκα την ανάγκη να καταθέσω μια μεταβατική, καθαρά μεταβατική πρόταση με το υφιστάμενο καθεστώς, το οποίο δεν παύω να πιστεύω ότι πρέπει να αλλάξει ριζικά όσον αφορά τη δομή και τη συγκρότηση ιδιαίτερα του Λυκείου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μια διασάφηση για το Συμβούλιο για την εργασία του. Δεν μας διέφυγε το θέμα του Λυκείου, μάλιστα ήταν και το πρώτο που ετέθη. Απλώς είπαμε και ήταν μια συμφωνία γενικότερη στο Συμβούλιο να δούμε για όλο το σχολείο ενιαία το θέμα της ποιότητας στην εκπαίδευση, των αξόνων που είναι η αξιολόγηση, επιμόρφωση κλπ. ,για να γυρίσουμε στην πρόσβαση που άμεσα συνδέεται με το Λύκειο. Δηλαδή είναι πολύ σωστή η τοποθέτησή σας, δεν μας έχει διαφύγει, απλώς την είχαμε μεταθέσει ακριβώς...

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Όχι δεν είπα ότι μας διαφεύγει. Εγώ αν θα έχετε παρατηρήσει κάθε φορά προσπαθώ να δω τι φταίει στο ώστε να υπάρχουν συγκρουόμενες απόψεις ή τέλος πάντων διαπιστώσεις. Η δική μου η τελική διαπίστωση είναι ακριβώς ότι έχουμε μελετήσει και αυτό που σας λέω πιστεύω ότι φαίνεται και στην εκπαιδευτική πράξη. Γνωρίζουμε παιδαγωγικά εκπαιδευτικά, πείτε το όπως θέλετε τι πρέπει να κάνουμε στο σχολείο, εκτιμώ ότι το κάνουμε σχετικά καλά στην πρωτοβάθμια ή τουλάχιστον προσπαθούμε γιατί η δασκάλα της κόρης μου στην Πέμπτη όταν πηγαίνανε να φτιάξουν τα μαθήματα, έρχεται και μου λέει, της λέω θα πάρεις εσύ, εγώ φοβόμουν μην τυχόν και πάρει την κόρη μου, γιατί την ήξερα. Και της λέω θα πάρεις την Τρίτη; Πήγαινε στην Τρίτη. Μου λέει όχι εγώ διδάσκω την Τετάρτη, έχω φτιάξει το ντοσιέ μου εδώ και 20 χρόνια κάνω την Τετάρτη. Είχε φτιάξει αυτό, γιατί έχουμε και τέτοιους εκπαιδευτικούς. Αυτός για μένα δεν είναι ο όγκος των εκπαιδευτικών ούτε η λειτουργία των σχολείων, έχει πάει κατά πολύ παραπέρα. Τώρα ο καθένας άμα θέλει να το δει μισοάδειο, μισό γεμάτο εγώ επιμένω στο ότι να σας το πω και αλλιώς. Και τίποτε να μη γίνεται στην πρωτοβάθμια, εφόσον εμείς καταλήγουμε στο ποιο είναι το παιδαγωγικά ορθό για να γίνει στο σχολείο, αυτό που λέμε συνάδει και είναι εφικτό να εφαρμοστεί αν υπάρχει πολιτική βούληση στην πρωτοβάθμια

εκπαίδευση. Άντε και εν μέρει στην υποχρεωτική εκπαίδευση του Γυμνασίου. Ό,τι προτείνουμε, θεωρώ ότι ως έχει το σύστημα σήμερα στο Λύκειο είναι απίθανο και αδύνατον να λέμε ότι πρέπει να το εφαρμόσουμε, εκεί είναι η σύγκρουση, εκεί είναι το πρόβλημα. Άρα πρέπει να πάμε ένα βήμα παραπέρα και στο επόμενο βήμα να επαναπροσδιορίσουμε πως με βάση τις παιδαγωγικές, μαθησιακές αλλά και λοιπές ανάγκες που προκύπτουν γιατί προφανώς το Λύκειο έρχεται πια σε ένα επίπεδο να συνδεθεί και με το Πανεπιστήμιο αλλά και αν δεν προσδιορίσουμε το Πανεπιστήμιο είναι εκεί για να δίνει επαγγελματικά πτυχία, για να κατοχυρώνει επαγγελματικά δικαιώματα; Αυτά είναι ερωτήματα τα οποία και γι' αυτό επέμενα ότι πολύ σωστά το βλέπουμε ως συστημικό το πρόβλημα. Αν κάποιος θέλει να κάνει κάποια άλλη παρατήρηση, πολύ ευχαρίστως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι νομίζω ότι μπορείτε να μπείτε στην εισήγησή σας κανονικά. Έχουμε βεβαίως διαβάσει τα κείμενα, τα οποία τα έχουμε μοιράσει. Γι' αυτό θα ήθελα να σταθείτε στα κύρια σημεία, ώστε να ξεκαθαρίσει και η εικόνα και η πρόταση. Έτσι θα μπορούμε να κερδίσουμε από αυτή τη συζήτηση.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Καταρχήν για λόγους ηθικής τάξης και για λόγους ακαδημαϊκότητας να αναφέρω ότι το ιστορικό αυτής της ιστορίας μέσα στη σύνοδο, μετά από διάφορες Επιτροπές που δημιουργήθηκαν κατέληξε αυτό το τελικό κείμενο για να μείνω σε αυτό, να μην σας κουράζω με ιστορίες, συνεγράφη εν πολλοίς από τον κ. Κώστα Ραβάνη, καθηγητή στο Παιδαγωγικό της Πάτρας και ήταν στην Επιτροπή και η συνάδελφος η Κατερίνα η Κασωτάκη, η οποία επίσης έκανε κάποιες παρατηρήσεις. Στην τελευταία σύνοδο στα Γιάννενα εγώ έκανα κάποιες ριζικές παρεμβάσεις, οι οποίες μερικές από αυτές θα τις δείτε, είναι αυτές που ξεχωρίζουν λίγο με bullets, λίγο τέτοια γιατί στόχος μου είναι ακριβώς αν μακροχρόνια θέλουμε να κάνουμε αλλαγές, αυτό το οποίο ζητήσατε πριν, τι ενδιάμεσα θα πρέπει να δούμε για να γίνει και να φτιαχτεί για να μπορέσουμε να πάμε παραπέρα αλλά για να μη χάνουμε και την αναγκαιότητα έναρξης των αλλαγών, να πάμε σε ένα μεταβατικά τουλάχιστον λειτουργικά διαφοροποιημένο εν μέρει σύστημα πρόσβασης, το οποίο εκτιμώ ότι φέρει αρραγές.

Και θα ξεκινήσω από το τέλος. Τα δύο ζητούμενα για μένα, γιατί αισθάνθηκα και άσχημα, όταν το κατέθεσα, το κατέθεσα ως ξεχωριστή πρόταση το μεταβατικό στάδιο και επειδή είναι και πολύ, μην νομίζει κανείς ότι στη Διοίκηση των Πανεπιστημίων αναγκαστικά κάποιος πρέπει να ξέρει παιδαγωγικά ή όλα αυτά τα σχετικά. Σε κάποια φάση συζητήθηκε ακόμη και όλο αυτό το κείμενο να μην εγκριθεί αλλά να εγκριθεί μόνο το μεταβατικό. Αυτό όμως δεν είναι σωστό γιατί πρέπει να πάμε στη ρίζα του προβλήματος και τελικά το περάσαμε και γι' αυτό το φέρνουμε και εδώ στο διάλογο.

Δύο ήταν τα βασικά ζητούμενα, τα οποία με τα πράγματα ως έχουν σήμερα μπορούν να αρχίζουν να αλλάζουν ανοίγοντας το δρόμο για μια ριζικότερη αλλαγή στο σύστημα πρόσβασης. Και αυτά τα δύο πράγματα ξεκινούσαν από τη διαπίστωση του ποιο είναι τα καίρια προβλήματα στο υφιστάμενο σύστημα. Το πρώτο καίριο πρόβλημα για μένα έχει να κάνει με τα παιδιά μας και με το γεγονός ότι το υφιστάμενο σύστημα ως λειτουργεί καταλήγει να είναι μια λοταρία όπου μέσα σε ένα Λύκειο, το οποίο έχει καταστρέψει και έχει καταλύσει την εφηβική τους ηλικία, τους έχει αφαιρέσει

κάθε χαρά ζωής ή αντίστροφα τους αφαιρεί τη δυνατότητα πρόσβασης εφόσον αποφασίσουν να χαρούν την εφηβεία τους, όταν αποφασίζουν ότι εγώ θα δουλέψω και θα κάνω και 20 ώρες φροντιστήριο την ημέρα, πάραυτα όταν έρθει στο δια ταύτα, καταλήγουν να έχουν γράψει σε χ μαθήματα και ενώ θέλουν κάπου να μπου, έτσι όπως γυρίζει η μπάλα ή η μπίλια για να το πούμε απλώς, με βάση τις μονάδες που όλως τυχαίως κατέληξαν, γιατί εκείνη την ημέρα δεν ήταν καλά, γιατί τα κορίτσια είχαν την περίοδό τους, γιατί τα αγόρια ήταν ερωτευμένα και αυτό έχει να κάνει με τις δικές τους ορμόνες, γιατί κάποιος σε μια άλλη περιοχή έγραψε καλύτερα, γιατί εκείνη την ημέρα δεν είχαν έμπνευση, γιατί δεν είχαν αποστηθείσει το συγκεκριμένο ενώ μια χαρά μπορούν να πάνε σε μια σχολή θετικών επιστημών, καταλήγουν να πρέπει να πάνε να γίνουν οικονομολόγοι, γιατί εκεί περνάνε. Γιατί τελικά το πού περνάνε τα παιδιά και το διαπιστώνουμε κάθε χρόνο μπαίνοντας στην τάξη. Πόσοι από εσάς παιδιά, τους 250 εδώ μέσα, δεν ξέρω αν το ρωτάτε ποτέ στους φοιτητές σας, θέλατε, εσείς είστε και σε προνομιούχο τμήμα, πόσοι θέλατε να μπειτε σε παιδαγωγικά τμήματα; Τέσσερα πέμπτα, έξι έβδομα; Κανείς. Θέλανε να γίνουν νομικοί, θέλανε να γίνουν φιλόλογοι και γύρισε η μπίλια και τους έβαλε εκεί και είναι αναγκασμένοι να το αποδεχτούν. Γιατί; Γιατί η βασική αρχή στο σύστημά μας είναι ότι πρέπει να πάρουμε ένα πτυχίο.

Όπως θα δείτε ένα από τα στοιχεία, τα οποία αναφέρονται εδώ, είναι το πρώτο στο οποίο πρέπει να πάμε, είναι η απομυθοποίηση του πτυχίου. Είμαστε υποχρεωμένοι ως εκπαιδευτικοί να κοινωνικοποιήσουμε την πολιτεία ότι δεν έχει σημασία το πτυχίο ως πτυχίο, έχει σημασία να κάνουν φοίτηση σε μια σχολή, σε ένα αντικείμενο, το οποίο τα ενδιαφέρει, τα οποία βλέπουν ότι ολοκληρώνει την προσωπικότητά τους, τα οποία αποτελεί ένα στόχο ζωής. Να μάθουν αυτό που πρέπει να μάθουν καλά και να μάθουν πώς να το μαθαίνουν και στη συνέχεια με αυτές τις γνώσεις στην πλάτη να βγουν και να παλέψουν κάτω από άλλες προδιαγραφές στην επαγγελματική ζωή. Το πρώτο ζητούμενο ήταν πώς να βγάλουμε ένα μεγάλο ποσοστό της αυθαιρεσίας και της αναντιστοιχίας ανάμεσα στο τι θέλει ένα παιδί να σπουδάσει και στο τι τελικά καταλήγει να σπουδάζει, γιατί αυτό κάνει το νυν σύστημα. Το δεύτερο στοιχείο το οποίο εκτιμώ ότι πρέπει να αλλάξει και βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα είναι η συμβολή και ο ρόλος των Πανεπιστημίων στους ποιους θα πάρουν για να εκπαιδεύσουν. Έχουμε αυτή τη στιγμή έναν παραλογισμό, τα Πανεπιστήμια τα οποία θα έπρεπε να έχουν τον κατ' εξοχήν ρόλο. Τα επιμέρους τμήματα να επιλέξουν με τα δικά τους κριτήρια ποιους έχει τις καλύτερες προδιαγραφές για να τους βοηθήσει να κάνουν πιο ποιοτική εκπαίδευση και σε αυτό το αντικείμενο να βγάλουν στην κοινωνία κάποιον καλύτερα μορφωμένο πάνω σε αυτό το αντικείμενο; Δεν έχουν καμιά σχέση. Κάθονται εκεί και περιμένουν. Και όπως έχει γυρίσει η μπίλια για τα παιδιά, ότι γυρίσει η μπίλια και όσοι καταλήξουν στα τμήματά τους, ασχέτως προδιαγραφών, αυτούς πρέπει να εκπαιδεύσουν.

Προσπαθώντας να αντιμετωπιστούν αυτές οι δύο οι αντιφάσεις πήγαμε στη συγκεκριμένη μεταβατική πρόταση, η οποία εδώ προτείνεται. Αυτό στο οποίο θα ήθελα να παραμείνω και σίγουρα έχετε δει και το κείμενο, έγινε μια ολόκληρη συζήτηση και είναι το μόνο στοιχείο για το οποίο έγινε μερική συζήτηση τουλάχιστον και μέσα στην Επιτροπή αλλά και πολύ λίγο στη σύνοδο αν και σε ποιο βαθμό θα έπρεπε στην αρχή, το κείμενο αυτό έλεγε στα Πανεπιστήμια πρέπει να υπάρχει ελεύθερη πρόσβαση.

Κατανοείτε ότι όλοι κατανοούμε τι θα πει αυτό σε κόστος, σε υποδομές, σε δυνατότητες, σε προσωπικό κλπ. Πάραυτα, το να βάζει κανείς τον προβληματισμό που λέει ότι πρέπει το σύστημα να καθοριστεί έτσι ώστε να δίνει τη δυνατότητα σε όσο το δυνατόν μεγαλύτερο αριθμό ει δυνατόν όλων αυτών που πραγματικά επιθυμούν, δεν θα πει ότι ο καθένας ανοίγει την πόρτα και μπαίνει, θα πει ότι αυτός ο οποίος ξεπερνά ορισμένους σκοπέλους, μέσα από την εκπαίδευση στη δευτεροβάθμια, παίρνει συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες, ικανότητες κλπ. αν πάμε στη λογική του portfolio έχει τη δυνατότητα να μπει και να σπουδάσει. Και δεν είναι ότι θα μπει και θα σπουδάσει μόνο άμα θέλει να γίνει γιατρός σώνει και καλά πρέπει να γίνει γιατρός, γιατί ξέρετε, αν το σκεφτείτε ιστορικά, το σύστημα στο οποίο καταλήξαμε έχει ως κύριο αντικείμενο του πόθου, ποιο; Τη Νομική Αθηνών, το Πολυτεχνείο, την Ιατρική Αθηνών και άντε και έγινε και το Αριστοτέλειο εγκαίρως και έχουμε και εκεί αυτές τις σχολές και όλοι σε αυτή την κοινωνία πρέπει να γίνουν όπως και το 1960 ή γιατροί ή δικηγόροι ή πολυτεχνίτες. Αυτή η κοινωνική διαμόρφωση των διαβαθμίσεων δεν έχει δημιουργήσει επαρκώς στην ελληνική κοινωνία την ενημέρωση, ευθύνη των ίδιων των Πανεπιστημίων κατά τη δική μου την άποψη, για το ποιες είναι οι πραγματικές αξίες της γνώσης των δεξιοτήτων και των λοιπών πραγμάτων που παίρνει κανείς μέσα σε ένα πανεπιστημιακό τμήμα για να κάνει και τη ζωή του καλύτερη και για να προσφέρει καλύτερα στην κοινωνία, γιατί αυτά είναι και τα δύο ζητούμενα. Γιατί να δουλεύουμε, γιατί να παίρνουμε πτυχία.

Οπότε, στην πρόταση της συνόδου και αυτό είναι ένα από τα πρώτα καιρία θέματα, τα οποία πρέπει να συζητήσει κανείς, είναι ότι θα πρέπει να τείνουμε προς μια διεύρυνση της δυνατότητας αυτών που είναι ικανοί και επιθυμούν να μπουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και να μπουν εκεί που επιθυμούν να σπουδάσουν και άρα προς αυτή την κατεύθυνση πρέπει να κάνουμε συγκεκριμένα βήματα. Αν παρατηρήσετε στη δεύτερη σελίδα το γράψαμε σε έναν συμβιβαστικό τρόπο, σας λέω για την ιστορία. Η πολιτεία σε μια προοπτική συνολικού μακροχρόνιου σχεδιασμού της εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις απρόσκοπτης πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Νομίζω ότι ήταν μια ιστορική συμβιβαστική διατύπωση που λέει ότι και η πολιτεία οφείλει, άρα πρέπει να κάνει και όλο τον εκπαιδευτικό σχεδιασμό και εμείς πρέπει να δουλεύουμε. Διαπιστώνεται στη συνέχεια ότι υπάρχουν αντικειμενικοί λόγοι για τους οποίους σήμερα δεν γίνεται. Σε σχέση και πάλι με αυτό το οποίο ζήτησε ο κ. συνάδελφος προσδιορίζουμε ορισμένους από τους ανασταλτικούς παράγοντες, για τους οποίους δεν γίνεται για να μπορέσουμε να τους φτιάχνουμε να πάμε προς αυτή την κατεύθυνση. Η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης και δη της τριτοβάθμιας είναι ένα από αυτά. Θα μπορούσα να σας κάνω 42 διαλέξεις για τα οικονομικά της τριτοβάθμιας για να καταλάβετε γιατί τα Πανεπιστήμια ότι και να λέμε για διασφάλιση ποιότητας εάν δεν υπάρξει ουσιαστική αναπροσαρμογή και όχι μόνο αύξηση του τρόπου χρηματοδότησής τους, δεν πρόκειται να πάει πουθενά.

Ένας δεύτερος λόγος, γιατί αυτή τη στιγμή δεν μπορούμε να πάμε σε ανοιχτή πρόσβαση, είναι η έλλειψη του ουσιαστικού επαγγελματικού προσανατολισμού που υπάρχει σήμερα. Μέσα από τη διεθνή βιβλιογραφία τις best practices, καλύτερες πρακτικές, βέλτιστες πρακτικές κλπ. συνειδητοποίησε το σύστημα ότι πρέπει να κάνει επαγγελματικό προσανατολισμό. Έβαλε κυριολεκτικά τσόντα ένα μάθημα ΣΕΠ και ακόμα

πιο τσόντα ένα μάθημα ΣΕΠ με τη διάσταση του φύλλου. Το λέω με ακραίο τρόπο, για να πω ότι έχουμε συνειδητοποιήσει, γιατί αυτό παρατηρούμε στο διεθνή κόσμο, στο διεθνή περιβάλλον στον κόσμο ότι πρέπει να βοηθήσουμε τα παιδιά στην ηλικία της εφηβείας να αρχίζουν να προβληματίζονται για το τι θέλουν να κάνουν. Τι θα πει ολοκλήρωση της προσωπικότητας; Τι θα πει θέλω να κάνω αυτό, γιατί αυτό με ενδιαφέρει και τι ακριβώς πρέπει να περάσω για να το κάνω. Αντί να αλλάξουμε το εξεταστικό, θα είχαμε ελεύθερη πρόσβαση αν ήδη από την Α΄ Λυκείου ή από την Γ΄ Γυμνασίου παίρναμε τα παιδιά, που λέγανε ότι θέλουν να γίνουν γιατροί γιατί τους είπε ο μπαμπάς τους από την Α΄ Δημοτικού και τα περνάγαμε βήμα – βήμα στο τι πρέπει να κάνουν για να γίνουν γιατροί. Εάν βλέπανε ότι πρέπει να περάσουν από σπουδές, από αναμονή, από πρακτική άσκηση, από Νοσοκομεία από έτσι, κανείς δεν θα ήθελε να γίνει γιατρός. Άρα εξ ου και η αποσυμφόρηση των αιτημάτων για την Ιατρική σχολή και πάει λέγοντας. Ο επαγγελματικός λοιπόν προσανατολισμός και η ενίσχυση του επαγγελματικού προσανατολισμού, κάτι για το οποίο νομίζω δεν μιλήσαμε εδώ καθόλου και ιδιαίτερα σε σχέση με τη δευτεροβάθμια αλλά πρέπει να ενταχθεί στο γενικότερο, είναι κάτι στο οποίο πρέπει να ασχοληθούμε ουσιαστικά. Μιλάμε για το πόσες ώρες φυσική και χημεία και δεν μιλάμε για καμία ουσιαστική ώρα και βάζουμε κάποιους καθηγητές που δεν έχουμε που να τους χώσουμε και δεν βοηθάμε το παιδί να επιλέξει το τι θέλει να κάνει και γιατί; Εάν δεν του δώσουμε αυτογνωσία το κάνουμε ένα έρμαιο ενός συστήματος, το οποίο το πηγαίνει από το ένα βήμα στο άλλο.

Το τρίτο το οποίο ήμουν τυχερή να είμαι εδώ στη συζήτηση, την οποία έγινε και συμφωνώ απόλυτα και με την εισήγηση και το διάλογο έχει να κάνει με την πλήρη υποβάθμιση της τεχνολογικής εκπαίδευσης. Διαπιστώθηκε πριν γιατί εάν μπορέσουμε από πριν και πάλι και μέσω του επαγγελματικού προσανατολισμού αλλά και μέσω της δόμησης της τεχνολογικής εκπαίδευσης από το επίπεδο της δευτεροβάθμιας να αλλάξουμε τις προοπτικές και τις εκπαιδευτικές... Εάν λοιπόν μπορέσουμε και αλλάξουμε δομές και πρακτικές και αναβαθμιστεί και στην κοινωνική συνείδηση ο τεχνολογικός τομέας, είναι πολύ περισσότερα τα παιδιά, τα οποία θα σταματήσουν να βλέπουν ως μόνη προοπτική το πτυχίο άρα ως μόνη προοπτική την ένταξη στην τριτοβάθμια και άρα ως μόνη προοπτική πρέπει να διαβάσω να κάνω φροντιστήριο να πάω στο Πανεπιστήμιο.

Προφανώς είναι και πολλοί άλλοι λόγοι αλλά νομίζω ότι αν αρχίζουμε να επαναπροσδιορίζουμε το τι θέλουμε και γιατί κάνουμε εκπαίδευση και εδώ ξανάρχονται οι εκπαιδευτικοί στόχοι και αν ξαναβάλουμε μέσα σε όλα αυτά που πρέπει να δίνει το σχολείο, που ποτέ δεν αναφέρεται, αναφέρεται λίγο με τη λογική των αξιών. Δεν μιλάμε ποτέ για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας του παιδιού.

ΜΕΛΟΣ: Στο Παιδαγωγικό τα έχει.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Έτσι. Υπάρχουν επιμέρους ενότητες, οι οποίες μιλάνε για ορισμένα από τα αναγκαία μέτρα ή βήματα, τα οποία πρέπει να ληφθούν. Το πρώτο είναι η ποιότητα και ο αναπροσανατολισμός των σπουδών στην πρωτοβάθμια και τη δευτεροβάθμια που ήταν και το αντικείμενο αυτού του Συμβουλίου. Εδώ δίνουμε μια γενική κατεύθυνση όλα αυτά τα πολύ ωραία

που έχουμε πει και λέτε, τα λέμε και εμείς για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας, κριτική σκέψη, διαθεματικότητα όλα αυτά τα πράγματα και λέμε και πολύ συγκεκριμένα ότι για την επίτευξη αυτών των παιδαγωγικών στόχων που πολύ καλά έχουμε προσδιορίσει, πρέπει να πάμε στη λειτουργία των ολοήμερων προγραμμάτων και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πρέπει να αρχίζουμε, γιατί εμένα με όποιον εκπαιδευτικό μιλώ, ένα πράγμα ρωτώ για την αλλαγή της πρόσβασης, γιατί νομίζω ότι αν γίνει αυτό θα έχουν γίνει και όλα τα άλλα. Πώς θα αναπληρώσεις το εισόδημα των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας που κάνουν φροντιστήριο, πώς θα τους αποτρέψεις από όποιο σύστημα φτιάξεις να μη βρουν άλλο ένα παραθυράκι για να κάνουν φροντιστήριο σε ένα άλλο επίπεδο και αν το έχεις καταφέρει αυτό, μέσα από μια σειρά από θεσμούς και πρακτικές, έχεις λύσει το πρόβλημα το μεγαλύτερο της δευτεροβάθμιας και το σύστημα της πρόσβασης. Γιατί είναι αίτιο και αιτιατό.

Το δεύτερο είναι η ενίσχυση του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού και εδώ υπάρχουν συγκεκριμένες προτάσεις που σχετίζονται και με τη μεταβατική πρόταση. Ένα μέρος του σχολικού επαγγελματικού προσανατολισμού δεν έχει μόνο με την αυτογνωσία του παιδιού, έχει να κάνει και με σαφή ενημέρωση του τι είναι αυτό το οποίο του λέει το σύστημα ότι θέλει να πάει να σπουδάσει. Θέλεις να πας να γίνεις χημικός, μάλιστα. Τι σου προσφέρει το τμήμα Χημικών του Αθηνών, του Πολυτεχνείου, της Θράκης. Εκεί αρχίζει και πρέπει να αρχίζει να μπαίνει ο προβληματισμός και των ίδιων των Πανεπιστημίων αλλά και των συλλογικών οργάνων της πολιτείας και εδώ δεν ξέρω ποιος φορέας θα μπορούσε να παίξει αυτό το ρόλο, αναλυτική παρουσίαση των στόχων, των σκοπών του αναλυτικού προγράμματος, των προϋποθέσεων κλπ. κάθε τμήματος. Όπως θα δείτε αυτό αποτελεί και βασική προϋπόθεση για τη μεταβατική αλλαγή στην οποία μιλάμε αλλά έχει να κάνει και με αυτό που είπα πριν. Αν ξέρουν τα παιδιά προς τα πού μπαίνουν, θα καταλάβουν και αν αυτό που πάνε να κάνουν, δηλαδή έρχονται παιδιά και λένε, επειδή εγώ δεν θέλω τη βιολογία, αποφασίζω ότι δεν θα κάνω ιατρική. Αυτό όμως συνήθως γίνεται γιατί είχαν ένα πολύ κακό καθηγητή Βιολογίας. Τα ζούμε, τα ζείτε όλοι αυτά.

ΜΕΛΟΣ: Αυτό δεν το γλιτώνεις με τίποτε.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ίσα – ίσα εδώ όμως έχει καθοριστικό παράγοντα μόνο αυτό, γιατί το παιδί καταλαβαίνει ότι πρόκειται να μάθει ποτέ για τη βιολογία, τον μαθαίνει από αυτόν τον ένα που του έλαχε να έχει. Εδώ πρέπει να έχεις ασφαλιστικές δικλείδες, ευρύτερους θεσμούς πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης για να βοηθήσει το παιδί να καταλάβει ότι η βιολογία είναι πολύ παραπάνω από αυτή την ατυχή κυρία στην οποία τράκαρε γιατί έτσι έλαχε η κατάσταση. Η ενίσχυση του ρόλου της συμβουλευτικής είναι πολύ σημαντικό. Η ενδεδειγμένη ενημέρωση και κατάρτιση των στελεχών ΣΕΠ, τα οποία έχουν το κατώτερο επίπεδο ευαισθητοποίησης. Εδώ μπήκε και μια συζήτηση όσον αφορά το σύστημα πρόσβασης, εάν σε αυτό το επίπεδο του Λυκείου και των σχετικών αναμορφώσεων θα μπορούσε κανείς να δει ως εναλλακτική την υλοποίηση και ενός προπαρασκευαστικού έτους σε επίπεδο Λυκείου. Αυτό γνωρίζετε αποτελεί παγίως μια από τις εναλλακτικές προτάσεις. Νομίζω εν πολλοίς και

μέσα από το δημόσιο διάλογο ή τον επιστημονικό που έχει αναπτυχθεί και μόνο η κοστολόγηση σε ανθρωποώρες, σε χρόνο, σε υποδομές κλπ. έχει περίπου και το ευρύτερο κοινωνικό κόστος, έχει περίπου απορρίψει αυτή την εναλλακτική όσον αφορά τη δόμηση του Λυκείου.

Το δεύτερο πράγμα προς το οποίο πρέπει να δουλεύουμε όλοι για να φτάσουμε σε ένα καλύτερο ολοκληρωμένα διαφοροποιημένο πρόγραμμα πρόσβασης, είναι να διαμορφώσουμε ένα αδιάβλητο και διαφανές σύστημα πρόσβασης εν προκειμένω σύστημα εξετάσεων. Εδώ υπάρχουν, πέρα από τη γενικότερη προβληματική, η οποία υπάρχει, πρέπει να παλέψουμε εκτιμώ ως πολιτικές ηγεσίες, ως επιστημονικές ηγεσίες, ως παιδαγωγικές ηγεσίες και ως σε όλα αυτά ως στελέχη και μάχιμοι την αντίληψη του ισχύον καθεστώτος ότι οι πανελλαδικές εξετάσεις είναι το μόνο έγκυρο σύστημα σε μια διεφθαρμένη Ελλάδα για να μπορέσουμε να διασφαλίσουμε ότι τα παιδιά μπορούν να μπουν στο Πανεπιστήμιο. Από τη γιαγιά μας στο χωριό μέχρι τον οποιονδήποτε Υπουργό Παιδείας, η αντίληψη είναι ότι δεν έχουμε άλλο τρόπο να μπουν τα παιδιά στο Πανεπιστήμιο. Γιατί; Γιατί αν αφήσουμε τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας με τον όποιο τρόπο αξιολόγησης να αξιολογούν τα παιδιά μας και με αυτό το κριτήριο να μπαίνουν στα Πανεπιστήμια, ξέρουμε ότι θα πληρώνονται. Αυτή είναι η διάχυτη αντίληψη. Εάν δεν παλέψουμε αυτή την αντίληψη και με μέτρα και με πράξεις και με επανακοινωνικοποίηση και με πάταξη της διαφθοράς, η οποία υπάρχει γιατί και αυτή υπάρχει, δεν το σκέφτονται οι άνθρωποι απλώς έτσι, δεν θα έχουμε πετύχει τίποτε.

Αντίστοιχα, δεν μιλάμε για ένα σύστημα απόλυτης αξιολόγησης της πρόσβασης εκ μέρους των Πανεπιστημίων, γιατί όλοι λένε, τους καθηγητάδες θα τους παίρνει ο καθένας, θα λέει το παιδάκι μου, θα παίρνει ο Υπουργός θα λέει το ανιψάκι μου και πάει λέγοντας και άρα με αυτό όπως το έχουμε αποδεχτεί, σκεφτείτε κύριοι συνάδελφοι παιδαγωγικά τι θα πει για μια ελληνική κοινωνία, η οποία δομεί και διαιωνίζει συστήματα μόνο με βάση την αρχή της διαφθοράς και της αδιαφάνειας. Εάν σκεφτείτε ότι δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι κανένας καθηγητής μπορεί να αξιολογήσει σωστά τα παιδιά μας και ότι θα το κάνει είτε επειδή θα τον πιέσουν κοινωνικά είτε επειδή θα τον πληρώσουν είτε επειδή οτιδήποτε, έχουμε πρόβλημα. Εάν έχουμε πανεπιστημιακούς δασκάλους και λοιπές Επιτροπές, οι οποίες εκτιμούμε ότι δεν μπορούν να αξιολογήσουν με πραγματικά αξιολογικά αντικειμενικά κριτήρια μια σειρά από φοιτητές από υποψήφιους, για να τους κάνουν φοιτητές, έχουμε πρόβλημα. Εάν δεν αλλάξουμε αυτό, μένουμε εγκλωβισμένοι σε ένα σύστημα, το οποίο διαιωνίζεται μόνο και μόνο επειδή εκτιμούμε ότι υπάρχει διαφθορά. Αυτό νομίζω ότι είναι ένα καίριο σημείο, είναι πολύ δύσκολο να τεθεί, το διατυπώνω και αρκετά σκληρά αλλά ως κοινωνιολόγος της εκπαίδευσης εγώ αυτό διαπιστώνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Και μη κοινωνιολόγοι όπως εγώ τα έχουμε επισημάνει πάρα πολύ συχνά και πολλοί άλλοι ξέρετε. Είναι σημεία τα οποία...

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Έτσι.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Καταφέραμε να διαφθείρουμε το διεθνές μπακαλορεά. Ξέρετε την είδηση ότι το διεθνές μπακαλορεά...

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ναι, ναι. Αυτό συμβαίνει σε συστήματα στα οποία έχει αναχθεί η πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και η απόκτηση ενός πτυχίου σε ένα μυθικό αγαθό, το οποίο όμως δεν έχει καμία πραγματική ανταπόκριση στην πραγματική κοινωνία και στην αγορά εργασίας. Εάν είχε και αν ήταν αξιολογική αυτή η απονομή των πτυχίων, δεν θα είχαμε την κρίση της ανεργίας που είχαμε, δεν θα είχαμε όλους τους αποφοίτους μας να τους βλέπω εγώ τους δασκάλους και τους νηπιαγωγούς να κάνουν τους σταμπλίστες στα μπανάκια της Ρόδου, δεν θα τους είχατε εσείς να τους βλέπετε να κάνουν τις ρεσεψιονίστ αλλού ή να είναι σε περίπτερα να δουλεύουν που βρήκα προχτές έναν περιπτερά με master αλλά ευτυχώς αξιοποίησε το master του και έκανε δουλειά ο άνθρωπος. Πρέπει να αρχίσουμε ένα δημόσιο διάλογο για τη διερεύνηση εναλλακτικών κριτηρίων, είναι ένα άλλο και όπως καταλαβαίνετε μιλώ για ενέργειες επανακοινωνικοποίησης του συνόλου της ελληνικής κοινωνίας. Αυτό αγαπητέ Νίκο αν μου επιτρέπεις, είναι ένα επίπεδο παραπάνω στη συστημική προσέγγιση. Εάν δεν αλλάξουμε όλοι αντιλήψεις, πρακτικές και προσλήψεις, δεν πρόκειται να αλλάξει τίποτε, γιατί ο ένας φορέας θα τραβάει από την άλλη και ο άλλος θα τραβά από την παραπέρα. Αυτό το οποίο δεν συνειδητοποιούμε, είναι ότι οι εξετάσεις θεωρητικά καταγράφουν τις γνώσεις, τις οποίες απέκτησε ένα παιδί στο Λύκειο και οι οποίες του δίνουν το εισιτήριο για να μπει στην τριτοβάθμια. Γιατί η βαθμολογία στο Λύκειο δεν θα πρέπει να είναι επαρκής καταγραφή του αν έμαθε κάτι και πόσο καλά το έμαθε; Γιατί η βαθμολογία στο μάθημα της Ιστορίας στην Γ' Λυκείου, στη Β' Λυκείου δεν θα πρέπει να αρκεί για να ξέρουμε τι γνώσεις έχει πάρει; Αφού δεν είναι παραπάνω γνώσεις, αυτές επί των οποίων εξετάζεται.

Εξ ου και όλη η συζήτηση περί εθνικού απολυτηρίου ή κάποιου άλλου και εγώ για το εθνικό απολυτήριο προσωπικά μιλώ εδώ γιατί δεν είναι εδώ, αν και το αναφέρουμε, πολύ σαφή άποψη ότι δεν θα πρέπει να έχει να κάνει ούτε με σύνολο εξετάσεων ούτε με σύνολο βαθμολογιών, γιατί αν πάμε πίσω στο να δώσουμε πραγματικό βάρος που αρκεί και αξίζει σε κάθε εκπαιδευτικό κάθε τάξης, δύο ώρες διδάσκει, δύο ώρες, έξι ώρες διδάσκει, έξι ώρες, ότι αυτός έχει πραγματικά αξιολογήσει εάν η ύλη που του έχουμε πει ως πολιτεία την έχει εμπεδώσει και σε ποιο βαθμό ο μαθητής και η μαθήτρια και αν δίνεις βάρος αυτό που αξίζει σε καθένα από τα επιμέρους μαθήματα και όλες αυτές τις προδιαγραφές διαφθοράς και τις διαδικασίες χρηματισμού, ο άλλος βαριέται, όλα αυτά τα προβλήματα που έχουμε, δεν θα τα έχουμε, γιατί στο δια ταύτα θα φανεί διαχρονικά ο καθηγητής που δεν κάνει καλά το μάθημα.

Θα φανεί διαχρονικά αυτός ο οποίος δεν δουλεύει. Δεν χρειάζεται να πας σε πανελλαδικές ή σε πανελλήνιες ή σε περιφερειακές εξετάσεις μόνο. Και έτσι μειώνεις και το βάρος, το οποίο δίνεται σε μια συνολική και μονοσήμαντη εξέλιξη και επαναφέρεις την ευθύνη σε αυτόν που πρέπει να την έχει. Αυτός που δίδαξε, είναι αυτός που πρέπει και να αξιολογεί και η πολιτεία και η κοινωνία πρέπει να σέβεται την αξιολόγησή του, εφόσον και αυτός αξιολογείται και είναι σε ένα σύστημα το οποίο αξιολογείται και διασφαλίζει την ποιότητα κλπ.

Τώρα για την αναγκαιότητα της αναστροφής της υψηλής έντασης του ψυχολογικού κλίματος γύρω από τις εισαγωγικές ως παιδαγωγοί, ως

ψυχολόγοι, ως κοινωνιολόγοι, ως άνθρωποι του εκπαιδευτικού συστήματος όλοι μας, αναγνωρίζουμε ότι αυτό το εθνικό σήριαλ κάθε χρόνο, κάθε οικογένεια να έχει ένα παιδί ή δύο παιδιά ή τρία, τα οποία δίνουν εξετάσεις και θα περάσουν και πέρασε του γείτονα και τι θέματα πέρασε και οι εφημερίδες βγάζουν θέματα και τα παιδιά ηλικίας 17, 18 χρόνων ζουν αυτή την ένταση το «Θεέ μου, η ζωή μου κρίνεται». Και εδώ είναι πέρα από αυτή τη φόρτιση, την οποία πρέπει να αναλάβουμε την ευθύνη μας ως πολιτεία. Έχουμε ένα σύστημα πρόσβασης, το οποίο πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι φθείρει, όχι μόνο αποδέχεται τη φθορά και τη διαφθορά των συμμετεχόντων στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, γιατί το φροντιστήριο αυτό είναι, είναι η διαφθορά δεν είναι τίποτε άλλο, αν μου επιτρέψετε. Εγώ τα παιδιά μου αυτή τη στιγμή για την κόρη μου πληρώνω 800 ευρώ το μήνα για να προετοιμαστεί στα φροντιστήρια και στα ιδιαίτερα με καθηγητές που έχει μέσα στο σχολειό της. Εντάξει; Κοιτάξετε να δείτε, η αγορά η εκπαιδευτική έχει αποφασίσει ότι αυτός είναι ο καλύτερος. Εγώ επειδή αυτή δουλεύει τόσο σκληρά και μιλώ ως γονιός, ως ο κάθε γονιός εκτιμώ, ενώ καταγγέλλω το διεφθαρμένο σύστημα αυτό, έρχομαι να το αναπαράγω γιατί πρέπει να δώσω αυτή την επιλογή στο παιδί, γιατί δεν έχει άλλη. Το εναλλακτικό ήταν η «ΙΒ» και το απορρίψαμε γιατί της είπα ότι δεν είναι πανάκεια. Εδώ μπαίνει και ένα πολύ μεγάλο ζήτημα, για το οποίο δεν συζητάμε ποτέ και που είναι το πρώτο το οποίο πρέπει να εξαφανιστεί και έχει να κάνει με αυτή τη λογική της άπαξ και δεν εννοώ μόνο άπαξ μια φορά έδωσες Πανελλήνιες τελειώσεις και άντε δίνεις και μια δεύτερη, άπαξ της ζωή του παιδιού να μπαίνει στο Πανεπιστήμιο. Δηλαδή τα Πανεπιστήμιά μας είναι φτιαγμένα για να παρέχουν γνώση μόνο στον 18χρονο άντε τον 19χρονο, άντε και μεγάλο ζόρι τον 20χρονο, τέλος.

Πρωθούμε τη δια βίου εκπαίδευση και τη βέλτιστη κοινωνική πρακτική δήθεν όλο μας το ΕΣΠΑ του Υπουργείου Παιδείας λέγεται δια βίου μάθηση κλπ. Είναι δυνατόν τα Πανεπιστήμια που παρέχουν επιστημονική γνώση να μην μπορούν να πάρουν το παιδί, το οποίο βγήκε από το Γυμνάσιο, από το Λύκειο και λέει εγώ δεν θέλω να σπουδάσω, δεν είμαι έτοιμος, δεν είμαι ώριμος, θα πάω να δουλέψω, θα φάξω τι θέλω να κάνω και θα γυρίσω να πάω να πάρω το πτυχίο, το οποίο το οποίο χρειάζομαι; Εάν αυτό δεν αλλάξει, δεν έχουμε καμιά προοπτική εκσυγχρονισμού – για να το πω έτσι ή ότι άλλο θέλετε – του συγκεκριμένου συστήματος. Αντίστροφα εάν εφαρμοστεί αυτό το άνοιγμα στις λοιπές ηλικιακές κατηγορίες, φανταστείτε τι αποσυμφόρηση θα φέρει στο ίδιο το εξεταστικό σύστημα και στην ίδια την πίεση για πρόσβαση. Πολύ λιγότεροι δηλαδή θα είναι αυτοί που θα συνειδητοποιήσουν ναι, ας πάω να δουλέψω και μετά θα δω αν μου χρειάζεται το πτυχίο. Αυτό το θέμα της δια βίου και της μη άπαξ και στην ηλικία και στην αμέσως μετά ηλικιακή φάση στην τριτοβάθμια είναι πάρα πολύ σημαντικό. Σε κάθε περίπτωση για να αποσυμφορήσουμε αυτό το ψυχολογικό κλίμα που και πάλι είναι πολύ σημαντικό, επισημαίνομε ξανά και εδώ ότι πρέπει να προχωρήσουμε σε αυτή τη λογική και της απομυθοποίησης και της συγκεκριμένης στιγμής. Τα παιδιά αυτά, κατά χιλιάδες κάθε χρόνο μπαίνουν να γράψουν και τρέμουν ότι εκεί κρίνεται η ζωή τους. Μα είναι δυνατόν η ζωή σου να κρίνεται σε τρεις ώρες; Έτσι γίνεται. Είναι δυνατόν να επιτρέψουμε σε ένα σύστημα να κρίνει τη ζωή των παιδιών στο συγκεκριμένο τρίωρο που δεν έγραψε καλά στην έκθεση και δεν θα γίνει ποτέ ποιήτρια;

Για τον προσδιορισμό των πολλαπλών κριτηρίων εισαγωγής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, είναι ένας βασικός άξονας προς τον οποίο πρέπει να δουλέψουμε. Εάν περάσουμε τη λογική ότι τα Πανεπιστήμια πρέπει να έχουν λόγο, αν όχι τον μόνο λόγο στο πώς μπαίνουν, με τι κριτήρια θα πάρουν τα παιδιά, πρέπει τα ίδια τα Πανεπιστήμια να αρχίζουν από τώρα να προβληματίζονται για το ποια θα ήταν αυτά τα δυνητικά συμπληρωματικά ή εναλλακτικά κριτήρια εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Είτε αυτό είναι εξετάσεις είτε μπορεί να αρχίζει, είναι εξετάσεις αλλά θέλω και κάτι άλλο. Είναι εξετάσεις αλλά θέλω, ας πούμε η μόνη σχολή η οποία το κάνει αυτό λιγάκι, είναι οι σχολές με τα ειδικά μαθήματα. Αν θέλεις να πας στην αρχιτεκτονική, φέρε και ένα πορτφόλιο. Δεν πάνε πορτφόλιο. Τα παιδιά κάνουν τρία χρόνια πορτφόλιο. Πάνε και δίνουν εξετάσεις στο σχέδιο. Πρέπει να ξαναδούμε τα επιστημονικά πεδία και ιδιαίτερα και τις κατευθύνσεις και όλα αυτά τα πράγματα, αυτή είναι μια ολόκληρη συζήτηση και νομίζω ότι καλό είναι να μη μπορούμε εδώ και να περάσω άμεσα στις συγκεκριμένες λειτουργικές παρεμβάσεις, οι οποίες έχουν προταθεί. Με όλα αυτά που έχουμε πει για το σύστημα και για τις εξετάσεις, εάν θέλαμε του χρόνου να αλλάξουμε κάτι, δεν μπορούμε. Δεν μπορούμε δηλαδή να αλλάξουμε τις αντιλήψεις και τις πρακτικές κλπ. Θα παραμείνω στο ότι εάν δεν αλλάξουμε στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση πράγματα και ταυτόχρονα στο σύστημα πρόσβασης, ταυτόχρονα, στο σύστημα πρόσβαση πράγματα που να καταργούν τα φροντιστήρια, να βγει ένας, είχε βγει ο κ. Καρατζαφέρης και είπε η κουκούλα να ποινικοποιηθεί. Ε, το φροντιστήριο να ποινικοποιηθεί. Καταλαβαίνετε τι εννοώ.

Εάν ένα τέτοιο πράγμα δεν γίνει και θα σας πω για ποιο απλό λόγο, γιατί το σύστημα ιδιαίτερα της δευτεροβάθμιας είναι παράλογο. Γιατί είναι παράλογο; Γιατί την ύλη την οποία βάζει μέσα στο ωρολόγιο πρόγραμμα, είναι αδύνατον καν να τη διδάξει ο καθηγητής και σε κάθε περίπτωση μαθησιακά αδύνατον σε αυτές τις ώρες και σε αυτό το πλαίσιο να τα μάθει το παιδί. Άρα κάτι κάνουμε λάθος. Εάν την ίδια την ύλη χρειάζεται άλλες τρεις ώρες επισταμένου, οι άνθρωποι αυτοί δουλεύουν όχι σκληρά, δουλεύουν κάτω από απάνθρωπες συνθήκες, είναι πλανόδιοι φροντιστές που πηγαίνουν από εδώ από εκεί, είναι εγκατεστημένοι σε μια αίθουσα και πληρώνονται 10 ευρώ την ώρα. Εάν όμως δεν καταργήσουμε αυτή τη διαδικασία δεν έχουμε καμιά δυνατότητα αλλαγής πραγματικής του συστήματος πρόσβασης αλλά και πραγματικής επαναξιολόγησης των αναλυτικών προγραμμάτων, της ύλης πείτε το ότι θέλετε, της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Έχουμε ένα αναλυτικό πρόγραμμα και ένα περιεχόμενο γνωστικά προσδιορισμένης ύλης που είναι αδύνατον να καλυφθεί μέσα στο χρόνο που έχουμε. Και αυτό είναι παγκοσμίως εύληπτο για τι γίνεται και γίνεται παγκοσμίως. Όσο παράγεται η γνώση, αυτό που ήταν να μάθουν στο διδακτορικό το κατεβάζουμε στο master. Αυτό που ήταν να μάθουν στο master το βάζουμε στο Πανεπιστήμιο. Επειδή είναι πιο πολλά αυτά που πρέπει να μάθουν στο Πανεπιστήμιο, τα κατεβάζουμε πίσω. Σε λίγο θα φτάσουμε να κάνουμε άλγεβρα στην Α΄ Δημοτικού.

Για τις μεταβατικές παρεμβάσεις. Τι κάνει η πολιτεία. Η πολιτεία οργανώνει, μιλάω για του χρόνου, σκεφτείτε πόσο εφικτό θα ήταν αυτό να γίνει του χρόνου. Οργανώνει και διεξάγει εθνικού επιπέδου εξετάσεις. Λέει ότι εγώ από την τάδε έως την τάδε μήνα και πρέπει να ξαναδούμε αν πρέπει

να είναι τον Ιούνιο αν πρέπει να είναι τον Σεπτέμβρη ή οτιδήποτε, δίνω εξετάσεις. Με τη διαδικασία υλοποίησης που ισχύει σήμερα, με την προσθήκη μαθημάτων όμως και επιμέρους αντικειμένων που ομοειδή πανεπιστημιακά τμήματα κρίνουν ως απαραίτητα. Γιατί εγώ που θέλω να διδάξω παιδαγωγικά, να πρέπει να μου έρθει κάποιος, ο οποίος ξέρει αναλυτικά σε επίπεδο Πανεπιστημίου τη βιολογία; Δεν μου χρειάζεται. Αυτό, με τις γενικές κατευθύνσεις θεωρητικά μερικώς αντιμετωπίζεται, όχι όμως στην πραγματικότητα. Εγώ είμαι τμήμα ιστορίας του Ιονίου. Δεν είναι πιο σημαντικό να ξέρει ο απόφοιτος όταν θα έρθει να ξέρω εγώ ότι έχει περισσότερες γνώσεις ή υψηλότερο επίπεδο γνώσεων στα μαθήματα της ιστορίας απ' ότι έχει και στην έκθεση για παράδειγμα, απ' ότι έχει στα μαθηματικά έστω και γενικής παιδείας; Αν αρχίζουμε δηλαδή να βάλουμε τα πανεπιστημιακά τμήματα να σκεφτούν αντίστροφα, εγώ θέλω να κάνω καλή εκπαίδευση, ποιοι είναι αυτοί που πληρούν τις καλύτερες προϋποθέσεις για να έχω το καλύτερο υλικό που μπορώ να πάρω από την ελληνική κοινωνία να βγάλω και τους καλύτερους αποφοίτους;

Έτσι βάζεις στον προβληματισμό και στα ίδια τα Πανεπιστήμια να σκεφτούν επιπρόσθετα μαθήματα, δεν μιλάω ο καθένας να κατεβάξει το δικό του, γι' αυτό μιλάμε για ομοειδή τμήματα. Όλα τα τμήματα της ιστορίας να καθίσουν γύρω από ένα στρογγυλό τραπέζι και να πουν: τι νομίζετε ότι εσείς χρειάζεται ως ένα επιπρόσθετο μάθημα να εξεταστεί πανελλαδικά από αυτά τα οποία δίνονται;

Καταλαβαίνετε το επόμενο βήμα πίσω από αυτό είναι ότι όταν καταργηθούν οι εξετάσεις, έχεις αρχίσει να βάζεις προδιαγραφές για το τι είναι αυτό που θέλεις εσύ να ξέρουν τα παιδιά σου ή τι χαρακτηριστικά και γνώσεις να έχουν όταν μπουν, γιατί μπορεί να αποφασίσεις εσύ να δίνεις εξετάσεις για να πουν στο συγκεκριμένο τμήμα. Τα θέματα των εξετάσεων θα αντλούνται, εδώ είναι και μια ολόκληρη συζήτηση από Τράπεζα θεμάτων που θα δημιουργείται και θα εμπλουτίζεται κλπ. Αυτό μπορούμε να το κάνουμε σε έναν συγκερασμό όμως, γιατί όπως έχει το σύστημα είναι απόλυτα ελεγχόμενο και καθοριζόμενο από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και από τους εκπαιδευτικούς της δευτεροβάθμιας. Εδώ πρέπει να είναι ειδικό Σώμα εκπαιδευτικών και της δευτεροβάθμιας και εξειδικευμένων μελών ΔΕΠ τριτοβάθμιας. Όταν στο δια ταύτα η ύλη είναι αυτή η οποία είναι και η ύλη η οποία έχεις καθορίσει –καταλαβαίνετε τι εννοώ. Ο συντελεστής της Δευτεροβάθμιας η οποία καθορίζει και την ύλη και το πλαίσιο και το φάσμα, περίπου κανονίζει και τα θέματα. Και μην ξεχνάτε, και στον προσδιορισμό των θεμάτων υπάρχουν πολλά άλλα προβλήματα. Κάθε χρόνο λέμε, πέρυσι έπεσαν οι βάσεις, τι θα κάνουμε φέτος, πρέπει να είναι πιο δύσκολα, πρέπει να είναι πιο απλά.. Και με τα θέματα που βάζουμε καθορίζουμε τις ζωές παιδιών...

Αυτό το γράφουμε μέσα, ότι πρέπει να υπάρχουν και συντελεστές προς αυτή την κατεύθυνση και πρέπει να υπάρχει στάθμιση. Μέσα από τις εξετάσεις θα κατατάσσει σε Τμήματα με σειρά επιτυχίας αυτούς που έχουν επιτύχει τις προδιαγραφές των δεδηλωμένων μαθημάτων, δηλαδή οι εξετάσεις θα δίνονται, θα είναι τα μαθήματα που έχουμε σήμερα και δυναμικά και κάποια άλλα, τα οποία ομοειδή Τμήματα έχουν αποφασίσει ότι είναι πιο σημαντικά γι' αυτούς. Όπως θα δούμε στη συνέχεια, ο μαθητής έχοντας αποφασίσει επειδή έχει ενημερωθεί, επειδή ξέρει τι προσφέρουν τα Τμήματα, επειδή σκέφτεται τον προϋπολογισμό της οικογένειας, επειδή

αυτό γουστάρει, επειδή μια σειρά από παράγοντες, έχοντας αποφασίσει σε ποια Τμήματα θέλει να δώσει, ξέρει και σε ποια από τα εξεταζόμενα μαθήματα θα δηλώσει ότι θα εξεταστεί. Γιατί όπως καταλαβαίνετε, πάμε σε περιορισμό των υπό εξέταση μαθημάτων ενόσω όλα προσφέρονται. Γιατί εφ' όσον μόνο το κράτος μπορεί να κάνει αυτές τις εξετάσεις και κρατάμε αυτό το σύστημα, το κράτος δίνει τη δυνατότητα όλοι να έρθουν να εξεταστούν κι ο καθένας πηγαίνει να εξεταστεί στα μαθήματα τα οποία έχει προσδιορίσει το Τμήμα της δικής του επιλογής. Αυτό είναι το βασικό σκεπτικό.

Εξ ου και τα πανεπιστημιακά Τμήματα πρέπει πραγματικά να καθίσουν και ν' ανασκουμπωθούν και για μένα αυτό είναι ένα κριτήριο ποιότητας και αναβάθμισης της ποιότητας των Πανεπιστημίων, προσδιορίζω το προφίλ των υποψηφίων που θέλουν να υποδεχθούν, όχι ν' αποδεχθούν, ώστε να διασφαλιστεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ποιοτικής εκπαίδευσης. Καθορίζουν τον αριθμό των εισακτέων με δεσμευτική για την πολιτεία αποδοχή αυτού του αριθμού. Γνωρίζετε ότι το μεγάλο πρόβλημα κάθε χρόνο είναι ότι εμείς λέμε με τις υποδομές που έχουμε ως εκπαιδευτικού σχεδιασμού στη Ρόδο ότι έχω αίθουσες που χωράνε 20 φοιτητές. Δηλώνω ως Γενική Συνέλευση με όλη την καλή προσπάθεια 90, και μου στέλνει το Υπουργείο 180. Αυτό είναι σημαντικό για τα Πανεπιστήμια, γι' αυτό και το ζητούν. Ομοειδή Τμήματα των ΑΕΙ, με γνώμονα τα παραπάνω προσδιορίζουν και δημοσιοποιούν από το δίκτυο, από ενημέρωση, από φυλλάδια, από ημερίδες ενημέρωσης κτλ., οι οποίες γίνονται ήδη, ποιες είναι οι προδιαγραφές των γνώσεων και δεξιοτήτων που πρέπει να έχουν οι υποψήφιοι. Και ειδικότερα σε ποια από όλα τα εξεταζόμενα μαθήματα πρέπει να εξεταστούν, αυτό το αποφασίζουν τα ομοειδή Τμήματα. Όλα τα Τμήματα Ιστορίας θα πουν «εμείς θέλουμε να πάρετε Ιστορία, να πάρετε Έκθεση, να πάρετε Μαθηματικά...», άντε να βάλουμε και Φυσική ο κ. συνάδελφος. Παράλογο δεν είναι να πρέπει να είσαι εξαιρετικός στη Φυσική σε επίπεδο 2^{ου} έτους Πανεπιστημίου για να πας να σπουδάσεις Ιστορία; Γιατί δεν είναι πια γενική παιδεία αυτό που έχουμε.

Με βάση τον προσδιορισμό αυτών των μαθημάτων, το κάθε επιμέρους Τμήμα ορίζει την ελάχιστη βαθμολογία που πρέπει να επιτύχει ένας υποψήφιος σε κάθε ένα από τα μαθήματα αυτά. Εγώ είμαι Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Μυτιλήνης. Έχω ένα συγκεκριμένο προφίλ το οποίο δίνω στους αποφοίτους μου. Εμένα μ' ενδιαφέρει στο μάθημα της Ιστορίας να έχουν γράψει 20, με ενδιαφέρει στο μάθημα της Έκθεσης να έχουν γράψει 20, αλλά δε μ' ενδιαφέρει καθόλου ή πολύ λιγότερο απ' ότι το Ιόνιο ή το Αθηνών, ότι πρέπει να έχει γράψει αυτό το βαθμό.

Άρα περνάμε σε μια φάση στην οποία ακόμα και με το σύστημα εξετάσεων, τα πανεπιστημιακά Τμήματα δουλεύουν για να καταλάβουν και να προσδιορίσουν και ν' αποσαφηνίσουν στους υποψηφίους και στην ελληνική κοινωνία με απόλυτη διαφάνεια τι πρέπει κάποιος να κάνει για να μπει σ' αυτά. Και ταυτόχρονα βοηθά και το Τμήμα και τους υποψηφίους. Και ακόμα και ανάμεσα σε ομοειδή Τμήματα υπάρχει διαφοροποίηση. Σκεφτείτε ότι η Αρχιτεκτονική του Πολυτεχνείου στην Αθήνα έχει συγκεκριμένες προδιαγραφές. Και ξέρει ότι έχει και πολύ μεγαλύτερη ζήτηση. Αυτό μπορεί να πει ότι «εγώ θέλω 20 σε όλα». Το Πολυτεχνείο Κρήτης που έχει χαμηλότερη ζήτηση απ' ότι το άλλο, για να τραβήξει φοιτητές, θα πει «εγώ

θέλω να έχετε στα τρία 20 και στα άλλα δύο 18». Ο υποψήφιος φοιτητής ο οποίος το γνωρίζει αυτό και γνωρίζει τις δυνατότητές του και συμβουλευτεί και το δάσκαλό του και τους γονιούς του και διαπραγματευθούν ποιο είναι το εφικτό και ποιο είναι το θεμιτό, έχει κι ένα στόχο διαβαθμισμένο για το τι μπορεί να παλέψει. Αφήστε το γεγονός ότι δε χρειάζεται όλοι να δώσουν όλα και να περιμένουν να κάτσει η μπίλια όπως είπαμε πριν.

Και αυτό μας περνάει στο τι κάνει ο υποψήφιος. Επιλέγει το συγκεκριμένο αντικείμενο σπουδών με βάση τις κλήσεις, τα ενδιαφέροντα και τις εκτιμώμενες δυνατότητές του. Δεν είναι όλα τα παιδιά τα ίδια και δεν τα βγάζουμε τα ίδια. Και να θέλουμε να τα βγάλουμε τα ίδια έχουν διαφορετικές επιλογές, έχουν διαφορετικές κλίσεις. Εξετάζει τα μαθήματα και τις βαθμολογίες που απαιτούνται από την κατηγορία των ομοειδών Τμημάτων, στα οποία κατά προτεραιότητα επιθυμεί να ενταχθεί και δηλώνει προτίμηση εισαγωγής. Ταυτόχρονα βλέπει και τις εσωτερικές διαφοροποιήσεις ανάμεσα στα επιμέρους Τμήματα. Προφανώς δε θα πει «εγώ θα δώσω μόνο Ιστορία και τέλος», μπορεί να πει «θα δώσω Ιστορία και κάτι παρεμφερές». Εκεί μπορεί να δει ότι τα παρεμφερή Τμήματα αν θέλει να κάνει ανθρωπολογία ή και Κοινωνιολογία, έχουν αυτά τα μαθήματα κοινά αλλά έχουν και πολλά άλλα. Επαφίεται σε αυτόν ν' αποφασίσει ότι θα δώσει και σ' εκείνα και σ' εκείνα για να μπορεί να περάσει είτε στην Κοινωνιολογία είτε στην Ιστορία. Όμως ο ίδιος έχει κάνει επιλογές και στη χειρίστη περίπτωση, αν είναι σχιζοφρενής και λέει ότι «θέλω να γίνω Παιδαγωγός αλλά ταυτόχρονα να έχω και τη δυνατότητα να γίνω και γιατρός, μπορώ να πάω σε όλα τα μαθήματα». Δηλαδή το χειρότερο σενάριο στο εύρος που μπορεί να δώσει κάποιος των μαθημάτων και του βάρους που πέφτει σ' αυτόν για την εφηβεία του και στο βάρος που πέφτει στην οικογένεια για τα φροντιστήρια κτλ. η χειρίστη εκδοχή είναι αυτό που ισχύει σήμερα. Οπότε δηλώνει συμμετοχή για εξέταση από το σύνολο των εξεταζομένων μαθημάτων μόνο στα μαθήματα εκείνων των Τμημάτων επιλογής που αυτό απαιτείται.

Για να πάμε σ' ένα ακόμα πιο μεταβατικό ή διευκρινιστικό για να γίνει αυτό το σύστημα και δεν ξέρω αν μέχρι να κάνω τις διευκρινίσεις αν θέλετε κάτι άλλο να διευκρινίσω, ως αποτέλεσμα αυτών προς το παρόν η πολιτεία διατηρεί και ωστόσο εξασφαλίσουν οι προϋποθέσεις κατάρτησής τους, στις εθνικές επιπέδου εξετάσεις που θεωρούνται ακόμα το μόνο αδιάβλητο σύστημα και είπαμε τι πρέπει να γίνει για ν' αλλάξει αυτό. Για τους υποψηφίους ποια είναι τα θετικά: Εξασφαλίζει την ανταπόκριση του συστήματος στις ανάγκες, τις προτιμήσεις και τις ικανότητες των υποψηφίων και όχι μόνο με την τυχαία κατανομή σε Τμήματα και με βάση της επιδόσεις του συνόλου του ελληνικού πληθυσμού στο σύνολο των μαθημάτων. Το παιδί μπορεί να θέλει Φιλολόγος κι επειδή δεν έγραψε κατά στην Έκθεση αλλά έγραψε καλά στα άλλα δε μπορεί να πάει να γίνει Φιλολόγος, γιατί εκείνο το χρόνο ήθελα να γίνουν πολλοί Φιλολόγοι. Συμβάλλει στην ελάφρυνση της πίεσης και του φόρτου προετοιμασίας των υποψηφίων για εισαγωγή στην τριτοβάθμια, φανταστείτε να μην πρέπει τα παιδιά μας να κάνουν φροντιστήριο σε 8 μαθήματα, έρχονται και μας λένε «πρέπει να κάνω και εκείνο το ειδικό μάθημα και το άλλο». Είμαι σίγουρη ότι πολλοί από σας έχετε ή πρόσφατα έχουν περάσει τα παιδιά σας γιατί είστε όλοι νέοι, την εισαγωγή στην τριτοβάθμια, κάνουν σε πάνω από 10 μαθήματα φροντιστήρια. Μπαίνουν το πρωί σχολείο, βγαίνουν στις 2, ξεκινούν στις 3,

γυρίζουν στο σπίτι 9 με 10. Συν το Σαββατοκύριακο, συν την Κυριακή που δίνουν εξετάσεις σ' αυτά που κάνουν στο φροντιστήριο όλο τον καιρό. Συμβάλλει στην ελάφρυνση της πίεσης λοιπόν της προετοιμασίας, και την οικονομική επιβάρυνση 2% του ΑΕΠ, πόσο περίπου είπαμε, για σκεφτείτε το... Γιατί ξέρετε –κι εδώ πρέπει να κάνω μια παρένθεση: Το κράτος επειδή βγάζει λεφτά από την τσέπη του ή έτσι θεωρεί, αυτό το οποίο αξιολογεί είναι τα λεφτά που αυτό ξοδεύει. Δεν αξιολογεί το πραγματικό κόστος αυτού του εκπαιδευτικού συστήματος για το κοινωνικό σύνολο. Γιατί το πραγματικό κόστος είναι αυτό το 3% που δίνει το κράτος, 3 και κάτι συν τουλάχιστον το 2% γιατί το 2% είναι από δεδηλωμένες δαπάνες.

ΜΕΛΟΣ: Συν την αμορφωσιά..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Εξαιρετικά υψηλή. Οπότε κάνοντας και σχεδιάζοντας και επανασχεδιάζοντας ένα οποιοδήποτε σύστημα εισαγωγής, πρέπει να επαναξιολογήσουμε συνολικά στο κοινωνικό σύνολο το κόστος λειτουργίας του συγκεκριμένου συστήματος. Να σας το πω αλλιώς: Το 1,5 εκατομμύριο που δίνουμε για τις εξετάσεις εάν πήγαινε στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, εκτιμώ ότι εκεί μέσα έχουν μπει όλοι από τους 120 φορείς που επιβλέπει το Υπουργείο Παιδείας για τους οποίους δεν υπάρχει ανοιχτός προϋπολογισμός και είναι η μαύρη τρύπα των φορέων. 120 φορείς επιβλέπει το Υπουργείο Παιδείας και πληρώνει Επιτροπές κτλ. Είναι πολύ σημαντικό ως παιδαγωγοί να σκεφτούμε την ψυχολογική αποφόρτιση των παιδιών στην ηλικία της εφηβείας, χαράσσεται αδιέξοδα η ζωή τους που είναι αναγκασμένα να δώσουν εξετάσεις, αλλά και στους γονείς που έχουν το συγκεκριμένο φόρτο εργασίας, η συντριπτική πλειοψηφία του οικογενειακού προϋπολογισμού πάει είτε στον προϋπολογισμό της φοίτησης στο Λύκειο είτε στον προϋπολογισμό της φοίτησης στη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Τέλος για τα πανεπιστημιακά Τμήματα μια τέτοια έστω και μεταβατική λειτουργική τροποποίηση του υφιστάμενου συστήματος εξετάσεων, εξασφαλίζει ότι αυτά έχουν την ευθύνη του προσδιορισμού των κριτηρίων και όχι πολλές φορές των τυχαίων εξεταστικών αποτελεσμάτων, μας έρχονται παιδιά που είναι άσχετα και δε θέλουν να είναι κι εκεί που είναι, και πρώτον, ενισχύει τις διαδικασίες αυτοαξιολόγησης των επιμέρους Τμημάτων. Ξέρετε τι θα πει κ. Καθηγητά, και το λέω γιατί εσείς το αναγνωρίζετε, να καθίσει μια Γενική Συνέλευση και να πει «για ελάτε εδώ, εμείς τι σκοπό έχουμε εδώ, τι θέλουμε να επιτύχουμε; Τι αποφοίτους θέλουμε να βγάλουμε; Και άρα για να τους βγάλουμε με τι διαδικασία και άρα με τι προϋποθέσεις θα πάρουμε αυτούς που θα πάρουμε;» Αυτό για μένα είναι από μόνο του μια διαδικασία αυτοαξιολόγησης των ίδιων των πανεπιστημιακών Τμημάτων. Ενισχύει τον επαναπροσδιορισμό των στόχων και των επιλογών των Πανεπιστημίων αλλά και τον αυτοπροσδιορισμό του σε σχέση με το σύνολο της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης. Και αυτό έχει να κάνει σε σχέση και με τα ομοειδή Τμήματα, φανταστείτε να καθίσουν όλα τα Τμήματα ιστορίας να συζητήσουν μεταξύ τους για το τι πρέπει να κάνουν τα Τμήματα ιστορίας. Θα μείνει στην ιστορία αν μπορέσουμε αυτό να το επιτύχουμε. Όπως κατανοείτε πολλά ακόμα θα μπορούσα να σας πω..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, αλλά ενώ είναι πάρα πολύ ενδιαφέροντα και αποτελούν μια πραγματική συμβολή, θα ήθελα να πω ότι από το 2000 ως το 2006 ως Πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών συζητούσαμε στις Συνόδου μονίμως το θέμα αυτό. Και είχα κι έναν ενεργό ρόλο. Τι λέω μ' αυτό: Ότι μ' αυτά τα προβλήματα διαχρονικά υπάρχει ενασχόληση και των Πανεπιστημίων, των Πρυτάνεων, που εκπροσωπούν τα Πανεπιστήμια, κι έχει σημασία ότι όλα αυτά δεν τα θέτουμε εμείς για πρώτη φορά και τώρα επ' ευκαιρία, αλλά τείνουν να ωριμάσουν και ως λύσεις. Η προσπάθειά σας στην οποία στοιχώ κι εγώ ως πρόσωπο αλλά και παλαιότερα με την άλλη μου ιδιότητα, είναι ν' αναβαθμιστεί ο ρόλος των Πανεπιστημίων και μάλιστα κατά Τμήματα επιπέδους να παίζουν ένα ρόλο και αυτά σε όλη τη διαδικασία της επιλογής των φοιτητών τους, διότι περί αυτού μιλάμε. Λοιπόν, ως προς τα ομοειδή Τμήματα που καθορίζουν την ύλη, θα μπορούσαμε να το αναδιατυπώσουμε αυτό που λέτε, για να ταιριάζει και σε πράγματα που έχουμε εξετάσει, εμείς μιλάμε για την ύλη που θα διδάσκεται και θα εξετάζεται. Εκεί, λοιπόν, τα Πανεπιστήμια, έχουμε πει ήδη, θα έπρεπε να παίζουν ένα ρόλο, το είπατε με άλλα λόγια. Και στην εξέταση αλλά και στην ύλη τη διδασκόμενη. Επίσης στον προσδιορισμό απαιτήσεων. Δηλαδή πράγματι, όλα τα Τμήματα δεν είναι τα ίδια, δεν έχουν την ίδια πολιτική, όχι από πλευράς αξίας, αλλά από πλευράς πολιτικής. Κάποια τμήματα μπορεί να θέλουν και για λόγους παιδαγωγικούς και κοινωνικούς να πάρουν υποψήφιους φοιτητές με μικρότερη επίδοση που όμως αυτά θα τους ετοιμάσουν καλύτερα σ' αυτό ή εκείνο.

Αυτά είναι πράγματα τα οποία μπορούν να γίνουν. Όμως, φοβάμαι, δεν διασαφήθηκε επαρκώς και, αν τα θέτω αυτά, τα θέτω για να προβληματιζόμαστε σ' αυτή τη συζήτηση, το ότι μένουμε πάλι σε αυτό το σύστημα των εξετάσεων που φαντάζομαι ότι θεωρείτε ότι είναι έξω από το Λύκειο και μετά το Λύκειο, όπως το λέτε. Τουλάχιστον μονίμως η θέση των Πρυτάνεων ήταν αυτή: αφού τελειώσεις δηλαδή το λύκειο θα εξετάζεσαι σ' αυτά. Παραμένει το μια φορά όπως το λέτε, δηλαδή μια φορά δίνεις – αυτό δεν το ξεπερνάτε με αυτά που είπατε, δεν επιτρέπεται με αυτά που είπατε βελτίωση, δεν έχετε προβλέψει τη δυνατότητα αυτή. Δε λέμε τι μορφή θα έχει το Λύκειο, γιατί, αν το Λύκειο έχει κατευθύνσεις και γνωστικά πεδία, το φροντιστήριο θα οργιάζει.

Πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι, το τονίσατε πολύ καλά στην αρχή, πρέπει να εμπιστευθούμε το δάσκαλο που κάνει την αξιολόγηση. Ναι. Αυτό σημαίνει, το υπονοείτε, ότι η επίδοση των μαθητών στο Λύκειο πρέπει να παίζει ένα ρόλο.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Έχοντας διαμορφώσει ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα πριν το διαμορφώσω, έφτιαξα τα κριτήρια αξιολόγησης αυτών που θα μπαίνουν. Έχω φτιάξει δυο αλγόριθμους, έναν για τα κριτήρια τ' αντικειμενικά που έρχεται με το portfolio της αίτησης και έναν άλλον αλγόριθμο για την αξιολόγηση της συνέντευξης. Και κάνω μια συνέντευξη με 8 συνεντευκτές. Εάν αφήσεις τα Τμήματα, τα εμπιστευθείς και τους επιβάλλεις και τις κυρώσεις, γιατί η κοινωνία σε καλεί να πληρώσεις και βγάζεις και όνομα κτλ., για να μην πάμε παραπέρα, μιλώντας για τη διαφθορά, εάν το κάθε Τμήμα αποφασίσει για να κάνει καλύτερα τη δουλειά του τη προφίλ αυτών που θέλει, και αυτό λέει ξεκάθαρα, το επόμενο βήμα απ' αυτό, γιατί εγώ μιλώ για το τι μπορείς να κάνεις του χρόνου, αυτό που απώτερα θα έπρεπε

να κάνεις, αν τώρα κοινωνικοποιήσεις τα Πανεπιστήμια να προσδιορίζουν τα κριτήρια και κοινωνικοποιήσεις το παιδί και την οικογένεια να σκέφτεται τι θέλει να κάνει κι όχι πού θα τύχει να καταλήξει για να πάρει ένα πτυχίο, το επόμενο μόνο βήμα είναι ελεύθερη πρόσβαση αλλά πώς ελεύθερη: Το κάθε Τμήμα ανάλογα με το χαρακτήρα του, τα χαρακτηριστικά του κτλ., βάζει προδιαγραφές, μπορεί να θέλει να δώσει εξετάσεις Ιατρική Αθηνών γιατί δε μπορεί να πάρει κάποιον που δεν ξέρει Βιολογία ή το Τμήμα Ιστορίας Αρχαιολογίας δεν έχει κανένα λόγο να τους δώσει καμία εξέταση, μπορεί να τους λέει «γράψτε μια Έκθεση», μπορεί να λέει όπως κάνει το Χάρβαρντ «γράψτε μας για τον εαυτό σας».

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό σημαίνει όμως ότι την επιλογή την κάνει το Πανεπιστήμιο. Αυτό είναι που εισηγείστε;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Πολλαπλά εναλλακτικά κριτήρια μεταξύ των οποίων εκτιμώ, τώρα σας μιλώ ως Βιτσιλάκη, δε σας μιλώ ως Σύνοδος, ως Βιτσιλάκη Κοινωνιολόγος της Εκπαίδευσης κτλ., επιστημονικά-κοινωνικά. Ένα από τα σημαντικότερα κριτήρια, και εδώ ίσως μπορεί να θεσπιστεί από το κράτος το ποσοστό βάρους του συντελεστή της βαθμολογίας στο Λύκειο. Αλλά όχι της βαθμολογίας δίνω εξετάσεις στο τέλος του χρόνου μόνο της Γ' Λυκείου και αυτό μετρά 30%. Εγώ θέλω ως Τμήμα Ιστορίας να δω αυτό το παιδί τι παίρνει στην Ιστορία απ' όταν ήταν στην Α' Λυκείου. Ή θέλω να διαχρονικά, γιατί όπως σας είπα πριν, αν ρίξουμε το βάρος που αρμόζει σε κάθε Καθηγητή που σε κάθε τάξη προσπαθεί να περάσει γνώση, τελικά το σύστημα θ' αξιολογήσει ποιοι είναι οι σωστοί μέσα στο σύστημα και ποιοι δεν είναι. Γιατί αν κάποιος σ' ένα Λύκειο ο οποίος ποτέ δεν κατάφερε, διδάσκει Ιστορία και κανένας από τους μαθητές του δε μπήκε ποτέ στο Πανεπιστήμιο κάτι λέει, κάτι κάνει λάθος. Γι' αυτό και το μεταβατικό στάδιο κατατείνει προς αυτή την κατεύθυνση..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ποιο είναι σαφέστερα το μεταβατικό στάδιο που λέτε;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ο απώτερος στόχος θα ήταν να βάζουν τα κριτήρια..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ...τα Τμήματα και να επιλέγουν τα Τμήματα. Με κάποια κριτήρια.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Με κριτήρια σαφέστατα διαφανή. Μπορώ να σας εξηγήσω πώς αυτά μπορούν να γίνουν..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αυτό όμως είναι το σύστημα επιλογής των φοιτητών από τα ίδια τα Πανεπιστήμια.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αυτό δε μπορεί να γίνει αυτή τη στιγμή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πάμε στο μεταβατικό.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Επειδή αυτή τη στιγμή για όλους τους κακούς παράγοντες που είπαμε πρέπει να κρατήσουμε τις εξετάσεις, τι μπορείς να κάνεις κρατώντας τις εξετάσεις ως το μόνο κριτήριο εισαγωγής, αλλά και λύνοντας

το πρόβλημα ότι το παιδί να σπουδάσει αυτό που θέλει κι όχι αυτό που θα καταλήξει, και το Πανεπιστήμιο να πάρει αυτούς που είναι οι καλύτεροι για να τους εκπαιδεύσει για να κάνουν ό,τι καλύτερο. Αυτό το μεταβατικό λέει: Κατ' αρχήν μειώνω ή δίνω ελαστικότητα, τα μαθήματα μεν προσφέρονται όλα, αλλά εγώ με βάση αυτό που θέλω και ως Πανεπιστήμιο έχω προσδιορίσει τι θα περάσει κι από την άλλη πλευρά ο μαθητής και η μαθήτρια έχει προσδιορίσει σε τι πρέπει να περάσει και άρα ήδη από την Α' και τη Β', ακόμα και τα παιδιά της Β' ή και της Γ' αν καθίσουμε τα Πανεπιστήμια στο α' εξάμηνο και τους πούμε «παιδιά αυτά πρέπει να μελετήσετε», του χρόνου θα πάνε να δώσουν φροντιστήριο σε δυο μαθήματα, σε τρία μαθήματα. Και θα πάνε να κάνουν αίτηση στα Τμήματα που θέλουν να σπουδάσουν. Δε θα γίνει όλος αυτός ο συρφετός, μπάτε όλοι, δώστε τα όλα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Το πρόβλημά μας είναι τι ρόλο παίζει το Λύκειο, διότι εμείς μιλάμε για το Λύκειο.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Συγγνώμη, όχι τι ρόλο, εξακολουθεί να παίζει το ρόλο που παίζει. Το ερώτημα είναι τι αλλάζει στο ρόλο του Λυκείου, που θα έπρεπε ν' αλλάξει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Η πρότασή μας είναι τι θ' αλλάξει στη δομή του Λυκείου στο πρόγραμμά του, σ' αυτό που λέμε ποιότητα, σ' αυτό που λέμε διάρθρωση, ώστε να ετοιμάσει τους αυριανούς φοιτητές. Μια παράμετρος είναι αυτή που λέτε, να παίζει ένα ρόλο το Πανεπιστήμιο, τα Τμήματα, στην ύλη, στο ποιους δέχονται. Όλα αυτά είναι το ένα.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Να σας πω τι θ' αλλάξει: Ως έχουν τα πράγματα σήμερα, χωρίς ν' αλλάξει κάτι σήμερα σ' ένα μεταβατικό επίπεδο, μεταφέρω την ευθύνη ενός σημαντικότερου συντελεστή που είναι η συνεκτίμηση της βαθμολογίας πίσω στον Καθηγητή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Άρα το λέτε αυτό ότι συνυπολογίζεται, απλώς το ξεκαθαρίζω, γιατί είναι πράγματα που σιγά-σιγά πρέπει να ξεκαθαρίζονται. Θα θέλατε να υπάρχει μια εκτίμηση της επίδοσης του μαθητή στο Λύκειο και για την είσοδό του στο Πανεπιστήμιο. Μια εκτίμηση. Η εκτίμηση δε αυτή να γίνεται από τους διδάσκοντες οι οποίοι θα δώσουν τελικά μια βαθμολογία σε κάποιον βαθμό που θα υπολογισθεί, δεν το λέμε αυτή τη στιγμή, να μετράει κι αυτός για την είσοδό του στο Πανεπιστήμιο. Δεύτερον, να επιλέγει μαθήματα και να μπορεί να δώσει σε περισσότερες ενδεχομένως κατευθύνσεις που θα ήθελε, σε Τμήματα. Τα Τμήματα θα έχουν προσδιορίσει τι μαθήματα θα ήθελαν και, αν καταλαβαίνω καλά, θα θέλατε λίγα να είναι αυτά τα μαθήματα και, αν ο μαθητής θέλει, θα μπορούσε να δώσει επιπλέον αυτό ή εκείνο κατευθυνόμενος και προς άλλο Τμήμα. Πάντως παραμένει καίριο το θέμα της δομής του Λυκείου, της σχέσης του με το Πανεπιστήμιο, της αντικειμενικής αξιολόγησης της επίδοσης του μαθητή στο Λύκειο, γιατί, μόλις αρχίσετε να μιλάτε γι' αυτά τα θέματα, αναδύεται στην επιφάνεια αυτό που είπατε πρώτα εσείς, ότι θα πει «ναι» ο δάσκαλος, θα πιεστεί, θα χαριστεί. Άρα η εικόνα της επίδοσης που θα εμφανίσει δεν είναι η αληθινή, δημιουργούνται ανισότητες. Εδώ, λοιπόν,

έχουμε μια σειρά από τέτοια θέματα ν' αντιμετωπίσουμε και ,δεν ξέρω, σε όλο αυτό το σύστημα που λέτε, υπονοείτε ότι θα έπρεπε να υπάρχει ένας φορέας που θα διεξάγει αυτές τις εξετάσεις και θα είναι οι πανεπιστημιακοί, όσο υπάρχει αυτό το σύστημα βέβαια, μέχρι να μεταβούμε σ' ένα σύστημα στο οποίο θα είναι οι πανεπιστημιακοί;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Για μένα ελάχιστη προσπάθεια πρέπει να καταβληθεί για τη διαιώνιση αυτού του συστήματος. Εάν δείτε και από τις μεταβατικές ρυθμίσεις οι οποίες συζητώνται, εάν δεν αλλάξει η αντίληψη της ελληνικής κοινωνίας...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όμως αυτό δεν είναι μακροπρόθεσμο και δύσκολο; Ξέρετε, αν το πούμε αυτό , θα μας πουν ν' αλλάξει πρώτα η ελληνική κοινωνία και μετά να λύσουμε..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Να σας πω κάτι: εάν δεν αλλάξεις, και αυτό το πιστεύω ακράδαντα, αν δεν αποθαρρύνεις, αποτρέψεις οτιδήποτε, τον εκπαιδευτικό στο υφιστάμενο σύστημα να κάνει παραπαιδεία, να το πω αλλιώς, εάν δεν επαναδιαμορφώσει το σύστημα έτσι ώστε να παρέχει παιδεία και όχι να λειτουργεί για να τροφοδοτείται η παραπαιδεία δεν έχεις κάνει τίποτα.

ΜΕΛΟΣ: Σε πόσο χρόνο; Γιατί μιλάμε για μεταβατικό σύστημα..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Κοιτάξτε, όπως ισχύει σήμερα αυτό το πράγμα δεν πρέπει να μπορεί να συνεχίσει να ισχύει. Δεν είναι δυνατόν. Τ' αποτελέσματά του είναι τραγικά και ως διαδικασία. Εάν λοιπόν του χρόνου έρχεται ένας τρελός Υπουργός Παιδείας, μου λέει αύριο «πάρε εσύ», το πρώτο πράγμα που θα έπρεπε ν' αλλάξει, γιατί είναι το ένα το οποίο ταλανίζει το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, συνεχίζει την αντίληψη περί διαφθοράς κτλ. της θεσμοθέτης της διαφθοράς και στη δευτεροβάθμια και προοιωνίζει και αποτρέπει την αξιολόγηση στην τριτοβάθμια και πάλι λόγω της αναμενόμενης διαφθοράς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όσο αφήνετε το Λύκειο με κατευθύνσεις, δηλαδή φροντιστήριο για το Πανεπιστήμιο, όσο το αφήνετε το φροντιστήριο δε μπορείτε να το χτυπήσετε ,σε καμία περίπτωση. Είναι παραλληλία αυτό. Άρα πρέπει ν' αλλάξετε τη δομή του Λυκείου, την όλη τη λειτουργία.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Συμφωνώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συμφωνούμε. Απλώς μιλάτε για μια άμεση αντιμετώπιση..

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Διαδικαστικά μου επιτρέπετε; Επειδή η εισήγηση της κ. Βιτσιλάκη έχει δημιουργήσει ήδη ένα σωρό ερεθίσματα, εγώ θα πρότεινα ν' ακολουθήσουμε την εξής διαδικασία. Να υποβληθούν πρώτα διευκρινιστικές ερωτήσεις προς την κ. Βιτσιλάκη και στη συνέχεια να γίνει ένας κύκλος τοποθετήσεων με επισημάνσεις των στοιχείων τα οποία ο καθένας προσέλαβε από την εισήγηση αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ν' αντιπροτείνω κάτι; Μήπως θα έπρεπε ν' ακούσουμε με μεγάλη συντομία και τους άλλους συναδέλφους μας που έχουν αναλάβει να κάνουν μια εισήγηση; Ο κ. συναδελφος της Φυσικής, ο κ. Τρικαλινός, ως άνθρωπος των θετικών επιστημών, σε πολύ σύντομο χρόνο θα μας θέσει την λύση...

Εδώ η κα Γραμματεύς επιμένει να σας πω ότι δεν έχουμε απαρτία αυτή τη στιγμή και προσπαθώ να της πω ότι κάνουμε μια ανταλλαγή απόψεων και να την καθησυχάσω ότι δεν πρόκειται να πάρουμε καμία απόφαση..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Να διευκρινίσω ένα πράγμα για να είμαι σωστή στην εκπροσώπηση του οργάνου μου: αυτό το οποίο βλέπετε ότι είναι δομημένο εδώ και γι' αυτό σας διευκρίνισα από την αρχή δήλωσε η Σύνοδος ότι και παραπάνω λέμε για το Λύκειο, έχει άποψη, θα έπρεπε όμως να της έχει ζητηθεί άποψη για τις μεταρρυθμίσεις που θέλει στη δευτεροβάθμια, σε σχέση με την τριτοβάθμια. Αυτό δεν έγινε. Αυτό το οποίο ήταν ζητούμενο και μας το έθεσε και ο Υπουργός Παιδείας ήταν οι προτάσεις που έχετε για το σύστημα της τριτοβάθμιας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δίκιο, δηλαδή η Σύνοδος τοποθετήθηκε στο θέμα του ποια θα είναι η ανάμειξη των Πανεπιστημίων σ' αυτή την όλη διαδικασία. Και μας παρουσιάσατε τη στάση των Πανεπιστημίων. Τώρα τα άλλα μας απασχολούν όμως εμάς, γιατί χωρίς αυτά δε συνεχονται με αυτά που είπατε. Αυτό είναι το θέμα. Ο κ. Τρικαλινός έχει το λόγο.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Εγώ είχα την ευτυχία να συμμετέχω εδώ από την 3^η συνεδρία και πριν η ΠΟΣΔΕΠ κάνει την οποιαδήποτε άλλη κίνηση. Επομένως η δουλειά που κάναμε στο διάστημα αυτό παίρνει υπόψη της το γεγονός ότι, για να μιλήσουμε για αλλαγές στο σύστημα πρόσβασης δεν μπορούμε παρά να μιλήσουμε και για αλλαγές στο Λύκειο. Το έχω πει και σε άλλες τοποθετήσεις μου εδώ, το πρόβλημα μου δεν είναι αν οι εξετάσεις είναι σωστές, το πρόβλημά μου είναι ότι αυτές οι εξετάσεις έτσι όπως γίνονται καθορίζουν το Λύκειο, το οποίο Λύκειο έχει μεταβληθεί σ' αυτό που έχει μεταβληθεί –ακατονόμαστο. Επομένως εμείς και πολύ σύντομα, κάνουμε κάποιες σύντομες προτάσεις για αλλαγές στο Λύκειο και σύστημα πρόσβασης. Ποια ήταν τα βασικά μας κριτήρια: Κατ' αρχήν όπως βλέπετε έχετε δυο εισηγήσεις: Δούλεψαν άνθρωποι, δεν υπήρξε ταύτιση απόψεων γι' αυτό έρχονται και οι δυο εδώ, για να ενημερωθείτε. Εξάλλου και η ΠΟΣΔΕΠ ως ΠΟΣΔΕΠ δεν έχει καταλήξει κάπου οριστικά.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Με συγχωρείτε, είναι δυο σύγχρονες και ισχύουσες προτάσεις, δεν έχουν διαδοχή χρονική..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Όχι, το «πρώτη-δεύτερη» είναι απλώς τυχαίο..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ως πανεπιστημιακοί έχουμε πολλές εναλλακτικές...

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Απλώς η μία δημοσιεύθηκε στις εφημερίδες λόγω δημοσιογράφων, όχι από εμάς, αυτή είναι η πρώτη που λέει εδώ πέρα, η δεύτερη δεν δημοσιεύθηκε, εξάλλου δεν τις δώσαμε στον Τύπο, είναι

αναρτημένες και οι δυο στην ιστοσελίδα μας. Δεν είναι μυστικές οι προτάσεις. Και για να είμαι και σαφέστερος εγώ είμαι στη δεύτερη πρόταση αλλά θα σας παρουσιάσω και τις δύο. Ποια ήταν τα βασικά μας κριτήρια. Τα βασικά μας κριτήρια ήταν το εξής: Αποδέσμευση του Λυκείου από την πρόσβαση, με την έννοια ότι άλλο το απολυτήριο άλλο η πρόσβαση. Απαραίτητη προϋπόθεση και ελάχιστη προϋπόθεση για εισαγωγή στο Πανεπιστήμιο, το απολυτήριο. Για να ξεκαθαρίσουμε εδώ, δίνουμε και μια απάντηση στη βάση του «10». Από τη στιγμή που το παιδί πήρε απολυτήριο, έχει δικαίωμα να μπει. Τα κριτήρια εισαγωγής είναι άλλη ιστορία. Για να συμβεί όμως αυτό χρειάζεται να υπάρξουν και αλλαγές μέσα στο Λύκειο. Εδώ ειδικά στο πρώτο κομμάτι οι δυο εισηγήσεις αν τις κοιτάξετε θα δείτε ότι συμπίπτουν όσον αφορά τις γενικές προϋποθέσεις, ακόμα και τα λόγια. Μιλάμε για αναβάθμιση όλου του εκπαιδευτικού συστήματος, μιλάμε για τις οραματικές και ρεαλιστικές προτάσεις, για τον εξορθολογισμό, μιλάμε για ενιαία –εδώ υπάρχει κάποια διαφοροποίηση– μιλάμε για ενιαία εκπαίδευση και εδώ η μεν πρώτη πρόταση παρουσιάζει 11χρονη, έχοντας υπ' όψιν της Νηπιαγωγείο, 9 συν την Α' Λυκείου, θεωρεί δηλαδή ότι απαραίτητη να είναι στην υποχρεωτική εκπαίδευση και η Α' Λυκείου την οποία τη θεωρεί γενικής παιδείας ουσιαστικά για όλες, ενώ η δεύτερη πρόταση μιλά για 12χρονο, δηλαδή 14 αν πάρουμε υπ' όψιν μας και την άποψη που ψηφίσαμε εδώ, υποχρεωτική. Παρ' όλα αυτά, η δεύτερη πρόταση που μιλά για 10χρονη είναι ότι και οι προτάσεις παρακάτω μπορούν να εφαρμοστούν και με το υπάρχον καθεστώς, ανεξάρτητα αν θα καταλήξουμε ή όχι. Εδώ μέσα στη διάρθρωση του Λυκείου υπάρχουν διαφοροποιήσεις και κατά συνέπεια και στην πρόσβαση. Η πρώτη πρόταση μιλά για Λύκειο το οποίο, δεν το λέει ρητά αλλά έχει υπ' όψιν της ότι στη Γ' τάξη υπάρχουν κατευθύνσεις. Τα μαθήματα προσφέρονται σε δυο επίπεδα, α' και β' και στο τέλος γίνονται εξετάσεις πανελλαδικές, εθνικού επιπέδου, για τη λήψη απολυτηρίου. Αυτός ο βαθμός και σε συνδυασμό με προφορική βαθμολογία, λαμβάνεται υπ' όψιν για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια. Τι απαιτείται για την εισαγωγή στα Πανεπιστήμια σύμφωνα με την πρώτη πρόταση: Τα Πανεπιστήμια μπορούν να θεσπίσουν τα Τμήματα διαφορετικά κριτήρια. Το πρώτο κριτήριο μπορεί να είναι ο βαθμός του απολυτηρίου. Έρχεται το παιδί, καταθέτει με το βαθμό του απολυτηρίου και με τη σειρά εγώ τους παίρνω. Δεύτερο κριτήριο, θα μπορούσε να είναι ο βαθμός του απολυτηρίου και ο βαθμός σε κάποια μαθήματα. Ειδικά μαθήματα, τα οποία τα έχει πάρει. Ας πούμε στην Ιστορία το ιστορικό και ούτω καθ' εξής. Μπορεί να βάλει δηλαδή το Πανεπιστήμιο μια σειρά από κριτήρια. Αυτή είναι ουσιαστικά η πρώτη πρόταση. Διατηρεί το σύστημα το εθνικό των εξετάσεων..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχει εξετάσεις..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Έχει εξετάσεις, βεβαίως..

ΜΕΛΟΣ: Αλλά είναι εθνικού απολυτηρίου..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Εξετάσεις εθνικού απολυτηρίου. Η δεύτερη πρόταση έχει περισσότερες.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Μια διευκρίνιση. Έχετε βάλει συντελεστή της βαθμολογίας σε σχέση με τις εξετάσεις;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Αυτό το κάνει το κάθε Τμήμα. Το κάθε Τμήμα δηλαδή αν θέλει –εγώ θέλω να δω αν είναι καλός στη Φυσική. Βάζω ένα συντελεστή στο μάθημα. Δε μιλά εδώ για ομοειδή Τμήματα. Η δεύτερη πρόταση είναι περισσότερο σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συγγνώμη, μια διασάφηση: τι σημαίνει εξετάσεις εθνικού απολυτηρίου; Πώς το εννοείτε;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Δηλαδή ότι για να τελειώσω το Λύκειο δίνω εξετάσεις πανελλαδικές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, δε λένε ακριβώς αυτό..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Αυτό λέει η πρόταση ρε παιδιά.. Εθνικές εξετάσεις. Και με στάθμιση των αποτελεσμάτων –καλά, αυτό είναι άλλη ιστορία.

ΜΕΛΟΣ: Από ποια μαθήματα; Πόσα είναι;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Προβλέπεται δραστηκός περιορισμός των μαθημάτων 8 με 9 σε κάθε τάξη.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Και στη Θεολογική Σχολή χωρίς Θρησκευτικά πώς θα μπου;

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Σας είπα, δεν είναι η δική μου εισήγηση γι' αυτό θα σας το πω παρακάτω, γιατί κι εμένα είναι μια ερώτηση, πώς είναι δυνατό να μπαίνουν στη Θεολογική Σχολή χωρίς Θρησκευτικά.

ΜΕΛΟΣ: Να καταργήσουμε τη Θεολογική Σχολή ρε παιδιά αν αυτό είναι το πρόβλημα.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Τρικαλινέ να καταλάβω κάτι: εισηγείστε κάτι με το οποίο δε συμφωνείτε τώρα; Να καταλάβω..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Ναι, εγώ δε συμφωνώ.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή δεν καταφέρατε να φτάσετε σε μια σύνθεση στην ΠΟΣΔΕΠ και να μας φέρετε εδώ πέρα ένα πακέτο προτάσεις..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Ακριβώς.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Εντάξει..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Γι' αυτό σας διευκρίνισα τη θέση μου ότι εγώ υποστήριξα την άλλη εισήγηση. Δηλαδή είναι σαν τα γενικής παιδείας και κατεύθυνσης, εγώ έτσι το έχω καταλάβει.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Είναι και η λογική του συστήματος του tracking που ισχύει στις περισσότερες αγγλοσαξονικές χώρες. Στην Αμερική το κάθε μάθημα στο Λύκειο διδάσκεται σε 4 επίπεδα, σε ορισμένα και 5. Όταν εγώ πήγα να δώσω στο Πανεπιστήμιο μου είπαν, «σε τι επίπεδο έχεις περάσει το μάθημα και με τι βαθμολογία».

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Και στις δυο εισηγήσεις προβλέπεται ότι στον καθορισμό της ύλης των μαθημάτων συμμετέχουν τρεις φορείς, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, η αντίστοιχη επιστημονική Ένωση και τα αντίστοιχα πανεπιστημιακά τμήματα. Αυτό προβλέπεται και στις δυο προτάσεις, των μαθημάτων που θα διδαχθούν στο Λύκειο, ότι που θα εξετασθούν. Γιατί δε μιλάμε για τη Γ' Λυκείου αλλά μιλάμε για την Α', τη Β' και τη Γ' Λυκείου.

Πάμε τώρα στην άλλη πρόταση και στις διαφοροποιήσεις της. Και οι δυο προτάσεις προβλέπουν ότι υπάρχουν μαθήματα επιλεγόμενα τα οποία αυξάνονται στο βαθμό που προχωράμε προς τη Γ' Λυκείου. Δεν υπάρχουν κατευθύνσεις, υπάρχουν μαθήματα στην Α' Λυκείου 85% περίπου υποχρεωτικά, στη Β' Λυκείου 60% και παραπάνω υποχρεωτικά και στη Γ' Λυκείου, σας την έχω πει λίγο πολύ την πρόταση αυτή, 4 υποχρεωτικά μαθήματα, αναφέρονται ρητά: Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική και Ιστορία. Τα υπόλοιπα είναι επιλογές. Το παιδί επιλέγει μόνο του ό,τι θέλει. Μπορεί να επιλέξει το Α ή το Β, να κάνει ένα συνδυασμό κατηγορουμένων, δεν έχει σημασία, ξέροντας από τα πριν ότι για να μπει στο Πανεπιστήμιο θα πρέπει να εξετασθεί στα συγκεκριμένα Τμήματα, συγκεκριμένα μαθήματα τα οποία τα έχουν καθορίσει τα Τμήματα. Οπωσδήποτε όλα τα Τμήματα ζητούν γλώσσα, είναι απαραίτητη η γλώσσα, δεν συζητιέται. Λέει το Τμήμα Φυσικής: Εμένα μ' ενδιαφέρει να ξέρεις Μαθηματικά και Φυσικά. Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική. Δίνεις τη Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική και μετά θα πούμε τη διαδικασία. Λέει το άλλο Τμήμα των Θρησκευτικών ότι για να μπείτε στα Θρησκευτικά πρέπει να έχετε εξετασθεί Ιστορία, Γλώσσα οπωσδήποτε, Θρησκευτικά και Φιλοσοφία, φιλολογικό μάθημα και ούτω καθ' εξής. Κάθε Τμήμα με τα ομοειδή Τμήματα θα πρέπει από κοινού, αυτό που λέτε και εσείς να καθορίζουν τα μαθήματα τα οποία θα εξετασθούν, αυτά τα μαθήματα είναι από τα μαθήματα που διδάσκονται στο Λύκειο, επομένως το παιδί εξετάζεται. Τι λαμβάνεται υπόψη για να μπει το παιδί στο Πανεπιστήμιο: Κατ' αρχήν όπως είπαμε, κάποια παιδιά όπως το είπα και για την άλλη πρόταση, τώρα το λέω και γι' αυτή την πρόταση, ότι κάποια Τμήματα μπορούν να πουν «σ' εμάς έλα με το απολυτήριο».

Δεν υπάρχει ειδική διαδικασία λήψης του απολυτηρίου παρά μόνο η σχολική διαδικασία. Εδώ ζητάμε να λαμβάνεται υπόψη ο βαθμός του απολυτηρίου. Αλλά και εδώ υπάρχουν δυο προτάσεις: Η μία πρόταση λέει ο βαθμός αυτός να καθορίζεται από εξετάσεις περιφερειακές που θα έχουν το χαρακτήρα των τεστ ανακεφαλαίωσης, από Τράπεζα θεμάτων κτλ.. Δε θα είναι τίποτε τραγικές εξετάσεις, δηλαδή 3ωρες, 4ωρες με πανελλαδικά συστήματα και μάλιστα το θεωρούμε κι αυτό ως ένα από τα εργαλεία αξιολόγησης και των Καθηγητών αυτές τις εξετάσεις, και σε συνδυασμό και με τον προφορικό βαθμό, και ο προφορικός βαθμός θα λαμβάνεται υπ' όψιν. Αυτά όλα να φτιάχνουν ένα πακέτο το οποίο να συνυπολογίζεται στον τελικό βαθμό του Λυκείου.

Ο δεύτερος τρόπος είναι με τη δημιουργία portfolio από τους Καθηγητές για τα παιδιά, το οποίο portfolio αυτό θα είναι από τον

προφορικό βαθμό κτλ. Εδώ ο δεύτερος τρόπος, φοβάται ότι ο πρώτος θα δημιουργήσει ένταση στα φροντιστήρια, ενώ ο πρώτος τρόπος φοβάται ότι ο δεύτερος δε θα έχει αντικειμενικό χαρακτήρα όπως τουλάχιστον έδειξε η ζωή από τότε που συνυπολογιζόταν ο βαθμός του Λυκείου. Μάλιστα ξέρω ότι χαρακτηριστικά καλά σχολεία βάζουν χαμηλούς βαθμούς και κακά σχολεία βάζουν υψηλούς βαθμούς. Εν πάση περιπτώσει όμως θεωρούμε απαραίτητο να βρεθεί τρόπος να λαμβάνεται υπόψη η βαθμολογία του Λυκείου. Κάποια Τμήματα μετά μπορούν να ζητούν μόνο το απολυτήριο. Τίποτε άλλο, καμία εξέταση. Βλέπω κάποια ΤΕΙ. Μπορεί να είναι απαράδεκτα, αλλά υπάρχουν, που σήμερα έχουν μηδέν εισακτέους. Μπορεί αυτός να πει «ελάτε με το απολυτήριο, μη δίνετε εξετάσεις, καμία εξέταση. Άμα δεν πάνε, είναι άξια της μοίρας τους.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αφού ήδη τώρα δεν πάνε με τις εξετάσεις, δίνουν εξετάσεις και δεν πάνε.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Είναι και η βάση του 10, μην το ξεχνάτε. Είναι και 20.000 εκτός, μην το ξεχνάτε. 20.000 έμειναν εκτός, παρ' όλο που θα πάρουν απολυτήριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε δίκιο.

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Θα πάρουν απολυτήριο και αύριο θα πάνε στα κολέγια. Το κάθε Τμήμα βάζει τους συντελεστές βαρύτητας, λέει ότι «εγώ για τη Φυσική θέλω τόσο, για τα Μαθηματικά, για την Ιστορία, για τη Γλώσσα και τις βάσεις». Αυτό που είπα προηγουμένως.. Ζητάμε δηλαδή τα ομοειδή Τμήματα να έχουν τα ίδια μαθήματα αλλά δεν είναι απαραίτητο το Φυσικό της Αθήνας με το Φυσικό της Θεσσαλονίκης να έχουν τους ίδιους συντελεστές ή τις ίδιες βάσεις. Επίσης κάτι που ξέχασα είναι ότι δεν εξετάζονται οι μαθητές στην ύλη της Γ' Λυκείου, αλλά στο γνωστικό αντικείμενο Ιστορία όπως διδάχθηκε στις τρεις τάξεις του Λυκείου, Φυσική όπως διδάχθηκε στις τρεις τάξεις του Λυκείου και ούτω καθ' εξής. Πολύ σύντομα αυτές είναι οι δυο προτάσεις τις οποίες σας παρουσιάζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πολύ σαφής.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Και στις δυο προτάσεις ισχύει η ερώτηση. Για να μπορέσει το Πανεπιστήμιο να συμβάλει στην αλλαγή του συστήματος και να καθορίσει κριτήρια, υποτίθεται ότι θα πρέπει να κάνει μια μέτρηση του Προγράμματος σπουδών του. Π.χ. για να πεις τι πρωτοετή θέλεις, πρέπει να ξέρεις τι είναι ακριβώς αυτό που επιδιώκεις μέσα από το πρόγραμμα σπουδών σου να βγάζει μετά τα 4 χρόνια. Ήθελα λοιπόν να ρωτήσω εάν και στη μία πρόταση της ΠΟΣΔΕΠ, τη διπλή και κυρίως της Συνόδου των Πρυτάνεων που τη θεωρώ ότι είναι εκείνη που εκφράζει και τη Διοίκηση του Πανεπιστημίου και τη συλλογικότητά του αυτή τη στιγμή, αν είναι διατεθειμένο το Πανεπιστήμιο να προτάξει στο μεταβατικό στάδιο τη διαδικασία αυτή, δηλαδή να μετρηθούν τα προγράμματα σπουδών, να πούμε ότι για να φτάσουμε να έχουμε έναν τελειόφοιτο του Φυσικού Τμήματος πρέπει να περάσει και σωστά απ' αυτή τη διαδικασία τη μαθησιακή για 4 χρόνια και επομένως θα πρέπει να περιγράψουμε λίγο και το ποιος πρέπει να είναι ο πρωτοετής.

Αυτό είναι που μπορεί μετά, στη συνέχεια να επιτρέψει τους δείκτες βαρύτητας και τα μαθήματα. Αν αυτό λοιπόν στις προτάσεις το θεωρείτε, γιατί εγώ δεν το είδα, να είναι βάση, μας εξασφαλίζει ότι δε διατρέχουμε τον κίνδυνο να πιάσουμε την κουβέντα από κει. Η Βιολογία είναι στην Ιατρική, και μετά θα πάμε στη Βιολογία. Τι αξιολογούμε; Δε θα έχουμε κριτήριο. Δηλαδή θα βαλτώσει η συζήτηση ουσιαστικά στη βαρύτητα.

Η δεύτερη πρόταση που περιγράφει ο κ. Τρικαλινός, δεν την αφορά τόσο πολύ αυτή η ερώτηση διότι λέει: Ας πάρει το εθνικό απολυτήριο και κατά σύμπτωση στον προβληματισμό τον πολιτικό αυτή τη στιγμή φαίνεται ότι υπάρχει και φορέας ο οποίος έρχεται πιο κοντά σε μια πρόταση εθνικού απολυτηρίου από τη δευτεροβάθμια παρά συστήματος εισαγωγής στην τριτοβάθμια. Δηλαδή φαίνεται ότι θέλουν ουσιαστικά να μεταφέρουν στα Πανεπιστήμια. Η άμυνα θα δημιουργηθεί από τη δευτεροβάθμια. Η δευτεροβάθμια είναι εκείνη η οποία θέτει αμφισβήτηση αν τα Πανεπιστήμια μπορούν ν' ανταποκριθούν έστω και στο μύθο του αδιαμφισβήτητου κτλ. Η δεύτερη λοιπόν πρόταση είναι πιο ξεκάθαρη και λέει, θα βρουν τον τρόπο τα Πανεπιστήμια απ' αυτόν τον απόφοιτο ο οποίος έχει δικαίωμα στην πρόσβαση και είναι βάση αυτό, να βρουν τον τρόπο που θα το κάνουν. Ας το κάνουν με όποιον τρόπο νομίζουν. Αλλά ξεκινά με τη βάση ότι αναγνωρίζει το πτυχίο του Λυκείου ως τέτοιο. Επομένως η ερώτησή μου είναι ως προς την κ. Βιτσιλάκη: Εσείς αναγνωρίζετε το πτυχίο του Λυκείου μ' αυτό τον τρόπο; Ότι οφείλει να έχει το Πανεπιστήμιο την άποψη ότι αφού πήρε απολυτήριο από το Λύκειο, στοιχειωδώς έχει δικαίωμα εγγραφής στην τριτοβάθμια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Συγγνώμη, ο κ. Τρικαλινός δεν είπε ότι μπαίνεις απευθείας με το απολυτήριο, είπε ότι υπάρχουν και οι εξετάσεις. Έχει σημασία. Και είπε ότι κάποιες Σχολές που είναι χαμηλής ζήτησης θα μπορούσαν να μείνουν μόνο στο απολυτήριο.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Αλλά εκ προοιμίου είπε, και είναι πολύ καλή αυτή η διατύπωση που χρησιμοποίησε ο κ. Τρικαλινός, «αναγνωρίζω το δικαίωμα του αποφοίτου του Λυκείου να έχει μια θέση στο Πανεπιστήμιο». Αν είναι σε Σχολή υψηλής ζήτησης θα περάσει από εξετάσεις. Αν είναι σε Σχολή χαμηλής ζήτησης μπορεί και να πάρει.. Αλλά έχει το δικαίωμα. Αυτό είναι πολύ σημαντική θέση για την αξιολόγηση μιας στρατηγικής πάνω στο σύστημα πρόσβασης. Όσο είναι και η άλλη. Στην άλλη περίπτωση, ενδιαφέρει πάρα πολύ κ. Τρικαλινέ, εσείς ως ΠΟΣΔΕΠ είτε της Α' είτε της Β', βλέπετε την ανάγκη προκειμένου να καθορισθούν τα κριτήρια, το Πανεπιστήμιο να κάνει μια εσωτερική διεργασία επί των αναλυτικών προγραμμάτων σπουδών ομοειδών Τμημάτων προκειμένου να έχει μια εικόνα των κριτηρίων;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ρωτάτε αν είναι εφικτό;

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Δεν υπάρχει στην πρότασή του αυτό. Υπάρχει στη δική σας πρόταση. Στη δική σας είναι σωστό και το αντιλαμβάνομαι και το είπατε κιόλας ότι είναι ποιοτικό χαρακτηριστικό και βοηθά και την αξιολόγηση της τριτοβάθμιας. Στης ΠΟΣΔΕΠ δεν υπάρχει αυτό αλλά υπάρχει το ότι αναγνωρίζει το δικαίωμα, αναγνωρίζει τον τίτλο της προηγούμενης

βαθμίδας, αυτό είναι επί της ουσίας. Το κείμενο των Πρυτάνεων δεν είναι τόσο εμφανές..

Χ. ΤΡΙΚΑΛΙΝΟΣ: Είναι πολλαπλά, δεν είναι τόσο απλά τα ζητήματα. Θα σας πω από την εμπειρία μου: πριν 10 χρόνια μας έρχονταν φοιτητές με λιγότερες γνώσεις από το Λύκειο και τους φτιάχναμε καλύτερα. Σήμερα μας έρχονται με περισσότερες γνώσεις και δε μπορούμε τα στραβά να τα ισιώσουμε. Επομένως είναι μια διαδικασία η οποία θα είναι αλληλοτροφοδοτούμενη. Δεν ξεχνάμε το κομμάτι που είπα, συμμετοχή των πανεπιστημιακών Τμημάτων στον καθορισμό της ύλης του Λυκείου. Από κει πρέπει να ξεκινήσουμε και εκεί πρέπει να μας προβληματίσει ως πανεπιστημιακούς. Είμαστε έτοιμοι; Δεν ξέρω. Αλλά εάν μας δοθεί το δικαίωμα θα το επιδιώξουμε και πιστεύω ότι είμαστε σε θέση να το πετύχουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Να πω κάτι στην ερώτησή σας που είναι πάρα πολύ καίρια. Πρώτα-πρώτα ισχύει αυτό που λέει ο κ. Τρικαλινός, ότι μια γενικότερη σύγκλιση στον προσδιορισμό της ύλης από τα ομοειδή Τμήματα μπορεί να υπάρξει, αλλά τελικά ως προς την εισαγωγή στα Πανεπιστήμιο, εγώ θα έβλεπτα ότι δεν είναι φοβερή και μια διαφοροποίηση, εάν το Φυσικό Τμήμα των Αθηνών με το Φυσικό της Θεσσαλονίκης θέλουν μια διαφοροποίηση σ' ένα μάθημα, είτε στο συντελεστή, το είπτε ήδη, αλλά εγώ θα έλεγα και σε μάθημα, αν θέλει το ένα να εξετάσει και τη Βιολογία και το άλλο δε θέλει να την εξετάσει. Απλώς ο υποψήφιος θα ζυγίσει πού θέλει να πάει, ώστε να δώσει το μάθημα που απαιτείται από το αντίστοιχο Τμήμα. Γιατί έχετε δίκιο, μη μπλέξουμε σε χρονοβόρες διαδικασίες και ασυμφωνίες. Μπορεί, αν μείνουμε σ' αυτό ως θέμα αρχής, να υπάρξει και μια διαφοροποίηση των Τμημάτων, αυτή είναι και η αυτοτέλεια των Πανεπιστημίων και η προσωπικότητά τους.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Κύριε Πρόεδρε διαδικαστικά θα ήθελα το λόγο. Μου επιτρέπετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ένα λεπτό, ως τι συμμετέχετε εσείς;

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Ως Προϊσταμένη του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας και αρμόδια για τη διαφύλαξη της λειτουργίας τόσο του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας όσο και όλων των επιμέρους Συμβουλίων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Τι είναι αυτό που λέτε τώρα;

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Ως τι συμμετέχω. Ως αρμόδια υπάλληλος και Προϊσταμένη του Εθνικού Συμβουλίου Παιδείας για να παρίσταμαι σε όλες τις συνεδριάσεις τόσο του ΕΣΥΠ όσο και όλων των επιμέρους Συμβουλίων και να διαφυλάττω το θεσμό τόσο του ΕΣΥΠ όσο και των Συμβουλίων....

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Μας προσβάλλει κ. Πρόεδρε.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Καθόλου. Είμαι υποχρεωμένη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Δεν έχετε αυτό το ρόλο. Είστε Γραμματεύς, δεν έχετε αυτό το ρόλο. Τι Προϊσταμένη; Προϊσταμένη δεν είστε πουθενά, για μας δεν είστε εδώ Προϊσταμένη. Σας παρακαλώ πολύ. Είπατε προηγουμένως...

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Το είπα σε σας, αλλά δεν ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Προηγουμένως επισημάνετε ότι δεν έχουμε απαρτία και είπα ότι εδώ κάνουμε μια ανταλλαγή απόψεων. Θα μας απαγορεύσετε να συνεδριάσουμε δηλαδή; Δεν κατάλαβα...

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Όχι. Υπάρχουν κάποιοι εσωτερικοί κανονισμοί λειτουργίας οι οποίοι προβλέπουν ότι για να συνεδριάσουν όλα τα Συμβούλια του ΕΣΥΠ...

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Ας μας ενημερώσει. Μπορείτε να μας το πείτε, γιατί εμείς δεν έχουμε εικόνα, αυτή τη στιγμή τι απαρτία χρειαζόμαστε;

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ποιοι απουσιάζουν και δεν έχουμε απαρτία, μπορείτε να μας πείτε;

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Αυτή τη στιγμή έχει το σύνολο του Συμβουλίου 31 μέλη, έπρεπε να έχουμε απαρτία με 16 παρόντα μέλη, είχαμε από την αρχή σήμερα 16 μέλη, έφυγε ο κ. Μπαλέρμπας, είμαστε στους 15, έφυγε η κ. Ρηνάκη, είμαστε στους 14.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Η κ. Ρηνάκη έξω είναι.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Δεν είναι έξω, έχει φύγει.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Εγώ την είδα πιο πριν, δεν ξέρω, έφυγε;

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Εν πάση περιπτώσει, αυτή τη στιγμή έχουμε 14 μέλη.

Ν. ΠΑΪΖΗΣ: Και προβλέπεται η απαρτία από τον κανονισμό.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Βέβαια. Αν θυμάστε κ. Παΐζη, ήσασταν και στα αρχικά Συμβούλια, περάσαμε και εσωτερικό κανονισμό λειτουργίας του Συμβουλίου. Απαρτία έχουμε όταν είναι παρόντα τουλάχιστον το 1/2 των μελών του Συμβουλίου, από το σύνολο των ορισμένων μελών της Ολομέλειας.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Τίθεται βέβαια πάντα ένα διαδικαστικό θέμα στα όργανα που συνεδριάζουν, αν η απαρτία διαπιστώνεται στην αρχή είναι διαπιστωμένη απαρτία...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ακριβώς αυτό θέλω να πω τώρα. Σε όλα τα Σώματα υπάρχει μια διαρροή, εντάξει.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Διαπιστώνεται στην αρχή η απαρτία...

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Συνήθως μπορεί να είναι έτσι, παρ' όλα αυτά επειδή το Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας είναι ακριβώς πεδίο διαλόγου, δεν συνεχίζουμε το διάλογο εάν δεν υπάρχει απαρτία...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Κύριε Πρόεδρε η απαρτία διαπιστώνεται στην αρχή και από κει και πέρα εάν αποχωρήσουν κάποια μέλη ξανατίθεται θέμα απαρτίας, αν υπάρχει ψηφοφορία. Αν πρόκειται δηλαδή να πάρουμε κάποιες αποφάσεις. Εδώ δεν πρόκειται να πάρουμε κάποια απόφαση, συζητάμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έτσι είναι. Αυτή την πείρα έχω κι εγώ από τα Συμβούλια. Λοιπόν ευχαριστούμε γι' αυτά που μας είπατε, συνεχίζουμε.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Το ΕΣΥΠ δεν λειτουργεί έτσι. Αυτό ισχύει για όλα τα Συμβούλια...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Παρακαλώ πολύ κ. Γραμματέυ. Αν πρόκειται να πάρουμε αποφάσεις, ισχύουν αυτά που λέτε. Τώρα συνεχίζουμε τη συζήτηση.

Α. ΣΟΥΦΛΗ: Σας λέω ότι αυτό δεν ισχύει στο ΕΣΥΠ και στα Συμβούλιά του και είμαι υποχρεωμένη να ενημερώσω...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ναι, ναι. Συνεχίζουμε. Κύριε Πουλή έχετε το λόγο.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Σας ευχαριστώ που μου δίνετε το λόγο, θα προσπαθήσω σε 10 λεπτά, σύντομα να περιγράψω λίγο τις προτάσεις μας οι οποίες είναι καταγραμμένες στα κείμενα. Τα κείμενα αυτά έχουν κατατεθεί στην Ομοσπονδία μας κι έχουν τύχει μιας γενικής έγκρισης χωρίς περαιτέρω συζήτηση και εξειδίκευση. Και θα δείτε ότι είναι αρκετά γενικά. Μέχρι τώρα μιλούσαμε για το όραμα. Τώρα θέλω να δούμε λίγο και το ρεαλισμό γιατί νομίζω φτάνουμε κάπου στο δια ταύτα. Είπε ο κ. Παίζης προηγούμενα ότι πίσω από τα νούμερα φαίνονται οι πολιτικές. Εγώ θα έλεγα ότι και πίσω απ' τις πολιτικές φαίνονται τα νούμερα. Ζώντας στο χώρο αυτό της εκπαίδευσης, πριν από καμιά 10αριά χρόνια περίπου, 10-12 χρόνια, είχε υπάρξει ένα γράφημα της φοιτητικής μετανάστευσης. Θεωρώ ότι από την εποχή του κ. Αρσένη όλες οι τροποποιήσεις που έγιναν στο εκπαιδευτικό σύστημα στοχεύουν στο ν' αποτρέψουν τη φοιτητική μετανάστευση. Η τελευταία μεταρρύθμιση που έγινε επί Ευθυμίου με την οποία ζούμε και πορευόμαστε σήμερα, έδωσε ασφυκτικά το Λύκειο στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση. Δηλαδή απολυτήριο Λυκείου δε υπάρχει, όλοι οι άνθρωποι, όλα τα παιδιά δίνουν για να μπουν κάπου, άσχετα αν τους ενδιαφέρει ή όχι. δε νομίζω ότι μπορώ να περιγράψω καλύτερα από την κ. Βιτσιλάκη την τραγωδία που υφίστανται οι έφηβοί μας. Έχουμε λοιπόν μια κατάσταση διαμορφωμένη που αφορά τα οικονομικά, τις πολιτικές, το εξωτερικό περιβάλλον της κοινωνικής συνείδησης που τη θεωρώ στρεβλή την κοινωνική συνείδηση, έχετε απόλυτο δίκιο και έχουμε την οικονομική κρίση η οποία θα επιβάλλει με δραστικό τρόπο ριζικές αναθεωρήσεις στις προτεραιότητες. Άρα λοιπόν, αν ξεκαθαρίσουμε και συμφωνήσουμε ότι ο μακρινός στόχος είναι αυτό που λέμε ελεύθερη πρόσβαση η οποία προφανώς είναι πάγια, κάποιου είδους απολυτήριο, κάποιου είδους portfolio, κάποια κριτήρια των Ιδρυμάτων που θεωρώ ότι αυτά είναι τεχνικά θέματα και μπορούν τα Πανεπιστήμια να

βρουν την άκρη, αυτό που επείγει σήμερα είναι να σπάσουμε αυτό το κακό σύστημα της παραπαιδείας. Λυπάμαι, θα το πω έτσι: Σαν το καρκίνο διηθεί το σύστημα της παραπαιδείας στα σχολεία. Μου λέει ο γιος μου πριν 6 χρόνια: Στην αριστερή πλευρά κάθονται αυτοί που πάνε φροντιστήριο και κάνουν φασαρία. Στη δεξιά πλευρά είναι αυτοί που δεν πάνε φροντιστήριο. Έχουμε διαπαιδαγωγήσει την ελληνική κοινωνία σ' αυτό το στραβό σύστημα. Λέω λοιπόν, με την έννοια της ύβρεως και της ποινής, το κόστος αυτού του λάθους να το πληρώσουν συλλογικά εισάγοντας ένα πρώτο έτος στα Πανεπιστήμια τα οποία θ' αναλάβουν το τεράστιο φορτίο να κάνουν την επιλογή. Να το περιγράψω λίγο καλύτερα.

ΜΕΛΟΣ: Το προπαρασκευαστικό έτος.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Το προπαρασκευαστικό έτος, ναι. Κατ' αρχήν με ρεαλισμό, αυτή τη στιγμή όταν έχουμε 2,2% του ΑΕΠ στην παραπαιδεία, ένα κομμάτι είναι νόμιμο κι ένα κομμάτι είναι μαύρο. Το νόμιμο κομμάτι μπορεί να συνεπάγεται 80.000 θέσεις εργασίας. Δεν ξέρω, δεν το έχω προσδιορίσει.. Για σκεφτείτε τον πολιτικό εκείνο που θα πάρει αυτό το κόστος. Δηλαδή βλέπουμε με ρεαλισμό τα πράγματα. Άρα αυτό το κόστος το οποίο είναι 2,2% θα το αναλάβουν τα Πανεπιστήμια διοικητικά αφομοιώνοντας το νόμιμο κομμάτι, προπαρασκευάζοντας αυτούς ακριβώς όπως ακριβώς τους θέλουμε..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εισηγείστε δηλαδή να υπήρχε ένα προπαρασκευαστικό έτος στα ίδια τα Πανεπιστήμια..

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Προσπαθώ να το περιγράψω, όχι με πλήρη σαφήνεια..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι, επειδή είναι ένα σύστημα γνωστό..

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Δε μπορώ να σας πω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αλλά κι εκεί πάλι πώς μπαίνουν; Γιατί στις μεγάλες Σχολές υψηλής ζήτησης, στην Ιατρική, στη Νομική, πώς θα μπουν εκεί; Θα τους πάρουν όλους; Γιατί εκεί είναι το πρόβλημα. Επίσης θα συνεχίζουν ακώλυτα ή ,αν αποτύχουν, θα πρέπει να φύγουν;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Είναι γραμμένο βέβαια με κάποιο τρόπο σύντομο κι εκεί, είναι γραμμένο, θέλω να το περιγράψω. Η Ιατρική Αθηνών, η Σχολή με τη μεγαλύτερη ζήτηση, κακώς πλέον, γιατί αυτή τη στιγμή θα γίνεις 45 χρονών για να γίνεις γιατρός, θα δέχεται λοιπόν με βάση το τρέχον απολυτήριο Λυκείου ένα σύνολο πληθυσμού. Η Ιατρική Θεσσαλονίκης το ίδιο. Η Ιατρική τής Πάτρας το ίδιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Πώς θα το δέχεται; Με τη βαθμολογία του απολυτηρίου;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Θα δέχεται αιτήσεις. Θα διαλέγει με δικά της κριτήρια αυτούς που θα παρακολουθήσουν το προπαρασκευαστικό στάδιο, το προπαρασκευαστικό έτος, δικά της μαθήματα, δικές της εξετάσεις προφανώς αξιοποιώντας, λέω ξανά, κάποιους απ' αυτούς που ήδη

απασχολούνται στην παραπαιδεία. Γιατί θα είναι γνώσεις θεμελιακές, στη βάση των επιστημών.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ένα κριτήριο μπορείτε να μας πείτε; Για την Ιατρική.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Το βαθμολογικό κριτήριο του Λυκείου, ως έχει. Γιατί δεν έχουμε κάτι καλύτερο αυτή τη στιγμή.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Όχι, μην το λέτε αυτό. Δεν είναι ανάγκη να πείτε το βαθμολογικό του συνολικού κριτηρίου, μπορείτε να πείτε τη βαθμολογία στα μαθήματα της Φυσικής στα 3 χρόνια, είναι κι αυτό..

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Είναι ακριβώς αυτό που λέμε, ότι αυτό το παραλαμβάνει το Πανεπιστήμιο και το καθορίζει το ίδιο. Μεταφέρουμε την ευθύνη. Αποσυμπιέζουμε το Λύκειο εν τέλει, αυτός είναι ο σκοπός αυτού του μεταβατικού σταδίου, το Λύκειο ν' αποσυμπιεστεί. Να φροντίσουμε, να μεριμνήσουμε για το νόμιμο Τμήμα της παραπαιδείας, γιατί ενόσω υπάρχει αυτό είναι ένα φαύλος κύκλος. Το ξέρετε πολύ καλά, το καταλαβαίνουμε όλοι. Αυτή η αποσυμπίεση λοιπόν θα γίνει μεταφέροντας ένα χρόνο στα Πανεπιστήμια. Εγώ είμαι ένα ταπεινό ΤΕΙ στην άκρη της χώρας, στο Ηράκλειο. Εάν από το Φυσικό λοιπόν στο οποίο στο πρώτο έτος εγγραφούν 3.000 φοιτητές, έρθει ένα παιδί με 14 στη Φυσική ή με 12 στη Φυσική ή με 10 αν θέλετε, εγώ ευχαρίστως τον κάνω φοιτητή μου. Καταλαβαίνετε τι θέλω να πω. Το ίδιο πράγμα είπατε κι εσείς εξάλλου. Άρα θα έχω το δικό μου προπαρασκευαστικό έτος το οποίο θα δέχεται 30 φοιτητές από το Ηράκλειο, 30 μαθητές από το Ηράκλειο και με άλλα κριτήρια πάλι που το δικό μου Ίδρυμα θα καθορίσει θα δέχομαι από τα Πολυτεχνεία, από το Φυσικό. Δηλαδή θα γίνεται η επιλογή και το βάρος το οποίο είναι τεράστιο βάρος, μεγάλο βάρος, αλλά είναι το κόστος μας αυτό, είναι η ποινή μας. Και αυτό για 5 χρόνια, για 6 χρόνια.. Το Λύκειο να γίνει ευσταθές, να γίνει λειτουργικό. Να υπάρχει αυτή η ευχέρεια ότι ο τάδε μαθητής είναι μια προσωπικότητα ολοκληρωμένη. Κάνει κιθάρα, παίζει μπάσκετ, βλέπει σινεμά.

ΜΕΛΟΣ: Τα φροντιστήρια των προπαρασκευαστικών τα σκεφτήκατε;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Τα φροντιστήρια των προπαρασκευαστικών θα είναι τα ίδια τα φροντιστήρια..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Μια διευκρινιστική ερώτηση ο κ. Γιαλούρης.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Ο αριθμός αυτός θα είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των φοιτητών που θα προκύψουν στη συνέχεια;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Δεν κατάλαβα την ερώτηση.

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Αν δέχεται 100, στη συνέχεια θα μπουν στο Πανεπιστήμιο 50 για παράδειγμα;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Όσους το Πανεπιστήμιο επιλέξει.

ΜΕΛΟΣ: Ή θα βάλει 100 και θα πάρει 1.000;

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Όχι, μπορεί να πάρει 500 το πρώτο έτος και με τα δικά του κριτήρια θα δώσει ένα χαρτί, μια πιστοποίηση η οποία θα λέει ότι «κύριοι, από τους 500 εγώ θα πάρω αυτούς τους 100». Οι υπόλοιποι 400 δε θ' απαγορεύεται να κάνουν αίτηση σ' ένα άλλο Ίδρυμα με τη βαθμολογία..

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Δεν πρόκειται όμως ποτέ να καταργηθεί, να σπάσει η παραπαιδεία και αντίθετα θα υπάρχει προετοιμασία από χρόνια πριν, ενόψει αυτών των εξετάσεων. Δηλαδή θέλω πω αυτό το οποίο είπε η κ. Βιτσιλάκη, να καταργήσουμε τα φροντιστήρια, τα φροντιστήρια δεν πρόκειται να καταργηθούν ποτέ και δια νόμου όπως δεν καταργήθηκαν ενώ το προβλέπει ο νόμος τα φροντιστήρια του ΑΣΕΠ, δεν πρόκειται να καταργηθούν ποτέ όσο θα υπάρχουν εξετάσεις και θα είναι ο αριθμός των εισακτέων μικρότερος από τον αριθμό εκείνων που είναι υποψήφιοι. Αυτό είναι δεδομένο, ότι και να γίνει.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Δεν είναι τόσο απλό, γιατί κοιτάξτε, λέμε ότι το Πανεπιστήμιο το ίδιο θα ενσωματώσει την παραπαιδεία...

Π. ΓΙΑΛΟΥΡΗΣ: Δεν είναι θέμα ότι θα εκλείψει η παραπαιδεία, η παραπαιδεία θα υπάρχει..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Όπως σας είπα θα μεταφερθεί κάπου αλλού αν αλλάξει το σύστημα....

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Εγώ μιλάω ότι οι φροντιστηριακοί Οργανισμοί οι οποίοι αυτή τη στιγμή έχουν ΙΚΑ, έχουν χαρτιά της Εφορίας, οι εργαζόμενοι εκεί θα έχουν το δικαίωμα ν' απασχοληθούν μέσα στα Πανεπιστήμια. Γιατί να ξανακάνεις δυο φορές το ίδιο πράγμα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι το σύστημα του προπαρασκευαστικού έτους το οποίο έχει συν και πλην. Άλλα προβλήματα λύνει, γεννά άλλα.

Δ. ΠΟΥΛΗΣ: Να κλείσουμε, ελάχιστο χρόνο μόνο: Αυτό το προπαρασκευαστικό έτος θα γράφεται στο παράρτημα πτυχίου. Δηλαδή θα είναι μια βαθμίδα, ένα reference συγκεκριμένο, θα προσμετράται στο παράρτημα πτυχίου. Δε θέλω να πάρω άλλο χρόνο..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαριστούμε, νομίζω ότι σημασία έχει το σύστημα που προτείνετε. Από κει και πέρα θέλει μια συζήτηση πώς υλοποιείται η πρόταση. Κύριε Παπαντωνόπουλε, έχετε το λόγο.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Άκουσα με πολλή χαρά τους συναδέλφους που εκπροσωπούν τους φορείς της Ανώτατης Εκπαίδευσης και θεωρώ εκ προοιμίου για όλους θετικό το γεγονός ότι εμπλέκονται με ρόλο στη διαδικασία επιλογής των φοιτητών για τα ΑΕΙ. Νομίζω ότι αυτό είναι απαραίτητο. Και για λόγους ευθύνης και για λόγους βελτίωσης λειτουργικής του συστήματος. Θεωρώ όμως ότι υπάρχουν κάποιες αντιφάσεις μέσα στις εισηγήσεις οι οποίες εμπλέκουν ακόμα παραπάνω τα αρνητικά σημεία του

συστήματος έτσι όπως έχουν αναδειχθεί σε μια σειρά ετών και με όλη αυτή την και με αρνητικές αποχρώσεις επικέντρωση του κοινωνικού ενδιαφέροντος στο γεγονός του τρόπου επιλογής αυτού καθαυτού. Ένα κοινό στοιχείο των εισηγήσεων, και αυτό για κάποιον ο οποίος ακούει εκτός συστήματος τις εισηγήσεις πρέπει να θεωρηθεί εκ προοιμίου και κατ' αρχήν θετικό, είναι ότι και οι τρεις λαμβάνουν υπόψη τη συνολική αξιολόγηση του μαθητή από το Λύκειο. Όμως κάποιες από τις εισηγήσεις, επεσήμανα και εστίασαν ιδιαίτερα στο κλίμα διαφθοράς που ισχύει ήδη στην κοινωνία μας. Μάλιστα η κ. Βιτσιλάκη είπε ότι έχει έναν προϋπολογισμό 800 ευρώ τον μήνα για Καθηγητές του σχολείου της κόρης της οι οποίοι και τη βαθμολογούν, προφανώς, και αυτό είναι γενικευμένο. Από την άλλη μεριά όλοι γνωρίζουμε, κι εμείς εκπαιδευτικοί είμαστε, ότι τώρα πλέον υπάρχουν μαθητές της Γ' Λυκείου που θεωρούν ότι περίπου πήραν κάτω από τη βάση όταν παίρνουν 17. Κι έρχονται γονείς και ρωτάνε «γιατί του βάλατε 18 κ. Παπαντωνόπουλε; Δεν είναι καλός μαθητής;» Κι εγώ λέω «ίσα-ίσα, επειδή είναι καλός του έβαλα 18». Πώς θα γίνει αυτό; Δεν έχουμε όλοι την εμπειρία ότι έχουν καταργηθεί οι ενδιάμεσες βαθμολογικές βαθμίδες από το Λύκειο;

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αυτό δεν πρέπει να το επαναφέρουμε;

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά πώς θα το επαναφέρουμε; Προηγουμένως ο κ. Παϊζης είπε ότι σχεδιάζουμε στρατηγικά λαμβάνοντας υπόψη το πλαίσιο το εξωτερικό, δηλαδή δε σχεδιάζουμε μέσα από το σύστημα, βγαίνουμε πρώτα έξω από το σύστημα και βλέπουμε το περιβάλλον. Μιλήσατε για ποινικοποίηση της παραπαιδείας. Πράγματι, φαντάζομαι ότι το είπατε ως ποινικοποίηση αξιακή, ποινικοποίηση ιδεολογική. Αλλά πώς θα γίνει αυτό όταν η ίδια η Λισσαβόνα, όταν η ίδια η Ευρωπαϊκή Ένωση από την οποία νομίζω ότι κανείς από τους παρισταμένους δεν εισηγείται την έξοδο, όταν η ίδια λοιπόν έχει υπαγάγει τις υπηρεσίες εκπαίδευσης υπό την ομπρέλα της αγοράς ή υπό το κανονιστικό πλαίσιο του εμπορίου. Πώς θα γίνει αυτό; Αυτά τα δυο πράγματα δε συμβιβάζονται.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ακούσαμε την τοποθέτηση που έλεγε «δε θα έπρεπε να δίνουμε επαγγελματικά δικαιώματα».

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά αυτό δε μπορούμε να το κάνουμε αφού είμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Δηλαδή δεν έχουμε αυτοτέλεια, αυτονομία καθοριστική. Μετέχουμε σε ένα ευρύτερο σύστημα αναφοράς και πρέπει να δούμε μέσα στους περιορισμούς του συστήματος τι μπορούμε να κάνουμε. Εκείνο δε μπορούμε να το κάνουμε. Επίσης, μέσα στο ίδιο πλαίσιο μιλάμε για εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης όπως είναι το portfolio. Πάλι εγώ λέω, ένα portfolio το οποίο παρουσιάζεται στην κ. Βιτσιλάκη, στον κ. Παπαντωνόπουλο, υπάρχει η δυνατότητα ν' αποδειχθεί ότι αποτελεί συμβολή πολλών παραγόντων, ότι εμπεριέχει πέρα από τις εργασίες του μαθητή και εργασίες αγορασμένες ή παραγγελμένες; Εγώ είμαι σε θέση να ξέρω ότι κάποιοι μαθητές, οι ίδιοι αναδείξατε προηγουμένως τη διαφθορά του θέματος του IB, κάποιες απ' αυτές τις εργασίες είναι αγορασμένες, είναι παραγγελμένες. Υπάρχουν άνθρωποι οι οποίοι τη βιωτή τους την

εξασφαλίζουν με τη συγγραφή τέτοιων εργασιών. Και είναι αδρά αμειβόμενες.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αυτό που λέτε είναι η διαιώνιση της διαφθοράς...

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά πώς θα το καταργήσουμε αυτό;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Έχετε και την εικόνα του μαθητή ως δάσκαλος...

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Εννοείται. Το ίδιο θα συμβεί βέβαια, πολύ ενδιαφέρον είναι και το ακούει κανείς θετικά, αλλά εάν εξειδικευθεί το προσωπικό που θ' ασχολείται με τα θέματα των εξετάσεων, δε θα ενταθεί το φαινόμενο της διαφθοράς; Έτσι δεν είναι; Δηλαδή εάν ένα σώμα συγκεκριμένο Καθηγητών της Δευτεροβάθμιας και της Ανώτατης εκπαίδευσης, αναλάβουν να διεξάγουν κατ' αποκλειστικότητα τις εξετάσεις από πλευράς θεμάτων. Δε θα ενταθεί το θέμα της διαφθοράς; Η εισήγηση που λέει ότι μεταφέρουμε στα Πανεπιστήμια την ευθύνη με ένα προπαρασκευαστικό έτος, δεν εντείνει την φροντιστηριοποίηση; Απλώς τα φροντιστήρια δεν τα κάνουν πια της δευτεροβάθμιας, θα τα κάνουν της τριτοβάθμιας. Και με πιο ακριβό αντιμίσθιο ωριαίο υποθέτω. Δηλαδή πρέπει να βλέπουμε κάθε φορά σε κάθε μέτρο που αλλάζει, πέρα από την φαινόμενη εφαρμοστικότητα του, ποιες θα είναι οι αναδυόμενες στρατηγικές.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Ναι, αλλά κάπου πρέπει να σπάσει.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Συμφωνούμε. Είπατε για το αδιάβλητο των εξετάσεων, όλοι συμφωνούμε. Είναι αδιάβλητες οι εξετάσεις. Ξέρετε τι δεν είναι; Δεν είναι αξιόπιστες. Αυτά είναι δυο μεγέθη που όσο αυξάνεις το ένα, κατεβάζεις το άλλο. Τώρα είμαστε στο σημείο όπου η αδιαβλητότητα είναι στον μέγιστο βαθμό αλλά και η αναξιοπιστία του συστήματος είναι επίσης στο μέγιστο βαθμό. Αν μας ικανοποιεί αυτό, εκεί θα μείνουμε. Εάν όμως θέλουμε να το αλλάξουμε δε μπορούμε να το αλλάξουμε έτσι ανεβάζοντας το άλλο σύστημα γιατί θα πέσει το προηγούμενο σύστημα. Πρέπει να είμαστε ενήμεροι ότι αυτά τα δύο είναι αντιστρόφως ανάλογα. Και πρέπει να προσαρμόσουμε σε μια πρακτική η οποία θα το έχει λάβει υπ' όψιν της αυτό και θα ξέρει τι χάνουμε επειδή έχουμε τόσο τοις εκατό διαβλητότητα και τι κερδίζουμε επειδή έχουμε τόσο τοις εκατό αξιοπιστία. Όλα αυτά τα θέματα νομίζω ότι είναι καλύτερα αντί να παρεμβαίνουμε στη συνέχεια στην πράξη και να τα διορθώνουμε κατ' οικονομία, να εξασφαλίσουμε στο μέγιστο δυνατό βαθμό, και εδώ μπαίνει η χρησιμότητα του στρατηγικού σχεδιασμού, την κατά το δυνατόν απάλειψη συγκρούσεων και αντιφάσεων εκ προοιμίου. Να εξομαλύνουμε το σύστημα πρώτα στο χαρτί και μετά να το δοκιμάσουμε πιλοτικά και να δούμε πού πρέπει να πάμε. Έχω σημειώσει μια σειρά από αντιφάσεις στη δική μου συνείδηση από όσα άκουσα αλλά δεν έχει νόημα να τις πω μία-μία τώρα. Νομίζω ότι το βασικό και το ουσιαστικό είναι αυτό, ότι δε φτάνει μόνο η καλή μας προαίρεση και η καλή βούληση, πρέπει να έχουν και μια εφαρμοσιμότητα τα μέτρα αυτά και κυρίως να έχουν εκ προοιμίου προβλεφθεί οι παρενέργειές τους.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αυτό που λέτε ισχύει για την πρόταση που λέει τουλάχιστον σ' αυτή τη φάση και μέχρι ν' αλλάξουμε αυτά που είπα πριν, γιατί θα θυμάστε που είπα, πρέπει ν' αλλάξουμε πρώτα όλα αυτά...»

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Πράγματι, μόνο γι' αυτό ισχύει. Εγώ μιλάω σε μεσοπρόθεσμο μπορώ να πω σχεδιασμό, γιατί εκείνοι το οποίο είναι η δική μας εισήγηση και μας εκφράζει και μάλιστα θα ήθελα να ζητήσω στην επόμενη συνεδρία να κάνουμε κι εμείς μια εισήγηση για το εξεταστικό γιατί έχουμε σειρά μελέτης, επί σειρά ετών των δεδομένων των εξεταστικών, εκείνο το οποίο εμείς εισηγηθήκαμε προηγουμένως, είναι ένα άλλο πράγμα, ένα σύστημα εισαγωγής στα πλαίσια εκείνου του στρατηγικού σχεδιασμού που ακούσατε τον κ. Παϊζη να περιγράφει. Βεβαίως αντιλαμβανόμαστε ότι αυτά που εισηγηθήκατε έχουν έναν βραχυμεσοπρόθεσμο χαρακτήρα και γι' αυτό μιλάω κι εγώ, αλλά και εκεί, και στο μεσοβραχυπρόθεσμο, πρέπει να πάρουμε τις πρόνοιές μας. Δεν πρέπει να πάμε δηλαδή έτσι μόνο με καλή διάθεση, παροικούντες στην Ιερουσαλήμ είμαστε, ξέρουμε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι σαφές. Ευχαριστούμε κ. Παπαντωνόπουλε, διότι εδώ μας χτυπάτε τα καμπανάκια που πρέπει να προσέξουμε.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Και ένα που το θεωρώ πολύ σημαντικό κ. Πρόεδρε, με συγχωρείτε, το ξέχασα: Στην εισήγηση του κ. Πουλή, δε μας το είπε προφορικά, όμως το κείμενο λέει «οι φοιτώντες στα Τμήματα αυτά» - αυτοί δηλαδή οι οποίοι αφού τελείωσαν την προπαρασκευαστική εισαγωγική τους εκπαίδευση στα Πανεπιστήμια και δε μπήκαν, θα μπορούν φυσικά να συνεχίσουν σε μη δημόσια Ιδρύματα. Εδώ τίθεται ένα τεράστιο ζήτημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Εννοεί ότι από κει και πέρα είναι δική του επιλογή, δε μπορείς να τον εμποδίσεις να πάει.. Είναι εκ του περισσού αυτό βέβαια..

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, εντάξει, αλλά δε μπορείς ως πολιτεία, μπορεί ως ΤΕΙ, ως οργάνωση των ΤΕΙ να πεις ότι πάει αυτός όπου θέλει. Ως πολιτεία όμως δε μπορείς να πεις όπου θέλει, έτσι δεν είναι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Όχι βέβαια.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Πρέπει να του εξασφαλίσεις μέλλον εκπαιδευτικό και εργασιακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Είναι ένα μεγάλο πρόβλημα.

Κ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ: Τεράστιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Κύριε Παπαντωνόπουλε ξαναλέω, μας χτυπήσατε κάποια καμπανάκια για όλες αυτές τις απόψεις, ότι είναι πάρα πολύ σύνθετες και πρέπει να τις δούμε με πολύ μεγάλη προσοχή. Οι άνθρωποι που προέρχονται από τη δευτεροβάθμια κτλ. τα έχουν ζήσει αυτά περισσότερο, γι' αυτό και η φωνή τους έχει ιδιαίτερη σημασία. Εδώ ακούσαμε μερικές τοποθετήσεις από την τριτοβάθμια και είναι πολύ σημαντικό ότι καθόμαστε

στο ίδιο τραπέζι και μεταφέρεται η αγωνία των Πανεπιστημίων για το ότι είναι απλώς αποδέκτες μιας καταστάσεως χωρίς καμία συμμετοχή τους και από την άλλη φωτίζουμε τις δυσκολίες και τα προβλήματα που υπάρχουν , εάν μείνουμε μόνο σε ορισμένες ρυθμίσεις. Κύριοι συνάδελφοι θα δώσω το λόγο στον κ. Γκλαβά και θα τελειώσουμε για σήμερα . Εισηγούμαι αυτό , διότι αυτή η συζήτηση είναι τεράστια. Και θα παρακαλούσα, παράλληλα με το ότι οπωσδήποτε θα ακούσουμε την συγκεκριμένη δουλειά που έχετε κάνει πάνω σ' αυτά τα θέματα, διότι είναι μείζον θέμα, πέρα από το μακροπρόθεσμο στο οποίο φαίνεται ο στρατηγικός σχεδιασμός , που είπατε και που είναι πάρα πολύ σημαντικός, πραγματικά πρέπει να δούμε , γιατί το περιμένει η ελληνική κοινωνία, τι μπορεί να είναι βραχυπρόθεσμο, μεσοπρόθεσμο, χωρίς να χάνονται οι στόχοι, οι προοπτικές, οι προδιαγραφές που έχουμε θέσει. Δηλαδή πρέπει να βρούμε έναν τρόπο να συνδυάσουμε αυτά τα πράγματα. Δηλαδή και αυτά που βλέπουμε ουσιαστικά ότι πρέπει να γίνουν και την αγωνία του κόσμου να εφαρμοσθεί σε συγκεκριμένο χρονικό ορίζοντα μια δυνατή λύση.

N. ΠΑΪΖΗΣ: Κύριε Γκλαβά, ένα λεπτό πριν την τοποθέτησή σας και πριν κλείσουμε. Θέλω να σας πω ότι σ' αυτά τα ερωτήματα στα οποία εμείς θα καθίσουμε να δουλέψουμε, πιθανότατα μέχρι το Σαββατοκύριακο τα δυο μεγάλα πολιτικά κόμματα να έχουν απαντήσει. Πιθανότατα δηλαδή να γίνει κατάθεση πρότασης και για το σύστημα εισαγωγής στα Πανεπιστήμια και από το ΠΑΣΟΚ και στο πρόγραμμα της Νέας Δημοκρατίας. Νομίζω λοιπόν ότι θα είχα ανάγκη, έστω αυτά τα λίγα λεπτά, να δούμε λίγο τη συνέχεια της δικής μας της εργασίας, με δεδομένο ότι πραγματικά βλέπω σήμερα τα κόμματα και αποχώρησαν, θεωρώ ότι έπρεπε να έχουν αποχωρήσει στο στρατηγικό σχεδιασμό από την αρχή, θεωρώντας ότι το σύστημα πρόσβασης δεν είναι το ουσιαστικό, αυτό είναι το ουσιαστικό που μπλέκεται μ' αυτά τα πράγματα, προκειμένου να διαφυλάξουμε το εξής:

Να ολοκληρώσει τις διαδικασίες αυτό το Συμβούλιο με απαρτία, να τις ολοκληρώσει δηλαδή μ' έναν τρόπο που να μη δίνει σε οποιονδήποτε θέλει να εκμεταλλευτεί μια αδυναμία το μεγάλο χρόνο των συνεδριάσεων, το ότι έχουν ανοίξει τα σχολεία αυτή τη στιγμή –εγώ εκτιμώ ότι είναι πάρα πολύ δύσκολο και για τον κ. Γκλαβά και για τ' άλλα στελέχη να είναι εδώ τις μέρες που έχουν ξεκινήσει τα σχολεία, τους συναδέλφους Διευθυντές, πώς μπορούμε να οργανώσουμε αυτή τη συζήτηση που τη θεωρώ απολύτως απαραίτητη να γίνει, ενώ ήδη θα έχει χαθεί η πιθανότητα το πολιτικό μήνυμα προς την κοινωνία, τι είναι αυτό που πιθανότατα να πρέπει ν' αλλάξει το σύστημα. Πρόταση να το ακούσουμε μέχρι και την Κυριακή π.χ.

Αυτό, με την εισήγηση του κ. Παπαντωνόπουλου μ' αυτά τα ερωτηματικά που έβαλε, δίνει αξία στη δουλειά που κάνουμε. Δηλαδή της δίνει νόημα. Και ακόμα και ν' ανακοινωθούν τα πράγματα, εγώ είμαι άνθρωπος που πιστεύω ότι θα συνεχίσουμε να δουλεύουμε. Αλλά προσπατεύοντας όσο το δυνατόν περισσότερο την ποιότητα της εργασίας, έτσι όπως θα ήθελαν κάποιοι άλλοι πιθανότατα να παρουσιαστεί προς τα έξω. Απ' αυτή την άποψη εγώ θα ήθελα αν μπορούσατε να μας ενημερώσετε πώς ακριβώς σκέφτεστε τα επόμενα βήματα....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Ευχαρίστως να σας πω από τώρα ότι έχουμε προσδιορίσει μια συνάντηση μετά τις εκλογές, στις 7 είχατε πει ότι βολεύει, θα κάνουμε

αυτή τη συνάντηση, θα δούμε και πώς έχουν πάει τα πράγματα. Εγώ πιστεύω ότι το Συμβούλιό μας και σ' αυτό το καίριο θέμα πρέπει να έχει μια τοποθέτηση. Εν τω μεταξύ πρέπει να έχουμε δει αυτό που μοιράστηκε σήμερα, ώστε να το συζητήσουμε, γιατί αυτό στην πραγματικότητα είναι μέγα θέμα, ώστε, εάν χρειαστεί να τελειώσει τη θητεία του και τη δουλειά του και την προσφορά του αυτό το Συμβούλιο, ή τουλάχιστον ο Πρόεδρός του, να υπάρχει μια πρόταση που να έχει συντεθεί ακριβώς απ' όλη τη δουλειά και τη σύγκλιση που έχει υπάρξει εδώ μέσα.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: (Μιλά εκτός μικροφώνου)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Θα το δούμε, δε μπορούμε να πούμε τίποτε. Δε θα είναι εύκολο.. Εμείς είμαστε το Σώμα το κανονικό..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Έως της αναιρέσεώς του;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Βεβαίως, είναι από τη θητεία το Σώμα, δεν εξαρτάται απ' αυτό, εκτός αν δια νόμου ή δι' αποφάσεως καταργηθεί. Επομένως, συνεχίζει τη δουλειά του. Είπαμε 7 διότι τότε βόλευε όλους, αν είναι 8 κτλ. δε μας πειράζει αυτό. Νομίζω ότι μπορούμε να έχουμε αυτή τη συνάντηση και να δούμε πώς πάει αυτό το θέμα, να έχουμε μια ολοκληρωμένη άποψη και από κει και πέρα θα δούμε τι θα γίνει. Κύριε Γκλαβά έχετε το λόγο.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Θα είμαι πολύ σύντομος. Κατ' αρχάς ήθελα να ευχαριστήσω τους συναδέλφους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που μας παρουσίασαν τις προτάσεις τους. Εγώ θα μείνω σε δυο πράγματα, που φαίνεται ότι μάλλον συμφωνούμε όλοι. Να ξεκινήσουμε λοιπόν από αυτό το προπαρασκευαστικό έτος στα Λύκεια. Φαίνεται ότι δεν περνά σαν ιδέα, άλλωστε υπάρχει παλιά το μεταλυκειακό προπαρασκευαστικό κέντρο που όχι μόνο δεν έκλεισε τα φροντιστήρια αλλά έγινε και κακό φροντιστήριο και κακό προηγούμενο. Όλοι θέλουμε ένα Λύκειο αξιόπιστο υπό την έννοια ότι ο βαθμός του να είναι έτσι διαμορφωμένος, ώστε να λαμβάνεται υπ' όψιν και για την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Απλώς πρέπει να βρούμε τον τρόπο να το αποκτήσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Για να φέρουμε τους μαθητές πίσω στο Λύκειο, έχει σημασία αυτό.

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Ακριβώς. Το άλλο που θα μπορούσαμε να πούμε είναι ότι τα Τμήματα πρέπει να έχουν λόγο για τους φοιτητές που θέλουν να πάρουν, ανεξάρτητα από το ποιο θα είναι το σύστημα εισαγωγής. Θα πρέπει να έχουν κάποιο λόγο. Νομίζω ότι αυτά είναι σημεία στα οποία υπάρχει σύγκληση απόψεων. Από την άλλη μεριά ήθελα να πω ότι σε επίπεδο γνωστικό οι μαθητές μας, οι καλύτεροι, μπαίνουν, με ελάχιστες εξαιρέσεις. Δηλαδή, αν μετρήσεις τις γνώσεις αυτές, με το σύστημα που το μετράμε, η εμπειρία μου δε δείχνει ότι ο κακός μαθητής παίρνει 18 και 19 ούτε ο μέτριος. Αυτός ο «σπασίκλας» θέλετε να τον πείτε, όπως θέλετε, πάντως αυτός που διαβάζει και αποκτά αυτή τη γνώμη με τον Α ή Β τρόπο αυτός περνάει. Αν δεν είναι αυτός που θέλουν τα Πανεπιστήμια είναι άλλη υπόθεση. Είναι αυτό που είπε ο κ. Παπαντωνόπουλος, δεν είναι αξιόπιστο

υπό την έννοια ότι εξετάζει μόνο τη γνώση και τίποτε άλλο και αυτή τη γνώση πώς την εξετάζει κτλ. Αλλά εν πάση περιπτώσει αυτοί που διαβάζουν και έχουν κατακτήσει αυτή τη συγκεκριμένη γνώση με τη συγκεκριμένη διαδικασία ότι είναι οι καλύτεροι γι' αυτό το σύστημα είναι δεδομένο. Εν πάση περιπτώσει, συμφωνούμε ή δε συμφωνούμε δεν έχει σημασία. Όσον αφορά μεταβατικές, ας το πούμε προτάσεις, επιτρέψτε μου κ. Αντιπρύτανη να έχω μια άλλη άποψη γιατί αυτά που προτείνετε, τουλάχιστον τα γενικά, θέλουν χρόνια και χρόνια να γίνουν. Δηλαδή ν' απομυθοποιήσουμε τα πτυχία, ν' αλλάξουμε την κοινωνία..

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: (Μιλά εκτός μικροφώνου)

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Επειδή παρουσιάστηκε μέσα στη διαδικασία τέλος πάντων.

Χ. ΒΙΤΣΙΛΑΚΗ: Αυτό το είπα ως βήματα αναγκαία για την τελική στόχευση...

Σ. ΓΚΛΑΒΑΣ: Να κλείσω, λέγοντας ότι είναι τόσο σημαντικά τα θέματα που βάλατε ώστε χρειάζεται πολλή συζήτηση προκειμένου να καταλήξουμε κάπου. Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Αγαπητοί συνάδελφοι και συναδέλφισσες, να σας ευχαριστήσω για όλη τη δουλειά που έχουμε κάνει εδώ, ν' αφήσουμε να διεξαχθούν οι εκλογές, να δούμε τ' αποτελέσματα. Αν έχουν υπάρξει και προτάσεις, ακόμα καλύτερα. Να τις ξέρουμε, αν είναι εκπεφρασμένες ρητά από οποιοδήποτε κόμμα, να έχουμε και μια καλή εικόνα, ώστε να εμπλουτίσουμε τη συζήτηση. Η επόμενη συνάντηση θα είναι στις 7 του μηνός. Σας ευχαριστώ πολύ.

Η συνεδρίαση λήγει στις 3.00 το μεσημέρι της Τρίτης 15 Σεπτεμβρίου 2009.

Η αρμόδια
υπάλληλος του ΕΣΥΠ

Ο Πρόεδρος του ΣΠΔΕ

Αγγελική Σουφλή

Καθηγητής Γεώργιος Μπαμπινιώτης

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι**Πλαίσιο της Συνόδου των Πρυτάνεων για το σύστημα πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση**

Το ζήτημα της πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αποτελεί διεθνώς κοινωνικό και πολιτικό διακύβευμα και ένα διακριτό αντικείμενο επιστημονικής έρευνας. Το ζήτημα αυτό στη χώρα μας, για λόγους σχετιζόμενους με ιστορικές και κοινωνικές αναπτυξιακές διαδικασίες, κατέχει για πολλά χρόνια κεντρική θέση στον δημόσιο διάλογο για την Παιδεία, κυρίως με τη μορφή συζήτησης για τις «εισαγωγικές εξετάσεις». Όμως, η σχετική συζήτηση, παρά το δημόσιο ενδιαφέρον που συγκεντρώνει και την ένταση που την χαρακτηρίζει, δημιουργεί αρνητικό κοινωνικό κλίμα, φορτίζει ψυχολογικά οικογένειες και υποψήφιους/ες και δεν συμβάλλει σε εκπαιδευτικές βελτιώσεις, καθώς πραγματοποιείται συχνά με ανορθολογικούς όρους, μακράν των ειδικών θεωρητικών επεξεργασιών και επιστημονικών ευρημάτων.

Το θέμα των διαδικασιών πρόσβασης από την Δευτεροβάθμια στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ένα πολύπλοκο πρόβλημα του οποίου οι διαστάσεις σχετίζονται με τους αναπτυξιακούς προσανατολισμούς της χώρας. Γι' αυτό η Πολιτεία έχει πρωτίστως την ευθύνη να διατυπώσει, με τρόπο ορθολογικό, συνεκτικό και σαφή, τις κεντρικές κατευθύνσεις για την επίλυσή του. Η δημιουργία ενός συστήματος πρόσβασης πρέπει πρωτίστως να θεμελιώνεται σε βασικές παραδοχές και επιλογές οι οποίες θα επιτρέπουν τη διατύπωση ερωτημάτων κεφαλαιώδους σημασίας και αντίστοιχων απαντήσεων. Αν περιοριστούμε σε ορισμένα τέτοια ερωτήματα με εκπαιδευτικό, κυρίως, χαρακτήρα θα μπορούσαμε να προτάξουμε τα ακόλουθα:

- Η φοίτηση στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση αντιστοιχεί στη βούληση των νέων ανθρώπων για μια διευρυμένη δυνατότητα πρόσβασης σε υψηλού επιπέδου ειδικά μορφωτικά αγαθά ή εναρμονίζεται με τις ανάγκες και τη ζήτηση εξειδικευμένου δυναμικού στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα;
- Το σύστημα εισαγωγής τείνει προς την απρόσκοπτη είσοδο όλων των ενδιαφερομένων ή προς τεκμηριωμένες διαδικασίες περιορισμού των διόδων πρόσβασης υπό προϋποθέσεις και κριτήρια;

- Η όποια εισαγωγική ή εξεταστική διαδικασία σχετίζεται με τη φοίτηση ή την επίδοση στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και πώς;
- Ποιος είναι ο ρόλος και η συμμετοχή των Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων στη διαδικασία αποφάσεων και επιλογών για την υποδοχή φοιτητών/τριών;

Όσο ερωτήματα τέτοιου είδους δεν τίθενται με σαφήνεια και επομένως δεν απαντώνται και δεν μετατρέπονται σε εκπαιδευτικές πολιτικές και δράσεις από τους θεσμικούς φορείς της Πολιτείας, τα περιθώρια συζήτησης και εξεύρεσης λύσεων για το «εξεταστικό ζήτημα» είναι περιορισμένα.

Ωστόσο, η συσσωρευμένη εμπειρία των Ελληνικών Δημόσιων Πανεπιστημίων, η σχετική εξειδικευμένη γνώση που παράγεται τόσο στο εσωτερικό τους όσο και στο πλαίσιο της διεθνούς επιστημονικής κοινότητας, επιτρέπει σήμερα τη διατύπωση ορισμένων προτάσεων, οι οποίες θα μπορούσαν να συμβάλουν στον εξορθολογισμό και τη βελτίωση του συστήματος πρόσβασης στην Τριτοβάθμια εκπαίδευση καθώς και τον προσανατολισμό του στην εξυπηρέτηση των κοινωνικών αναγκών. Στην κατεύθυνση αυτή διατυπώνονται στη συνέχεια ορισμένες συγκεκριμένες προτάσεις, οι οποίες έχουν δυναμικό χαρακτήρα καθώς εμπεριέχουν και τη δυναμική εξέλιξης και τροποποίησης των προτεινόμενων λύσεων.

Οι προτάσεις αυτές συγκροτούνται με βάση τις ακόλουθες αφετηρίες:

Α. Η Πολιτεία σε μια προοπτική συνολικού μακροχρόνιου σχεδιασμού της εκπαιδευτικής πολιτικής οφείλει να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις απρόσκοπτης πρόσβασης στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση όσων νέων ανθρώπων επιθυμούν και μπορούν να παρακολουθήσουν πανεπιστημιακές σπουδές. Ωστόσο σήμερα, αντικειμενικοί λόγοι δεν επιτρέπουν την ελεύθερη πρόσβαση. Επομένως, σε μια πορεία προς την επίτευξη αυτής απαιτείται το βέλτιστο σύστημα επιλογής, καθώς επίσης και η επανεξέταση της εισαγωγή στα ΑΕΙ/ΤΕΙ όχι μόνον των αποφοίτων Λυκείου άπαξ στη ζωή τους και μόνον αμέσως μετά την αποφοίτησή τους, αλλά και σε επόμενες φάσεις, μετά από απόκτηση εργασιακής ή άλλης εμπειρίας, δυνατότητα που μέχρι σήμερα υπάρχει μόνο στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Αναγνωρίζοντας και καταγράφοντας τους λόγους που αποτρέπουν σήμερα την ελεύθερη πρόσβαση, μπορούμε να προχωράμε προς τις απαραίτητες αλλαγές. Αναφέρουμε ενδεικτικά:

- Ένας λόγος είναι η υποχρηματοδότηση της εκπαίδευσης και δη των υποδομών της. Άμεσο και διαρκές ζητούμενο πρέπει να είναι η αύξηση της χρηματοδότησης, τόσο της Β΄βάθμιας για να αναβαθμιστεί (όπως παραπάνω), αλλά και της Γ΄βάθμιας για να μπορέσει να παράσχει ποιοτικά αναβαθμιζόμενη εκπαίδευση σε αυξημένο αριθμό ατόμων.
- Ένας άλλος λόγος είναι η έλλειψη ουσιαστικού επαγγελματικού προσανατολισμού που να πείθει τους νέους ανθρώπους για την αξία γενικότερα της γνώσης και των σπουδών και ειδικότερα για επιμέρους τομείς γνώσεις και επαγγελματικών προοπτικών. Ως αποτέλεσμα οι επιλογές τους σήμερα αναπαράγουν κυρίως παραδοσιακά στερεότυπα που αποδίδουν κύρος και επαγγελματική προοπτική -- και άρα δημιουργούν πολύ υψηλή ζήτηση για εισαγωγή--, μόνον σε 3-4 αντικείμενα σπουδών --- Ιατρική, Νομική, Πολυτεχνικές Σχολές.
- Ένας άλλος, σχετιζόμενος με το παραπάνω λόγος που σήμερα καθιστά δύσκολη την ελεύθερη πρόσβαση, είναι η πλήρης υποβάθμιση της τεχνολογικής εκπαίδευσης, η αναβάθμιση της οποίας πρέπει να καταστεί απόλυτη προτεραιότητα κυρίως σε επίπεδο Δευτεροβάθμιας, αλλά και σε επίπεδο Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Έτσι θα δίνονται και άλλες ουσιαστικές εκπαιδευτικές και επαγγελματικές διέξοδοι στους νέους και νέες και δεν θα συνωστίζονται όλοι/ες προ των θυρών των ΑΕΙ, το πτυχίο των οποίων εκλαμβάνεται ως το μόνο έγκυρο και αναγνωρισμένο διαβατήριο επαγγελματικής αποκατάστασης.

Β. Η Δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ιδιαίτερα το Λύκειο αποτελεί αυτόνομη εκπαιδευτική βαθμίδα. Η σχέση της με την Τριτοβάθμια εκπαίδευση και με το όποιο σύστημα πρόσβασης είναι αναπόφευκτη. Ωστόσο, ο γενικός προσανατολισμός του εκπαιδευτικού συστήματος πρέπει να τείνει προς τη συγκρότηση και λειτουργία της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως αυτοτελούς εκπαιδευτικής οντότητας.

Γ. Στις διαδικασίες εισαγωγής τα Πανεπιστήμια, ως Ιδρύματα υποδοχής, πρέπει να αναλάβουν τις ευθύνες που τους αναλογούν, Στρατηγικός στόχος πρέπει να είναι ο καθορισμός των κριτηρίων εισαγωγής εκ μέρους των πανεπιστημίων. Ορισμένες προτάσεις για την αντιμετώπιση του θέματος αυτού στην παρούσα συγκυρία παρουσιάζονται στη συνέχεια του κειμένου.

1. Η ποιότητα και ο αναπροσανατολισμός των σπουδών στην Πρωτοβάθμια και την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση πρωταρχικό θέμα αναβάθμισης όλων των διαδικασιών της Παιδείας

Η ποιότητα και ο προσανατολισμός των σπουδών στην Πρωτοβάθμια και την Δευτεροβάθμια εκπαίδευση αποτελεί ένα αυτόνομο πρόβλημα το οποίο δεν πρόκειται να επιλυθεί παρά μόνο αν αντιμετωπιστεί ως ζήτημα ανεξάρτητο από το σύστημα πρόσβασης στα Πανεπιστήμια. Το μορφωτικό επίπεδο των εισερχομένων στα Πανεπιστήμια είναι εξαιρετικά χαμηλό τόσο στο επίπεδο των βασικών γνώσεων όσο και σε αυτό των δεξιοτήτων κάθε είδους. Η κατάσταση αυτή πρέπει να αντιστραφεί. Η πολυετής προσκόλληση της εκπαίδευσης σε πεπαλαιωμένα μοντέλα αναπαραγωγής και αποστήθισης συσσωρευμένων γνώσεων πρέπει να αντικατασταθεί από μοντέλα που οδηγούν όχι μόνον στην απόκτηση γνώσης, αλλά και στην ανάπτυξη της κριτικής σκέψης, της δημιουργικότητας και της επαγωγικής και παραγωγικής νόησης. Τα αναλυτικά προγράμματα, τα σχολικά εγχειρίδια, οι διδακτικές μέθοδοι, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πρέπει να αναπροσανατολιστούν οριστικά προς την ενίσχυση όχι μόνον των βασικών γνωστικών περιοχών όπως, για παράδειγμα, η γλώσσα, τα μαθηματικά, η ιστορία, οι φυσικές επιστήμες, αλλά και των μεθόδων προσέγγισης της γνώσης, της πολιτιστικής καλλιέργειας και της δημιουργικότητας.

Για την επίτευξη των παραπάνω καθίσταται αναγκαία, μεταξύ άλλων:

- Η λειτουργία *Ολοήμερων Προγραμμάτων και στη Β'βάθμια εκπαίδευση*, στο πλαίσιο των οποίων θα ενισχυθούν δραστηριότητες πολύπλευρης ανάπτυξης όχι μόνο των γνώσεων, αλλά συνολικά της προσωπικότητας των νέων.
- Η ενίσχυση του ουσιαστικού ρόλου του *Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού (ΣΕΠ)*. Αναγκαία προϋπόθεση για να αποκτήσει περιεχόμενο και ουσία ο ΣΕΠ είναι:
 1. Η αναλυτική παρουσίαση –έντυπη και ηλεκτρονική- εκ μέρους κάθε Σχολής και Τμήματος ΑΕΙ/ΤΕΙ: των σκοπών, στόχων, προαπαιτούμενων εισαγωγής, προδιαγραφών φοίτησης και ολοκλήρωσης σπουδών, επιστημονικού περιεχομένου,

επαγγελματικών προοπτικών, κλπ.

2. Η ενίσχυση του ρόλου της Συμβουλευτικής στο πλαίσιο του ΣΕΠ
3. Η ενδεδειγμένη ενημέρωση και κατάρτιση των στελεχών ΣΕΠ επί των παραπάνω.

Στη διαδικασία αναμόρφωσης/αναβάθμισης της Β'βάθμιας εκπαίδευσης θα μπορούσε να εξεταστεί η λειτουργία «Προπαρασκευαστικού έτους».

2. Αδιάβλητο και διαφανές σύστημα εισαγωγικών εξετάσεων σε εθνικό επίπεδο

Παρά την μεγάλη σημασία που αποδίδεται σε μια στρατηγική επιλογή μελλοντικής ελεύθερης πρόσβασης στα Πανεπιστήμια, στη σημερινή φάση ανάπτυξης του συνόλου του εκπαιδευτικού συστήματος λόγοι, όπως η έλλειψη αξιόπιστης τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης, δομών επαγγελματικού προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, η υποχρηματοδότηση και η έλλειψη ανθρώπινων πόρων και υποδομών στα Πανεπιστήμια και ο δυσβάστακτος αριθμός εισακτέων, δημιουργούν την ανάγκη ενός συστήματος επιλογής και κατάταξης. Το σύστημα αυτό πρέπει να έχει όλες τις αναγκαίες δικλίδες ώστε να εξασφαλίζεται το αδιάβλητο και η διαφάνεια στη διαδικασία. Η δημιουργία συστήματος ψηφιοποίησης των γραπτών και της ατομικής ηλεκτρονικής πρόσβασης των υποψηφίων σε αυτά μπορεί να συμβάλει στην κατεύθυνση αυτή.

Όμως, τα Πανεπιστήμια και η Πολιτεία θα πρέπει να συμβάλουν στο επίπεδο της κοινωνίας στη διάχυση σύγχρονων επιστημονικών απόψεων με βάση τις οποίες υπάρχουν πλην της μιας και μοναδικής γραπτής εξέτασης και άλλες εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης των υποψηφίων φοιτητών και φοιτητριών.

- Η αντίληψη ότι μόνον το ισχύον σύστημα πανελλαδικών εξετάσεων αποτελεί αδιάβλητο σύστημα εισαγωγής στα ΑΕΙ/ΤΕΙ διαιωνίζει την έλλειψη εμπιστοσύνης στο κύρος, την αντικειμενικότητα και την ακεραιότητα των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και η αντίληψη αυτή πρέπει να ανατραπεί, αν μη τι άλλο, γιατί μόνον έτσι θα αναβαθμιστεί το κύρος των εκπαιδευτικών και πανεπιστημιακών.
- Πρέπει να αρχίσουμε από τώρα το δημόσιο διάλογο για τη διερεύνηση και καταγραφή άλλων συμπληρωματικών ή/και εναλλακτικών κριτηρίων εισαγωγής στην Γ'βάθμια εκπαίδευση, όπως –βαθμούς Λυκείου (σε συνέχεια του παραπάνω), εξετάσεις σε μαθήματα επιλογής, προφορικές

εξετάσεις, συνεντεύξεις, πιστοποιημένες γνώσεις και δεξιότητες σχετικές με το αντικείμενο της Σχολής/Τμήματος, portfolio, κ.ά.

- Προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να ξεκινήσουν τα ίδια τα Τμήματα και οι Σχολές να προσδιορίζουν ποιο είναι το προφίλ των ατόμων που θέλουν να εκπαιδεύσουν και ποια κριτήρια πρέπει να πληρούν για να εξασφαλίζονται οι προδιαγραφές επιτυχούς φοίτησής τους.

3. Η αναγκαιότητα της αντιστροφής του υψηλής έντασης ψυχολογικού κλίματος γύρω από τις εισαγωγικές εξετάσεις στην κοινωνία

Όπως είναι γνωστό, για ιστορικούς και κοινωνικούς λόγους η διαδικασία των εισαγωγικών εξετάσεων συνοδεύεται από τεράστιας έντασης ψυχολογικό κλίμα στην κοινωνία και τις οικογένειες, με βαρύτερες επιπτώσεις στην ψυχική υγεία, την κοινωνικοποίηση και τις επιδόσεις των ίδιων των εξεταζόμενων παιδιών. Το κλίμα αυτό, που καλλιεργείται από τους ίδιους τους θεσμικούς φορείς με την εμπλοκή και τις παρεμβάσεις των κορυφαίων θεσμικών παραγόντων της Παιδείας, διασπείρεται και δραματοποιείται από τα μέσα ενημέρωσης και διαδίδεται και εμπεδώνεται σε ολόκληρη την κοινωνία, πρέπει οριστικά να αντιστραφεί. Η Πολιτεία με καλή κατανόηση του σημαντικού αυτού προβλήματος, με νομοθετικού χαρακτήρα παρεμβάσεις, με συνεχή μέριμνα αποφόρτισης του κοινωνικού περιβάλλοντος, με διακίνηση των σχετικών διαδικαστικών πληροφοριών αποκλειστικά μέσα από τα σχολικά δίκτυα, πρέπει και μπορεί να ελαχιστοποιήσει την ένταση για τις εισαγωγικές εξετάσεις η οποία είναι καταστρεπτική σε όλα τα επίπεδα για τα παιδιά.

Στο δημόσιο χώρο, αλλά και στις επιμέρους επιλογές των νέων, η έμφαση πρέπει να μετατεθεί από το “αν” και “σε ποιο τμήμα” θα εισαχθεί ένας νέος, στο «τι» και «γιατί» θέλει να σπουδάσει. Προς τούτο πρέπει να εξασφαλιστεί η στήριξη της Πολιτείας προς κάθε νέο να επιλέξει το αντικείμενο σπουδών που επιθυμεί και που έχει (υποβοηθηθεί να) καταλήξει ότι τον εκφράζει.

Είναι υποχρέωση και των Πανεπιστημίων να:

- Να παρέχουν πλήρη και αναλυτική ενημέρωση για τις σπουδές που προσφέρουν τα Τμήματα και οι Σχολές τους.
- Να ξεκινήσουν ή/και να συμβάλουν στο διάλογο για την απομυθοποίηση του πτυχίου καθαυτού και την ανάδειξη της σημασίας της συγκρότησης της

προσωπικότητας και της σύνδεσης αυτής με τις εκπαιδευτικές και επαγγελματικές τους επιλογές.

4. Σε μια προοπτική προσδιορισμού πολλαπλών κριτηρίων εισαγωγής στα ΑΕΙ

Σε μια προοπτική διαμόρφωσης κριτηρίων συμπληρωματικών ή/και εναλλακτικών των εξετάσεων, τα πανεπιστήμια μπορούν να αρχίσουν να προσδιορίζουν, με βάση τις ανάγκες των επιμέρους Επιστημονικών τους πεδίων, εναλλακτικές μεθόδους αξιολόγησης των προσόντων των υποψηφίων που κρίνονται απαραίτητα και ουσιαστικά για φοίτηση.

5. Επανεξέταση των επιστημονικών πεδίων

Το τεράστιο εύρος των προορισμών εισαγωγής θέτει ένα ζήτημα εξορθολογισμού και αναδιάταξης των επιστημονικών πεδίων. Τα Πανεπιστήμια και αρμόδιοι φορείς της Πολιτείας, όπως για παράδειγμα το Κέντρο Εκπαιδευτικής Έρευνας, πρέπει να επανεξετάσουν τον αριθμό και τη συνάφεια των επιστημονικών πεδίων με τρόπο που να οδηγεί τους νέους και νέες στην επιλογή συγγενών προσανατολισμών. Ο προσδιορισμός των επιστημονικών πεδίων πρέπει να συνοδεύεται από την συγκεκριμενοποίηση των προαπαιτούμενων εκ μέρους των πανεπιστημίων, και δη των ομοειδών Σχολών και Τμημάτων, των προαπαιτούμενων βασικών γνώσεων, ώστε σε συντονισμό με τα αναλυτικά προγράμματα του Λυκείου να οδηγήσει στον επανακαθορισμό της εξεταστέας ύλης.

6. Μεταβατικές λειτουργικές παρεμβάσεις στο εξεταστικό σύστημα

Ως ένα μεταβατικό στάδιο προς τις προαναφερθείσες στρατηγικές επιλογές για εισαγωγή στην Γ'βάθμια εκπαίδευση, προτείνουμε την παρακάτω πρόταση που μπορεί να εφαρμοστεί σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα υπό τις παρούσες συνθήκες και άρα με το ισχύον εξεταστικό σύστημα:

I. Η Πολιτεία:

1. Οργανώνει και διεξάγει τις εθνικού επιπέδου εξετάσεις:
 - Με τη διαδικασία υλοποίησης της εξεταστικής διαδικασίας που ισχύει σήμερα,
 - Με προσθήκη μαθημάτων που κατηγορίες επιμέρους ομοειδών τμημάτων θεωρούν απαραίτητα.

- Τα θέματα των εξετάσεων θα αντλούνται από Τράπεζα θεμάτων, συνεχώς διαμορφούμενη και εμπλουτιζόμενη με θέματα διαβαθμισμένης δυσκολίας, η οποία Τράπεζα θεμάτων θα έχει διαμορφωθεί από Ειδικό Σώμα εκπαιδευτικών της Δευτεροβάθμιας και εξειδικευμένων μελών ΔΕΠ .
 - Και με τη δημιουργία και αξιοποίηση ειδικώς επιμορφωμένου σώματος διορθωτών και βαθμολογητών.
2. Κατατάσσει σε Τμήματα κατά σειρά επιτυχίας αυτούς που έχουν επιτύχει τις προδιαγραφές των δηλωμένων τμημάτων επιλογής.
 3. Σε περίπτωση υπεράριθμων επιτυχόντων σε τμήματα, ακολουθεί δεύτερος κύκλος κατανομής με βάση τις ιεραρχημένες επιλογές των υποψηφίων, κ.ο.κ..

II. Τα Πανεπιστημιακά Τμήματα:

1. Προσδιορίζουν το προφίλ των υποψηφίων που θέλουν να αποδεχθούν, ώστε να διασφαλιστεί το μέγιστο δυνατό αποτέλεσμα ποιοτικής εκπαίδευσης – πάντα με τις υφιστάμενες αντικειμενικές συνθήκες.
2. Καθορίζουν τον αριθμό των εισακτέων με βάση τεκμηριωμένη και δεσμευτική εισήγηση προς την Πολιτεία.
3. Ομοειδή τμήματα ΑΕΙ, με γνώμονα τα παραπάνω, προσδιορίζουν και δημοσιοποιούν ποιές είναι οι προδιαγραφές των γνώσεων και δεξιοτήτων που πρέπει να έχουν οι υποψήφιοί τους, και ειδικότερα:
 - Σε ποια μαθήματα πρέπει να εξεταστούν και
 - Με βάση αυτόν τον προσδιορισμό, επιμέρους Τμήματα ορίζουν την ελάχιστη βαθμολογία που πρέπει να επιτύχει ένας υποψήφιος σε κάθε ένα από τα μαθήματα αυτά, για να εισαχθεί στο συγκεκριμένο Τμήμα.

III. Ο Υποψήφιος:

1. Επιλέγει το αντικείμενο σπουδών που επιθυμεί με βάση τις κλίσεις, τα ενδιαφέροντα και τις εκτιμώμενες δυνατότητές του.
2. Εξετάζει τα μαθήματα και τις βαθμολογίες που απαιτούνται για την κατηγορία των Ομοειδών τμημάτων στην οποία κατά προτεραιότητα

επιθυμεί να ενταχθεί.

3. Δηλώνει προτίμηση εισαγωγής σε συγκεκριμένα Τμήματα.
4. Δηλώνει συμμετοχή στην εξέταση, από το σύνολο των εξεταζομένων μαθημάτων, μόνον των μαθημάτων εκείνων που το/τα Τμήμα/τα επιλογής απαιτεί.

Ένα τέτοιο μεταβατικό σύστημα έχει τουλάχιστον τις ακόλουθες θετικές επιπτώσεις:

1. Σχετικά με την Πολιτεία:

- Διατηρεί προς το παρόν, και έως να εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις κατάργησής τους, τις εθνικού επιπέδου εξετάσεις που θεωρούνται ακόμα το μόνο αδιάβλητο σύστημα.

2. Σχετικά με τους υποψηφίους:

- Εξασφαλίζει την ανταπόκριση του συστήματος εισαγωγής στις ανάγκες, προτιμήσεις και ικανότητες των υποψηφίων και όχι σε μια (πολύ συχνά) τυχαία κατανομή σε τμήματα με βάση τις επιδόσεις του συνόλου των πανελλαδικά εξεταζομένων.
- Συμβάλλει ουσιαστικά στην ελάφρυνση της πίεσης και του φόρτου προετοιμασίας των υποψηφίων για εισαγωγή στην Γ'βάθμια εκπαίδευση και την οικονομική επιβάρυνση των οικογενειών τους –λιγότερα φροντιστήρια για πολλούς που δεν επιλέγουν Τμήματα υψηλής ζήτησης.
- Συμβάλλει ουσιαστικά στην ψυχολογική αποφόρτιση της πλειοψηφίας των παιδιών που δεν είναι αναγκασμένα να δώσουν εξετάσεις σε όλα τα μαθήματα, εφόσον οι σπουδές που επιλέγουν δεν το απαιτούν.
- Συμβάλλει καθοριστικά στη συναισθηματική ωρίμανση και διαδικασίες αυτογνωσίας και αυτοπροσδιορισμού των εφήβων.

3. Σχετικά με τα Πανεπιστημιακά Τμήματα:

- Εξασφαλίζει τον προσδιορισμό κριτηρίων εκ μέρους των πανεπιστημιακών Τμημάτων, και όχι κάποιων πολλές φορές τυχαίων εξεταστικών αποτελεσμάτων.
- Ενισχύει:
 - ο τις διαδικασίες αυτοαξιολόγησης των επιμέρους Τμημάτων.

- τον επαναπροσδιορισμό των στόχων και των επιλογών τους, αλλά και
- τον αυτοπροσδιορισμό τους σε σχέση με το σύνολο της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης –και δη των ομοειδών Τμημάτων και Σχολών.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

1η Πρόταση Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΑΛΛΑΓΩΝ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η πρόσβαση στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ της χώρας δεν είναι μόνον ένα τεχνικό ζήτημα εξεταστικών διαδικασιών που μέχρι τώρα στη χώρα μας αποκαλούνταν «εκπαιδευτική μεταρρύθμιση». Η πρόσβαση στα ΑΕΙ και ΑΤΕΙ είναι ανάγκη να συνδεθεί με αλλαγές σε περιεχόμενα και διαδικασίες στην υποχρεωτική εκπαίδευση αλλά και στη λυκειακή. Συζητώντας, σχεδιάζοντας και υλοποιώντας κανείς ένα σύστημα πρόσβασης καλείται να απαντήσει, με όρους εκπαιδευτικής πολιτικής, στα ακόλουθα:

- Αν η εκπαίδευση του πολίτη πρέπει να είναι στο επίκεντρο της υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Αν η γενική παιδεία οφείλει να αποτελεί τη βάση κάθε συστήματος εκπαίδευσης – πέραν της υποχρεωτικής– αλλά και κάθε συστήματος επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης.
- Αν η τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι απλά ένας χώρος υποδοχής των αποφοίτων της υποχρεωτικής και λυκειακής (με κάθε μορφή) εκπαίδευσης ή οφείλει να παραμένει μια ανοιχτή δομή που δύναται να λειτουργεί ενάντια στην ματαίωση των πολιτών για μόρφωση και επιστημονική εκπαίδευση σε κάθε φάση της ζωής τους.

Σχεδιάζοντας την πρότασή της η ΠΟΣΔΕΠ δεν παραβλέπει στο ελάχιστο πως κάθε πρόταση για την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεν μπορεί να απομονώνεται από μια συνολικότερη θεώρηση του συνόλου εκπαιδευτικού συστήματος ώστε να επιλυθούν δυσλειτουργίες και να επέλθουν αλλαγές σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες (από το Νηπιαγωγείο μέχρι και το Λύκειο αλλά και στο Πανεπιστήμιο).

Οι αλλαγές αυτές αφορούν τόσο το περιεχόμενο/εσωτερική σχολική ζωή («εσωτερική μεταρρύθμιση») όσο και τη δομή, δηλαδή την οργάνωση και τη διοίκηση των σχολικών μονάδων («εξωτερική μεταρρύθμιση»).

Βασικές αρχές μιας τέτοιας θεώρησης θα πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

- Αναβάθμιση όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, στην κατεύθυνση της γενικής ανθρωπιστικής παιδείας
- Αναθεώρηση αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικών μέσων, στην κατεύθυνση της εσωτερικής παιδαγωγικής διαφοροποίησης
- Βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών
- Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου, στην κατεύθυνση της διαπίστωσης αναγκών και της αυτοβελτίωσης
- Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής

- Αναμόρφωση της διοίκησης της εκπαίδευσης, τόσο στη δομή της, όσο και στη στελέχωσή της με βάση αποκλειστικά και μόνο αξιοκρατικά κριτήρια (σπουδές, επιμόρφωση κτλ)

Είναι σαφές επίσης, πως για την υλοποίηση των στόχων αυτών απαιτούνται οικονομικοί πόροι, διότι σε διαφορετική περίπτωση και με δεδομένη τη μακρόχρονη υποχρηματοδότηση της παιδείας, κάθε πρόταση είναι καταδικασμένη να αποτύχει.

ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Η ΠΟΣΔΕΠ εκτιμά ότι οι αλλαγές που θα επιχειρηθούν στο Λύκειο και στον τρόπο πρόσβασης πρέπει να είναι **οραματικές** και **ρεαλιστικές**, και να διασφαλίζουν την ισότητα των ευκαιριών και τη δυνατότητα κοινωνικής κινητικότητας για όλους/-ες τους/τις μαθητές/-τριες, ανεξαρτήτως κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης. Οι αλλαγές αυτές πρέπει να κινηθούν σε 2 κατευθύνσεις:

α) αναβάθμιση της παιδευτικής λειτουργίας του Λυκείου (σχολείο γενικής παιδείας) και της αξιοπιστίας της πιστοποίησης που αυτό προσφέρει.

β) εξορθολογισμός της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, μέσα από τη μείωση αφενός των εξεταστικών διαδικασιών (κυρίως των γραπτών εξετάσεων σε εθνική κλίμακα) για το σύνολο των υποψηφίων και αφετέρου της ουσιαστικής συμμετοχής των ΑΕΙ/ΤΕΙ στη θέσπιση κριτηρίων εισόδου (μαθήματα, συντελεστές βαρύτητας, κοινωνικά κριτήρια κ.ά.).

A. Θεωρούμε απαραίτητη, ώριμη και ουσιαστική την καθιέρωση **ενιαίας υποχρεωτικής εκπαίδευσης** που να περιλαμβάνει από την προσχολική αγωγή έως το Λύκειο (11-14 χρόνια)¹. Αυτό θα έπαιζε καθοριστικό ρόλο σε ζητήματα οργανωτικά, αλλά και ουσιαστικά, σχετιζόμενα με τη δομή της διδασκαλίας διάφορων μαθημάτων. Οι προτάσεις που παρουσιάζονται παρακάτω μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε περίπτωση, αλλά θεωρούμε, ότι μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικές στην περίπτωση του ενιαίου σχολείου.

B. Το Λύκειο (καθώς και το Γυμνάσιο) μετατρέπεται σε σχολείο ολόημερης λειτουργίας. Η διδασκαλία των μαθημάτων, η εμπέδωση της νέας γνώσης και η αξιολόγηση οργανώνονται με νέο τρόπο ώστε να πραγματοποιούνται εντός του σχολικού προγράμματος και να μην μεταφέρονται εκτός σχολείου.

Γ. Προσφέρονται υποχρεωτικά και κατ' επιλογήν μαθήματα στο Λύκειο (στη λογική του International Baccalaureat περισσότερο), για οποία πρέπει να εκφράσουν τη γνώμη τους και τα ΑΕΙ/ΤΕΙ. Τα μαθήματα του Λυκείου οργανώνονται σε κύκλους, και προσφέρονται σε δύο επίπεδα

¹ Η πρόταση για 12χρονη υποχρεωτική εκπαίδευση περιλαμβάνει από την α' Δημοτικού έως τη γ' Λυκείου. Η πρόταση για 14χρονη, συμπεριλαμβάνει δύο χρόνια προσχολικής. Η πρόταση για 11χρονη υποχρεωτική περιλαμβάνει από το Νηπιαγωγείο έως την σημερινή Α' Λυκείου.

(προχωρημένα και βασικά / Α' και Β' επίπεδο αντίστοιχα). Εισάγεται σε όλες τις τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου Ζώνη τέχνης και πολιτισμού ενταγμένη στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα και αναγνωριζόμενη ως ισότιμη στη διαδικασία αξιολόγησης.

Δ. Μειώνεται ο αριθμός των μαθημάτων κατά 40% σε κάθε τάξη (δηλαδή όχι πάνω από 8-9 μαθήματα). Η ύλη τους περιορίζεται σημαντικά και δίνεται περισσότερη έμφαση στην ποιοτική διάσταση της διδακτέας ύλης (κατανόηση βασικών εννοιών κτλ.). Αυτό συνεπάγεται άμεση και ριζική αλλαγή του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος. Κανένα μάθημα δεν διδάσκεται λιγότερο από 2 ώρες εβδομαδιαίως.

Ε. Δεν καθορίζεται ασφυκτικό αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά επιστημονικές ενότητες σε κάθε μάθημα (π.χ. κεφάλαια και θέματα) και τίθενται διδακτικοί στόχοι τους οποίους καλούνται να υλοποιήσουν εκπαιδευτικοί και μαθητές/-τριες, χρησιμοποιώντας τις προσφορότερες μεθόδους και προσεγγίσεις και με αυξημένη τη δυνατότητα αυτενέργειας.

ΣΤ. Σημαντικό λόγο στη σύνταξη και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος κάθε ενότητας έχουν α) το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, β) οι αντίστοιχες επιστημονικές ενώσεις και γ) τα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα με την ισότιμη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων στις ομάδες σύνταξης αναλυτικών προγραμμάτων.

Ζ. Καταργείται άμεσα το ένα σχολικό εγχειρίδιο και εισάγεται το πολλαπλό/εναλλακτικό βιβλίο² που επιλέγεται από τη σχολική μονάδα η οποία έχει παράλληλα τη δυνατότητα παραγωγής διδακτικού υλικού με βάση τα Αναλυτικά προγράμματα.

Η. Η επιτυχής ολοκλήρωση του Λυκείου οδηγεί στην απόκτηση **Εθνικού Απολυτηρίου**, έπειτα από εξετάσεις σε εθνικό επίπεδο με νέα μορφή, και νέες διαδικασίες ποιοτικής αξιολόγησης και πιστοποίησης γνώσεων και δεξιοτήτων, σε συνδυασμό με προφορικές εξετάσεις, σύνταξη portfolio, συνθετική εργασία κ.ά.

Θ. Τα διάφορα Τμήματα των ΑΕΙ και ΤΕΙ καθορίζουν τον τρόπο εισδοχής των νέων φοιτητών. Κάποια από τα Τμήματα μπορούν να απαιτήσουν μόνο Εθνικό Απολυτήριο και να δεχτούν εισακτέους ανάλογα με το βαθμό του απολυτηρίου. Άλλα Τμήματα απαιτούν και βαθμολογία των υποψηφίων σε συγκεκριμένα μαθήματα, καθώς και συντελεστές βαρύτητάς γι' αυτά και άλλους τρόπους επιλογής.

Ι. Ο υποψήφιος καταθέτει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά (βαθμοί μαθημάτων, Εθνικό Απολυτήριο και βαθμό του, φάκελο εργασιών και δραστηριοτήτων κ.α.) στα Τμήματα που επιθυμεί επιλέγοντας και τη σειρά προτεραιότητας.

Οι παραπάνω προτάσεις απαιτούν περαιτέρω εξειδίκευση, κυρίως στα σημεία Γ η οποία θα επιτευχθεί μέσα από την ενεργό εμπλοκή στη συζήτηση των συναδέλφων αλλά μέσα από διάλογο με την κοινωνία. Για το σκοπό αυτό, προτείνεται η διοργάνωση Ημερίδας Εργασίας, τον ερχόμενο Σεπτέμβριο.

² Θα υπάρξει ξεχωριστή πρόταση για τα σχολικά βιβλία και βοηθήματα.

2η Πρόταση Π.Ο.Σ.Δ.Ε.Π.

ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Θεωρούμε, ότι το σύστημα εκπαίδευσης πρέπει να οικοδομείται με βάση οκτώ κατευθυντήριους άξονες, οι οποίοι θα μπορούσαν να αποτελέσουν τη βάση για τη αναδιαμόρφωση των στόχων του σημερινού εκπαιδευτικού συστήματος. Οι άξονες αυτοί είναι:

1. *Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα*
2. *Επικοινωνία σε ξένες γλώσσες*
3. *Μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες στην επιστήμη και την τεχνολογία*
4. *Ψηφιακή ικανότητα*
5. *Μεταγνωστικές ικανότητες (Learning to learn)*
6. *Κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη*
7. *Ανάπτυξη πρωτοβουλίας*
8. *Πολιτισμική συνείδηση και έκφραση*

Η υλοποίηση αυτών των αξόνων - στόχων δεν μπορεί να είναι αντικείμενο μόνο του Λυκείου, αλλά, κυρίως, της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στο Δημοτικό και το Γυμνάσιο. Επομένως αν θέλουμε να είμαστε συνεπείς, θα πρέπει να εξετάσουμε δυσλειτουργίες και αλλαγές από το Δημοτικό μέχρι και το Λύκειο.

Βασικές αρχές μιας τέτοιας θεώρησης θα πρέπει να είναι οι ακόλουθες:

- Αναβάθμιση όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης
- Αναθεώρηση αναλυτικών προγραμμάτων και διδακτικών μέσων
- Βελτίωση της αρχικής εκπαίδευσης και της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών
- Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
- Βελτίωση της υλικοτεχνικής υποδομής
- Αναμόρφωση της διοίκησης της εκπαίδευσης, τόσο στη δομή της, όσο και στη στελέχωσή της με βάση αποκλειστικά και μόνο αξιοκρατικά κριτήρια (σπουδές, επιμόρφωση κτλ)

Οι αρχές αυτές αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για την ευόδωση κάθε πραγματικής προσπάθειας αναμόρφωσης της εκπαίδευσης.

Είναι σαφές επίσης, πως για την υλοποίηση των στόχων αυτών απαιτούνται οικονομικοί πόροι, διότι σε διαφορετική περίπτωση και με δεδομένη τη μακρόχρονη υποχρηματοδότηση της παιδείας, κάθε πρόταση είναι καταδικασμένη να αποτύχει.

Η ΠΟΣΔΕΠ εκτιμά ότι οι αλλαγές που προτείνονται παρακάτω είναι **οραματικές** και **ρεαλιστικές**, και διασφαλίζουν την ισότητα των ευκαιριών και τη δυνατότητα

κοινωνικής κινητικότητας για όλους ανεξαρτήτως κοινωνικο-οικονομικής προέλευσης. Οι αλλαγές αυτές πρέπει στοχεύουν τόσο στην αναβάθμιση λειτουργίας του Λυκείου ως σχολείο γενικής παιδείας, όσο και στον εξορθολογισμό της πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Α. Θεωρούμε απαραίτητη ώριμη και ουσιαστική την καθιέρωση του ενιαίου 12χρονου σχολείου. Αυτό θα έπαιζε καθοριστικό ρόλο σε ζητήματα οργανωτικά, αλλά και ουσιαστικά, σχετιζόμενα με τη δομή της διδασκαλίας διάφορων μαθημάτων.

Οι προτάσεις που παρουσιάζονται παρακάτω μπορούν να εφαρμοστούν σε κάθε περίπτωση, αλλά θεωρούμε, ότι μπορούν να γίνουν πιο αποτελεσματικές στην περίπτωση του ενιαίου σχολείου.

Β. Εισάγεται σε όλες τις τάξεις Γυμνασίου και Λυκείου Ζώνη τέχνης και πολιτισμού ενταγμένη στο επίσημο σχολικό πρόγραμμα και αναγνωριζόμενη ως ισότιμη στη διαδικασία αξιολόγησης.

Γ. Το Γυμνάσιο και το Λύκειο μετατρέπονται σε σχολεία ολοήμερης λειτουργίας. Η διδασκαλία των μαθημάτων, η εμπέδωση της νέας γνώσης και η αξιολόγηση οργανώνονται με νέο τρόπο ώστε να πραγματοποιούνται εντός του σχολικού προγράμματος και να μην μεταφέρονται εκτός σχολείου.

Δ. Δεν καθορίζεται ασφυκτικό αναλυτικό πρόγραμμα, αλλά επιστημονικές ενότητες σε κάθε μάθημα (π.χ. κεφάλαια και θέματα) και τίθενται διδακτικοί στόχοι τους οποίους καλούνται να υλοποιήσουν καθηγητές και μαθητές, χρησιμοποιώντας τις προσφορότερες μεθόδους και προσεγγίσεις και με αυξημένη τη δυνατότητα αυτενέργειας.

Ε. Σημαντικό λόγο στη σύνταξη και διαμόρφωση του αναλυτικού προγράμματος κάθε ενότητας έχουν α) το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, β) οι αντίστοιχες επιστημονικές ενώσεις και γ) τα αντίστοιχα Πανεπιστημιακά Τμήματα με την ισότιμη συμμετοχή ειδικών επιστημόνων στις ομάδες σύνταξης αναλυτικών προγραμμάτων.

ΣΤ. Καταργείται άμεσα το ένα σχολικό εγχειρίδιο και εισάγεται το πολλαπλό/εναλλακτικό βιβλίο³ που επιλέγεται από τη σχολική μονάδα η οποία έχει παράλληλα τη δυνατότητα παραγωγής διδακτικού υλικού με βάση τα Αναλυτικά προγράμματα.

Ζ. Ο αριθμός των μαθημάτων μειώνεται κατά 40% σε κάθε τάξη(και δεν υπερβαίνουν τον αριθμό 8 στην Α΄ και Β΄ τάξη και 9 στη Γ΄ τάξη) και η ύλη τους περιορίζεται σημαντικά και δίνεται περισσότερη έμφαση στην ποιοτική διάσταση της διδασκτέας ύλης(κατανόηση βασικών εννοιών κτλ.). Αυτό συνεπάγεται άμεση και ριζική αλλαγή του υπάρχοντος ωρολογίου προγράμματος. Κανένα μάθημα δεν διδάσκεται λιγότερο από 2 ώρες εβδομαδιαίως.

³ Θα υπάρξει ξεχωριστή πρόταση για τα σχολικά βιβλία και βοηθήματα.

Η. Στην Α΄ Λυκείου το 85% των μαθημάτων είναι υποχρεωτικό για όλους. Είναι απαραίτητο να υπάρξουν 1-2 μαθήματα ελεύθερης επιλογής, ισότιμης, όμως, αντιμετώπισης με τα άλλα στο σχολικό πρόγραμμα και στη διαδικασία αξιολόγησης.

Θ. Στη Β΄ Λυκείου ο αριθμός των υποχρεωτικών μαθημάτων μειώνεται στο 60% περίπου. Εκτός των υποχρεωτικών μαθημάτων υπάρχει κύκλος υποχρεωτικών επιλογών, από τις οποίες ο μαθητής επιλέγει 2 μαθήματα εμβάθυνσης και κύκλος ελεύθερων επιλογών, από τις οποίες επιλέγονται άλλα 1-2 μαθήματα ισότιμης αντιμετώπισης με τα άλλα στο σχολικό πρόγραμμα και στη διαδικασία αξιολόγησης.

Ι. Στη Γ΄ Λυκείου υπάρχουν μόνο 4 υποχρεωτικά μαθήματα για όλους (Νεοελληνική Γλώσσα, Ιστορία, Μαθηματικά και Φυσική). Υπάρχει κύκλος κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων από τον οποίο επιλέγονται οπωσδήποτε 2 ή 3 και κύκλος ελεύθερων επιλογών, από όπου επιλέγονται 2 μαθήματα (εδώ ο μαθητής μπορεί να επιλέξει και από τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά). Όλα τα μαθήματα αντιμετωπίζονται ισότιμα με τα άλλα στο σχολικό πρόγραμμα και στη διαδικασία αξιολόγησης.

ΙΑ. Εξάγεται βαθμός Λυκείου (εδώ υπάρχουν 2 απόψεις)

Αποψη 1^η

Με περιφερειακές εξετάσεις – τεστ και από τον βαθμό του καθηγητή (προφορικά), καθώς και με πανελλαδική στάθμιση καθορίζεται ο βαθμός του Λυκείου από όλες τις τάξεις. Ο βαθμός αυτός συνυπολογίζεται κατά την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται με θέματα που κληρώνονται από θέματα που περιέχονται σε τράπεζα θεμάτων και έχουν το χαρακτήρα των σύντομων τεστ ανακεφαλαίωσης που διεξάγονται σήμερα στα σχολεία.

Οι περιφερειακές εξετάσεις και η σύγκριση των αποτελεσμάτων τους αποτελούν ταυτόχρονα και εργαλείο αξιολόγησης του εκπαιδευτικού έργου.

Αποψη 2^η

Η βαθμολογία των μαθητών γίνεται με:

- προφορική εξέταση με βάση σαφή κριτήρια και τεκμηριωμένη βαθμολογία
- φάκελο εργασιών μαθητή,
- γραπτές ενδοσχολικές εξετάσεις στο τέλος της χρονιάς
- αξιολόγηση των γραπτών από δύο βαθμολογητές
- άλλους τρόπους

Υπάρχει συνεχής καθοδήγηση και έλεγχος της αξιολογικής διαδικασίας από ανεξάρτητη ομάδα σχολικών συμβούλων και ειδικών στην αξιολόγηση της μαθητικής επίδοσης.

Ο βαθμός αυτός συνυπολογίζεται κατά την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Αν γίνουν περιφερειακές εξετάσεις με τράπεζα θεμάτων θα «τιναχτεί» το σύστημα στον αέρα με τις επιμέρους τοπικές διαφοροποιήσεις αλλά και την τυποποιημένη αναπαραγωγή θεμάτων από την τράπεζα, ενώ παράλληλα υπάρχει ο κίνδυνος μετατροπής των σχολείων σε εξεταστικά κέντρα από την

Α΄ Λυκείου.

ΙΒ. Η επιτυχής ολοκλήρωση του Λυκείου οδηγεί στην απόκτηση *Εθνικού Απολυτηρίου*, με βάση τις νέες διαδικασίες ποιοτικής αξιολόγησης που αναφέρονται προηγουμένως.

ΙΓ. Τα διάφορα Τμήματα των ΑΕΙ και ΤΕΙ καθορίζουν τον τρόπο εισδοχής των νέων φοιτητών. Κάποια από τα Τμήματα μπορούν να απαιτήσουν μόνο απολυτήριο Λυκείου και να δεχτούν εισακτέους ανάλογα με το βαθμό του Εθνικού Απολυτηρίου. Άλλα Τμήματα απαιτούν εξέταση των υποψηφίων σε συγκεκριμένα μαθήματα, καθώς και συντελεστές βαρύτητας γι' αυτά (Θα ήταν επιθυμητό τα ομοειδή Τμήματα να απαιτούν τα ίδια μαθήματα, αλλά όχι απαραίτητα με τον ίδιο συντελεστή βαρύτητας) Τα μαθήματα αυτά είναι η Νεοελληνική Γλώσσα και 2 έως 4 επιπλέον μαθήματα, εκ των οποίων το 1 είναι από τα υποχρεωτικά της Γ΄ Λυκείου. Το Τμήμα επίσης, αν το επιθυμεί, καθορίζει και τη βάση (μπορεί να είναι οποιαδήποτε και όχι υποχρεωτικά 10) σε ένα ή περισσότερα μαθήματα.

ΙΔ. Μετά το τέλος του Λυκείου γίνονται εξετάσεις με το σύστημα των Πανελλαδικών σε όλα τα μαθήματα τα οποία έχουν προσδιοριστεί από τα Τμήματα. Οι εξετάσεις αυτές γίνονται σε ΟΛΗ την ύλη του Λυκείου και όχι μόνο στα μαθήματα της Γ΄ τάξης. Ο βαθμός των εξετάσεων διατηρείται για 2 χρόνια, στο διάστημα αυτό ο υποψήφιος μπορεί να δώσει ξανά όσα μαθήματα θέλει τόσο για βελτίωση του βαθμού, όσο και για την προσθήκη νέων μαθημάτων.

ΙΕ. Ο υποψήφιος καταθέτει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά (βαθμοί μαθημάτων, απολυτήριο και βαθμό του) στα Τμήματα που επιθυμεί επιλέγοντας και τη σειρά προτεραιότητας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙΙ

Ο.Σ.Ε.Π.-Τ.Ε.Ι.

Εισήγηση προς το διευρυμένο ΚΔΣ της 19^{ης} Σεπτεμβρίου 2008 για το θέμα
«εισαγωγή φοιτητών στα ΑΕΙ»

Αγαπητοί συνάδελφοι

Όπως και στο παρελθόν, έχω διατυπώσει πολλές φορές απόψεις για την συνολική ανάταξη της παιδείας, μέσα σε πλαίσιο συνολικής αντιμετώπισης και – παρά την κριτική μου σε πολιτικές – επίσης σε πλαίσιο συνεννόησης τόσο των πολιτικών δυνάμεων, όσο και των φορέων της εκπαίδευσης. Θα προσπαθήσω λοιπόν ξανά να τοποθετηθώ σύντομα καταγράφοντας ένα σχέδιο απόφασης για τη συνεδρίαση, παρεμβάλλοντας ταυτόχρονα την αιτιολόγηση για τις θέσεις που καταγράφονται.

1. Οι εκπαιδευτικοί των ΤΕΙ επισημαίνουν την χρόνια ανεπάρκεια του εκπαιδευτικού συστήματος, συμπτώματα της οποίας είναι :
 - a. Η διαπίστωση της απόκλισης σημαντικού μέρους των πτυχιούχων των ελληνικών ΑΕΙ από τα στάνταρ της αγοράς εργασίας. Πτυχιούχοι υστερούν σε γνώσεις, μεθοδολογία πρόσκτησης γνώσης, ευελιξία στην εργασία, δημιουργικότητα, επιχειρηματικό πνεύμα.
 - b. Συστηματική αύξηση των λεγόμενων «λιμναζόντων φοιτητών» ή αλλιώς καθυστέρηση στην έξοδο των ΑΕΙ με προφανές κόστος για το εκπαιδευτικό σύστημα και την ελληνική οικογένεια.
 - c. Αδυναμία πλήρωσης των προσφερόμενων θέσεων σπουδών με παράλληλη πλαгиοκόπηση του εθνικού δημόσιου εκπαιδευτικού συστήματος από ιδρύματα είτε αμφίβολης ποιότητας

και διακρίβωσης, είτε ομίλους επιχειρηματικών συμφερόντων με διεθνείς διασυνδέσεις.

- d. Αφόρητο κόστος της ιδιωτικής παραπαιδείας, η οποία ελάχιστα συμβάλλει σε απόκτηση γνωστικής υποδομής αλλά κυρίως κατευθύνεται σε τεχνική διαχείριση των εξεταστικών συστημάτων επιλογής. Οι επιτυχημένοι των εξετάσεων επιλογής είναι ανεπαρκείς ως φοιτητές, δηλαδή υπάρχει διάσταση μεταξύ των απαιτήσεων φοίτησης (όπως διαπιστώνονται από τα ΑΕΙ), και των από τις διαδικασίες επιλογής πιστοποιούμενων ικανοτήτων.

2. ως κύριες αιτίες για την υποβάθμιση αυτή καταγράφονται οι παρακάτω :

- a. γενική ανεπάρκεια των πολιτικών παιδείας επί σειρά ετών. Η αδυναμία συγκρότησης εθνικής πολιτικής παιδείας που να μην επιρρεάζεται από μετακινήσεις υπουργών και αλλαγές κυβερνήσεων, είναι πληγή, τα αποτελέσματα της οποίας οδηγούν στο απαράδεκτο σημερινό τέλμα. Όλοι συμφωνούν ότι η παιδεία είναι προϋπόθεση για την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας και της οικονομίας του 21^{ου} αιώνα, όμως προσπερνούν τις πραγματικές ανάγκες με πολιτικές στο επίπεδο των επικοινωνιακών αναγκών και ιδεολογικών προκαταλήψεων.

Ενδεικτικά αναφέρονται η ανυπαρξία θεσμικών ρυθμίσεων για τα δικαιώματα των αποφοίτων ΤΕΙ για πάνω από 20 χρόνια, η αδυναμία ορθολογικής ρύθμισης για τους πτυχιούχους από σχολές 3^{ης} ευκαιρίας χωρών με «χλωμά» εκπαιδευτικά συστήματα, η ολοκληρωτική απρονοησία για τις εκπαιδευτικές εξελίξεις στον ευρωπαϊκό χώρο, όπως εκφράζονται με την ανεξέλεγκτη ίδρυση ιδιωτικών σχολών και παραρτημάτων. Η πολιτική στο χώρο της παιδείας αποτυγχάνει σε οποιαδήποτε αξιολόγηση, οι διατελέσαντες υπουργοί απενοχοποιούνται μόνο επειδή τα αποτελέσματα των εκάστοτε ρυθμίσεων

αργούν να φανούν και συνεξαρτώνται με πλήθος παραγόντων.

- b. Οι εξαγγελίες δεν εφαρμόζονται στην πράξη, δεν στηρίζονται οικονομικά, δεν έχουν συνέχεια. (από ίδιου προσανατολισμού κυβερνήσεις). Όταν π.χ. έγινε η (ταχύτερη ούτως ή άλλως) διεύρυνση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ζητήθηκε από το σώμα της εκπαίδευσης να διπλασιάσει σε μια διετία το πλήθος των εκπαιδευομένων χωρίς να υπάρχουν οι στοιχειώδεις προϋποθέσεις. Το «ελληνικό φιλότιμο» ή κάποιες άοκνες προσπάθειες των ιδεολόγων του πνεύματος είναι αδύνατο να υπερβούν τα προβλήματα. Άλλο παράδειγμα είναι η με τυμπανοκρουσίες δημιουργία του ολοήμερου σχολείου χωρίς να εξασφαλιστούν οι σχετικές υποδομές σε κτίρια, εκπαιδευτικούς και άλλο προσωπικό.
- c. Καίριο πρόβλημα στις εκπαιδευτικές πολιτικές είναι η απουσία – και μάλιστα με επιδεικτικό τρόπο της οποιασδήποτε συναίνεσης των φυσικών φορέων της εκπαίδευσης. Αν και η καχυποψία των εκπαιδευτικών οποιασδήποτε βαθμίδας είναι απόλυτα δικαιολογημένη, η εκάστοτε πολιτική ηγεσία είναι υποχρεωμένη, όχι μόνο να δέχεται τις υποδείξεις των ειδικών, όχι μόνο να συνδιαλέγεται συστηματικά με τους φυσικούς φορείς της εκπαίδευσης, όχι μόνο να παίρνει υπ' όψη της τις αδυναμίες και την πραγματική κατάσταση αυτών που θα εφαρμόσουν τις σχεδιαζόμενες πολιτικές, αλλά, καθοριστικά, να κατευθύνει σημαντικούς πόρους (προσπάθεια και όχι χρήματα) να παίσει, να

εκλαϊκεύσει, να ελέγξει και, γιατί όχι, να πάρει διορθωτικά μέτρα. Αντί γιαυτό, επί σειρά ετών, το ΥΠΕΠΘ σχεδιάζει μα βάση τις υποδείξεις συμβούλων (στην καλύτερη περίπτωση), νομοθετεί πάνω σε ιδεολογικά και προπαγανδιστικά σχήματα και αφήνει τα πράγματα να εξελιχθούν στον αυτόματο πιλότο.

- d. Γενικό πρόβλημα στις εκπαιδευτικές πολιτικές (και όχι μόνο σ'αυτές) είναι το **ιδεολόγημα του γενικού μέτρου**. Οι πολιτικές χαρακτηρίζονται από ακαμψία, τείνουν να αγνοούν τις εξαιρέσεις και κυρίως δεν διαχειρίζονται την ποιότητα. Οι πολιτικές στην εκπαίδευση δημιουργούν ένα συνολικό πλαίσιο αντικινήτρων για την ποιοτική εξέλιξη των εκπαιδευτικών κάθε βαθμίδας. Όταν η διαχείριση ανθρώπινων πόρων είναι επιστήμη, τα υπουργεία διαχειρίζονται τους εργαζόμενους με νοοτροπία υπηκόου.
- e. Η απουσία πόρων στην εκπαίδευση συνολικά. Οι χρηματικοί πόροι προς την εκπαίδευση είναι το πιο διεκδικούμενο και πιο πιεστικό κατά περίπτωση πρόβλημα. Γίνεται άμεσα κατανοητό στους πολίτες γιαυτό είναι το προσφιλέστερο στην εκάστοτε αντιπολίτευση. Η σημασία των χρηματικών πόρων δεν μπορεί να υποτιμηθεί. Τα κτήρια, οι εργαστηριακές υποδομές, η υπηρεσίες στους εκπαιδευόμενους (βιβλιοθήκες, εστίες, φοιτητική μέριμνα κλπ) δεν μπορεί να αντικατασταθούν με ωραία λόγια ή υποσχέσεις. Καθοριστικό για την ποιότητα της εκπαίδευσης είναι ο λειτουργός να ασχολείται με το έργο του απερίσπαστος και όχι να αναζητεί εναγωνίως πηγές συμπλήρωσης του εισοδήματός του.

3. ειδική σημασία στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα έχει η διαδικασία επιλογής για την εισαγωγή στα ΑΕΙ. Η ιδιομορφία στηρίζεται στην εμπεδωμένη (και αυτό είναι θετικό) υψηλή ζήτηση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Η θετική αυτή επιδίωξη διαστρέφεται στην – επίσης διαδεδομένη – κοινή αντίληψη των «τυπικών προσόντων» για διορισμό στο «δημόσιο» και το φεουδαρχικού χαρακτήρα

σύστημα οιονεί κλειστών επαγγελματών και κληρονομικών διακαιωμάτων, όπου τα παιδιά των γιατρών (πρέπει να) γίνονται γιατροί, τα παιδιά των φαρμακοποιών φαρμακοποιοί κ.ο.κ. Το σύστημα αυτό οδηγεί σε ισχυρά συντηρητικές επιλογές, απογοήτευση της νεολαίας, κατάπνιξη της δημιουργικότητας. Στο ταχύτατα εξελισσόμενο πλαίσιο της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, ή του αδηφάγου καπιταλισμού, όπως θα έλεγαν μερικοί, οι επιλογές αυτές είναι καταστροφικές τόσο σε ατομικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Τεχνικά, η διαδικασία εισαγωγής στα ΑΕΙ αχρηστεύει την λυκειακή βαθμίδα, αφού, ήδη από το γυμνάσιο, οι μαθητές επιλέγουν κάποια μαθήματα εις βάρος άλλων, ή ίσως εις βάρος όλων. Η λειτουργικότητα της δημόσιας εκπαίδευσης υπονομεύεται και από τα φροντιστήρια. Η συλλογική διαδικασία της εκπαίδευσης στην τάξη αχρηστεύεται. Τεμπελιά, βαριεστημάρα, άγχος και πίεση χρόνου αλληλοδιαδέχονται στην καθημερινότητα του εφήβου καταστρέφοντας την ικανότητα να διαμορφώσει συστηματικό πλαίσιο γνώσεων, κοινωνικότητα, άμιλλα και επικοινωνία. Οι επιπτώσεις της εξάχρονης καταστροφής (γιατί ξεκινά από το γυμνάσιο) δεν καλύπτονται εύκολα από την τρίτη βαθμίδα εκπαίδευσης, χαράζουν την ζωή των νέων. Οι διαπιστώσεις αυτές είναι κοινός τόπος σε όσους διδάσκουν στα πρώτα εξάμηνα σπουδών.

Η καθολική σύνδεση της λυκειακής βαθμίδας με το σύστημα επιλογής σχολών που ισχύει σήμερα (μετά την μεταρύθμιση Ευθυμίου το 2000) έχει στην πράξη υποβαθμίσει την εκπαίδευση στο λύκειο και έχει οργανώσει ένα συγκρότημα ιδιωτικής παραπαιδείας σαν καρκίνωμα στο σώμα του σχολείου. Ο κύκλος εργασιών του κλάδου αυτού υπολογίστηκε σε πολλά εκατομμύρια ευρώ, ανήκει κατά σημαντικό ποσοστό στην παραοικονομία, καταστρέφει την διδακτική πράξη, περιθωριοποιεί τους τίμιους εκπαιδευτικούς, υποβαθμίζει τις αμοιβές τους, καταστρέφει την εφηβεία των νέων και τα οικονομικά των οικογενειών.

4. Το σύστημα επιλογής μέσω κάποιου είδους πανελλαδικών εξετάσεων, όπου, υποτίθεται επιλέγονται οι κατά τεκμήριο «καλύτεροι», έχει στην πράξη πλαγιοκοπηθεί. Πριν τα ποικιλώνυμα ΚΕΣ, υπήρξε και άνθισε η σπουδή στο εξωτερικό. Η Ελλάδα ήταν και είναι πρωταθλήτρια στη φοιτητική μετανάστευση. Οι πτυχιούχοι του εξωτερικού κάλυψαν τα κενά στο πεδίο της εργασίας μέχρι την εξάλειψη των όποιων κενών. Σήμερα, όπου σε όλους τους κλάδους υπάρχει περίσσεια πτυχιούχων και τα πτυχία υποτιμούνται, επικρατούν τα άλλα «μέσα» στη διεκδίκηση μιας θέσης εργασίας. Όμως, η υπερπληθώρα π.χ. γιατρών, δεν οδηγεί κατ' ανάγκη στην βελτίωση των υπηρεσιών υγείας. Αντίθετα το κόστος σπουδών μεταφέρεται στους τελικούς αποδέκτες. Εμπορευματικά κριτήρια κυριαρχούν και αυξάνουν κατακόρυφα το κόστος της υγείας. Αλλά και οι άστοχες σπουδές που δεν αντιστοιχούν στην εργασία εκφράζουν σπατάλη πολύτιμων πόρων και χρόνου των νέων. Παραμένει ιδεολόγημα η λειτουργία μιας ανταγωνιστικής αλλά δίκαιης αγοράς εργασίας, όπου υπάρχει επιλογή των καλύτερων και αμοιβή ανάλογη με το έργο. Όσο διάστημα λείπουν ουσιαστικοί θεσμοί, διαφάνεια και αξιοκρατία στην αγορά εργασίας (δημόσια και ιδιωτική), τόσο τα πτυχία υποβαθμίζονται και οι σπουδές αποκτούν διαδικαστικό χαρακτήρα. Η αντίληψη ότι η αγορά εργασίας θα οδηγήσει τις εξελίξεις στο πεδίο των σπουδών προκαλώντας αναπροσαρμογές είναι αφελής, παραγνωρίζει την αντικειμενική πραγματικότητα. Ο χρόνος που μεσολαβεί από την επιλογή κλάδου σπουδών μέχρι την απασχόληση είναι μεγάλος, η πληροφορία κορεσμού μιας ειδικότητας έρχεται καθυστερημένα.
5. Το όποιο σύστημα επιλογής για τις σπουδές περιθωριοποιείται ουσιαστικά με την έμμεση αναγνώριση των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Το σύστημα επιλογής γίνεται άσκοπο, άχρηστο, σπάταλο. Η διαδικασία εισαγωγής πρέπει να αλλάξει ριζικά, να πάρει υπ' όψη αναγκαιότητες και νέα δεδομένα και

η αλλαγή αυτή θα συμπαρασύρει αναγκαστικά και τις προηγούμενες βαθμίδες. Οι αρχές της μεταρύθμισης αυτής, εκτός από την αναίρεση της κριτικής που καταγράφηκε, (υπερκομματική συνεννόηση, συνέχεια στην εκπαιδευτική πολιτική, ουσιαστική συμμετοχή των λειτουργών της εκπαίδευσης στη μεταρύθμιση, μέτρα στοχευμένα και ουσιαστικά προς την ποιότητα, πραγματική υποστήριξη με διοικητικούς πόρους, υποδομές, επαρκείς αμοιβές των εκπαιδευτικών) πρέπει να είναι :

- a. Με κάθε τρόπο ισχυροποίηση της δημόσιας εκπαίδευσης των ελληνοπαίδων
- b. Προώθηση της δημιουργικότητας των εκπαιδευτικών, ένα ζωντανό σχολείο, εμπειρία ζωής για τους μαθητές.
- c. Φραγμός στην παραπαιδεία με ουσιαστική βοήθεια μέσα στο σχολείο για τους μαθητές που υστερούν
- d. Ολοκληρωτική αποσύνδεση του λυκείου από τις διαδικασίες εισαγωγής σε ΑΕΙ
- e. Προϋπόθεση για την επιτυχία είναι η συνεχής στήριξη των λειτουργών της εκπαίδευσης (επανάληψη)

Ειδικότερες προτάσεις για μελέτη μπορεί να είναι :

- f. Αντιμετώπιση της διαδικασίας επιλογής σαν ανεξάρτητο εκπαιδευτικό πρόβλημα. Τα ΑΕΙ ιδρύουν τμήματα για την προπαίδεια ενός έτους που θα παρέχει την απαιτούμενη από τους φοιτητές γνωστική υποδομή. Η αξιολόγηση του έτους αυτού θα δίνει το δικαίωμα συνέχειας στο ίδιο ή άλλο ΑΕΙ. Η αποδοχή δηλαδή ενός φοιτητή σε κάποιο τμήμα θα

στηρίζεται σε αξιολόγηση του πρώτου αυτού έτους από το ίδιο ή κάποιο άλλο ομοταγές τμήμα.

- g. Οι φοιτώντες στα τμήματα αυτά θα μπορούν φυσικά να συνεχίσουν σε μη δημόσια ιδρύματα.
- h. Η αξιολόγηση και κατάταξη σε σειρά θα αναγράφεται στο παράρτημα πτυχίου υποχρεωτικά
- i. Πραγματιστική προσέγγιση πρέπει να γίνει σε σχέση με τον κύκλο εργασιών και τους απασχολούμενους στην παραπαιδεία, αξιοποιώντας πιθανώς στελέχη της στον προπαρασκευαστικό κύκλο ή στην υποστηρικτική δομή.

Αθήνα 19/9/2008

Σημ. η εισήγηση αυτή κατατέθηκε από τον Δ. Πουλή και έγινε δεκτή σαν βάση συζήτησης και απόψεων της Ομοσπονδίας Σουλ. Εκπ. Πρ. ΤΕΙ (ΟΣΕΠ ΤΕΙ).

Προς επιτροπή διαλόγου για τις αλλαγές στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και το σύστημα επιλογής κοιν. Πολιτικά κόμματα, ΥΠΕΠΘ

Κύριοι

Ως μάχιμος εκπαιδευτικός, ως γονέας αλλά κυρίως ως πολίτης αυτής της χώρας, προβληματίζομαι έντονα για την κατάσταση της εκπαίδευσης. Προβληματισμό που συμμερίζεται η πλειοψηφία των συμπολιτών μας, όμοια κυβέρνηση και αντιπολίτευση. Όμως, παρά τις συνεχείς μικρές ή μεγάλες αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, η κατάσταση πάει «από το κακό στο χειρότερο». Αισθανόμενος λοιπόν την συμμετοχή στο διάλογο για νέες αλλαγές σαν αυτονόητη υποχρέωση μου θα προσπαθήσω να συνεισφέρω σε

αυτόν στο μέτρο των δυνατοτήτων μου. Το μέγεθος των προβλημάτων, η περιπλοκή τους με άλλα και οι απαιτούμενες συνέργειες για την ανάλυση και εύρεση οδού λύσης απαιτούν διεπιστημονικές και πολύπλευρες προσεγγίσεις. Απαιτούν επίσης γενναιότητα τόσο από αυτούς που προτείνουν όσο και από αυτούς που θα κληθούν να υλοποιήσουν σε πρακτικό επίπεδο τις αλλαγές. Γιατί αυτές θα πρέπει να είναι μεγάλες, να περιλαμβάνουν αλλαγές και στη νοοτροπία των πολιτών (και των πολιτικών), αλλαγές στην γενική αντίληψη για την εκπαίδευση. Αν τα μεγάλα κόμματα έχουν στο παρελθόν μιλήσει για «αλλαγή», ή για «επανίδρυση του κράτους», η υπόθεση της παιδείας ξεπερνά αυτά τα μέτρα. Ελπίζω τα αποτελέσματα των όποιων αλλαγών να μην συγκριθούν με τα αντίστοιχα επιτεύγματα των πολιτικών μας.

Για την τοποθέτηση των προτάσεων σε ένα πλαίσιο αντιλήψεων και διαπιστώσεων, και για την έλλογη υποστήριξη των προτάσεων, είναι απαραίτητη μια πρώτη τοποθέτηση των προβλημάτων της παιδείας. Ο σκοπός αυτής της τοποθέτησης δεν είναι να εντοπίσει υπεύθυνους (που υπάρχουν), αλλά να προσδιορίσει τα κομβικά σημεία τα οποία απαιτούν αλλαγές ή είναι εκείνα, η ύπαρξη των οποίων επιβάλλει δράσεις. Γιατί, στα δυναμικά φαινόμενα, δεν υπάρχει το «σωστό» με τη στατική έννοια, αλλά, μια συνεχής εξέλιξη που απαντά στη δυναμική της πραγματικότητας. Έτσι στήνεται ο χορός της πραγματικότητας και ο σχεδιαστής ενός συστήματος είναι υποχρεωμένος να βρίσκεται ένα βήμα μπροστά. Αν π.χ. στην εικοσαετία (~) που πέρασε, η απασχόληση κινήθηκε στον αστερισμό των «τυπικών προσόντων», η ελληνική οικογένεια απάντησε με το 'άνευ όρων' πανεπιστημιακό πτυχίο. Αν η πολιτεία απάντησε με την – μέχρις εξαθλίωσης – διεύρυνση των τμημάτων εκπαίδευσης, οι πολίτες προτιμούν την γνήσια αγορά, από την έμμεση συναλλαγή. Όμοια, αντί για τη δημόσια εκπαιδευτική στήριξη, οι πολίτες επιλέγουν την ιδιωτική και μαύρη παραπαιδεία, με την ελπίδα του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Με ποιο άραγε

ψυχικό βιασμό οι Έλληνες, επιθυμούν δημόσια εκπαίδευση, αλλά επιλέγουν την ιδιωτική ; Πως καταφέρνουμε να δημιουργούμε εκείνη την διάχυση ευθύνης ανάμεσα στη διοίκηση και τους πολίτες (όπως π.χ. στη γενικευμένη φοροαποφυγή) ; Θα είναι «έσχατη πλάνη» η άποψη που δεν θα πάρει υπ' όψη τις δυναμικές λαθροχειρίας που έχει αναπτύξει αντανεκλαστικά η ελληνική κοινωνία, όσο πλάνη θα είναι και ένας σχεδιασμός που θα επιχειρεί να απαντήσει μόνο σε αυτές τις δυναμικές. Οι λύσεις που ζητούνται είναι οι αληθινές, γνήσιες, ίσως επώδυνες, αλλά αυτές που δεν θα είναι δυνατό να πλαγιοκοπηθούν.

Για την πληρότητα αυτής της εισαγωγής εντοπίζω επίσης τα θέματα και άξονες τα οποία μπορούν να είναι αντικείμενο διαλόγου, δηλαδή να υποστούν βάσανο κριτικής και εργασία σύνθεσης, αυτά που συνιστούν προϋποθέσεις, η μη εκπλήρωση των οποίων θα ακυρώσει οποιαδήποτε προσπάθεια και, τέλος, αυτά τα οποία αποτελούν «εξωτερικά δεδομένα», αποτελούν δηλαδή ευρύτερο κοινωνικό πρόβλημα, συνιστούν πλαίσιο εργασίας και λειτουργίας της εκπαίδευσης και δεν μπορούν ούτε να αποτελέσουν αντικείμενο συζήτησης ούτε πολύ περισσότερο να προέλθουν από το εκπαιδευτικό πεδίο. Αυτά τα τελευταία, είναι, όπως συνηθίζουμε να λέμε «θέματα της πολιτείας», (αλλά τα αποφασίζουν δυστυχώς οι πολιτικοί), και ενδεικτικά καταγράφω:

- σταθερή χρηματοδότηση (δεν αναφέρθηκα στο ποσό, ούτε σε διαδικασίες. Ευκαιριακή χρηματοδότηση χωρίς συγκεκριμένο και μετρήσιμο αποτέλεσμα μπορεί να κάνει ακόμα και κακό)
- σταθερή πολιτική, χωρίς εναλλαγές με κάθε κυβέρνηση. (εννοείται γνήσια, αξιοκρατική στις διαδικασίες, όχι επικοινωνιακή)
- αξιοποίηση της επιστήμης στην (και για) την εκπαίδευση

- αποβολή των κομματικών σκοπιμοτήτων από το χώρο της εκπαίδευσης (αυτό δεν σημαίνει αποβολή των ιδεολογιών)

στον ίδιο χώρο του εξωτερικού πλαισίου ανήκουν :

- η επάρκεια του κράτους στην στήριξη των πολιτών
- η αξιοκρατία και η συστηματική αξιολόγηση των εργαζομένων
- η γενική κοινωνική στάση απέναντι στη μόρφωση, την εκπαίδευση, την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού.

1. Η εκπαίδευση την εποχή της Κρίσης

Η συζήτηση για την ανάταξη της εκπαίδευσης εξελίσσεται μέσα σε ένα περιβάλλον εξαιρετικά επηρεασμένο από την οικονομική κρίση. Αυτή είναι ένα πρωτοφανές φαινόμενο, με εντελώς απρόβλεπτη εξέλιξη που κυρίως καταργεί τις βεβαιότητες μας. Σε σχέση με την ίδια την εκπαίδευση εισάγει νέα κοινωνικά και οικονομικά δεδομένα και απαιτήσεις. Το πολιτικό ρεύμα του νεοφιλελευθερισμού, με την απόλυτη ελευθερία των 'αγορών', την πολιτική των προληπτικών πολέμων και την πλήρη ανατροπή της σχέσης εργασίας – κεφάλαιου υπέρ του δεύτερου, έχει υπονομεύσει ποικίλες δομές του 'κοινωνικού κράτους' που δύσκολα θα αντέξουν στις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες που έρχονται. Ταυτόχρονα εξελίσσεται μια άλλη κρίση με βαθύτερο και διαρκή χαρακτήρα, η κλιματική αλλαγή, το κόστος της οποίας είναι ανυπολόγιστο. Εκτενής αναφορά στα θέματα αυτά δεν είναι δυνατή στο κείμενο αυτό, σε επιγραμματική μορφή καταγράφεται ένα πλαίσιο απαιτήσεων | περιορισμών στο εκπαιδευτικό σύστημα. Αυτό προετοιμάζει τη νέα γενιά με στόχο να :

- Διαμορφώνει προσωπικότητα ανοικτή, δημιουργική, επικοινωνιακή.

- Κινείται σταθερά στις ανθρωπιστικές αρχές μέσα στο 'υψηλού κινδύνου' κοινωνικό περιβάλλον. Τοποθετείται θετικά στα θέματα ισότητας φύλων και φυλών.
- Διατηρεί συστηματικά την αίσθηση της πολιτικής, δηλαδή την ατομική ευθύνη του πολίτη για τις πράξεις του και τις επιλογές του. Απαιτεί το σεβασμό των θεσμών και συμβάλλει στην ομαλή κοινωνική και πολιτική ζωή.
- Αποκτά γνώσεις επιβίωσης στο σύνθετο περιβάλλον.
- Αποκτά πλήθος ικανότητες, όπως επικοινωνία, εξοικείωση με την τεχνολογία.
- Προσανατολίζεται θετικά στη γνώση, τον πολιτισμό, την επικοινωνία των πολιτισμών.

Μέχρι σήμερα, οι εξελίξεις στην εκπαίδευση συστηματικά προσανατολιζόταν στην αύξηση του χρηστικού - παραγωγικού ρόλου της. Υπάρχει γνήσια απαίτηση αναπροσανατολισμού σε διαφορετικό μοντέλο εκπαίδευσης. Η νέα γενιά πρέπει να εκπαιδευτεί για να 'αλλάξει τον κόσμο'. Γιατί σε αντίθετη περίπτωση η αλλαγή θα είναι η καταστροφή. (η τεράστια αύξηση της παραγωγικότητας θα επιβάλλει την μείωση του εργασίου χρόνου με τον ένα ή τον άλλο τρόπο. Είναι η εκπαίδευση προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει την «μητέρα πάσης κακίας» ;)

2. Η κρίση στην εκπαίδευση

Συγκριτικές μελέτες και εκπαιδευτικοί οργανισμοί σε διεθνές επίπεδο καταγράφουν συστηματικά παράπονα των διδασκόντων για την ίδια την εκπαιδευτική διαδικασία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης. Το καθαρά ελληνικό φαινόμενο της παραπαιδείας δεν είναι δηλαδή το μόνο υπεύθυνο για τις βαριεστημένες τάξεις και την αντιπαραγωγική νοοτροπία του ελληνικού σχολείου. Η εκπαίδευση επιφορτίζεται με πρόσθετο έργο λόγω των κοινωνικών φαινομένων αποδιάρθρωσης της οικογένειας, μείωσης του χρόνου ενασχόλησης των γονιών, και τον αθέμιτο ανταγωνισμό που

υφίσταται από τον γενικό τηλεοπτικό παιδαγωγό (προαγωγό). Η κρίση στο Ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι διαγνωσμένη από όλους τους συμμετέχοντες, μαθητές και εκπαιδευτικούς, γονείς και πολιτικούς (συνήθως της αντιπολίτευσης) αλλά η συμβολή στην ανάταξη είναι σχεδόν ασήμαντη. Οι αλλαγές κινούνται συνήθως από εξωτερικά αίτια ή δευτερεύοντα συμφέροντα. Οι κυβερνήσεις δεν τολμούν να θίξουν τα «κακώς κείμενα». Αιτιολογούν αυτή την αδράνεια με όρους πολιτικού κόστους. Αστεία δικαιολογία. Πιστεύω η αδράνεια προέρχεται από την συνέργεια αδιαφορίας και ιδιοτέλειας. Την συνέργεια κομματικών λόμπυ που ενδιαφέρονται για διατήρηση ισορροπιών, και την γενική ιδεολογική υποτίμηση του κοινωνικού προτάγματος. Την συνέργεια του 'βολέμματος' της εξουσίας με το 'βόλεμμα' των πολιτών. Η αποφυγή όμως λύσεων και έργου θα φέρει εκρήξεις στο μέλλον. Για να υπάρξει διέξοδος δεν απαιτείται κάποια μαγική συνταγή αλλά συγκεκριμένο έργο σε όλα τα επίπεδα, χρηματοδότηση, οργάνωση, έλεγχος του αποτελέσματος, μακρόπνοη προοπτική, διακομματική συνεννόηση. Προχωρώντας σε ειδικότερα θέματα, ας αρχίσουμε την απαρίθμηση προβλημάτων. (μια επιτροπή παιδείας με συστηματικό χαρακτήρα θα πρέπει να διαμορφώσει ένα πίνακα δεικτών-κριτηρίων που θα παρακολουθείται και δημοσιοποιείται σε ετήσια βάση).

- Υποδομές. Κτήρια, εξωτερικό περιβάλλον, χώροι πολιτισμού εργαστήρια, γυμναστήρια, Τεχνικές υποδομές (Η/Υ, διαδίκτυο)
- Υποστήριξη. Παροχές περιβάλλοντος, εμπειριών, πολιτισμού
- Εκπαιδευτικοί. Αρχική κατάρτιση τους, συστηματική υποστήριξη. Ανανέωση- επικαιροποίηση των γνώσεων τους. Συστηματικές διαδικασίες αξιολόγησης, ψυχολογικής υποστήριξης, λειτουργικότητα δομών. Γνήσια αμοιβή, αξιοκρατική εξέλιξη, αξιολόγηση δημιουργικής δράσης τους, θετική λειτουργία της αξιολόγησης, θετική διαχείριση ειδικών περιπτώσεων με επανατοποθέτηση. Καμιά αλλαγή δεν θα

υλοποιηθεί χωρίς την θετική εμπλοκή των εκπαιδευτικών. Συνεπώς, εκεί θα πρέπει να κατευθυνθεί το μεγαλύτερο μέρος της προσπάθειας (κυρίως) και του κόστους (δευτερευόντως).

- Αριστεία. Άγνωστη λέξη στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.
- Γραφειοκρατική – τυπική λειτουργία. Η ελληνική εκπαίδευση απευθύνεται σε ένα (ανύπαρκτο) 'μέσο μαθητή'.
- Ειδικό ρόλο στην κατάπτωση του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος έχει παίξει η εμπλοκή του με το σύστημα επιλογής για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Όλοι όσοι έχουν κάποια εμπλοκή με το σύστημα, γνωρίζουν καλά τους μηχανισμούς με τους οποίους :
 - Καταστρέφεται η κοινωνική λειτουργία του σχολείου και υπερισχύει η λειτουργία επιλογής
 - Στενεύει ο κύκλος ενδιαφερόντων και η εκπαιδευτική λειτουργία αποκτά πλήρως χρηστικό χαρακτήρα, δηλαδή χάνει τον εκπαιδευτικό ρόλο.
 - Καταστρέφεται η γνωστική δυνατότητα των νέων μέσα από τις απαιτήσεις του 'συστήματος' για παπαγαλία και 'επιτυχία'. Στενάζουν οι πανεπιστημιακές σχολές για να ανορθώσουν την ζημιά στον τρόπο σκέψης.
 - Επί σειρά ετών η διαδικασία επιλογής υπόκειται στις τρέχουσες πολιτικές σκοπιμότητες (π.χ. εκλογές, βάση 10) και καταβάλλεται προσπάθεια 'διευκόλυνσης' των υποψηφίων. Πρόσφατα π.χ. μειώθηκε (κι άλλο) η βαθμολογική αξία της «έκθεσης ιδεών» με την δικαιολογία ότι αυτή δεν μπορεί να κριθεί αντικειμενικά. Όμως, επίσης η «έκθεση» δεν μπορεί να διδαχθεί χωρίς γνήσια ανάπτυξη της προσωπικότητας. Με παρόμοιο τρόπο έχει εξοριστεί η γεωμετρία, το κατ'εξοχήν εργαλείο ανάπτυξης της αφαιρετικής σκέψης πιθανώς γιατί δεν ήταν συμβατή με την 'ιδεολογία' του

συστήματος που απαιτεί πρόσδεση σε γνώσεις από σελίδα 11 § 3 έως 5.

Προτάσεις.

Η διατύπωση απόψεων 'περι του πρακτέου' δεν είναι μια λογιστική ή μελετητική διαδικασία. Είναι μια σύνθεση πολιτικών και τεχνικών δεδομένων που υλοποιείται στο μέτρο που τα υποκείμενα της:

- Συμφωνούν
- Υποστηρίζονται με υλικό, ηθικό, διοικητικό τρόπο
- εργάζονται δημιουργικά σε περιβάλλον με λογική σχέση ανταμοιβής και προώθησης αξιών
- αισθάνονται ασφαλή και με προοπτική για το μέλλον.

Συνεπώς, η ίδια η διαδικασία της απόφασης εμπλέκει ευρύτερες συναινέσεις και διαδικασίες αντάξιες του στόχου. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν συνεπώς και διαδικασίες, ενώ στην ουσία είναι απλά ψήγματα ιδεών που πρέπει να συνδιαμορφωθούν. Όπως αναφέρθηκε, δεν υπάρχουν 'σωστές' και 'λάθος' απόψεις, αλλά θα πρέπει το πρόβλημα να αντιμετωπιστεί με βάση την συνθετότητα και την σοβαρότητα του. Κάποια κοινωνικά δεδομένα απαιτούν μια στάση – ίσως όχι γενικά σωστή – αλλά με δυνατότητα μετεξέλιξης στο μέλλον. Ακόμα, υπάρχουν βασικοί όροι, που αποτελούν προϋπόθεση για οποιαδήποτε θετική εξέλιξη και άλλοι που μπορεί να έχουν επίδραση μόνο στο σημείο ισορροπίας.

1. Η διαδικασία των αλλαγών πρέπει να απεμπλακεί από την τρέχουσα πολιτική. Να υπάρξει γνήσια συμφωνία όλων των πολιτικών δυνάμεων, ικανοποιώντας στο μέτρο του δυνατού τα θεμελιακά ζητούμενα. Ειδικό ρόλο θα κληθούν να παίξουν οι προσωπικότητες των διάφορων ιδεολογικών χώρων. ΑΠΑΙΤΕΙΤΑΙ ΓΝΗΣΙΑ ΥΠΕΡΒΑΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΓΚΛΩΒΙΣΜΩΝ. Για τους κυβερνητικούς, απεμπλοκή από την αντίληψη της κυβερνητικής εξουσίας, για τους άλλους ανάληψη κυβερνητικού χαρακτήρα ευθύνης. Σε αντίθετη

περίπτωση, οι πολιτικοί θα φανούν (και πάλι) μικρότεροι των περιστάσεων. Η τρέχουσα διαδικασία πρέπει να αποδείξει την τιμιότητα των προθέσεων και να αποτελέσει το προοίμιο για μια γενικευμένη συλλογική προσπάθεια. Εξέλιξη της παιδείας με αποχή της ΟΛΜΕ και των κομμάτων της αριστεράς δεν είναι δυνατή.

2. Η διαδικασία του διαλόγου να εκτυλιχθεί με ξεκάθαρες :
 - a. Πολιτικές οριοθετήσεις (όπου απαιτείται να προσδιοριστούν οι κατανομές των εκπαιδευτικών ροών, η πολιτική στόχευση της εκπαίδευσης, η χρηματοδότηση της παιδείας)
 - b. Παροχές πόρων (προς εκπαιδευτικούς, προς την διοικητική υποστήριξη, προς τις δράσεις ανάπτυξης και αξιολόγησης). Να καταγραφεί το όφελος των πολιτών με μετρήσιμους δείκτες
 - c. Χρονικές δεσμεύσεις και προγραμματισμό.
3. Οι αποφάσεις, να ξεκινήσουν άμεσα, να αποφύγουν όμως την αίσθηση του «αποφασίζομεν και διατάσσομεν», (ή του «δημοκρατικού συγκεντρωτισμού» αν το προτιμάτε). Να υπάρξουν κύκλοι :
 - a. πρώτης εφαρμογής, όπου με συστηματική προετοιμασία θα προσδιοριστούν οι απαραίτητες παρεμβάσεις στους εκπαιδευτικούς, θα δοκιμαστούν τα προγράμματα, θα δοθούν και δομηθούν τα κίνητρα στους εκπαιδευτικούς και θα φανούν τα πλεονεκτήματα και τα προβλήματα
 - b. ευρύτερης εφαρμογής, όπου μετά από προκήρυξη θα κληθούν οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν να ενταχθούν στο σύστημα και να ετοιμαστούν κατάλληλα οι δομές αξιολόγησης, οι υποστηρικτικές δομές, τα συστήματα διαχείρισης αστοχιών. Η συγκεκριμένη παροχή κινήτρων και οι διαδικασίες ελέγχου είναι αυτονόητες.

γ. γενικευμένης εφαρμογής. Ολοκλήρωση του συστήματος σε όλα τα σχολεία και σε όλο το πλαίσιο χρόνου

Αν μιλάμε για την βαθειά προσπάθεια αναμόρφωσης της ελληνικής παιδείας αυτή δεν μπορεί να είναι έργο μιας κυβέρνησης ή μιας τετραετίας. Η αλλαγή στο σύστημα, απαιτεί και αλλαγή στον τρόπο λειτουργίας των προσώπων. Αν οι εκπαιδευτικοί αισθανθούν εχθρικά στις αλλαγές τίποτα δεν θα λειτουργήσει. Αν αισθανθούν απειλή ή πίεση για συμμόρφωση, οι αλλαγές θα αφορούν μόνο το περιτύλιγμα. Αντίθετα, οι διαδικασίες πρέπει να είναι στην κατεύθυνση λειτουργικής ενσωμάτωσης και προσωπικής εμπλοκής των εκπαιδευτικών κυρίως από ένα σύστημα κινήτρων και την αίσθηση της αξίας στο έργο τους.

4. Απόλυτες προϋποθέσεις για να είναι θετική οποιαδήποτε αλλαγή είναι :

- a. Η λειτουργικότητα της κάθε τάξης σε κάθε βαθμίδα. Η γνωστική διαδικασία να είναι γνήσια και όχι υποκείμενη σε οποιαδήποτε σκοπιμότητα (βαθμοθηρία, 'επιτυχία', αδιαφορία για τη γνώση)
- b. Αντιστοιχία της εκπαίδευσης με τις ανάγκες και ικανότητες των μαθητών
- c. Πλήρης αποσύνδεση της τριτοβάθμιας από την δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Ευθύνη για το αποτέλεσμα και στους μαθητές του λυκείου. Όχι ψευδεπίγραφη 'επιτυχία'.

Με την μορφή σεναρίου οι προτάσεις μπορεί να διατυπωθούν ως εξής :

- Απόφαση (πολιτική) για την φυσιογνωμία των πρώτων βαθμίδων της εκπαίδευσης. Να προσδιοριστεί με σαφήνεια το εθνικό περιεχόμενο.

- Απόφαση (πολιτική) για την υποστήριξη – με χρήματα και άλλους πόρους.
- Απόφαση (πολιτική) για την διάταξη των εκπαιδευτικών ροών. Ποσοστό επαγγελματικής/επιστημονικής ροής.
- Απόφαση (πολιτική) για την τεχνική διαχείριση των αλλαγών (χρονοδιαγράμματα, κύκλοι εφαρμογής, μέθοδοι τεχνικής υποστήριξης, έλεγχος του συστήματος με αξιολόγηση, επιβράβευση, διαχείριση αστοχιών). Οποιαδήποτε αλλαγή που δεν περιλαμβάνει αξιολόγηση του αποτελέσματος και θετική ή αρνητική ενίσχυση δεν λειτουργεί.
- **Πλήρης** αυτονόμηση του Λυκείου από τις διαδικασίες επιλογής στα ΑΕΙ. Η αποσύνδεση αυτή είναι απαραίτητη για να καταστραφεί η στρέβλωση της παραπαιδείας. Ειδική μέριμνα πρέπει να ληφθεί για τον οικονομικό αυτό κλάδο (το νόμιμο τμήμα).
- Η διαδικασία επιλογής ανατίθεται – για ένα χρονικό ορίζοντα μέχρι την επίτευξη λειτουργικότητας στις προτεινόμενες αλλαγές και πάντως πάνω από 5 έτη – στα ΑΕΙ. Το φορτίο αυτό θα απαιτήσει ρυθμίσεις και κόστος. Το μεταβατικό αυτό κόστος θα περιλάβει την αφομοίωση του νόμιμου τμήματος της παραπαιδείας. Είναι το κόστος που οφείλει η ελληνική κοινωνία ως ποινή για την αμέλεια των προηγούμενων ετών. Αυτό θα εξομαλυνθεί γρήγορα – και προγραμματισμένα – βάσει διαδικασιών που θα εισάγουν το κόστος και την επιλογή στη ροή, αντί για το σημερινό (δήθεν αδιάβλητο) σύστημα που αφαιρεί τις επιλογές και κρύβει τη δική του διαβλητότητα*.

* Πολλοί επικρίνουν το σημερινό σύστημα, αναγνωρίζουν όμως σαν απόλυτο προτέρημά του την ισονομία και το αδιάβλητο των διαδικασιών. Αυτό μοιάζει σωστό, αφορά όμως μόνο εξωτερικά χαρακτηριστικά. Το καίριο ερώτημα είναι ποιες ικανότητες αξιολογεί και ποια τα κριτήρια επιλογής. Πως γίνεται δηλαδή μαθητές που συγκεντρώνουν βαθμολογία πάνω από 19 να δυσκολεύονται τόσο πολύ στη συνέχεια των σπουδών τους και να θεωρούμε αξιοκρατική την επιλογή;

- Τα ΑΕΙ δημιουργούν δικό τους σύστημα για την προετοιμασία και την επιλογή. Τα ΑΕΙ μπορεί να επιλέξουν τον τρόπο που θα χειριστούν το κόστος, είτε με δικούς τους ανθρώπινους πόρους είτε με πρόσληψη από το υφιστάμενο φροντιστηριακό δυναμικό. Σε κάθε περίπτωση το ΑΕΙ έχει την ευθύνη για τις διαδικασίες και το περιεχόμενο της προετοιμασίας. Η τελική επιλογή θα γίνεται με συνυπολογισμό της αξιολόγησης και των κριτηρίων κάθε τμήματος. Το σύστημα επιλογής θα διατηρηθεί, το σύστημα προετοιμασίας πιθανώς θα αλλάξει. Προφανώς θα πρέπει να υπάρχουν ελεύθερες ροές – αλλά όχι παράλογες ή για την «πιο δυσμενή περίπτωση». Εννοείται ότι η επιλογή δεν γίνεται μόνο μεταξύ αυτών που παρακολουθούν της προετοιμασία στο οικείο ΑΕΙ. Η διαδικασία αυτή αυξάνει τη διάρκεια των σπουδών, αλλά, πιθανώς να εξαφανίσει το φαινόμενο των μακρών σπουδών αφού τα τμήματα των ΑΕΙ ελέγχουν το υλικό τους και γνωρίζουν επακριβώς τις γνωστικές του προϋποθέσεις.

Οι προτάσεις αυτές ενσωματώνουν ένα σύνολο ιδεών και εμπειριών και μπορούν προφανώς να γίνουν πολύ καλύτερες αποφάσεις μέσα από συλλογικές επεξεργασίες. Σε κάθε περίπτωση, οι εξελίξεις καθορίζονται από όλα τα μέρη, ακόμα και από τους τελικούς χρήστες. Η εξέλιξη θα είναι θετική στο μέτρο που σέβεται τους κοινωνικούς νόμους, δεν αγνοεί την σχέση κόστους-ωφέλειας, τηρήσει τα υπεσχημένα με συστηματικό τρόπο.

Δημήτρης Πουλής
Μάρτιος 2009